

ဤညွှန်ကြားချက်များကို အသင်သူတော်ကောင်းသည် လက်ခံနိုင်ပါလျှင် ဝိပဿနာဟူသည် ပညတ် ပရမတ် မခွဲဘဲ ရှုချင်ရာကို စည်းမရှိ ကမ်းမရှိ ရှုချင်တိုင်း ရှုရသော စနစ် မဟုတ်ကြောင်းကို သဘောပေါက်သင့်ပေပြီ။

ရုပ်-နာမ် တွဲ၍လည်း ရှုပါ

အသင်ယောဂီသူတော်ကောင်းသည် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်မျိုးလုံး၌ ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့၏ အနိစ္စအချက် ဒုက္ခအချက် အနတ္တအချက် အသုဘအချက်တို့ကို သွက်သွက်လက်လက် ကျေကျေနပ်နပ်ရှုပြီး၍ ဉာဏ်အမြင် သန့်ရှင်းလာသောအခါ ရုပ်နှင့်နာမ် အတွဲလိုက် အတွဲလိုက် - ဖြစ်မှုပျက်မှုကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ အနိစ္စဟုလည်းကောင်း၊ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံရသည့်သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊ မပျက်စီးဘဲ အကျိတ်အခဲ အခိုင်အမာ အနှစ်သာရအားဖြင့် တည်နေသည့် အတ္တမရှိမှုသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင်ကြည့်၍ အနတ္တဟုလည်းကောင်း၊ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် အသုဘသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အသုဘဟုလည်းကောင်း အသီးအသီး တစ်လှည့်စီ ရှုပါ။

ဤသို့ရှုရာ၌ ရှေး ရုပ်နာမ်ကို ပူးတွဲသိမ်းဆည်းခဲ့သည့် နာမရူပပရိဂ္ဂဟပိုင်းတွင် ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းပုံ ရုပ်နာမ်ခွဲပုံ၌ ပြဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း အာရုံ (၆)ပါးကို ထိုက်သလိုအာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော (၆)လိုင်းလုံး အတွင်း၌ တည်ရှိကြသော နာမ်တရားတို့၏ စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌လည်းကောင်း၊ ဝီထိတို့၏ အကြား အကြား၌တည်ရှိကြသော ဘဝင်နာမ်တရားတို့၏ စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌လည်းကောင်း (၅၄-၄၄)စသော မှီရာဝတ္ထုရုပ်၊ ရူပါရုံစသော အာရုံရုပ်များနှင့်တကွ အတွဲလိုက် အတွဲလိုက် ပြုပြုပျက်ပျက်နေသည့်သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အာရုံယူ၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ ရံခါ အဇ္ဈတ္တ၊ ရံခါ ဗဟိဒ္ဓ တစ်လှည့်စီရှုပါ။ ပစ္စုပ္ပန်ဝယ် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်မျိုးလုံး၌ အားရကျေနပ်မှု ရရှိသောအခါ အသင်သူတော်ကောင်းကိုယ်တိုင် ရှု၍ရနိုင်သမျှသော အတိတ် အဆက်ဆက်မှသည် ပစ္စုပ္ပန်၊ ပစ္စုပ္ပန်မှသည် အနာဂတ်ဆုံးသည် အထိ - (၁) ရုပ်သက်သက်ကို လည်းကောင်း၊ (၂) နာမ်သက်သက်ကိုလည်းကောင်း၊ (၃) ရုပ်နှင့်နာမ် တွဲ၍လည်းကောင်း၊ ယင်းရုပ်နာမ်တို့၏ အနိစ္စအချက်၊ ဒုက္ခအချက်၊ အနတ္တအချက်၊ အသုဘအချက်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ အနိစ္စဟု လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊ အနတ္တဟုလည်းကောင်း၊ အသုဘဟုလည်းကောင်း အသီးအသီး တစ်လှည့်စီ တစ်လှည့်စီ ရှုပါ။ အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် ရှုပါ။ ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ရှုပါ။ ထိုထိုရုပ်တရား ထိုထိုနာမ်တရားတို့၏ ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့ဆိုက်အောင် အထူးအလေးဂရုပြု၍ ရှုပါ။ ဥပါဒ်-ဦး-ဘင်ကို မြင်နိုင်သမျှ မြင်အောင် ဉာဏ်စိုက်၍ ရှုပါ။ အတိတ်အဆက်ဆက်မှသည် အနာဂတ်ဆုံးသည့်တိုင်အောင် ယင်းသို့ရှုနိုင်ခဲ့သော် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ကာလသုံးပါး၌ ရံခါ အဇ္ဈတ္တ၊ ရံခါ ဗဟိဒ္ဓ၊ ရံခါ ရုပ်တရား၊ ရံခါ နာမ်တရားတို့၏ ရံခါ အနိစ္စသဘော၊ ရံခါ ဒုက္ခသဘော၊ ရံခါ အနတ္တသဘော၊ ရံခါ အသုဘသဘောတို့ကို ရှုပွားပြီး ဖြစ်သွားပေသည်။ (မှတ်ချက် - ရုပ်နာမ်ကို ပူးတွဲ၍ ရှုခြင်းမှာ ရုပ်နာမ်တို့၏ ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့ ဆိုက်အောင် ဉာဏ်အမြင် သန့်ရှင်းသွားသော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်စသော အထက်ပိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်သို့ တက်လှမ်းသွားသော ယောဂီတို့ကိုသာ ရည်ညွှန်းထားသည်ဟု မှတ်ပါ။)

ထိုသို့ ဝိပဿနာရှုပွားနိုင်သော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ “ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည် ထိုထို ခဏ ထိုထိုဘဝ၌သာ ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်သွားကြ၏။ ခဏတစ်ခုမှ ခဏတစ်ခုသို့၊ ဘဝတစ်ခုမှ ဘဝတစ်ခုသို့ ပြောင်းရွှေ့၍ မဖြစ်နိုင်” ဟူသော ဉာဏ်အမြင်သည် သန့်ရှင်းလျက် ရှိနေမည်ဖြစ်သည်။ ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်နေမည် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဤသမ္မသနဉာဏ်ပိုင်းတွင် ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့ဆိုက်အောင် ဝိပဿနာ

ရှုလိုက်နိုင်သော ပရမတ္ထဓာတ်သား ရုပ်တရားနာမ်တရားတို့မှာ အချို့အဝက်မျှသာ ရှိကြပေမည်။ ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့ ဆိုက်အောင် = ဥပါဒ်-ဦး-ဘင်သို့ ဆိုက်အောင် မရှုလိုက်နိုင်သေးသော ရုပ်နာမ်ပရမတ္ထဓာတ်သား အချို့တို့လည်း ရှိနေကြဦးမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်တွင် အကျိုးဝင်သော ခန္ဓာ ငါးပါးနည်း အာယတန တစ်ဆယ့်နှစ်ပါးနည်း ဓာတ် တစ်ဆယ့်ရှစ်ပါးနည်းတို့ကိုလည်း ဆက်လက်၍ ရှုပါ။ အတိတ်အဆက်ဆက်မှသည် အနာဂတ်ဆုံးသည့်တိုင်အောင် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်မျိုးလုံး၌ ရှုပါ။ အားရကျေနပ်မှု အတော်အသင့် ရရှိသောအခါ အထူးသဖြင့် ဤပစ္စုပ္ပန်၌ မိမိရရှိထားသည့် ဈာန်နာမ်တရားတို့ကို ဦးစားပေး၍ ဝိပဿနာ ရှုပါလေ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါရပ်များ

ဤအပိုင်း၌ကား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပထမနည်း၌ ရေးသားတင်ပြခဲ့သည့် ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှုသဘောကို အသင်သူတော်ကောင်းသည် ပြန်လည်၍ အာရုံယူထားပါ။ အတိတ်အဆက်ဆက်မှသည် အနာဂတ်အဆက်ဆက် ဆုံးသည့်တိုင်အောင် အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရစသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ်တို့၏ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်-လျက် ဖြစ်ပေါ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် ရှေးဦးစွာ မြင်အောင်ကြည့်၍ ယင်းပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ်တို့ကို လက္ခဏာရေး သုံးတန် တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝိပဿနာရှုပွားရမည့် အပိုင်း ဖြစ်ပေသည်။ သမ္မသနဉာဏ်ဖြင့် ဝိပဿနာ ရှုပွား သုံးသပ်ရမည့် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံ အာရုံစာရင်းတွင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ်များလည်း ပါဝင်ကြောင်းကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာတွင် —

အဝိဇ္ဇာ အဘိညေယျာ။ ပ ။ ဇရာမရဏံ အဘိညေယျံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၄။)

ဤသို့စသည်ဖြင့် (သံ-၂-၂၅၈။ ပဋိသံ-၆-၉။) စသည့် သံယုတ်ပါဠိတော် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်တို့ကို ကိုးကား၍ ဖွင့်ဆိုထားပေသည်။ ထိုဖွင့်ဆိုချက်များနှင့်အညီ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ရှေးဦးစွာ အတိတ်က သို့မဟုတ် ပထမအတိတ်က အဝိဇ္ဇာကြောင့် ယင်းပထမအတိတ်၌ သင်္ခါရဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍-

အဝိဇ္ဇာဖြစ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်၏။

အဝိဇ္ဇာ (ဖြစ်-ပျက်) အနိစ္စ၊ သင်္ခါရ (ဖြစ်-ပျက်) အနိစ္စ။

ဤသို့စသည်ဖြင့် ဝိပဿနာရှုပါ။ ထိုသို့ ဝိပဿနာရှုရာ၌ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်းတွင် ရေးသားတင်ပြခဲ့သည့် အတိုင်း အဝိဇ္ဇာသည်လည်း အဝိဇ္ဇာတစ်လုံးတည်း ဖြစ်နိုင်သည့် စွမ်းအားမရှိ၊ နာမ်တရားတို့၏ ဓမ္မတာအတိုင်း အုပ်စုအလိုက် = နာမ်ကလာပ်အလိုက်သာ ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာ ရှိ၏။ အလားတူပင် သင်္ခါရသည်လည်း သင်္ခါရတစ်ခု-တည်း = စေတနာတစ်ခုတည်း ဖြစ်နိုင်သည့် စွမ်းအား မရှိ၊ နာမ်တရားတို့၏ ဓမ္မတာအတိုင်း အုပ်စုအလိုက် = နာမ်ကလာပ်အလိုက်သာ ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာ ရှိ၏။ တစ်ဖန် ယင်းအဝိဇ္ဇာနာမ်တရားအုပ်စု၊ သင်္ခါရနာမ်တရားအုပ်စု-တို့မှာလည်း ဝီထိခေါ်သည့် စိတ္တနိယာမလမ်းကြောင်းအတိုင်းသာ ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာ ရှိ၏။ ပဋိသန္ဓေ ခန္ဓာငါးပါး စသည့် ဝိပါက်ခန္ဓာတို့ကို ဖြစ်စေနိုင်သည့် စွမ်းအားရှိသော ဝီထိမှာလည်း မနောဒွါရဝီထိပင် ဖြစ်၏။ ယင်း မနောဒွါရဝီထိ၌ တဒါရုံမှာ ကျသော်လည်း ရှိရာ၏။ မကျသော်လည်း ရှိရာ၏။ ဖြစ်ခဲ့သည့်အတိုင်း ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အဝိဇ္ဇာပါဝင်သည့် မနောဒွါရဝီထိကြောင့် သင်္ခါရပါဝင်သည့် မနောဒွါရဝီထိဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ —

အဝိဇ္ဇာဖြစ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်၏။

အဝိဇ္ဇာ (ဖြစ်-ပျက်) အနိစ္စ၊ သင်္ခါရ (ဖြစ်-ပျက်) အနိစ္စ။

ဤသို့ ရှုပါ။ တစ်ဖန် သင်္ခါရဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်ပုံကို ရှုသည့်အပိုင်း၌လည်း သင်္ခါရပါဝင်သော

မနောဒွါရဝီထိကြောင့် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်စသည် ဝိပါက်ဝိညာဏ်များဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍—

သင်္ခါရဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ် (နာမ်တရားစု) ဖြစ်၏။

သင်္ခါရ (ဖြစ်-ပျက်) အနိစ္စ၊ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ် (ဖြစ်-ပျက်) အနိစ္စ။

ဤသို့စသည်ဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း ပထမနည်းတွင် ရေးသားတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အကြောင်း အကျိုး စပ်ကာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ်တို့ကို ဝိပဿနာရှုပါ။ ယနအသီးအသီး ပြုအောင် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်-အောင် ရှုပါ။ မည်သည့်ဘဝ၌ မည်သို့သော အဝိဇ္ဇာ၊ မည်သို့သော သင်္ခါရ၊ မည်သို့သော ဝိညာဏ်ဖြစ်ခဲ့သည်ကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပထမနည်းတွင် အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းခဲ့စဉ်က ပုံစံအတိုင်း ရှုပါ။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါရပ် အားလုံးတို့၌ နည်းတူသဘောပေါက်ပါ။ ဒုက္ခ အနတ္တတို့ကိုလည်း နည်းတူပင် ရှုပါ။ အတိတ်အဆက်ဆက်မှသည် အနာဂတ်ဆုံးသည်အထိ သုံးဘဝ သုံးဘဝတို့ကို ကြောင်း-ကျိုးဆက်စပ်လျက် ရှုပါ။ အဇ္ဈတ္တ၌ ရှုသကဲ့သို့ ဗဟိဒ္ဓ၌ လည်း ဗဟိဒ္ဓချင်းတူညီ၍ ပေါင်းစုခြင်းလျက် ရှုပါလေ။ ယောက်ျားမိန်းမ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ မည်သူမည်ဝါ စသည်ဖြင့် သန္တာန်ခွဲခြားဝေဖန်၍ မရှုပါနှင့်။ ရုပ်နာမ်ကိုသိမ်းဆည်းခဲ့စဉ်က ဗဟိဒ္ဓချင်းတူညီ၍ သာမညအားဖြင့် ပေါင်းစု ခြင်း၍ သိမ်းဆည်းရသကဲ့သို့ ဤဝိပဿနာပိုင်း၌လည်း အလားတူပင် ဗဟိဒ္ဓချင်းတူညီ၍ သာမညအားဖြင့် ပေါင်းစုခြင်း၍သာ ဝိပဿနာရှုပါ။

တော (၄၀) ရှုကွက်

ပဉ္စကုဋ္ဌေ အနိစ္စတော၊ ဒုက္ခတော၊ ရောဂတော၊ ဂဏ္ဍတော၊ သလ္လတော၊ အယတော၊ အာဗာဓတော၊ ပရတော၊ ပလောကတော၊ ဤတိတော၊ ဥပဒ္ဒဝတော၊ ဘယတော၊ ဥပသဂ္ဂတော၊ စလတော၊ ပဘင်္ဂတော၊ အဗ္ဗုဝတော၊ အတာဏတော၊ အလေဏတော၊ အသရဏတော၊ ရိတ္တတော၊ တုစ္ဆတော၊ သုညတော၊ အနတ္တတော၊ အာဒိနဝတော၊ ဝိပရိဏာမဓမ္မတော၊ အသာရကတော၊ အယမူလတော၊ ဝဓကတော၊ ဝိဘဝတော၊ သာသဝတော၊ သင်္ခတတော၊ မာရာမိသတော၊ ဇာတိဓမ္မတော၊ ဇရာဓမ္မတော၊ ဗျာဓိဓမ္မတော၊ မရဏဓမ္မတော၊ သောကဓမ္မတော၊ ပရိဒေဝဓမ္မတော၊ ဥပါယာသဓမ္မတော၊ သံကိလေသိကဓမ္မတော။ (ပဋိသံ-၄၁၁။) (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၆။)

ပဉ္စကုဋ္ဌေ အနိစ္စတော ပဿန္တော အနုလောမိကံ ခန္တိံ ပဋိလဘတိ။ ပဉ္စန္ဒ ခန္ဓာနံ နိရောဓော နိစ္စံ နိဗ္ဗာနန္တိ ပဿန္တော သမ္ပတ္တနိယာမံ ဩက္ကမတိ။ . . . (ပဋိသံ-၄၁၁။) (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၆။)

ဤလက္ခဏသမ္ပသနဉာဏ်ပိုင်းတွင် ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာက အထက်ပါ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်ကြီးကို ကိုးကား၍ တော (၄၀) ရှုကွက်များကို ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။ ဤ တော (၄၀) ရှုကွက်များကို မှတ်သားလွယ်ကူ စေရန်အတွက် မဟာဝိသုဒ္ဓါရာမဆရာတော်ဘုရားကြီးက မိမိ၏ **ပရမတ္ထသရူပဘောဇနိကျမ်း** ဒုတိယတွဲ စာမျက်နှာ (၅၂၉) စသည်၌ ဂါထာများဖြင့် ရေးသားသီကုံးထားတော်မူ၏။ ထိုဂါထာများ၌ လာသည့်အတိုင်း အနိစ္စလက္ခဏာ (၁၀)ချက်ကို တစ်စု၊ ဒုက္ခလက္ခဏာ (၂၅)ချက်ကို တစ်စု၊ အနတ္တလက္ခဏာ (၅)ချက်ကို တစ်စု ဤသို့ (၃)စုခွဲ၍ ရေးသားတင်ပြပေအံ့။ —

အနိစ္စလက္ခဏာ (၁၀) ချက်

ရူပံ အနိစ္စံ ပလောကံ ၊ စလံ ပဘင်္ဂံ အဒ္ဓုဝံ။
ဝိပရိဏာမာသာရကံ၊ ဝိဘဝံ မစ္စုသင်္ခတံ။

ရူပံ = ရုပ်တရားသည် —

၁။ အနိစ္စံ = မြဲခြင်း သဘောမရှိ = မမြဲ။

- ၂။ ပလောကံ = ပျက်စီးခြင်းသဘော ရှိ၏။
၃။ စလံ = မတည်ကြည် မတုံစား ရွေ့ရှားတုန်လှုပ်တတ်၏။
၄။ ပဘင်္ဂံ = ဖရိုဖရဲပြိုကွဲခြင်း သဘောရှိ၏။
၅။ အဒ္ဓါဝံ = ခိုင်မာခြင်းသဘော မရှိ။
၆။ ဝိပရိဏာမဓမ္မံ = ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘော ရှိ၏။
၇။ အသာရကံ = ခိုင်မာသည့် အနှစ်သာရ မရှိ။
၈။ ဝိဘဝံ = ဆုံးရှုံးခြင်းသဘော ရှိ၏။
၉။ မစ္စု = သေဆုံးခြင်းသဘော ရှိ၏။
၁၀။ သင်္ခတံ = အကြောင်းတရားတို့သည် အဖန်ဖန် ပြုပြင်အပ်၏။

၁။ အနိစ္စတော

အနစ္စန္တိကတာယ , အာဒိအန္တဝန္တတာယ စ **အနိစ္စတော**။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင် ခန္ဓာတစ်ပါးစီ တစ်ပါးစီကို ခွဲ၍ ဤ တော (၄၀) ရှုကွက်ကို ရှုပါ။ ရုပ်-နာမ် နှစ်ပါးနည်းဖြင့် ရုပ်တစ်ပုံ နာမ်တစ်ပုံ ပုံ၍လည်း ရှုနိုင်ပါသည်။

ရုပ်နာမ် ခန္ဓာတို့သည် ဖြစ်ခြင်း = ဥပါဒ်ဟူသော ရှေ့အစွန်း, ပျက်ခြင်း = ဘင်ဟူသော နောက်အစွန်း ရှိသောတရားများ ဖြစ်ကြ၏။ ပျက်ခြင်း = ဘင်ဟူသော နောက်အစွန်းကို ကျော်လွန်၍ တည်တံ့နိုင်သော သဘော မရှိကြကုန်။ ဘင်ကာလသို့ရောက်လျှင် ချုပ်ပျောက်သွားရိုး ဓမ္မတာရှိကြ၏။ မရှိခြင်းသဘောသို့ ရောက်ရှိသွားကြ၏။ ထိုသို့ ဘင်ကာလဟူသော နောက်အစွန်းကို ကျော်လွန်နိုင်သော မြဲသော သဿတ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဘင်ကာလဟူသော နောက်အစွန်းကို မကျော်လွန်နိုင် ကျော်လွန်၍ မဖြစ်နိုင် မတည်နိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း, ဖြစ်ခြင်း = ဥပါဒ်ဟူသော ရှေ့အစွန်း, ပျက်ခြင်း = ဘင်ဟူသော နောက်အစွန်း ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း, မြဲခြင်းသဘော မရှိသော မမြဲသော အနိစ္စတရားများ ဖြစ်ကြ၏။ (ဥပါဒ်-စွန်းကို မလွန်နိုင်ဟူသည် ရုပ်တရားနာမ်တရားတို့သည် ဖြစ်ခြင်း ဥပါဒ်ကာလသို့ မရောက်မီ ကာလကာလည်း မရှိကြသေး၊ ဖြစ်ရန် အသင့်ကြိုတင် စောင့်ဆိုင်းနေမှုသဘောမျိုး မရှိကြသေးဟု ဆိုလို၏။ ပျက်ခြင်း = ဘင် အစွန်းကို မလွန်နိုင်ဟူသည် ရုပ်တရားနာမ်တရားတို့သည် ပျက်ခြင်း = ဘင်ကာလ၏ နောက်၌လည်း တစ်နေရာ၌ သွားရောက်၍, အလောင်းကောင်များ စုပုံထပ်နေသကဲ့သို့ စုပုံထပ်နေမှုမျိုးလည်း မရှိဟု ဆိုလို၏။ မဖြစ်ခင်က မရှိခြင်း, ပျက်ပြီးနောက် မရှိခြင်းဟူသော “မရှိခြင်း” နှစ်မျိုးတို့၏ အလယ်အကြား၌သာလျှင် ဥပါဒ်-ဦး-ဘင် = ဖြစ်-တည်-ပျက် အနေအထားအားဖြင့် အခိုက်အတန့် တစ်ခဏမျှသာ တည်ခြင်းသဘောရှိ၏။) ရုပ်နာမ်တို့သည် ထိုသို့ ဥပါဒ်စွန်း ဘင်စွန်းကိုလွန်၍ တည်နေခြင်းသဘော မရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း, ဥပါဒ်စွန်း ဘင်စွန်း ဟူသော အစနှင့်အဆုံး ထင်ရှားရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း, ရုပ်နာမ်တို့သည် အနိစ္စဟူသော အမည်ကို ရကြသည်။ ယင်း အနိစ္စသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ **အနိစ္စ အနိစ္စ** ဟု ရှုပါ။

၂။ ပလောကတော

ဗျာဓိဇရာမရဏေဟိ ပလုဇ္ဇနတာယ **ပလောကတော**။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် ဗျာဓိဇရာမရဏ = နာမှု အိုမှု သေမှုတို့ဖြင့် ပြိုကွဲတတ် ပေါက်ပြဲတတ် ပျက်စီးတတ်သည်၏အဖြစ်, ဗျာဓိဇရာမရဏတို့ကြောင့် လွန်စွာပျက်စီးခြင်းသဘော ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်

ပလောက = ပျက်စီးခြင်း သဘောရှိ၏။ သမ္မုတိသစ္စာနယ်မှ ဆိုရမူ ဘဝတစ်ခုအတွင်း၌ နာမှု အိုမှု သေမှုသည် ဗျာဓိဇရာမရဏတည်း။ ပရမတ္ထသစ္စာအားဖြင့်မူကား ဖြစ်လာသော ရုပ်တရားနာမ်တရားတို့၏ ခဏဌိတိဟူသော ဥပါဒ်-ဌိ-ဘင် ကာလသုံးပါးအတွင်း၌ အကျိုးဝင်သော အခိုက်အတန့်တည်မှု = ဌိကာလသည် ဇရာ၊ ပျက်မှု = ဘင်ကာလသည် မရဏတည်း။ ဖြစ်ပေါ်နေသော ခန္ဓာတို့၏ ဓာတ်သဘာဝတစ်ခုလွန်ကဲမှုသည် ဗျာဓိသဘော တရားတည်း။ ဓာတ်သဘာဝတစ်ခုလွန်ကဲလာသောအခါ ဖောက်ပြန်ပျက်စီးလာသောအခါ ဖျားနာသည်ဟု ဆိုရ၏။ ဖြစ်ပေါ်လာသော ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့၌ ယင်း ဗျာဓိ ဇရာ မရဏသဘော = ဓာတ်သဘာဝ တစ်ခုလွန်ကဲမှုသဘော၊ ဌိသဘော၊ ဘင်သဘောတို့ကြောင့် လွန်စွာပျက်စီးတတ်သည့် သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ပလောက ပလောက ဟု ရှုပါ။

၃။ ခလတော

ဗျာဓိဇရာမရဏေဟိ စေဝ လာဘာလာဘာဒီဟိ စ လောကဓမ္မေဟိ ပစလိတတာယ ခလတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

လောကဓမ္မာ လာဘာဒီဟေတုကာ အနုနယပဋိယာ၊ တေဟိ၊ ဗျာဓိအာဒီဟိ စ အနဝဋ္ဌိတတာ၊ ပခလိ-တတာ။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၆။)

ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် ဗျာဓိဇရာမရဏတို့ကြောင့်လည်း မတည်ကြည် မတုံစား အပြားအားဖြင့် တုန်လှုပ်တတ်၏။ လာဘ = လာဘ်ရခြင်း၊ ယသ = အခြံအရံများခြင်း၊ ဂုဏ်သတင်း အကျော်အစော ကြီးမားခြင်း၊ ပသံသ = အချိုးမွမ်းခံရခြင်း၊ သုခ = ချမ်းသာသုခကို ခံစားရခြင်း — ဤအလိုရှိအပ်သော ဣဋ္ဌလောကဓံ (၄)မျိုးကြောင့် ချစ်မြတ်နိုးတတ် တွယ်တာမက်မောတတ်သော အနုနယ ခေါ် ရာဂဖြစ်ခြင်း၊ အလာဘ = လာဘ် မရခြင်း၊ အယသ = အခြွေအရံ မရှိခြင်း၊ ဂုဏ်သတင်းအကျော်အစောမဲ့ခြင်း၊ နိန္ဒ = အကဲ့ရဲ့ခံရခြင်း၊ ဒုက္ခ = ဆင်းရဲသည့်ဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစားရခြင်း - ဤအလိုမရှိအပ်သော အနိဋ္ဌလောကဓံ (၄)မျိုးကြောင့် စိတ်ခက်ထန် ကြမ်းတမ်းခြင်း မကျေနပ်ခြင်းပဋိယ ခေါ် ဒေါသတရားဖြစ်ခြင်း - ဤလာဘ်ရခြင်း လာဘ်မရခြင်း စသည်တို့ကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော အနုနယခေါ်သော ရာဂ၊ ပဋိယခေါ်သော ဒေါသတို့ကား လောကဓမ္မ = လောကဓံတို့ပင်တည်း။ ယင်းလောကဓံတရားတို့ကြောင့်လည်း ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် မတည်ကြည် မတုံစား ရွေ့ရှားတုန်လှုပ်တတ်၏။ ယင်းသို့သော မတည်ကြည် မတုံစား အပြားအားဖြင့် ရွေ့ရှားတုန်လှုပ်-တတ်သော သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ခလ ခလ ဟု ရှုပါ။

၄။ ပဘင်္ဂတော

ဥပက္ကမေန စေဝ သရသေန စ ပဘင်္ဂပဂမနသီလတာယ ပဘင်္ဂတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် မိမိ၏ လုံ့လပယောဂဖြင့်လည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါး၏ လုံ့လပယောဂဖြင့် လည်းကောင်း၊ မိမိ၏ ပင်ကိုသဘောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖရိဖရဲပြုကွဲပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်လေ့ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ပဘင်္ဂ = ဖရိဖရဲ ပြုကွဲပျက်စီးခြင်း သဘောရှိ၏။ ယင်းသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ပဘင်္ဂ ပဘင်္ဂ ဟု ရှုပါ။

၅။ အဒ္ဓုဝတော

သဗ္ဗာဏတ္ထနိပါတိတာယ , ထိရဘာဝဿ စ အဘာဝတာယ အဒ္ဓုဝတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

သဗ္ဗာဓတ္ထနိပါတိတာယာတိ ရုက္ခဖလံ ဝိယ အတိတရုဏကာလတော ပဋ္ဌာယ သဗ္ဗာသု အဝတ္ထာသု နိပ-
တနသီလတာယ။ အနိပတဿပိ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အသာရတာယ **ထိရဘာဝဿ အဘာဝတာယ။**

(မဟာဋီ-၂-၃၉၆။)

အလွန်နုသော ကာလမှစ၍ တခြွေခြွေကြွေ၍ကျသော သစ်သီးကဲ့သို့ ငယ်ရွယ်နုနယ်သောအရွယ် ပျော်ရွှင်
မြူးတူးကစားသောအရွယ် ဤသို့စသော အလုံးစုံသော အသက်အရွယ် အခိုက်အတန့်အမျိုးမျိုးတို့၌ ကြွေကျခြင်း
သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ မကြွေကျသော်လည်း ခပ်သိမ်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်
အနှစ်မဲ့သည်ဖြစ်၍ မြဲမြံခိုင်ခံ့သောအဖြစ်၏ မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သင်္ခါရတရားတို့သည်
မခိုင်ခံ့သည့် အဒ္ဓါဝတရားတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းသဘောတရားကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ **အဒ္ဓါဝ**
အဒ္ဓါဝ ဟု ရှုပါ။

၆။ ဝိပရိဏာမဓမ္မတော

ဇရာယ စေဝ မရဏေန စာတိ ဒွေဓာ ပရိဏာမပကတိတာယ **ဝိပရိဏာမဓမ္မတော။** (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် ဇရာဟုခေါ်ဆိုအပ်သော ဌီကာလဖြင့်လည်းကောင်း၊ မရဏဟု ခေါ်-
ဆိုအပ်သော ဘင်ကာလဖြင့်လည်းကောင်း - ဤသို့လျှင် နှစ်မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖောက်ပြန်ခြင်း
ပြောင်းလဲခြင်း ဝိပရိဏာမသဘော ရှိ၏။ ဇာတိတည်းဟူသော ဥပါဒ်သဘောမှ ဇရာတည်းဟူသော ဌီသဘောသို့
လည်းကောင်း၊ ဇရာတည်းဟူသော ဌီကာလမှ မရဏတည်းဟူသော ဘင်သဘောသို့လည်းကောင်း ခဏတိုင်း
ခဏတိုင်း ဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲနေကြ၏။ သင်္ခါရတရားတို့၌ ယင်းသို့သော ဝိပရိဏာမသဘောရှိသောကြောင့်
ယင်းသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ **ဝိပရိဏာမဓမ္မ ဝိပရိဏာမဓမ္မ** ဟု ရှုပါ။

၇။ အသာရကတော

ဒုဗ္ဗလတာယ၊ ဖေဂ္ဂ ဝိယ သုခ ဘဉ္ဇနီယတာယ စ **အသာရကတော။** (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် ဖြစ်ပြီးသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် မိမိသဘောအားဖြင့် အလိုလိုပင် ပျက်စီး-
တတ်၍ အလွန်အားနည်းကြ၏။ အချို့ အားနည်းသော အားနွဲ့ပျော့ပျောင်းသော အရာဝတ္ထုသည် နူးညံ့ပျော့-
ပျောင်းသည့်အတွက် အမှု၌ ခံ့ညားနေသည့်အတွက် ဖျက်ဆီး၍ ရနိုင်ခဲ့၏။ ဤ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့-
သည်ကား ထိုကဲ့သို့မဟုတ်၊ အကာကဲ့သို့ ပျက်စီးလွယ်ကြ၏။ ဤသို့လျှင် သင်္ခါရတရားတို့သည် မိမိသဘောအားဖြင့်
အလိုလိုပင် ပျက်စီးတတ်၍ အားနည်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အကာကဲ့သို့ ပျက်စီးလွယ်သော-
ကြောင့်လည်းကောင်း အသာရက = ခိုင်မာသည့် အနှစ်သာရ မရှိပေ။ ယင်းသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်
ကြည့်၍ **အသာရက အသာရက** ဟု ရှုပါ။

၈။ ဝိဘဝတော

ဝိဂတဘဝတာယ၊ ဝိဘဝသမ္ဘူတတာယ စ **ဝိဘဝတော။** (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၈။)

ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတရားတို့သည် ဥပါဒ်ပြီးနောက် ဘင်ကာလသို့ရောက်လျှင် ချုပ်ပျောက်သွား-
ရကား ဘင်ကာလ၏ နောက်၌ ဆက်လက်ကြီးပွားခြင်း စည်ပင်ခြင်း မရှိကြပေ။ ကြီးပွားစည်ပင်ခြင်းသဘောမှ
ကင်းကုန်၏။ တစ်ဖန်ရုပ်နာမ်ဓမ္မသင်္ခါရတရားတို့သည် အထူးသဖြင့် ဝိပါကဝဋ်တွင် အကျုံးဝင်သော ရုပ်နာမ်ဓမ္မ
သင်္ခါရတရားတို့သည် ဝိဘဝတဏှာ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိ = ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိမှ ပေါက်ပွားလာရ၏။ ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ (ဝိဘဝတဏှာ
ဝိဘဝဒိဋ္ဌိဟု သတ်မှတ်ပြခြင်းမှာ ဥပလက္ခဏနည်း၊ နိဒဿနနည်းဟုမှတ်ပါ။ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ

ကံဟူသောအကြောင်းတရား ငါးပါးတွင် အကျုံးဝင်သော တဏှာဟူသမျှ တဏှာနှင့်ယှဉ်သည့် ဒိဋ္ဌိဟူသမျှကို ရည်ညွှန်းထားသည်ဟု မှတ်ပါ။) တစ်နည်း — မိမိကိုဖြစ်စေတတ်သော အဖန်တီးတူသော သဘောတူ သဘာဝ-ဖြစ်သော (အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ ဟူသော) အကြောင်းတရားစု၏ ဥပါဒိ-ဋီ-ဘင် သက်တမ်းစေ့၍ ချုပ်ပျက်ပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌ (ဝိပါကဝဋ်ဖြစ်ကုန်သော) ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့သည် ဖြစ်ခြင်း သဘောမျိုး ရှိကြကုန်၏။ ဖခင် သေဆုံးပြီးမှ ဖြစ်ပေါ်လာရသော တရားမျိုးတို့ ဟုလိုသည်။ ယင်းသို့လျှင် သင်္ခါရ တရားတို့သည် ကြီးပွားစည်ပင်ခြင်း သဘောကင်းသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝိဘဝတဏှာ၊ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိမှ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ တစ်နည်း — ဖခင် ဆုံးရှုံးပျက်စီးပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌ ဖြစ်ပေါ်လာရသည့် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း ဝိဘဝ = ဆုံးရှုံးခြင်းသဘောရှိ၏။ ယင်းသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ ဝိဘဝ ဝိဘဝ ဟု ရှုပါ။

၉။ မရဏဓမ္မတော = မစ္စု

မရဏပကတိတာယ မရဏဓမ္မတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၈။)

ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့သည် သေခြင်း = ပျက်ခြင်း = ဘင်ဟူသော မရဏသဘောရှိခြင်းကြောင့် မရဏဓမ္မ = မစ္စု = သေခြင်းသဘော ရှိကြ၏။ ယင်းသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ မရဏဓမ္မ မရဏဓမ္မ (= မစ္စု မစ္စု) ဟု ရှုပါ။

၁၀။ သင်္ခိတတော

ဟေတုပစ္စယေဟိ အဘိသင်္ခိတတာယ သင်္ခိတတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၈။)

ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့သည် —

- ၁။ တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေတတ်သော ဟေတုအကြောင်း = ဇနကအကြောင်း၊
- ၂။ အားပေးထောက်ပံ့တတ်သော ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်း = ပစ္စယအကြောင်း၊

ဤအကြောင်းတရားတို့သည် ပေါင်းစု၍ ပြုပြင်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် သင်္ခိတံ = အကြောင်းတရား-တို့သည် အဖန်ဖန် ပြုပြင်အပ်သောသဘော ရှိ၏။

ဘဝတစ်ခုကို ရှေးဦးစွာစတင်၍ ပြည်တည်ပေးသော ရုပ်တရားတို့မှာ ကမ္မဇရုပ်တို့ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းကမ္မဇ-ရုပ်တရားများကို တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းတရားကား ကံပင်ဖြစ်၏။ ဇနကအကြောင်း ဟေတု အကြောင်းတည်း။ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်ဟူသော ကိလေသဝဋ် အကြောင်းတရားတို့ကား ထိုအတိတ်ကံကို အားပေးထောက်ပံ့တတ်ကုန်သော ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းတရားတို့တည်း။ သို့သော် ထိုကိလေသဝဋ်တို့သည် ကုသိုလ်ကံအား ဥပနိဿယစသော သတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေး၏။ အကုသိုလ်ကံအားမူကား ဥပနိဿယစသော သတ္တိတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သဟဇာတ အညမည နိဿယစသော သတ္တိတို့ဖြင့်လည်းကောင်း ကျေးဇူးပြုပေး၏။ တစ်ဖန် စိတ် ဥတု အာဟာရတို့သည်လည်း အချို့သော စိတ္တဇရုပ် ဥတုဇရုပ် အာဟာရဇရုပ်တို့အား တိုက်ရိုက် ဖြစ်စေတတ်၍ အချို့ရုပ်တို့အား အားပေးထောက်ပံ့တတ်သော်လည်း ကမ္မသတ္တိက ကမ္မဇရုပ်တို့အားဖြစ်စေပုံနှင့် မတူဘဲ ရှိကြ၏။ စိတ်က စိတ္တဇရုပ်တို့အား သဟဇာတစသော ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့်၊ ဥတုက ဥတုဇရုပ်တို့အား ဥပနိဿယစသော ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့်၊ အာဟာရက အာဟာရဇရုပ်တို့အား အာဟာရစသော ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေး၏။ ထို့ကြောင့် ကမ္မသတ္တိ မဟုတ်သဖြင့် ဇနကအကြောင်းဟု မဆိုဘဲ ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းဟု ဆိုသည် မှတ်ပါ။

ဘဝတစ်ခုဝယ် ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ကြသော နာမ်တရားတို့မှာ ပဋိသန္ဓေ ဝိပါက်နာမ်တရားစုတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းဝိပါက်နာမ်တရားစုတို့၏ ဟေတုအကြောင်း ဇနကအကြောင်းမှာ ကံဖြစ်၏။ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်ဟူသော ကိလေသဝဋ်တို့မှာ ရုပ်၌ ဆိုခဲ့သည့်နည်းတူ မှတ်ပါ။ ယင်းနာမ်တရားတို့၏ ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား ဖြစ်ကုန်သော ဝတ္ထု အာရုံ ဖဿစသောတရားတို့သည်ကား ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းတရားတို့ပင်တည်း။

ဤအထက်ပါ သဘောတရားတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ မိမိရှုပွားမည့် ရှုပွားနေသည့် ရုပ် (ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်) တရားကို **သင်္ခိတ သင်္ခိတ** ဟု ရှုပါ။

ရူပက္ခန္ဓာ၌ ရှုသည့်နည်းတူ နာမ်ခန္ဓာ (၄)ပါးတို့၌လည်း အသီးအသီး ခန္ဓာတစ်ပါးစီ တစ်ပါးစီ ခွဲ၍ရှုပါ။ ခန္ဓာ တစ်ပါး တစ်ပါး၌ အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ် (၁၀)ပါး ဖြစ်သဖြင့် ခန္ဓာငါးပါးလုံး၌ အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ် (၅၀) ဖြစ်ပေသည်။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ်တို့၌လည်း ဤအနိစ္စလက္ခဏာ (၁၀)ချက်ကို ရှုနိုင်သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ဤတွင် အနိစ္စလက္ခဏာ (၁၀)ချက် ပြီး၏။

ဒုက္ခလက္ခဏာ (၂၅) ချက်

ဒုက္ခဉ္စ ရောဂါ-ယံ ဂဏ္ဏံ၊ သလ္လာ-ဗာဓံ ဥပဒ္ဒဝံ။
ဘယီ-တျူ-ပသဂ္ဂါ-တာဏံ၊ အလေဏာ-သရဏံ ဝဓံ။
အယမူလံ အာဒိနဝံ၊ သာသဝံ မာရအာမိသံ။
ဇာတိ-ဇူရံ ဗျာဓိသောကံ၊ ပရိဒေဝ-မုပါယာသံ။
သံကိလေသသဘာဝကံ။

- ၁။ ဒုက္ခံ = ယုတ်မာညစ်ဆိုး ဆင်းရဲသည့် ဒုက္ခမျိုးသာတည်း။
- ၂။ ရောဂံ = ကျင်နာ ညစ်ဆိုး ရောဂါမျိုးသာတည်း။
- ၃။ အယံ = အကျိုးယုတ် အကျိုးမဲ့မျိုးသာတည်း။
- ၄။ ဂဏ္ဏံ = မဖွယ်ရုပ်ဆင်း ထွတ်မြင်းအနာမျိုးသာတည်း။
- ၅။ သလ္လံ = စူးဝင်ညစ်ဆိုး မြားငြောင့်မျိုးသာတည်း။
- ၆။ အာဗာဓံ = နှိပ်စက်လွှမ်းမိုး အနာမျိုးသာတည်း။
- ၇။ ဥပဒ္ဒဝံ = လွန်စွာ ကပ်ရပ် နှိပ်စက်တတ်သော ဥပဒ်မျိုးသာတည်း။
- ၈။ ဘယံ = ချမ်းသာစသည်နှင့် မရော ပြန့်ပြောများပြား ကြီးမားသော ဘေးမျိုးသာတည်း။ ဝါ ၊
ကြောက်ဖွယ် ညစ်ဆိုး ဘေးရန်မျိုးသာတည်း။
- ၉။ ဤတိ = ထိတ်လန့်စဖွယ် အန္တရာယ်မျိုးသာတည်း။
- ၁၀။ ဥပသဂ္ဂံ = တွယ်တာ စွဲကပ် နှိပ်စက်တတ်သော ဥပဒ်မျိုးသာတည်း။
- ၁၁။ အတာဏံ = စောင့်ရှောက်မဲ့လျှင်း ဘေး၏ အသင်းအပင်းသာတည်း။
- ၁၂။ အလေဏံ = ကွယ်ကာမဲ့လျှင်း ဘေး၏ အသင်းအပင်းသာတည်း။
- ၁၃။ အသရဏံ = ကိုးရာမဲ့လျှင်း ဘေး၏ အသင်းအပင်းသာတည်း။
- ၁၄။ ဝဓကံ = (သမ္မုတိသစ္စာ လျော်စွာ ပညတ် ခေါ်ဝေါ်အပ်သည့် လူနတ်ဗြဟ္မာ သတ္တဝါကို သုံးဖြာခဏ ဘင်သို့ကျအောင် ကာလမရှည် သန္တာန်စည်၍ နာရီမလပ် အတွင်သတ်သည့်) သူသတ် မျိုးရိုးသာတည်း။

- ၁၅။ အယမူလံ = ကျိုးမဲ့ခပင်း ဆင်းရဲခြင်း၏ အရင်းအမြစ်သာတည်း။
 ၁၆။ အာဒီနဝံ = ဆိုးဝါးညစ်ကျူ အပြစ်စုသာတည်း။ဝါ။ ခိုကိုးရာမဲ့ အထီးကျန် သူဆင်းရဲသာတည်း။
 ၁၇။ သာသဝံ = အာသဝေါတရားလေးပါးတို့၏ အစီးအပွားသာတည်း။ အာသဝေါတရားတို့၏ အနီးကပ်ဆုံး အကြောင်းပဒဋ္ဌာန်သာတည်း။
 ၁၈။ မာရအာမိသံ = ကိလေသမာရ်၊ မစ္စုမာရ်တို့၏ စားဖတ် ဝါးဖတ် သုံးသပ်နင်းနယ်ရာသာတည်း။
 ၁၉။ ဇာတိ = သတ္တဝါကို မညှာမငဲ့ အရွံ့အစောင်း မကောင်းဆိုးညစ် ဖြစ်ချင်တိုင်း ဖြစ်တတ်သော သဘောရှိ၏။
 ၂၀။ ဇရံ = ဆုတ်ယုတ်လျော့ပါးခြင်း သဘောရှိ၏။
 ၂၁။ ဗျာဓိ = ဖျားနာခြင်း သဘောရှိ၏။
 ၂၂။ သောကံ = စိုးရိမ်ပူပန်ခြင်း သဘောရှိ၏။
 ၂၃။ ပရိဒေဝံ = ငိုကြွေးမြည်တမ်းရခြင်း သဘောရှိ၏။
 ၂၄။ ဥပါယာသံ = သက်ကြီးရွှက်ငင် ပြင်းစွာ ပူပန်ရခြင်းသဘောရှိ၏။
 ၂၅။ သံကိလေသိကဓမ္မံ = သံကိလေသသဘာဝကံ = တဏှာ ဒိဋ္ဌိ ဒုစ္စရိတတည်းဟူသော ညစ်နွမ်းခြင်း သုံးပါးကို ပွားစီးစေတတ်သော သဘောရှိ၏။

၁။ ဒုက္ခဘော

ဥပ္ပါဒဝယပဋိပိဋနတာယ , ဒုက္ခဝတ္ထုတာယ စ **ဒုက္ခဘော**။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

ဥပ္ပါဒဝယပဋိပိဋနတာယာတိ ဥပ္ပါဒေန, ဝယေန စ ပတိ ပတိ ခဏေ ခဏေ တံသမင်္ဂီနော ဝိဗာဓန-
 သဘာဝတ္တာ၊ တေဟိ ဝါ သယမေဝ ဝိဗာဓေတဗ္ဗတ္တာ။ ဥဒယဗ္ဗယဝန္တော ဟိ ဓမ္မာ အဘိဏှံ တေဟိ ပဋိပိဋိတာ
 ဧဝ ဟောန္တိ၊ ယာ ပိဋနာ “သင်္ခါရဒုက္ခတာ”တိ ဂုစ္စတိ။ **ဒုက္ခဝတ္ထုတာယာ**တိ တိဝိဓဿာပိ ဒုက္ခဿ, သံသာရ-
 ဒုက္ခဿ စ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၅။)

ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည် ဖြစ်ခြင်း = ဥပါဒ်ဖြင့်လည်းကောင်း, ပျက်ခြင်း = ဘင်ဖြင့်လည်းကောင်း
 ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း၌ ထိုရုပ်နာမ်ခန္ဓာနှင့် ပြည့်စုံသောသတ္တဝါကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း သဘောရှိ၏။ တစ်နည်း
 ဆိုရသော် — ထို ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ရှိသော ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည် မိမိတို့ အလိုလို မိမိတို့သဘာဝ အတိုင်းပင်
 ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံရသော သဘောရှိ၏။ တစ်ဖန် ယင်းရုပ်တရား
 နာမ်တရားတို့သည် —

၁။ အနိဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကာယဒွါရဝီထိ၏ အတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိသော ဒုက္ခ-
 သဟဂုတ်ကာယဝိညာဏ် = ထိသိစိတ်နှင့် ယှဉ်သော ကာယိကဒုက္ခဝေဒနာနှင့် အနိဋ္ဌာရုံကို အာရုံပြု၍
 ဖြစ်ပေါ်လာသော ဒေါသမူဒွေး၌ ယှဉ်သော စေတသိကဒေါသနဿဝေဒနာ = စေတသိကဒုက္ခဝေဒနာ
 ဟူသော ဒုက္ခဒုက္ခ,

၂။ ဣဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကာယဒွါရဝီထိ၏ အတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိသော သုခ-
 သဟဂုတ်ကာယဝိညာဏ် = ထိသိစိတ်နှင့် ယှဉ်သော ကာယိကသုခဝေဒနာနှင့် ဣဋ္ဌာရုံကို အာရုံပြု၍
 ဖြစ်ပေါ်လာသော စေတသိကသောမနဿဝေဒနာ = စေတသိကသုခဝေဒနာဟူသော ဝိပရိဏာမဒုက္ခ,

၃။ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်တကွ ကြွင်းကျန်သော ရုပ်တရား နာမ်တရားတည်းဟူသော သင်္ခါရဒုက္ခ —

ဤ ဒုက္ခသုံးမျိုးတို့၏ တည်ရာဝတ္ထုလည်း ဖြစ်ကြ၏။ ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရား မှန်သမျှတို့သည် ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံရသည်ချည်း ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းသို့ အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံရခြင်းသဘောကိုပင် သင်္ခါရဒုက္ခဟူ၍ ခေါ်ဆို၏။ ဖြစ်ခြင်း = ဥဒယသဘော၊ ပျက်ခြင်း = ဝယ- သဘောရှိသော သင်္ခါရတရားတို့၏ ဓမ္မတာပင်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဒုက္ခဒုက္ခ ဝိပရိဏာမဒုက္ခ သင်္ခါရဒုက္ခ အမည် ရသော သင်္ခါရတရားမှန်သမျှတို့သည် သင်္ခါရဒုက္ခအမည်ရကြသည်သာ ဖြစ်ကုန်၏။ တစ်နည်း — ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားမှန်သမျှတို့သည် ဒုက္ခဒုက္ခ၊ ဝိပရိဏာမဒုက္ခ၊ သင်္ခါရဒုက္ခဟူသော ဒုက္ခသုံးမျိုးတို့၏ တည်ရာဝတ္ထုလည်း ဖြစ်ကြ၏။ ဇာတိ ဇရာ ဗျာဓိ မရဏ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပါယာသတည်းဟူသော သံသာရ- ဝဋ်ဒုက္ခ၏ တည်ရာဝတ္ထုလည်း ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းသို့လျှင် သင်္ခါရတရားတို့သည် ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံရသည့်သဘောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခသုံးမျိုးတို့၏ တည်ရာဝတ္ထုဖြစ်- ခြင်းသဘောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သံသာရဝဋ်ဒုက္ခ၏ တည်ရာဝတ္ထု ဖြစ်ခြင်းသဘောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခ = ယုတ်မာညစ်ဆိုး ဆင်းရဲသည့် ဒုက္ခမျိုးသာ ဖြစ်၏။ ယင်းသဘောတရားကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ **ဒုက္ခ ဒုက္ခ** ဟု ရှုပါ။ ဤသို့ ရှုမှုမျိုးကိုပင် သင်္ခါရတရားတို့ကို ဒုက္ခလက္ခဏာယာဉ်တင်၍ ဝိပဿနာရှုသည်ဟု ခေါ်ဆိုပေသည်။

ဝိပဿနာ မဟုတ်သေးသည်ကို သတိပြုပါ

ဤဒုက္ခလက္ခဏာယာဉ်တင်၍ ဝိပဿနာရှုရသည့် တိုင်အောင်သော ဝိပဿနာရှုကွက်ကို အသင်သူတော်- ကောင်းသည် သတိပြု၍ အာရုံယူကြည့်ပါ။ ဒုက္ခလက္ခဏာကို ရှုပွားလိုသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် —

- ၁။ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလတည်းဟူသော အခြေခံသီလ စင်ကြယ်ပြီးဖြစ်သဖြင့် သီလဝိသုဒ္ဓိဖြစ်ခြင်း၊
- ၂။ အာနာပါနစတုတ္ထဈာန်သမာဓိကဲ့သို့သော အပ္ပနာဈာန်သမာဓိ သို့မဟုတ် ဥပစာရသမာဓိတည်းဟူသော သမာဓိတစ်ခုခုကို အောင်အောင်မြင်မြင် ထူထောင်နိုင်သဖြင့် စိတ္တဝိသုဒ္ဓိနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊
- ၃။ ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်များကို ဓာတ်ခွဲနိုင်၍ ရုပ်ပရမတ် နာမ်ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်အောင် ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းနိုင်၍ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ကို ရရှိထားပြီးဖြစ်သဖြင့် ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံနေခြင်း၊
- ၄။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်းတွင် ရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါးအတွင်း၌ အကြောင်းတရားအဆက်ဆက် အကျိုးတရားအဆက်ဆက်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင် သိမ်းဆည်း- နိုင်သဖြင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ကို ရရှိထားပြီး ဖြစ်သဖြင့် ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိစခန်းသို့ ဆိုက်ရောက်ပြီးသူ ဖြစ်ခြင်း၊
- ၅။ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါး၊ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်နှစ်ပါး အတွင်း၌ တည်ရှိကြသော အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ရုပ်တရားနာမ်တရားတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်- နိုင်သဖြင့် သမ္မသနဉာဏ်ပိုင်းသို့ ဆိုက်ရောက်နေခြင်း —

ဤအထက်ပါ အင်္ဂါရပ် အသီးအသီးနှင့် ပြည့်စုံသူ သူတော်ကောင်း ဖြစ်ရပေမည်။ ဤအင်္ဂါရပ် အသီး အသီးနှင့် မပြည့်စုံသဖြင့် —

- ၁။ ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်ကိုလည်း ဉာဏ်ဖြင့် မမြင်သေးဘဲ၊ မြင်သော်လည်း ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်ကို ဓာတ်မခွဲနိုင်သေးသဖြင့် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် မဆိုက်သေးဘဲ ရုပ်နာမ်ပရမတ်အစစ် ဓာတ်အနှစ်ကို မသိသေးဘဲ၊

၂။ အတိတ်အဆက်ဆက်မှသည် အနာဂတ်အဆက်ဆက် ဆုံးသည့်တိုင်အောင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော် နည်းများအရ အကြောင်းတရားအဆက်ဆက် အကျိုးတရားအဆက်ဆက်ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြား မယူ- တတ်သေးဘဲ၊ မသိမ်းဆည်းတတ်သေးဘဲ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် မသိသေးဘဲ၊

၃။ ရုပ်နာမ်ပရမတ်အစစ်သို့ ဉာဏ်အမြင် မဆိုက်သေးသဖြင့် ရုပ်နာမ်ပရမတ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်- ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံနေရမှုသဘောကို ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့ ဆိုက်အောင် သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်မသိသေးဘဲ —

ဤသို့ မသိမှုတွေကို တစ်ပုံကြီး ထမ်းလျက် ကမ္မဋ္ဌာန်းကျောင်းအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်လာသော ယောဂါ- ဝစရုပ္ပုလ်၏ သန္တာန်၌ ထိုင်လိုက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ချက်ချင်း ဝိပဿနာ မဖြစ်နိုင်သေးသည်ကိုကား သဘောပေါက်ပါလေ။ အောက်ပါ ကျမ်းဂန်အဆိုအမိန့်ကို ဖတ်ရှုကြည့်ပါ။

အနိစ္စာဒိဝသေန ဝိဝိဓေဟိ အာကာရေဟိ ဓမ္မေ ပဿတီတိ ဝိပဿနာ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၁၇၅။)

အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စစသော အထူးထူးသော အခြင်း- အရာတို့ဖြင့် သိအောင် မြင်အောင် ရှုတတ်သောကြောင့် ဝိပဿနာ မည်၏။ ဤဝိပဿနာဟူသည် ပရမတ္ထ တရားကိုယ် အနက်သဘောအားဖြင့် သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်ပညာတည်း။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၁၇၅။)

၂။ ရောဂတော

ပစ္စယယာပနိယတာယ၊ ရောဂမူလတာယ စ ရောဂတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ အကြောင်းတရားတို့ဖြင့် မျှတစေအပ်သော တရားတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ကမ္မဇရုပ်တို့ကို ကံတရားတို့က မျှတအောင် ပြုပြင်ပေးကြရ၏။ စိတ္တဇရုပ်တို့ကို စိတ်က၊ ဥတုဇရုပ်တို့ကို ဥတုက၊ အာဟာရဇရုပ်တို့ကို အာဟာရတို့က မျှတအောင် ပြုပြင်ပေးကြရ၏။ နာမ်တရား- တို့ကိုလည်း ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားတို့က မျှတအောင် ပြုပြင်ပေးကြရ၏။ (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်းကို ပြန်ကြည့်ပါ။) မျှတမှုဟူသည် ဥပါဒ်မှသည် ဘင်တိုင်အောင် တည်တံ့စေမှု ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ ဥပါဒ်မှသည် ဘင်သို့တိုင်အောင် အသက်ရှည်မှု တည်တံ့မှုသည် ဆိုင်ရာအကြောင်းတရားတို့နှင့် ကင်း၍ မဖြစ်နိုင်ပေ။ တစ်ဖန် ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့သည် ခန္ဓာကိုယ်ဝယ် အစဉ်တစိုက် လိုက်ပါနေသော နာတာရှည်ရောဂါ၏ အကြောင်း- ရင်းဖြစ်သော မူလအခြေခံ ယာယုအနာရောဂါ တစ်ခုနှင့်လည်း တူကြ၏။

၁။ သာဓုရောဂါ = ဆေးကုသည်ဖြစ်စေ၊ မကုသည်ဖြစ်စေ ပျောက်ကင်းနိုင်သောရောဂါ ,

၂။ အသာဓုရောဂါ = မပျောက်ကင်းနိုင်သောရောဂါ ,

၃။ ကိစ္ဆသာဓုရောဂါ = ဆေးကုမှ ပျောက်ကင်းသောရောဂါ ,

၄။ ယာယုရောဂါ = ဆေးကုလျှင် ရောဂါသက်သာရုံသာဖြစ်၍ မပျောက်ကင်းနိုင်သောရောဂါ = မတ်တတ်နာ

ဤသို့ အနာရောဂါ (၄)မျိုးရှိရာ ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့သည် ခန္ဓာကိုယ်ဝယ် အစဉ်တစိုက် လိုက်- ပါနေသော နာတာရှည်ရောဂါတို့၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော မူလအခြေခံ ယာယုအနာရောဂါတစ်ခုနှင့်လည်း တူကြ၏။ ဓာတ်ကြီးလေးပါးသည် မြွေကြီး (၄)ကောင်နှင့် တူ၏။ ခန္ဓာ (၅)ပါးသည် လူသတ်သမားကြီး (၅)ဦး နှင့်တူ၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် အာသီဝိသောပမသုတ္တန် (သံ-၂-၃၈၁။)၌ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော် မူ၏။ ခန္ဓာကိုယ်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ဒုက္ခမှန်သမျှသည် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာမှ ပေါက်ဖွားလာခြင်းသာ ဖြစ်၏။ ရုပ်နာမ်

ခန္ဓာ မရှိသော် ဒုက္ခဟူသမျှလည်း မရှိတော့ပြီ ဖြစ်၏။ ယင်းသို့လျှင် ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည် ထိုက်သည့် အားလျော်စွာ အကြောင်းတရားတို့ဖြင့် မျှစေအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ခန္ဓာကိုယ်ဝယ် အစဉ် တစိုက် လိုက်ပါနေသော နာတာရှည်ရောဂါတို့၏ အကြောင်းရင်း မူလဖြစ်သော ယာယုအနာရောဂါနှင့် တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း ရောဂံ = ကျင်နာညစ်ဆိုး ရောဂါမျိုးသာတည်း။ ယင်းသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်-အောင်ကြည့်၍ **ရောဂ ဓရောဂ** ဟု ရှုပါ။

ယာယုဗျာဓိ ဟိ ရောဂေါ။ ဣတရော အာဗာဓောတိ။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၅။)

ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာဆရာတော်က ယာယုအနာကို ရောဂ၊ ကြွင်းသောအနာကို အာဗာဓဟု ဖွင့်ဆိုတော် မူ၏။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၅။) ရုပ်နာမ်တို့သည် ခပ်သိမ်းသော ကာယိက စေတသိက ရောဂါအမျိုးမျိုးတို့၏ တည်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် ယာယုအနာရောဂါနှင့်တူသည် ဟုလိုသည်။

၃။ အယတော

ဝိဂရဟဏီယတာယ၊ အဝဓိအာဝဟနတာယ၊ အယဝတ္ထုတာယ စ **အယတော**။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

အယန္တိ ပါပံ ဝိယ အရိယဇနေဟိ ဝိဂရဟိတဗ္ဗံ။ သတ္တာနံ အနတ္ထဇနနတော အဝဓိအာဝဟံ၊ ပါပဿ စ ဝတ္ထုဘူတံ ခန္ဓပဉ္စကန္တိ အာဟ **ဝိဂရဟ**။ ပ ။ **အယတော**တိ။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၅။)

ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို အကုသိုလ်တရားတို့ကဲ့သို့ ဘုရားအစရှိသော အရိယာသူတော်ကောင်း-တို့သည် ကဲ့ရဲ့တော်မူကုန်၏။ မစင်ဟူသမျှသည် အနည်းငယ်ပင်ဖြစ်သော်လည်း ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောသာ ဧကန်ရှိသကဲ့သို့ ဘဝဟူသမျှသည် အနည်းငယ်ပင် ဖြစ်သော်လည်း ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောသာ ဧကန်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်သည် မည်သည့်ဘဝကိုမျှ ချီးမွမ်းတော် မမူပေ။ မစင်ကို စက်ဆုပ်ရွံရှာတော်မူသကဲ့သို့ ဘဝဟူသော ရုပ်နာမ်ခန္ဓာကို စက်ဆုပ်ရွံရှာတော်မူ၏။ (အံ-၁-၃၆။) ယင်းသို့လျှင် ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည် အကုသိုလ်တရားတို့ကဲ့သို့ ကဲ့ရဲ့အပ်သော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ ရှိသူ-တို့သည်သာလျှင် ပဋိသန္ဓေဘေးဆိုးကြီး အိုဘေးဆိုးကြီး နာဘေးဆိုးကြီး သေဘေးဆိုးကြီး အပါယ်ဘေးဆိုးကြီး စသည့်ဘေးဆိုးကြီး အမျိုးမျိုးနှင့် တွေ့ရ၏။ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာမရှိသူတို့ကား ထိုဘေးဆိုးကြီးတို့နှင့် တစ်ရံတစ်ဆစ်မျှ မတွေ့ရတော့ပေ။ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့က ထိုဘေးဆိုးကြီးများကို သယ်ဆောင်ပေးနေတတ်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ ပရမတ္ထသစ္စာအားဖြင့် ဆိုရမူကား သင်္ခတပရမတ္ထတရားတို့၌ ဖြစ်တည်ပျက် = ဥပါဒ်-ဦး-ဘင် သဘောတရားများ ထင်ရှားရှိကြသည်ချည်းသာတည်း။ ယင်းသင်္ခတပရမတ်တရားတို့၏ ဖြစ်မှု တည်မှု ပျက်မှုတို့ကား ဘေးဆိုးကြီးများ ပင်တည်း။ ထို ဖြစ်တည်ပျက် ဘေးဆိုးကြီးများကို ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည် မိမိတို့နှင့် တစ်ပါတည်း သယ်ဆောင် လာကြ၏။ ယင်းသို့လျှင် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည် သတ္တဝါအများတို့၏ အကျိုးစီးပွားမဲ့ကို လွန်စွာ ဆောင်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ — အယဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အကုသိုလ်ထိုထိုသည်လည်း ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့ကို အစွဲပြု၍သာဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ မရှိက မဖြစ်နိုင်။ ယင်းသို့လျှင် အယဟုခေါ်ဆိုအပ်သော အကုသိုလ် ထိုထို၏ တည်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ — ဤအကြောင်းတရားများကြောင့် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ ဟူသမျှသည် အယံ = အကျိုးယုတ် အကျိုးမဲ့မျိုးသာဖြစ်၏။ ယင်းသဘောတရားများကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ **အယ အယ** ဟု ရှုပါ။

၄။ ဂဏ္ဍတော

ဒုက္ခတာသူလယောဂိတာယ၊ ကိလေသာသုစိပဿရဏတာယ၊ ဥပ္ပါဒဇရာဘင်္ဂေဟိ ဥဒ္ဓါမာတ-ပရိပတ္တ-ပဘိန္နတာယ စ **ဂဏ္ဍတော**။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

ပကတိသော ထွတ်မြင်းအနာ အိုင်းအမာနာတို့သည် နာကျင်ကိုက်ခဲခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် ထိုးဆွခံရသကဲ့သို့ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည်လည်း၊ ကာယိကဒုက္ခဝေဒနာ စေတသိကဒုက္ခဝေဒနာ ဟူသော ဒုက္ခဒုက္ခ၊ တည်နေတုန်း အခိုက်အတန့် ဖြစ်တုန်း အခိုက်အတန့် ဥပါဒ်တုန်း အခိုက်အတန့်၌သာ သုခဖြစ်၍ ဘင်ကာလသို့ရောက်က ဖောက်ပြန် ပျက်စီးတတ်သော ကာယိကသုခဝေဒနာ စေတသိကသုခဝေဒနာ ဟူသော ဝိပရိဏာမဒုက္ခ၊ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံရသော သင်္ခါရဒုက္ခ — ဤသုံးမျိုးသော နာကျင်ကိုက်ခဲခြင်း ဒုက္ခတာဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် အထိုးအဆွ ခံနေရ၏။ ယင်းသို့လျှင် သုံးမျိုးသော ဒုက္ခတာ ဟု ဆိုအပ်သော ထိုးကျင့်ကိုက်ခဲခြင်းနှင့် ယှဉ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊

ပကတိသော အိုင်းအမာနာမှ အပုပ်ရည်များသည် တစစ်စစ် တစီစီ ယိုစီးကျကုန်သကဲ့သို့ ယင်းရုပ်နာမ် ခန္ဓာတို့ကို အာရုံပြု၍ ရာဂစသော ကိလေသာအပုပ်ရည်များသည်လည်း တစစ်စစ် တစီစီ ယိုစီးကျတတ်ကုန်၏။ ယင်းရာဂစသော ကိလေသာအပုပ်ရည်တို့သည် ရံခါအချို့သော အကုသိုလ်နာမ်တရားတို့နှင့် ယှဉ်တွဲ၍လည်း အတူဖြစ်တတ်ကုန်၏။ ဤသို့လျှင် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည် အာရုံအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သမ္ပယုတ်အားဖြင့် လည်းကောင်း ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ရာဂစသည့် ကိလေသာအပုပ်ရည်ဟူသော မစင်မကြယ် ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် အညစ်အကြေးကို တစစ်စစ် တစီစီ ယိုတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊

ပကတိသော အိုင်းအမာနာသည် ဖူးဖူးရောင်တက်ခြင်း၊ မှည့်ကျက်ခြင်း၊ ဖရိဖရဲပေါက်ကွဲခြင်း ရှိသကဲ့သို့ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည်လည်း —

- (က) ရှေးကမရှိမူ၍ ယခုမှ ရုတ်ခြည်းဖြစ်ပေါ်လာသဖြင့် ယင်း ဖြစ်ခြင်း = ဥပါဒ်သဘောဖြင့် ဖူးဖူးရောင်-တက်ခြင်း၊
- (ခ) ဦးသဘော = ဇရာသဘောဖြင့် မှည့်ကျက်ခြင်း၊
- (ဂ) ဘင်သဘော = မရဏသဘောဖြင့် ဖရိဖရဲ ပေါက်ပြဲ ကွဲအက် ပျက်စီးခြင်းသဘော ရှိသောကြောင့်-လည်းကောင်း —

ဤအကြောင်းများကြောင့် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာဟူသမျှသည် ဂဏ္ဍံ = မဖွယ်ရုပ်ဆင်း ထွတ်မြင်းအိုင်းအမာနာ-မျိုးသာတည်း။ ယင်းသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ဂဏ္ဌ ဂဏ္ဌ ဟု ရူပါ။

၅။ သလ္လတော

ဝိဇ္ဇာဇနကတာယ၊ အန္တောတုဒနတာယ၊ ဒုန္နိဟရဏီယတာယ စ သလ္လတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့သည် ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် ရုပ်နာမ်ကိန်းဝပ်ရာ သတ္တဝါကို ညှဉ်းပန်း နှိပ်စက်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊

ဒုက္ခဝေဒနာစသော ဝေဒနာအမျိုးမျိုးတို့သည် ကိုယ်တွင်း၌ ထိုးဆွတတ် ထိုးကျင့်တတ်သကဲ့သို့ ဤရုပ်နာမ် ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့သည်လည်း ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘော၏ အတွင်း၌ တည်ကုန်သည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်၍ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ထိုးဆွတတ် နှိပ်စက်တတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊

ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့အပေါ်၌ “ငါ-ငါ့ဟာ”ဟု တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် နှလုံးသွင်းမှုသည် မြဲမြံခိုင်ခံ့သည်-၏အဖြစ်ကြောင့် ယင်းတဏှာစွဲ ဒိဋ္ဌိစွဲတို့ကို အရိယမဂ်တည်းဟူသော မွေးညှပ်နှင့် ကင်း၍ နှုတ်ပယ်ခြင်းငှာ တတ်နိုင်ခဲ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း —

ဤအကြောင်း တရားများကြောင့် ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားမှန်သမျှသည် သလ္လံ = စူးဝင်ညစ်ဆိုး မြား-ငြောင့်မျိုးသာတည်း။ ယင်းသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ သလ္လ သလ္လ ဟု ရူပါ။

၆။ အာမာဓတော

အသေရိဘာဝဇနကတာယ၊ အာမာဓပဒဋ္ဌာနတာယ စ **အာမာဓတော**။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

မကျန်းမမာသည့် အိပ်ရာတွင် လဲနေသော လူနာသည် ဣရိယာပုထ်လေးပါး၌ ကိုယ့်စွမ်းအားဖြင့် မတတ်နိုင်၊ သူတစ်ပါးတို့က လုပ်ကျွေးပြုစုပေးရခြင်း၊ အိပ်ရာ၌ လှဲသိပ်ပေးရခြင်း၊ အိပ်ရာမှ ထူမပေးရခြင်း စသည်ဖြင့် သူတစ်ပါးနှင့်စပ်သော ကိုယ်၏ဖြစ်ခြင်းရှိသည်ဖြစ်၍ အသေရိမည်သကဲ့သို့ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည်လည်း ဣရိယာပုထ်လေးပါး၌ ကိုယ့်စွမ်းအားဖြင့် မတတ်နိုင်၊ မိမိနှင့်စပ်ခြင်းမရှိ၊ အကြောင်းတရားဟူသော သူတစ်ပါးနှင့်သာ စပ်ခြင်းရှိ၏။ ထို့ကြောင့် အသေရိဘာဝမည်၏။

ရုပ်နာမ်ခန္ဓာရှိမှ အနာရောဂါရှိ၏။ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာမရှိသော် အနာရောဂါမရှိ၊ ထို့ကြောင့် ရုပ်နာမ်တို့သည် အသည်းအသန် လွန်စွာ နှိပ်စက်တတ်သော အနာရောဂါ၏ အနီးကပ်ဆုံး အကြောင်းရင်း ပဒဋ္ဌာန် ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာဟူသမျှသည် အကြောင်းတရားဟူသော သူတစ်ပါးနှင့်စပ်ခြင်း = စပ်၍ဖြစ်ခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အသည်းအသန် လွန်စွာ နှိပ်စက်တတ်သော အနာရောဂါ၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း အာမာဓံ = နှိပ်စက်လွှမ်းမိုး အနာမျိုးသာတည်း။ ယင်းသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ **အာမာဓ အာမာဓ** ဟု ရှုပါ။

၇။ ဥပဒ္ဒဝတော

အဝိဒိတာနံယေဝ ဝိပုလာနံ အနတ္တာနံ အာဝဟနတော၊ သဗ္ဗုပဒ္ဒဝဝတ္ထုတာယ စ **ဥပဒ္ဒဝတော**။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

ပကတိသော မင်းဘေး မင်းဒဏ်စသော ဘေးရန် ဥပဒ္ဒဝေါတို့သည် မင်းပြစ် မင်းဒဏ်သင့်သူ သတ္တဝါကို အကျိုးမဲ့ကို ဖြစ်စေလျက် လွှမ်းမိုးဖိစီး နှိပ်စက်တတ်၏။ ဤအတူ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည်လည်း “ဥထဲကြက်ငယ် ပေါက်ဝယ်ကျေးသို့” တွေးဆ၍ သိခြင်းငှာ မတတ်အားသည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော အိုဘေး နာဘေး သေဘေး မင်းဘေး မင်းဒဏ်စသော ပြန့်ပြောပေါများကုန်သော အကျိုးမဲ့အမျိုးမျိုးတို့ကို ရွက်ဆောင်ပေးတတ်ကုန်၏။

ကပ်၍နှိပ်စက်တတ်သော အလုံးစုံသော ဘေးဥပဒ္ဒဝေါ အမျိုးမျိုး၏ တည်ရာဝတ္ထုယာခင်းလည်း ဖြစ်၏။

ဤသို့လျှင် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ သင်္ခါရတရား မှန်သမျှသည် တွေးဆ၍ သိနိုင်ခဲ့သည့် အကျိုးမဲ့အမျိုးမျိုးကို သယ်ဆောင်တတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ လွန်စွာကပ်ရပ် နှိပ်စက်တတ်သော ဘေးဥပဒ္ဒဝေါ အမျိုးမျိုး၏ တည်ရာ ဝတ္ထုယာခင်း ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ဥပဒ္ဒဝံ = လွန်စွာကပ်ရပ် နှိပ်စက်တတ်သော ဘေးဥပါဒ်မျိုးသာတည်း။ (ယင်း ဘေးရန်ဥပဒ္ဒဝေါတို့တွင် သိနိုင်ခဲ့ မြင်နိုင်ခဲ့သော ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဘေးဒဏ်ဟူသော ဘေးဥပဒ္ဒဝေါလည်း ပါဝင်၏။) ယင်းသဘောတရားကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ **ဥပဒ္ဒဝ ဥပဒ္ဒဝ** ဟု ရှုပါ။

ဥပဒ္ဒဝတီတိ ဥပဒ္ဒဝေါ၊ အနတ္တံ ဇနေန္တော အဘိဘဝတိ အဇ္ဈောတ္ထရတီတိ အတ္ထော၊ ရာဇဒဏ္ဍာဒီနံ ဧတံ အဓိဝစနံ။ ခန္ဓာ စ ဧဒိသာတိ ဝုတ္တံ “**အဝိဒိတာနံ ပ ၂ ဥပဒ္ဒဝတော**”တိ။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၅။)

ကပ်၍နှိပ်စက်တတ်သောကြောင့် ဥပဒ္ဒဝံ = ဥပဒ္ဒဝေါ မည်၏။ အကျိုးမဲ့အမျိုးမျိုးကို ဖြစ်စေလျက် လွှမ်းမိုးဖိစီး နှိပ်စက်တတ်၏ဟု ဆိုလို၏။ ဤဥပဒ္ဒဝံ = ဥပဒ္ဒဝေါဟူသော အမည်သည် မင်းဘေး မင်းဒဏ် စသည်တို့၏ အမည်တည်း။ ခန္ဓာတို့သည်လည်း ဤသို့သဘောရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာဆရာတော်က “ပကတိသော မင်းဘေး မင်းဒဏ်စသော ဘေးရန်ဥပဒ္ဒဝေါတို့သည် မင်းပြစ် မင်းဒဏ်သင့်သူ သတ္တဝါကို

အကျိုးမဲ့ကို ဖြစ်စေလျက် လွှမ်းမိုး ဖိစီး နှိပ်စက်တတ်၏။ ဤအတူ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည်လည်း ‘ဥထေကြက်ငယ် ပေါက်ဝယ်ကျေးသို့’ တွေးဆ၍ သိခြင်းငှာ မတတ်အားသည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော အိုဘေး နာဘေး သေဘေး မင်းဘေး မင်းဒဏ်စသော ပြန့်ပြောပေါများကုန်သော အကျိုးမဲ့ အမျိုးမျိုးတို့ကို ရွက်ဆောင်ပေးတတ်ကုန်၏” ဟု ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်ပေသည်။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၅။)

၈။ ဘယတော

သဗ္ဗဘယာနံ အာကရတာယ၊ ဒုက္ခဝူပသမသင်္ခါတဿ ပရမဿာသဿ ပဋိပက္ခဘူတတာယ စ ဘယတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကဘယာဝဟတော၊ အဘယပဋိပက္ခတော စ ခန္ဓာ ဘယန္တိ အာဟ “သဗ္ဗဘယာနံ ။ ပ ။ ဘယတော”တိ။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၅။)

ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် မျက်မြင်လောက ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ကျရောက်သော ဘေးအမျိုးမျိုး တမလွန်လောက၌ ကျရောက်သော ဘေးအမျိုးမျိုးဟု ဆိုအပ်ကုန်သော အလုံးစုံသော ဘေးအမျိုးမျိုးတို့၏တည်ရာ ဘေးတွင်းကြီးသဖွယ် ဖြစ်ကြ၏။ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာရှိမှ ယင်းဘေးဆိုးကြီးများ ဖြစ်နိုင်ကြ၏ တည်ရှိနိုင်ကြ၏။ ရုပ်နာမ် = ခန္ဓာတို့က ယင်းဘေးအမျိုးမျိုးတို့ကို သယ်ဆောင်ပေးတတ်ကုန်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ ယင်းဘေးအမျိုးမျိုး တို့တွင် ပဋိသန္ဓေဘေးဆိုးကြီး၊ အိုဘေးဆိုးကြီး၊ နာဘေးဆိုးကြီး၊ သေဘေးဆိုးကြီး၊ (ရာဂမကင်းသေးသူတို့အတွက်) သောက-ပရိဒေဝ-ဒုက္ခ-ဒေါမနဿ-ဥပါယာသဟူသော ဘေးဆိုးကြီး၊ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံရသည့် သင်္ခါရဒုက္ခဘေးဆိုးကြီးစသည့် ဘေးဆိုးကြီး အမျိုးမျိုးတို့လည်း ပါဝင်ကြ၏။

တစ်ဖန် ယင်းခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် ဆင်းရဲဒုက္ခခပ်သိမ်း၏ အငြိမ်းကြီးငြိမ်းရာ အအေးကြီး အေးရာ အချမ်းသာကြီး ချမ်းသာရာ အသက်သာကြီး သက်သာရာဟု ဆိုအပ်သော နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီး၏-လည်း ထိပ်တိုက်ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ကြ၏။

ဤသို့လျှင် ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ်တရားမှန်သမျှသည် မျက်မှောက် တမလွန် နှစ်တန်သော ဘေးဒုက္ခ အမျိုးမျိုးတို့၏တည်ရာ ဘေးတွင်းကြီးသဖွယ် ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဘေးအမျိုးမျိုးတို့၏ ငြိမ်းအေးရာ သက်သာရာ နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီး၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ဘယံ = ချမ်းသာ စသည်နှင့် မရော ပြန့်ပြောများပြား ကြီးမားသော ဘေးမျိုးသာ ဖြစ်၏။ ယင်းသဘောတရားကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ဘယ ဘယ ဟု ရှုပါ။

၉။ ဤတိတော

အနေကဗျသနာဝဟနတာယ ဤတိတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

ဗျာဓိအာဒိဟိ စ ခန္ဓာနံ ဗျသနန္တိ။ ဗျသနာဝဟဘာဝေန ဧတိတိ ဤတိ။ အာဂန္တုကာနံ အကုသလ-ပက္ခိယာနံ ဗျသနဟေတူနံ ဧတံ အဓိဝစနံ။ ခန္ဓာ စ ဧဒိသာတိ အာဟ “အနေကဗျသနာဝဟတာယ ဤတိတော”တိ။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၅။)

ဗျာဓိ ဇရာ မရဏစသည်တို့ဖြင့် ခန္ဓာငါးပါး=ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ ပျက်စီးခြင်းသည် ဗျသနတည်း။ ဤကား သမုတိသစ္စာတည်း။ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်တို့ဖြင့် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံရခြင်းကြောင့် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့၏ ပျက်စီးခြင်းသည် ဗျသနတည်း။ ဤကား ပရမတ္ထသစ္စာတည်း။ တစ်နည်းဆိုရသော် သင်္ခါတတရား မှန်သမျှ၌—

မဂ္ဂါမဂ္ဂဏာဒဿနဝိသုဒ္ဓိ နိဒ္ဒေသ - သမ္မသနဉာဏ်ခန်း

၁။ ဥပ္ပါဒ = ဖြစ်မှုသဘော၊

၂။ ဝယ = ပျက်မှုသဘော၊

၃။ ဌိတဿ အညထတ္တ = တည်သည့် ဌိကာလဟူသော ဖြစ်ပြီးနောက် ပျက်မည့် ဘင်ကာလဘက်သို့ ယိုင်လဲ-
နေမှုသဘော —

ဤအထက်ပါ သင်္ခတလက္ခဏာသုံးပါးသည် ရှိမြဲဓမ္မတာ ဖြစ်၏။ သင်္ခတတရားမှန်သမျှသည် = သင်္ခါရ
တရားမှန်သမျှသည် ယင်းဖြစ်မှု-တည်မှု-ပျက်မှုဟူသော သင်္ခတဒဏ်ချက် သုံးမျိုးဖြင့် အမြဲမပြတ် အညှဉ်းပန်း
အနှိပ်စက်ခံနေရ၏။ သင်္ခတ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့၏ ပျက်စီးခြင်း ဗျဿနပင်တည်း။ ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ်တရား-
တို့သည် ဤပျက်စီးခြင်း ဗျဿနတရားကို မိမိတို့နှင့်အတူတကွ တစ်ပါတည်း သယ်ဆောင်၍ လာတတ်သော-
ကြောင့် ဤတို့မည်၏။ ဤဤတို့-ဟူသောအမည်သည် ဥပစာရအားဖြင့် ဧည့်သည်အာဂန္တုသဖွယ်ဖြစ်ကုန်သော
အကုသိုလ်တရားတို့၏ အသင်းအပင်း ဘက်တော်သားဖြစ်ကုန်သော ပျက်စီးခြင်း ဗျဿနတရား၏ အကြောင်း-
ရင်းစစ် ဖြစ်ကြကုန်သော အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန် ဦးဆောင်သည့် ကိလေသဝဋ် တရားစုတို့၏ အမည် ဖြစ်-
ပေသည်။

ကိလေသဝဋ်တည်းဟူသော အစိုဓာတ် အစေးဓာတ် ရှိမှသာလျှင် ကမ္မဝဋ်အမည်ရသော ကုသိုလ်ကံ
အကုသိုလ်ကံတို့သည် ဝိပါကဝဋ် အမည်ရသော ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ် အကျိုးတရားတို့ကို ဖြစ်စေနိုင်ကြကုန်၏။
ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် ထင်ရှားတည်ရှိနေပါမှသာလျှင် ပျက်စီးခြင်း = ဗျဿနတရားသည်လည်း
ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ကိလေသဝဋ်တရားစုတို့သည် ဗျဿနတရား၏ အကြောင်းရင်းစစ်ဖြစ်ကြ၍
ဤတို့ မည်ကြ၏။ ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ်တရားတို့သည်လည်း ဤနည်းအတူ ပျက်စီးခြင်း ဗျဿနတရား အမျိုး-
မျိုးကို ဆောင်တတ်သောကြောင့်- ဤတို့ = ထိတ်လန့်စဖွယ် အန္တရာယ်မျိုးတို့သာတည်း။ ယင်းသဘောတရားကို
ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ဤတို့ ဤတို့ ဟု ရှုပါ။

၁၀။ ဥပသက္ခတော

အနေကေဟိ အနတ္ထေဟိ အနုဗဒ္ဓတာယ၊ ဒေါသူပသဋ္ဌတာယ၊ ဥပသဂ္ဂေါ ဝိယ အနဓိဝါသနာရဟတာယ
၈ ဥပသက္ခတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

ဗဟိဒ္ဓါ ဉာတိဗျဿနာဒိဟိ၊ အဇ္ဈတ္တံ ရာဂါဒိဟိ အနတ္ထေဟိ ဥပသဇ္ဇနဋ္ဌေန၊ ဥပသက္ခသဒိသတာယ ၈
ဥပသဂ္ဂေါ။ ဥပသဂ္ဂေါတိ ၈ ဒေဝတူပသံဟာရဝသေန ပဝတ္ထော ဗျာဓိအာဒိ အနတ္ထော။ သော အတ္ထကာမေန
မဟုတ္တမ္ပိ န အဇ္ဈပေက္ခိတဗော ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ “အနေကေဟိ။ ပ ၈ ဥပသက္ခတော”တိ။

(မဟာဋီ-၂-၃၉၅-၃၉၆။)

ဆွေမျိုးတို့၏ ပျက်စီးခြင်း = ဉာတိဗျဿနဘေး၊ စီးပွားဥစ္စာတို့၏ ပျက်စီးခြင်း ဘောဂဗျဿနဘေးစသော
ဗဟိဒ္ဓဘေးဆိုး အမျိုးမျိုးတို့သည်လည်းကောင်း၊ အကျိုးမဲ့ဟူသမျှကို အစွမ်းကုန် ရွက်ဆောင်ပေးတတ်သည့် ရာဂ၊
ဒေါသ၊ မောဟ၊ မာန်မာနစသည့် အဇ္ဈတ္တဘေးဆိုး အမျိုးမျိုးတို့သည်လည်းကောင်း၊ ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ်တရား-
တို့၏ နောက်သို့ အစဉ်တစိုက်လိုက်၍ ဖွဲ့စပ်နေ၏။ ကပ်ငြိနေ၏။ ယင်းသို့လျှင် ရုပ်နာမ်တို့သည် အကျိုးမဲ့ကို
အစွမ်းကုန် ရွက်ဆောင်ပေးတတ်သည့် ဆွေမျိုးတို့၏ ပျက်စီးခြင်း၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့၏ ပျက်စီးခြင်းစသော ဗဟိဒ္ဓ
ဘေးဆိုးအမျိုးမျိုး၊ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ၊ မာန်မာနစသော အဇ္ဈတ္တဘေးဆိုးအမျိုးမျိုးတို့က အစဉ်တစိုက်လိုက်၍
ဖွဲ့စပ်အပ် ကပ်ငြိအပ်သောကြောင့် ဥပသက္ခ မည်၏။

တစ်ဖန် ရုပ်နာမ်တို့သည် ဥပသဂ္ဂနှင့်တူသောကြောင့်လည်း ဥပသဂ္ဂမည်၏။ တူညီပုံကား ဤသို့တည်း။ နတ်တို့၏ ကပ်၍ဆောင်ခြင်း၊ ဆောင်ပေးခြင်း၊ ပြုစားခြင်း၊ လှည့်စားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဖျားနာခြင်း ဗျာဓိစသော အကျိုးမဲ့သည့် ဥပသဂ္ဂတည်း။ ထိုအကျိုးမဲ့ ဥပသဂ္ဂကို အကျိုးစီးပွားကို လိုလားတောင့်-တလျက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မှန်သမျှသည် တစ်မုဟုတ်မျှသော်လည်း လျစ်လျူမရှုအပ် မရှုထိုက်ဖြစ်၏။ အလားတူပင် ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် ဗျာဓိစသော အကျိုးမဲ့တို့ကို ကပ်၍ဆောင်လာကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဥပသဂ္ဂ-နှင့်တူ၏။ ယင်းဗျာဓိစသော အကျိုးမဲ့၊ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းဟူသော အကျိုးမဲ့တို့ကို သယ်ပိုးရွက်ဆောင် လာတတ်-ကုန်သော ဥပသဂ္ဂအမည်ရသော ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော အကျိုးစီးပွား ချမ်းသာထူး ချမ်းသာမြတ်ကြီးကို လိုလားတောင့်တသော အမျိုးကောင်းသား အမျိုးကောင်းသမီး မှန်ပါက တစ်မုဟုတ် တစ်ခဏကလေးမျှသော်လည်း သည်းခံထားခြင်း၊ လျစ်လျူရှုထားခြင်းငှာ မထိုက်တန်ပေ။

တစ်ဖန် ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ်တရားမှန်သမျှတို့သည် အာရုံအားဖြင့်လည်းကောင်း သမ္ပယုတ်အားဖြင့် လည်းကောင်း ရာဂစသော အပြစ်ဒေါသတို့နှင့် ကပ်ငြိယှက်တွယ်၍ နေကြ၏။ (အထက်၌ ရှင်းပြခဲ့ပြီ။)

ဤသို့လျှင် ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓဖြစ်သော များပြားလှစွာသော အကျိုးမဲ့-တို့က အစဉ်တစိုက်လိုက်၍ ဖွဲ့စပ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရာဂစသော အပြစ်ဒေါသတို့နှင့် ကပ်ငြိယှက်တွယ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အကျိုးမဲ့ကို ဆောင်တတ်သော ဥပသဂ္ဂကဲ့သို့ တစ်ခဏမျှ သော်လည်း သည်းမခံထိုက် လက်မခံထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း — ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရား မှန်သမျှသည် ဥပသဂ္ဂ = တွယ်တာစွဲကပ် နှိပ်စက်တတ်သော ဥပါဒ်မျိုးသာတည်း။ ယင်းသဘောတရားကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ဥပသဂ္ဂ ဥပသဂ္ဂ ဟု ရှုပါ။

၁၁။ အတာဏတော

အတာယနတာယ စေဝ, အလဗ္ဘနေယျခေမတာယ စ အတာဏတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

တာယိတုံ ရက္ခိတုံ အသမတ္တတာယ န တာယနောတိ အတာယနော၊ တဗ္ဘာဝေါ အတာယနတာ။ တာဏာသီသာယ ဥပဂတဿ အလဗ္ဘနေယျခေမတာ။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၆။)

ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာပြီးက မပျက်အောင် စောင့်ရှောက်ဖို့ရန် အလွန်ခဲယဉ်း-သော တရားမျိုးတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းသို့ စောင့်ရှောက်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊

စောင့်ရှောက်စေလိုသော အာသာဆန္ဒဖြင့် ဆည်းကပ်ပါသော်လည်း မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ မပျက်အောင် ပျက်ခြင်းဘေးကင်းအောင် မစောင့်ရှောက်နိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရား မှန်သမျှသည် အတာဏံ = စောင့်ရှောက်မဲ့လျှင်း ဘေး၏အသင်းအပင်းသာတည်း။ ယင်းသဘောတရားကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အတာဏ အတာဏ ဟု ရှုပါ။

သင်္ခါရတရားတို့ကား ဖြစ်ပေါ်လာပြီးနောက် မပျက်အောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ဖို့ရန်လည်း ခက်ခဲ၏။ စောင့်ရှောက်စေလိုသော အာသာဆန္ဒဖြင့် ဆည်းကပ်ပါသော်လည်း ပျက်ခြင်းတည်းဟူသော ဘေးကင်းမှုကို မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ မရအပ်၊ မရနိုင်ပေ။ ကြောက်လန့်ဖွယ်ကောင်းသည့် ဘယဌ ဘေးဒုက္ခ အနက်သဘောပင် ဖြစ်၏။

၁၂။ အလေ့ကတော

အလ္လိယိတုံ အနရဟတာယ၊ အလ္လိနာနမ္ပိ စ လေဏကိစ္စကာရိတာယ **အလေ့ကတော။**

(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

ဒုက္ခဘိတိယာ ဥပလီယနာဓိပ္ပါယေန **အလ္လိယိတုံ။** ဒုက္ခနိဝတ္တနံ **လေဏကိစ္စံ။** (မဟာဋီ-၂-၃၉၆။)

ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရား မှန်သမျှသည် ဆင်းရဲဒုက္ခမှ ကြောက်သည်ဖြစ်၍ (အထူးသဖြင့် ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံနေရသည့် ဆင်းရဲဒုက္ခမှ ကြောက်သည်ဖြစ်၍) ခိုမှီကပ်ရပ်လိုသော အာသာဖြင့် ကပ်ရပ်ခိုမှီးခြင်းငှာ မထိုက်တန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊

ဆင်းရဲဒုက္ခမှ ကြောက်သည်ဖြစ်၍ ခိုမှီကပ်ရပ်လိုသော အာသာဖြင့် ကပ်ရပ်ခိုမှီကြကုန်သော သူတို့၏လည်း ဆင်းရဲဒုက္ခကို ပျောက်ကွယ် နှစ်မြုပ်စေခြင်းဟူသော ပုန်းအောင်းရာကိစ္စကို မပြုလုပ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း အလေဏံ = ကွယ်ကာမဲ့လျှင်း ဘေး၏ အသင်းအပင်းသာတည်း။ ဤသဘောတရားကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ **အလေဏ အလေဏ** ဟု ရှုပါ။

၁၃။ အသရဏတော

နိဿိတာနံ ဘယသာရကတ္တာဘာဝေန **အသရဏတော။** (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

ဇာတိအာဒိဘယာနံ ဟိံသနံ ဝိဓမ္မနံ **ဘယသာရကတ္တံ။** (မဟာဋီ-၂-၃၉၆။)

ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် မိမိတို့ကိုယ်တိုင်က ဇာတိ-ဇရာ-ဗျာဓိ-မရဏစသော သဘောတရား ထင်ရှားရှိနေကြသဖြင့် ဇာတိ-ဇရာ-ဗျာဓိ-မရဏစသော ဘေးဒုက္ခကို ကြောက်၍ ခိုမှီကပ်ရပ်ကုန်သော သူတို့၏ ဇာတိ-ဇရာ-ဗျာဓိ-မရဏစသော ဘေးဒုက္ခကို ညှဉ်းဆဲတတ် ပယ်ဖျောက်တတ်သောသဘော၏ ထင်ရှားမရှိခြင်းကြောင့် ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားမှန်သမျှသည် အသရဏံ = ကိုးရာမဲ့လျှင်း ဘေး၏ အသင်းအပင်းသာတည်း။ ဤသဘောတရားကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် စေ့စေ့ငုငု မြင်အောင်ကြည့်၍ **အသရဏ အသရဏ** ဟု ရှုပါ။

၁၄။ ဝဏေတော

မိတ္တမုခသပတ္တော ဝိယ ဝိဿာသယာတိတာယ **ဝဏေတော။** (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၈။)

ဣမေ ရူပါဒယော သုခဟေတု၊ န ဒုက္ခဟေတုတိ ဇနိတဝိဿာသာနံ ဟနနသီလတာယ၊ ခန္ဓေသု ဟိ “ဧတံ မမာ”တိ ဂါဟဝသေန သတ္တာ ဗျသနံ ပါပုဏန္တိ၊ ဝိဿာသံ ဝါ ဟနန္တိတိ **ဝိဿာသယာတိနော၊** တဗ္ဘာဝတော။ (မဟာဋီ -၂-၃၉၇။)

ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့သည် သူသတ်သမားကြီး (၅)ဦးတို့ ဖြစ်ကြောင်းကို **အာသိဝိသောပမသုတ္တန်** (သံ-၂-၃၈၁-၃၈၃။) တွင် ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။ ခန္ဓာတစ်ပါးပါးသည် ဖောက်ပြန်လွန်ကဲလာပါက ခန္ဓာရှင်သတ္တဝါသည် အချိန်မရွေး သေကျေပျက်စီးနိုင်၏။ သို့အတွက် ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားမှန်သမျှတို့သည် မိတ်ဆွေ၏ မျက်နှာနှင့်တူသော ပြုံးချိုသော မျက်နှာရှိသော ရန်သူကဲ့သို့ အကျွမ်းဝင်သော သူကို သတ်တတ်သောကြောင့် ဝဏေ = သူသတ်မျိုးရိုးတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ ပရမတ္ထသစ္စာအားဖြင့် ပရမတ်တရားတိုင်း၏ ခဏတိုင်း ခဏတိုင်းဝယ် ဘင်ကာလတိုင်း ဘင်ကာလတိုင်း၌ အတွင်သတ်နေ၏။ ထို့ကြောင့် ခန္ဓာတိုင်း ခန္ဓာတိုင်းသည် သမ္ပတိသစ္စာ လျော်စွာပညတ် ခေါ်ဝေါ်အပ်သည့် လူနတ်ဗြဟ္မာ သတ္တဝါကို သုံးဖြာခဏ ဘင်သို့ကျအောင် ကာလမရှည် သန္တာန်စည်၍ နာရီမလပ် အတွင်သတ်သည့် လူသတ်မျိုးရိုးသာတည်း။ ယင်းသဘောတရားကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ **ဝဏေ ဝဏေ** ဟု ရှုပါ။

၁၅။ အယမူလတော

အယဟေတုတာယ အယမူလတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

အယဿ ပါပဿ ဟေတုတာ အယဟေတုတာ။ ခန္ဓပဋိဗဒ္ဓမေဝ ဟိ သဗ္ဗံ ကိဗ္ဗိသန္တိ။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၇။)

မကောင်းမှုမှန်သမျှတို့သည် ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့နှင့် အမြဲတမ်း ဆက်စပ်လျက်ရှိကြ၏။ ခန္ဓာမရှိက မကောင်းမှုလည်း မရှိနိုင်တော့ပြီ။ ထို့ကြောင့် ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် ကြမ်းကြုတ် ရုန်းရင်းသော မကောင်းမှုအကုသိုလ်၏ အကြောင်းရင်းစစ် အဖြစ်ကြီးဖြစ်သောကြောင့် အယမူလံ = ကျိုးမဲ့ ခပင်း ဆင်းရဲခြင်း၏ အရင်းအမြစ်သာတည်း။

ရုပ်တရားတို့ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်စေ မှီ၍ဖြစ်စေ၊ နာမ်တရားတို့ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်စေ နာမ်တရားတို့နှင့် ယှဉ်တွဲ၍ဖြစ်စေ မကောင်းမှုအကုသိုလ် ထိုထိုတရားစုတို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာကြရ၏။ ယင်းသဘောတရားကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အယမူလ အယမူလ ဟု ရူပါ။

၁၆။ အာဒိနဝတော

ပဝတ္တိဒုက္ခတာယ၊ ဒုက္ခဿ စ အာဒိနဝတာယ အာဒိနဝတော၊ အထဝါ အာဒိနံ ဝါတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိတိ အာဒိနဝေါ၊ ကပဏမနုဿဿေတံ အဓိဝစနံ၊ ခန္ဓာပိ စ ကပဏာယေဝါတိ အာဒိနဝသဒိသတာယ အာဒိနဝတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

ပဝတ္တိဒုက္ခတာယာတိ ဘဝပဝတ္တိဒုက္ခဘာဝတော။ ဘဝပဝတ္တိ စ ပဉ္စန္ဒံ ခန္ဓာနံ အနိစ္စာဒိအာကာရေန ပဝတ္တနမေဝ၊ သော စ အာဒိနဝေါ။ ယထာဟ “ယံ ဘိက္ခဝေ ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ အနိစ္စာ ဒုက္ခာ ဝိပရိဏာမဓမ္မာ။ အယံ ဘိက္ခဝေ ပဉ္စသု ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု အာဒိနဝေါ”တိ။ တေနာဟ “ဒုက္ခဿ စ အာဒိနဝတာယာ”တိ။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၆။)

ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကား ပဝတ္တိတည်း။ ခန္ဓာတို့၏ မဖြစ်ခြင်း နှစ်ခြင်းကား နိဝတ္တိတည်း။ ပဝတ္တိကား ဝဋ်-ဖြစ်၍ ဒုက္ခတည်း။ နိဝတ္တိကား - ပဉ္စန္ဒံ ခန္ဓာနံ နိရောဓော သုခံ နိဗ္ဗာနံ - ဟူသည်နှင့်အညီ ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ချုပ်ခြင်းသည် နိရောဓနိဗ္ဗာနဖြစ်၍ သုခတည်း။

ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အနိစ္စစသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းသည်ကား ဘဝပဝတ္တိ = ဘဝဖြစ်ခြင်း ဝဋ်-ဒုက္ခ၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း သဘောတရားပင်တည်း။ ယင်းသို့ ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အနိစ္စစသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းသည် ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အပြစ် = အာဒိနဝပင်တည်း။

“ရဟန်းတို့ . . . ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် အကြင်အကြောင်းတရားကြောင့် ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်တတ်သည့် အနိစ္စတရားတို့ ဖြစ်ကုန်၏။ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံရသည့် ဒုက္ခတရားတို့ ဖြစ်ကုန်၏။ ဇရာ-မရဏတို့ဖြင့် ဖောက်ပြန် ပျက်စီးတတ်သော ဝိပရိဏာမဓမ္မတို့ ဖြစ်ကုန်၏။ ရဟန်းတို့ . . . ဤ အနိစ္စ-ဒုက္ခ-ဝိပရိဏာမဓမ္မသဘောတရားသည် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့၌ အပြစ်အာဒိနဝတည်း။ (သံ-၂-၂၃-၅၁ . . .) - ဤသို့ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူပေ၏။

ဤသို့လျှင် ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် ဘဝပဝတ္တိဒုက္ခ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ယင်းခန္ဓာငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာတရား၏ အနိစ္စ ဒုက္ခ ဝိပရိဏာမဓမ္မဟူသော အပြစ် = အာဒိနဝရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရား မှန်သမျှသည် အာဒိနဝ = အနိစ္စ ဒုက္ခ ဝိပရိဏာမဓမ္မဟူသော အပြစ်ရှိသော တရားစုသာဖြစ်၏။

ရူပံ ဘိက္ခဝေ အနိစ္စံ၊ ယောပိ ဟေတု ယောပိ ပစ္စယော ရူပဿ ဥပ္ပါဒါယ၊ သောပိ အနိစ္စော၊ အနိစ္စသမ္ဘူတံ ဘိက္ခဝေ ရူပံ ကုတော နိစ္စံ ဘဝိဿတိ။ (သံ-၂-၂၀။)

ရဟန်းတို့ . . . ရုပ်တရားသည် အနိစ္စတည်း၊ ရုပ်တရား၏ ဖြစ်ပေါ်လာဖို့ရန် တိုက်ရိုက်ဖြစ်ပေါ်စေ-
တတ်သော အကြင် ဟေတုအကြောင်းတရား = ဇနကအကြောင်းတရားသည်လည်းကောင်း၊ အားပေးထောက်ပံ့
တတ်သော ပစ္စယအကြောင်းတရား = ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်းတရားသည်လည်းကောင်း ရှိ၏။ ထိုအကြောင်း
တရားသည်လည်း အနိစ္စသာတည်း။ ရဟန်းတို့ . . . အနိစ္စတရားကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသော ရုပ်တရားသည်
အဘယ်မှာလျှင် နိစ္စ ဖြစ်နိုင်ပါအံ့နည်း။ (သံ-၂-၂၀။)

ခန္ဓာငါးပါးလုံး၌ ပုံစံတူပင် ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။ ဒုက္ခ အနတ္တ ဖြစ်ပုံကိုလည်း ပုံစံတူပင် ဟော-
ကြားထားတော်မူပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို တိုက်ရိုက်ဖြစ်ပေါ်စေတတ်ကုန်သော အဝိဇ္ဇာ-
တဏှာ-ဥပါဒါန်-သင်္ခါရ-ကံ-စိတ်-ဥတု-အာဟာရ-ဝတ္ထု-အာရုံ-ဖဿစသော ဟေတုအကြောင်းတရား
ပစ္စယအကြောင်းတရားတို့ ကိုယ်တိုင်က အနိစ္စ ဒုက္ခ ဝိပရိဏာမဓမ္မဟူသော အပြစ် = အာဒိနဝ ရှိနေသည့်
အတွက်ကြောင့် ခန္ဓာငါးပါးတို့သည်လည်း အနိစ္စ ဒုက္ခ ဝိပရိဏာမဓမ္မဟူသော အပြစ် = အာဒိနဝ ရှိကြရပေသည်။

တစ်နည်း — လောက၌ အထီးကျန်သူဆင်းရဲကို အာဒိနဝဟု ခေါ်ဆိုကြ၏။ အလွန်အထီးကျန်သည်ဖြစ်၍
ဆင်းရဲရိက္ခာ ပင်ပန်းလှစွာဖြစ်မှုကို အာဒိနဝဟုဆိုသည်။ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည်လည်း ခိုကိုးရာမဲ့သော အထီးကျန်
သူဆင်းရဲနှင့် တူကုန်၏။ အထီးကျန်သူဆင်းရဲသည် ခိုကိုးရာမဲ့သကဲ့သို့ ခန္ဓာတို့သည်လည်း ဖြစ်ပြီးက မပျက်-
အောင်၊ အနိစ္စ ဒုက္ခ ဝိပရိဏာမဓမ္မသဘောသို့ မရောက်အောင် ပုန်းအောင်းလည်းလျောင်းရာ ခိုကိုးရာ မရှိကြကုန်။
ဤသို့လျှင် ခန္ဓာတို့သည် ခိုကိုးရာမဲ့ အထီးကျန် သူဆင်းရဲနှင့်တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အာဒိနဝ = ခိုကိုးရာမဲ့
အထီးကျန်သူဆင်းရဲတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းသဘောတရားကို ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍
အာဒိနဝ အာဒိနဝ ဟု ရှုပါ။

၁၇။ သာသဝတော

အာသဝပဒဋ္ဌာနတာယ သာသဝတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၈။)

အာသဝါနံ အာရမ္မဏာဒိနာ ပစ္စယဘာဝေါ အာသဝပဒဋ္ဌာနတာ။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၇။)

ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့၏ အကြောင်းရင်းစစ် သမုဒယသစ္စာ ဖြစ်ကြကုန်သော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်တို့ကား
အာသဝေါတရားများပင် ဖြစ်ကြ၏။ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည် အာသဝေါတရားလျှင် အကြောင်းရင်းစစ် ရှိကြ၏။
အာသဝေါတရားတို့၏ အစီးအပွားတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ တစ်ဖန် အာသဝေါတရားတို့သည်လည်း ရုပ်နာမ်တို့ကိုသာ
အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြရကုန်၏။ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့က အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိစသည်တို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေး-
တတ်ကြသောကြောင့် အာသဝေါတရားတို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာကြရကုန်၏။ ယင်းသို့လျှင် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည်
အာသဝေါတရားတို့၏ အနီးကပ်ဆုံးသော အကြောင်းပဒဋ္ဌာန်ဖြစ်သောကြောင့် သာသဝ = အာသဝေါတရားတို့၏
အစီးအပွား အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်ကြကုန်၏။ ယင်းသဘောတရားကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်
ကြည့်၍ **သာသဝ သာသဝ** ဟု ရှုပါ။

၁၈။ မာရာမိသတော

မစ္စုမာရကိလေသမာရာနံ အာမိသဘူတတာယ မာရာမိသတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၈။)

မစ္ဆုမာရဿ အဓိဋ္ဌာနဘာဝေန၊ **ကိလေသမာရဿ** ပစ္စယဘာဝေန သံဝဇ္ဇနတော **အာမိသဘူတတာ**၊ ခန္ဓာပိ ခန္ဓာနံ အာမိသဘူတာ ပစ္စယဘာဝေန သံဝဇ္ဇနတော၊ တဒန္တောဂဓာ **အဘိသင်္ခါရာ**။ **ဒေဝပုတ္တမာရဿ** ပန “မမေတ”န္တိ အဓိမာနဝသေန အာမိသဘာဝေါတိ ခန္ဓာဒိမာရာနမ္ပိ ဣမေသံ ယထာရဟံ အာမိသဘူတတာ ဝတ္တဗ္ဗာ။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၇။)

ဒေဝပုတ္တမာရ်၊ ကိလေသမာရ်၊ ခန္ဓမာရ်၊ မစ္ဆုမာရ်၊ အဘိသင်္ခါရမာရ်ဟု မာရ်ငါးပါး ရှိ၏။ မိုးနတ်သား မာရ်နတ်မင်းနှင့် မာရ်နတ်၏ အသင်းအပင်းတို့ကို ဒေဝပုတ္တမာရ်ဟုခေါ်၏။ ကိလေသမာရ်စစ်သည်တို့ကို ကိလေသမာရ်ဟုခေါ်၏။ ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ခန္ဓမာရ်ဟုခေါ်၏။ သေခြင်းမရဏတရားကို မစ္ဆုမာရ်ဟုခေါ်၏။ ဘဝသစ်ကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုပြင်စီမံတတ်သော ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံတို့ကို အဘိသင်္ခါရမာရ်ဟုခေါ်၏။

ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည် သေခြင်း = မရဏဟူသော မစ္ဆုမာရ်၏ တည်ရာလည်း ဖြစ်ကြ၏။ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်စသော ကိလေသမာရ်စစ်သည်တို့၏ စွဲမှီ၍ ဖြစ်ရာ အကြောင်းတရား၊ ကြီးပွားတိုးတက်ရန် အကြောင်းတရားလည်း ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ရုပ်နာမ်တို့သည် မစ္ဆုမာရ် ကိလေသမာရ်တို့၏ စားဖတ်ဝါးဖတ် သုံးသပ် နှင်းနယ်ရာ မာရာမိသ = မာရ + အာမိသတို့ ဖြစ်ကြ၏။

ဝိပါကဝဋ်အမည်ရသော ခန္ဓာတို့ကို တစ်နည်းဆိုသော် ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို အချိန်မီ ဝိပဿနာမဂ္ဂနိုင်ကြသော သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌ ယင်းခန္ဓာတို့အပေါ်၌ အယောနိသောမနသိကာရကို အကြောင်းခံ၍ ကိလေသဝဋ်များ ထပ်ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းကိလေသဝဋ်ကို အစွဲပြု၍ ကမ္မဝဋ်တို့လည်း ထပ်ဖြစ်ကြပြန်ကုန်၏။ ယင်းကမ္မဝဋ်ကြောင့် ဝိပါကဝဋ်အမည်ရသော ခန္ဓာတို့လည်း ထပ်မံ၍ ဖြစ်ကြရပြန်ကုန်၏။ (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်းကို ပြန်ကြည့်ပါ။) ထို့ကြောင့် ခန္ဓာတို့သည်လည်း အခြားအခြားသော အသစ်အသစ်ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်ပေါ်လာဖို့ရန် အကြောင်းတရား၏ အဖြစ်ဖြင့် ခန္ဓာအသစ်အသစ်ကို တိုးပွားစေတတ်သောကြောင့် အာမိသဖြစ်ကြကုန်၏။ ဘဝသစ်ကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုစီမံတတ်ကုန်သော အဘိသင်္ခါရတရားတို့သည်လည်း ထိုခန္ဓာတို့၌ပင် အကျုံးဝင်ကြ၏။ ခန္ဓမာရ် အဘိသင်္ခါရမာရ်တို့တည်း၊ မာရာမိသတို့ပင်တည်း။

ဒေဝပုတ္တမာရ်၏မူကား — “ဤတရားအပေါင်းသည် ငါ၏ ဥစ္စာတည်း” ဟု ဤသို့ မှတ်ထင်သော အဓိမာန၏ အစွမ်းဖြင့် အာမိသ၏အဖြစ်ကို သိရှိပါလေ။ ထို့ကြောင့် ခန္ဓမာရ် အဘိသင်္ခါရမာရ် ဒေဝပုတ္တမာရ် တို့ကိုလည်း ဤခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အာမိသဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကို ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ဆိုသင့် ဆိုထိုက်ပေ၏။

ထို့ကြောင့် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည် မစ္ဆုမာရ် ကိလေသမာရ်တို့၏ တစ်နည်းဆိုရသော် မာရ်ငါးပါးတို့၏ စားဖတ်ဝါးဖတ် သုံးသပ်နှင်းနယ်ရာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မာရာမိသ = မာရ + အာမိသ = ကိလေသမာရ် မစ္ဆုမာရ် တို့၏ တစ်နည်း မာရ်ငါးပါးတို့၏ စားဖတ်ဝါးဖတ် သုံးသပ်နှင်းနယ်ရာသာတည်း။ ယင်းသဘောတရားကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ **မာရာမိသ မာရာမိသ** ဟု ရှုပါ။

၁၉။ ဇာတိဓမ္မတော၊ ၂၀။ ဇရာဓမ္မတော၊ ၂၁။ မျာခိဓမ္မတော

ဇာတိ-ဇရာ-ဗျာခိ (မရဏ) ပကတိတာယ **ဇာတိ-ဇရာ-မျာခိ (မရဏ) ဓမ္မတော**။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၈။)

ဓမ္မသဒ္ဓေါ “ဇာတိဓမ္မာန”န္တိအာဒိသု ဝိယ ပကတိအတ္ထော၊ “ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ”တိအာဒိသု ဝိယ ဟေတု-အတ္ထော စာတိ အာဟ **“ဇာတိဇရာမျာခိမရဏပကတိတာယ၊ သောကပရိဒေဝဥပါယာသဟေတုတာယာ”**တိ။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၇။)

မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ နိဒ္ဒေသ - သမ္မသနဉာဏ်ခန်း

(မရဏဓမ္မကား အနိစ္စလက္ခဏာ၌ ပါဝင်ပြီးဖြစ်၏။) ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည် ဇာတိသဘော၊ ဇရာသဘော၊ ဗျာဓိသဘော၊ (မရဏသဘော) ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် -

၁၉။ ဇာတိ = ဖြစ်ချင်တိုင်း ဖြစ်တတ်သော သဘောရှိ၏။

၂၀။ ဇရာ = ဆုတ်ယုတ်လျော့ပါးခြင်း သဘောရှိ၏။

၂၁။ ဗျာဓိ = ဖျားနာခြင်း သဘောရှိ၏။

သမုတိသစ္စာနယ် = (သမ္မုတိသစ္စာနယ်) ပရမတ္ထသစ္စာနယ် နှစ်မျိုးလုံး၌ ယင်းဇာတိ ဇရာ ဗျာဓိ သဘော-များကို ရှုနိုင်ပါသည်။ သို့သော် ပရမတ္ထသစ္စာသာ လိုရင်းဖြစ်သည်။ ယင်း ဇာတိသဘော၊ ဇရာသဘော၊ ဗျာဓိသဘော အသီးအသီးကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ -

၁၉။ ဇာတိဓမ္မ ဇာတိဓမ္မ ဟုလည်းကောင်း၊

၂၀။ ဇရာဓမ္မ ဇရာဓမ္မ ဟုလည်းကောင်း၊

၂၁။ ဗျာဓိဓမ္မ ဗျာဓိဓမ္မ ဟုလည်းကောင်း -

အသီးအသီး ရှုပါ။

၂၂။ သောကဓမ္မတော၊ ၂၃။ ပရိဒေဝဓမ္မတော၊ ၂၄။ ဥပါယာသဓမ္မတော၊

သောက-ပရိဒေဝ-ဥပါယာသဟေတုတာယ သောက-ပရိဒေဝ-ဥပါယာသဓမ္မတော။(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၈။)

ရုပ်နာမ် = ခန္ဓာတို့ကို အကြောင်းပြု၍ အစွဲပြု၍ -

၁။ စိုးရိမ် ပူဆွေးရခြင်း သောကတရား၊

၂။ ငိုကြွေး မြည်တမ်းရခြင်း ပရိဒေဝတရား၊

၃။ ပြင်းစွာ ပူပန်ရခြင်း ပင်ပန်းရခြင်း ဥပါယာသတရားတို့ အသီးအသီး ဖြစ်ပေါ်လာကြရ၏။

ထို့ကြောင့် ရုပ်နာမ် = ခန္ဓာတို့သည် သောက - ပရိဒေဝ - ဥပါယာသတို့၏ အကြောင်းရင်းတို့ ဖြစ်ကြ၏။ သို့အတွက် ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားမှန်သမျှသည် -

၂၂။ သောက = စိုးရိမ် ပူပန်ရခြင်း သဘောရှိ၏။

၂၃။ ပရိဒေဝ = ငိုကြွေး မြည်တမ်းရခြင်း သဘောရှိ၏။

၂၄။ ဥပါယာသ = သက်ကြီးရှိုက်ငင် ပြင်းစွာပူပန်ရခြင်း သဘောရှိ၏။

ယင်းသဘောတရား အသီးအသီးကို ဝိပဿနာ ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ -

၂၂။ သောကဓမ္မ သောကဓမ္မ ဟုလည်းကောင်း၊

၂၃။ ပရိဒေဝဓမ္မ ပရိဒေဝဓမ္မ ဟုလည်းကောင်း၊

၂၄။ ဥပါယာသဓမ္မ ဥပါယာသဓမ္မ ဟုလည်းကောင်း -

ဤသို့ အသီးအသီး ခွဲ၍ ရှုပါ။

၂၅။ သံကိလေသိကဓမ္မတော

တဏှာ-ဒိဋ္ဌိ-ဒုစ္စရိတသံကိလေသာနံ ဝိသယဓမ္မတာယ သံကိလေသိကဓမ္မတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၈။)

သံကိလေသတ္တယဂ္ဂဟဏောန တဒေကဋ္ဌာနံ ဒသန္တံ ကိလေသဝတ္ထုနမ္ပိ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တဒါ-
ရမ္မဏာပိ ဟိ ဓမ္မာ တဒနတိဝတ္ထနတော သံကိလေသိကာ ဧဝ။ တထာ ခုဒ္ဒါ၊ တဏှာ၊ ဇဿဒီသု သရီရဿ၊
သံကိလေသဿ စ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၇။) (ခုဒါတဏှာဇရာဒီသု ပရိဿမသံကိလေသဿ
စ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သီ - မူ။)

ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့ကို အာရုံယူ၍ အာရုံပြု၍သာလျှင် တဏှာ-ဒိဋ္ဌိ-ဒုစ္စရိတ = ဒုစရိုက်ဟူသော စိတ်အစဉ်ကို
ညစ်နွမ်းစေတတ်သော မိမိတို့ကိုယ်တိုင်လည်း ညစ်နွမ်းတတ်သော အကုသိုလ် တရားဆိုးတို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာ-
ကြရ၏။ ထို့ကြောင့် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည် တဏှာသံကိလေသ၊ ဒိဋ္ဌိသံကိလေသ၊ ဒုစ္စရိတသံကိလေသတည်း
ဟူသော စိတ်အစဉ်ကို ညစ်နွမ်းစေတတ်သော မိမိတို့ကိုယ်တိုင် ညစ်နွမ်းတတ်သော သံကိလေသတရားသုံးပါးတို့၏
အာရုံဓမ္မဖြစ်သောကြောင့် သံကိလေသိကဓမ္မ = သံကိလေသသဘာဝက = တဏှာ-ဒိဋ္ဌိ-ဒုစ္စရိတဟူသော
ညစ်နွမ်းခြင်းသုံးပါးကို ပွားစီးစေတတ်သော သဘောရှိကြ၏။ ယင်းသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍
သံကိလေသိကဓမ္မ သံကိလေသိကဓမ္မ ဟု ရှုပါ။

သို့သော် မဟာဋီကာဆရာတော်က ဤသို့လည်း ဆက်လက်၍ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူပေသည်။ —

တဏှာသံကိလေသ၊ ဒိဋ္ဌိသံကိလေသ၊ ဒုစ္စရိတသံကိလေသဟူသော သံကိလေသသုံးပါးအပေါင်းကို
သံကိလေသိကဓမ္မအရ ယူခြင်းဖြင့် ထိုသံကိလေသတရား သုံးပါးနှင့် တူသောတည်ရာ ရှိကြကုန်သော ကိလေသ-
ဝတ္ထု (၁၀)ပါးတို့ကိုလည်း သံကိလေသိကဓမ္မအဖြစ်သိမ်းကျုံးရေတွက်ယူပါ။ မှတ်သားပါ။ မှန်ပေသည် - ထို
သံကိလေသဝတ္ထု (၁၀)ပါးတို့၏ အာရုံဖြစ်ကုန်သော တရားတို့သည်လည်း ထိုသံကိလေသဝတ္ထုတို့၏ အာရုံ-
အဖြစ်ကို မလွန်ခြင်းကြောင့် သံကိလေသိက မည်ကုန်သည်သာလျှင်တည်း။ အလားတူပင် ဆာလောင်ခြင်း
မွတ်သိပ်ခြင်း အိုမင်းခြင်း သို့မဟုတ် စိတ်ရှုပ်ထွေးခြင်းစသည်တို့ကြောင့် စိတ်ပင်ပန်းခြင်းဟူသော သံကိလေသ-
ကိုလည်း သံကိလေသိကဓမ္မဟူသောပုဒ်၌ သိမ်းကျုံးရေတွက်ယူအပ်၏ဟု မှတ်သားပါလေ။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၇။)

ခန္ဓာ တစ်ပါး တစ်ပါး၌ ဒုက္ခလက္ခဏာ (၂၅) ပါး ဖြစ်သဖြင့် ခန္ဓာငါးပါးလုံး၌ ဒုက္ခလက္ခဏာပေါင်း —
၂၅ × ၅ = ၁၂၅ (ပါး) ဖြစ်သည်။

အနတ္တလက္ခဏာ (၅) ချက်

အနတ္တာ စ ပရံ ရိတ္တံ၊ တုစ္ဆံ သုညန္တိ တာလီသံ။
ဝေဒနာဒယော ခန္ဓာပိ၊ တထေဝ ပဉ္စကာပိ ဝါ။
(ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီ-၂-၅၂၉။)

- ၁။ အနတ္တာ = အတ္တ မဟုတ်ကုန်။
- ၂။ ပရံ = အကျွမ်းဝင်ခြင်း အမြဲကင်းသော သူစိမ်းပြင်ပသာတည်း။
- ၃။ ရိတ္တံ = နိစ္စ သုခ သုဘ အတ္တဟူသော အနှစ်သာရဟူသမျှနှင့် မြူမျှမယှဉ် အစဉ်ကင်းဆိတ်သော
သဘောတရားသာတည်း။
- ၄။ တုစ္ဆံ = နိစ္စ သုခ သုဘ အတ္တ အနှစ်မမိုး အချည်းနှီးသာတည်း။ (ဝါ) သေးငယ်ယုတ်ညံ့ အချည်း-
နှီးသော တရားသာတည်း။
- ၅။ သုညံ = သာမိ နိဝါသိ ကာရက ဝေဒက အဓိဋ္ဌာယကဟူသော အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏။

၁။ အနတ္တတော

သယဉ္စ အဿာမိကဘာဝါဒိတာယ အနတ္တတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

ယထာ ဂေနစိ သာမိအာဒိလက္ခဏေန အတ္တနာ သုညာ ဧတေ၊ ဧဝံ သယဉ္စ အတံသဘာဝေါတိ အာဟ “သယဉ္စ။ပ။ အနတ္တတော”တိ။ န အတ္တာတိ ဟိ အနတ္တာတိ။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၆။)

သာသနာပ အယူအဆရှိသူ အချို့အချို့သော အတ္တဝါဒသမားတို့က —

- ၁။ ခန္ဓာအိမ်ကို ပိုင်ဆိုင်သော သာမိအတ္တ ရှိ၏။
 - ၂။ ခန္ဓာအိမ်အသစ်လဲသော်လည်း ပြောင်းလဲခြင်းမရှိ၊ ခန္ဓာအိမ် အသစ် အသစ်၌ ဘဝတိုင်း အမြဲလိုက်ပါ၍ နေထိုင်သော နိဝါသိအတ္တ ရှိ၏။
 - ၃။ ပြုလုပ်ဖွယ် လုပ်ငန်းကိစ္စရပ် ဟူသမျှကို ပြုလုပ်တတ်သော ကာရကအတ္တ ရှိ၏။
 - ၄။ ခံစားဖွယ် အာရုံဟူသမျှကို ခံစားတတ်သော ဝေဒကအတ္တ ရှိ၏။
 - ၅။ ကိစ္စအဝဝ လုပ်ငန်းရပ် ဟူသမျှကို စီရင်ဆုံးဖြတ်တတ်သော အဓိဋ္ဌာယကအတ္တရှိ၏။ —
- ဤသို့ စသည်ဖြင့် အတ္တရှိကြောင်းကို ပြောဆိုကြ၏။

ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့ကား ယင်းကဲ့သို့သော သာမိအတ္တ၊ နိဝါသိအတ္တ၊ ကာရကအတ္တ၊ ဝေဒကအတ္တ၊ အဓိဋ္ဌာယကအတ္တတို့မှ ဆိတ်သုဉ်းရကား၊ မိမိရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့ ကိုယ်တိုင်ကလည်း သာမိအတ္တ၊ နိဝါသိအတ္တ၊ ကာရကအတ္တ၊ ဝေဒကအတ္တ၊ အဓိဋ္ဌာယကအတ္တ သဘောမရှိခြင်းကြောင့် အနတ္တာ = အတ္တ မဟုတ်ကြကုန်။ ယင်းသဘောတရားကို ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနတ္တ အနတ္တ ဟု ရှုပါ။

၂။ ပရတော

အဝသတာယ၊ အဝိဇ္ဇေယျတာယ စ ပရတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

အဝသတာယာတိ အဝသဝတ္တနတော။ ယထာ ပရောသတန္တော ပုရိသော ပရဿ ဝသံ န ဂစ္ဆတိ၊ ဧဝံ သုဘသုခါဒိဘာဝေန ဝသေ ဝတ္ထေတုံ အသက္ကုဏေယျတော။ အဝိဇ္ဇေယျတာယာတိ “မာ ဇီရထ၊ မာ မီယထာ”တိအာဒိနာ ဝိဓာတုံ အသက္ကုဏေယျတော။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၅။)

ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်းတွင် ရှင်းလင်း တင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အကြောင်းတရားနှင့် လျော်ညီစွာသာလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာကြရ၏။ မိမိ၏အလိုအတိုင်းကား ဖြစ်နိုင်သည့်သဘော မရှိပေ။ မိမိကိုယ်ကို မိမိလျှင် ပြဇာန်းခြင်းရှိသော ယောက်ျားသည် သူတစ်ပါး၏ အလိုသို့ မလိုက်ရသကဲ့သို့ အလားတူပင် ရုပ်နာမ် ခန္ဓာတို့သည် “ဤသို့ လှပတင့်တယ်ပါစေ၊ ဤသို့ ချမ်းသာသုခရှိပါစေ။” — ဤသို့စသော သုဘ သုခ စသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် မိမိ၏ အလိုဆန္ဒရှိတိုင်း ရုပ်နာမ်တို့ကို ဖြစ်စေခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်သောကြောင့် အလိုသို့ မလိုက်ပါ-တတ်သော သဘောတရားများ ဖြစ်ကြ၏။

“မအိုစေလင့်၊ မနာစေလင့်၊ မသေစေလင့်၊ ဤသို့ ဖြစ်ပြီးပါက ဤသို့ မပျက်ပါစေလင့်” — ဤသို့ စသည်ဖြင့် စီရင်ခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းသော သဘောတရားများလည်း ဖြစ်ကြ၏။

ဤသို့ အလိုသို့ မလိုက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အလိုရှိတိုင်း စီရင်ခြင်းငှာ မတတ်-ကောင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည် ပရ = အကျွမ်းဝင်ခြင်း အမြဲကင်းသော သူစိမ်းပြင်ပတို့သာဖြစ်ကြ၏။ ဤသဘောတရားကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ပရ ပရ ဟု ရှုပါ။

၃။ ရိတ္တတော

ယထာပရိကပ္ပိတေဟိ ဓုဝသုဘသုခတ္တဘာဝေဟိ ရိတ္တတာယ ရိတ္တတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

ယထာပရိကပ္ပိတေဟိတိ ပရမတ္တတော အဝိဇ္ဇမာနေဟိ ဗာလေဟိ ပရိကပ္ပိတပ္ပကာရေဟိ။ ရိတ္တတာ-ယာတိ ဝိဝိတ္တတာယာဝိရဟိတတာယာတိ အတ္တော။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၆။)

ပရမတ္တဉာဏ်ပညာမျက်စိ မရှိသူ လူပြိန်းအန္ဓ လူ့ဗာလတို့သည်ကား ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့ကို —

၁။ ဓုဝ = ခိုင်ခံ့ကုန်၏ဟုလည်းကောင်း၊

၂။ သုဘ = လှပတင့်တယ်ကုန်၏ဟုလည်းကောင်း၊

၃။ သုခ = ချမ်းသာသုခ ဖြစ်ကုန်၏ဟုလည်းကောင်း၊

၄။ အတ္တ = အသက်ကောင်၊ လိပ်ပြာကောင်၊ ဝိညာဏ်ကောင်၊ အတ္တကောင် ဖြစ်ကုန်၏ဟုလည်းကောင်း -

ဤသို့ ကြံဆထားအပ်ကုန်၏။ သို့သော် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည်ကား ထိုပရမတ်ဉာဏ်ပညာစက္ခုမရှိသူ လူပြိန်း လူအ လူန လူ့ဗာလတို့ တွေးတော ကြံဆထားအပ်သည့် ဓုဝ သုဘ သုခ အတ္တသဘောတို့မှ အမြဲတမ်း ကင်းဆိတ်-ကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည် ရိတ္တ = ဓုဝ သုဘ သုခ အတ္တဟူသော အနှစ်သာရဟူသမျှနှင့် မြူမှု မယှဉ် အစဉ်ကင်းဆိတ်သော သဘောတရားတို့သာတည်း။ ယင်းသဘောတရားကို ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာဖြင့် အသီးအသီး မြင်အောင်ကြည့်၍ ရိတ္တ ရိတ္တ ဟု ရှုပါ။

၄။ တုစ္ဆတော

ရိတ္တတာယေဝ တုစ္ဆတော အပ္ပကတ္တာ ဝါ။ အပ္ပကမ္ပိ ဟိ လောကေ တုစ္ဆန္တိ ဝုစ္စတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

အန္တောသာရာဘာဝေါ ရိတ္တတာ။ သာ ဧဝ စ တုစ္ဆတာတိ အာဟ “ရိတ္တတာယေဝ တုစ္ဆတော”တိ။ အပ္ပကတ္တာတိ ပရိတ္တတ္တာ၊ လာမကတ္တာ ဝါ။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၆။)

ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့၏ အတွင်းသား၌ —

၁။ နိစ္စဟူသော အနှစ်သာရ၊

၂။ သုခဟူသော အနှစ်သာရ၊

၃။ သုဘဟူသော အနှစ်သာရ၊

၄။ အတ္တဟူသော အနှစ်သာရ —

ဤကဲ့သို့သော အနှစ်သာရတို့မှ အစဉ်ထာဝရ ကင်းဆိတ်နေသည့်အတွက်ကြောင့် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည် တုစ္ဆ = ဓုဝ (= နိစ္စ), သုခ, သုဘ, အတ္တဟူသော အနှစ်မမှီး အချဉ်းနီးသော တရားတို့သာတည်း။ ယင်းသဘောကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ တုစ္ဆ တုစ္ဆ ဟု ရှုပါ။

တစ်နည်း — ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည် ဓုဝ သုဘ သုခ အတ္တ သဘောတို့မှ ဆိတ်သုဉ်းကြသော်လည်း ပရမတ္တသဘောအားဖြင့် တကယ်ထင်ရှား မရှိကြသည်ကား မဟုတ်။ တကယ်ထင်ရှား ရှိကြသည်သာတည်း။ သို့သော် ယင်းသို့ထင်ရှားရှိမှုကား ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် = ဖြစ်-တည်-ပျက် အနေအားဖြင့် တကယ်ထင်ရှားရှိခြင်းသာ-တည်း။ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် အနေအားဖြင့် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ရကုန်သော ရုပ်နာမ် ပရမတ္တတရားတို့၏ သက်တမ်းကား အလွန်အလွန် တိုတောင်းလှ၏။ နာမ်တရားတို့သည် မျက်စိတစ်မှိတ်၊ လျှပ်တစ်ပြက်၊ လက်ဖျစ်တစ်တွက်၊ တစ်စက္ကန့်ဟူသော အချိန်ကာလကို အကြိမ်ကုဋေ တစ်သိန်းခန့်ပုံလျှင် တစ်ပုံခန့်သာ သက်တမ်း ရှိကြ၏။

ရုပ်တရားတို့ကား ယင်းမျက်စိတစ်မှိတ်၊ လျှပ်တစ်ပြက်၊ လက်ဖျစ်တစ်တွက်၊ တစ်စက္ကန့်ဟူသော အချိန်ကာလကို အကြိမ်ကုဋေ ငါးထောင်ခန့်ပုံလျှင် တစ်ပုံခန့်လောက်သာ သက်တမ်းရှိကြ၏။ ဤသို့လျှင် ရုပ်နာမ်ပရမတ် တရားတို့သည် ဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက် ရုတ်ခြည်း ချုပ်ပျောက်သွားကြရသည့် ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် ဟူသော အလွန်အလွန် တိုတောင်းသော အနည်းငယ်သောအချိန်ကာလ သက်တမ်းအတွင်း၌သာ တည်ရှိနိုင်သော တရားမျိုးတို့ ဖြစ်ကြ၏။ အချိန်ကာလ အနည်းငယ်ကလေးမျှသာ ဖြစ်ခွင့်ရသောကြောင့် ယင်းရုပ်နာမ် = ခန္ဓာတို့ကို တုစ္ဆ = အချည်းနှီးဟူ၍ ခေါ်ဆို၏။ မှန်ပေသည် — လောက၌ အနည်းငယ်ကိုသော်လည်း တုစ္ဆ = အချည်းနှီးဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲရိုး ရှိပေသည်။ ထို့ကြောင့် ရုပ်နာမ် = ခန္ဓာတို့သည် တုစ္ဆ = သေးငယ်ယုတ်ညံ့ အချည်းနှီးသော တရားမျိုးတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းသဘောတရားကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ **တုစ္ဆ တုစ္ဆ** ဟူ၍လည်း ရှုပါ။

၅။ သုညတော

သာမိ-နိဝါသိ-ကာရက-ဝေဒက-မိဋ္ဌာယကဝိရဟိတတာယ **သုညတော**။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

ဓုဝသာရာဘာဝါဒီဟိ သဒ္ဓိ အတ္တသာရာဘာဝံ ခိတ္တပဒေန ဝတ္တာ နိဗ္ဗတ္တိတမတ္တသာရာဘာဝမေဝ သုည-ပဒေန ဒဿေတုံ “သာမိ၊ ပ ။ သုညတော”တိ ဝုတ္တံ။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၆။)

အတ္တဝါဒီသမားတို့ကား သာမိအတ္တ၊ နိဝါသိအတ္တ၊ ကာရကအတ္တ၊ ဝေဒကအတ္တ၊ အမိဋ္ဌာယကအတ္တ ရှိ၏ဟု စွဲယူကြ၏။ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့၌ ယင်းကဲ့သို့သော ပရမတ္ထဉာဏ်ပညာမျက်စိ ကင်းသူတို့ ကြံဆ-ထားအပ်သော သာမိအတ္တ၊ နိဝါသိအတ္တ၊ ကာရကအတ္တ၊ ဝေဒကအတ္တ၊ အမိဋ္ဌာယကအတ္တတို့ကား မရှိဧကန် ဖြစ်ခဲ့ကုန်၏။ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့၌ ယင်းအတ္တအမျိုးမျိုးတို့သည် အတ္တဝါဒီသမားတို့က ဖြစ်စေအပ်ရုံမျှသော အနှစ် သာရ အဖြစ်မျှသာ ရှိ၏။ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့၌ ယင်းကဲ့သို့သော အတ္တအမျိုးမျိုးမှ ကင်းဆိတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည် သာမိအတ္တ၊ နိဝါသိအတ္တ၊ ကာရကအတ္တ၊ ဝေဒကအတ္တ၊ အမိဋ္ဌာယကအတ္တမှ ဆိတ် သုဉ်းကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ရုပ်- နာမ် = ခန္ဓာတို့သည် သုည = သာမိအတ္တ၊ နိဝါသိအတ္တ၊ ကာရကအတ္တ၊ ဝေဒကအတ္တ၊ အမိဋ္ဌာယကအတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်းကြ၏။ ယင်းသဘောတရားကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ **သုည သုည** ဟု ရှုပါ။

ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင် ခန္ဓာတစ်ပါး တစ်ပါး၌ အနတ္တလက္ခဏာ (၅)ချက်စီ ရှိသဖြင့် ခန္ဓာ (၅)ပါးလုံး၌ အနတ္တ လက္ခဏာ (၂၅)ချက် ဖြစ်သည်။ ခန္ဓာငါးပါးလုံး၌ —

၁။ အနိစ္စလက္ခဏာ	—	၅၀ ၊
၂။ ဒုက္ခလက္ခဏာ	—	၁၂၅ ၊
၃။ အနတ္တလက္ခဏာ	—	၂၅ ၊

အားလုံးပေါင်းသော် ဘာဝနာပေါင်း (၂၀၀) ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းဆိုသော် ခန္ဓာတစ်ပါးတစ်ပါးစီ၌ ဘာဝနာ (၄၀) ဖြစ်သဖြင့် ခန္ဓာငါးပါးလုံး၌ ဘာဝနာ (၂၀၀) ဖြစ်သည်။

ဤသို့လျှင် ဤ (၂၀၀)သော ဘာဝနာဉာဏ်ဖြင့် ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ရှုပွားသုံးသပ်ခဲ့သော် ထိုနယဝိပဿနာ ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက်တင်၍ ရှုပွားသုံးသပ်မှု သမ္မသနလုပ်ငန်းရပ် = **သမ္မသနဉာဏ်** သည် မြဲမြံခိုင်ခံ့ခြင်း ဖြစ်လာ၏။ ဤကား ပါဠိတော်နည်းကို အစဉ်မှီးသဖြင့် **သမ္မသနဉာဏ်** အားထုတ်ပုံ အစီ-အရင် ဖြစ်သည်။ (ပဋိသံ-၄၁၁။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၆-၂၄၈။)

အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်နှစ်ပါး၊ အတိတ်အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါး၌ ခန္ဓာငါးပါးနည်းဖြင့် အထက်ပါ တော (၄၀) ရှုကွက်ကို ကုန်စင်အောင်ရှုပါ။ အတိတ်အဆက်ဆက်မှသည် အနာဂတ်အဆက်ဆက် ဆုံးသည့်တိုင်အောင် ရှုရမည်ဖြစ်ပေသည်။ ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ရှုနိုင်ပါက တိုင်းထက်အလွန် တံခွန်နှင့်ဘုရား ဖြစ်ချေသည်။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါရပ်တို့ကိုပါ ဤ တော (၄၀) ရှုကွက်ဖြင့် ဝိပဿနာ ရှုပွား သုံးသပ်နိုင်ပါက သာ၍သာ၍ပင် ကောင်းသည်ထက် ကောင်းလှပေသည်။ ဤတွင် အလင်္ကာဂုဏ်မြောက်စွာ အနှစ်သာရ ပြည့်ဝစွာဖြင့် ဖွဲ့ဆိုသီကုံး ရေးသားထားတော်မူသော လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ဆုံးမလွှာ တစ်ပုဒ်ကို ထည့်သွင်း၍ လက်ဆောင်ပါးလိုက်ပါသည်။ —

ကိုယ့်တွက်ကိုယ်တာ ကျင့်ကြံပါ

ဆိုပိန့်ဟုတ်ရာ၊ စဉ်းစားပါလော့ . . . ၊ ခန္ဓာဘာရ၊ ပဉ္စကကား (= ခန္ဓာငါးပါးတည်းဟူသော ဝန်ထုပ် ဝန်ပိုးကြီးကား) ယုယခင်မင်၊ စိန်ရွှေဆင်၍၊ ပြုပြင်ပိုက်ထွေး၊ နှင်ကျွေးမွေးလည်း၊ အရေးမရောက်၊ သဲရေမှောက်သို့၊ နှင့်နောက်မပါ၊ နှင်လိုရာကို၊ ဘယ်ခါမလိုက်၊ နှင့်အကြိုက်နှင့်၊ တိုက်ရိုက်ဖီလာ၊ ဆန့်ကျင်ပါခဲ့။

ရုပ်ဝါနုနယ်၊ ရှုစဖွယ်နှင့်၊ တင့်တယ်ရွှန်းစို၊ နှင်လှလိုလည်း၊ အအိုစာရင်း၊ သူကသွင်း၏။

ဘေးကင်းရန်ကွာ၊ လွန်ချမ်းသာ၍၊ မနာရလို၊ တောင်းဆုဆိုလည်း၊ နှင့်ကိုမညှာ၊ ဘေးရောဂါနှင့်၊ ခါခါမင့်၊ မိတ်ဆွေဖွဲ့၏။

နင်နဲ့တူညီ၊ ချစ်ကြိုးသီသား၊ ပလီပလာ၊ အပြစ်ကွာသည့်၊ ချစ်စွာမယား၊ သမီးသားနှင့်၊ စီးပွားဥစ္စာ၊ ဉာတကာကို၊ ဘယ်ခါမကွဲ၊ အတူတွဲ၍၊ အမြဲပြီးချို၊ နေရလိုလည်း၊ နှင့်ကိုမထောက်၊ နှင့်နောက်မလိုက်၊ အပူ တိုက်၍၊ နှင်ဟိုက်နှင့်ခွေ၊ နှင့်ကိုသေအောင်၊ ကျားမြွေခံတွင်း၊ အစာသွင်းသို့၊ သေမင်းသူလက်၊ ပဏ္ဏာဆက်၏။

လ-ရက်-နှစ်တွေ၊ အသင်္ချေနှင့်၊ လွန်လေဘဝ၊ အနန္တက၊ ဆုံးစမပိုင်၊ ယခုတိုင်အောင်၊ နိုင်နိုင်နင်းနင်း၊ ဉာဏ်မသွင်း၍၊ သေမင်းသူလျှို၊ ခန္ဓာကိုယ်ကို၊ မငြိုငြင်ရက်၊ စွဲလမ်းချက်ဖြင့်၊ မြိုင်နက်စွန်ဖျား၊ တောသစ်ကျားကို၊ မယ်ဘွားမိခင်၊ နွားငယ်ထင်သို့၊ အမြင်မဖြောင့်၊ ဝိပလ်မှောင့်၍၊ တကြောင့်ကြကြ၊ ပြုခဲ့လှပြီ။

ဘုရားသာသနာ၊ ခုအခါ၌၊ ပညာစက္ခု၊ ဖန်ဖန်ရှုလော့၊

ဥတုဂိမ္မန်၊ အချိန်တန်သော်၊ သူရကန်ဝှေ့၊ အပူငွေ့ကြောင့်၊ ရေသွေခန်းငြား၊ အိုင်ပက္ကားဝယ်၊ ကျက်စား- နေကြ၊ ငါးမစ္ဆတို့၊ ရေကလည်းနဲ၊ သိန်းစွန်ဝဲ၍၊ ပျော်ပွဲမြူမျှ၊ ရှာမရဘဲ၊ သေကြဖို့သာ၊ နီးကပ်လာသို့။

သူငါကစ၊ ရှိသမျှလည်း၊ နေ့ညဉ့်မလပ်၊ အစဉ်စပ်လျက်၊ ဥပါဒ်-ဦ-ဘင်၊ မပြတ်နှင့်လျက်၊ ပျော်ရွှင်စရာ၊ မရှိပါဘဲ၊ ဖျားနာကိုက်ခဲ၊ ရောဂါစွဲ၍၊ သေပွဲသေတမ်း၊ သေစခန်းနှင့်၊ သေလမ်းသို့သာ၊ နီးကပ်လာ၏။

ငါငါတက်ကြ၊ မာန်မာနနှင့်၊ လောဘဒေါသ၊ အစပြာသား၊ ယုတ်မာစွာလှ၊ အဓမ္မကို၊ ဝေးကမလာ၊ ကင်းရှင်းကွာအောင်၊ ခါခါမပွား၊ အပျင်းများမှု၊ လေးပါးပါယ်ရွာ၊ နှင့်အိမ်သာဟု၊ စိတ်မှာစွဲကပ်၊ သတိချပ်လော့။

လူ့ရုပ်နတ်ရွာ၊ ထက်ပြဟွာနှင့်၊ မဟာသုခ၊ နိဗ္ဗာနသို့၊ ရှစ်ဝမဝင်၊ သင်္ဘောယာဉ်ဖြင့်၊ ဆောလျင်ကပ်ခို၊ ရောက်ရလိုမှု၊ ထိုထိုပညာ၊ ကုသလကို၊ နေ့ညမစဲ၊ လုံ့လသဲလော့။

ကြံခဲ့လှစွာ၊ သာသနာနှင့်၊ နှင့်မှာမရွေ့၊ ယခုတွေ့ပြီ၊ မေ့မေ့မူးမူး၊ နှင်မရူးနှင့်၊ ဆီဦးထောပတ်၊ ရသဓာတ်ကို၊ အမြတ်တစ်ခု၊ မှတ်မရှုဘဲ၊ ရွာသူဝက်မိုက်၊ မစင်ကြိုက်သို့၊ အမြိုက်တရား၊ နှင်ရှောင်ရှား၍၊ ငါးပါးအာရုံ၊ မစင်ပုံကို၊ စုံစုံမက်မက်၊ မနှစ်သက်နှင့်၊ ထက်မြက်အဖျား၊ သင်တုန်းသွားဝယ်၊ ပျားသဖွယ်ဟု၊ ဉာဏ်ကျယ်သလောက်၊

အပြစ်ကောက်၍၊ တောင်ချောက်မြိုင်ကြား၊ သမင်များကို၊ သစ်ကျားပုန်းအောင်း၊ အရချောင်းသို့၊ တောင်ခေါင်းရိပ်မြှောင်၊ သင်္ခမ်းချောင်ဝယ်၊ တိမ်းရှောင်တစ်ကိုယ်၊ **တော-တော**ဆို၍၊ မဂ်ဖိုလ်မနှောင်း၊ အရချောင်းမှ၊ အပေါင်းဒုက္ခ၊ ကင်းလွတ်ရဟု၊ ဗုဒ္ဓရွှေနှုတ်၊ ကြာကမုခ်မှ၊ လှစ်ထုတ်မြွက်ကြား၊ မိန့်တော်ထားသည်၊ နင်ကားနှင့်တွက်ကျင့်တော့တည်း။

ဣန္ဒြေ ထက်မြက်ကြောင်းတရား (၉) ပါး

သဒ္ဓါ-ဝီရိယ-သတိ-သမာဓိ-ပညာ-ဟူသော ဣန္ဒြေထက်မြက်၍ ဉာဏ်ပညာကြီးမားသော အချို့သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား **ကလာပသမ္မသန**ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ဤ **နယဝိပဿနာ**ဖြင့်ပင်လျှင် ဥဒယဗ္ဗယ-ဉာဏ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်၏။ ဣန္ဒြေနှံ့နှေးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်သည် ဖြစ်ပေါ်မလာနိုင်သေးပေ။ မှန်ပေသည် ဤဝိပဿနာအရာ၌ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည် ကလာပသမ္မသနဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော နယဝိပဿနာဖြင့်သာလျှင် ပြီးစီးပြည့်စုံနိုင်၏ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်၏ဟု အလိုရှိအပ်ပေသည်။ အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်မှသည် သန္တတိပစ္စုပ္ပန်သို့ ဆိုက်အောင်၊ သန္တတိပစ္စုပ္ပန်မှသည် ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့ဆိုက်အောင် ကလာပသမ္မသနနည်းဖြင့် ရှုပွားသုံးသပ်၍လာရာ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်အမြင်သို့ သန့်သန့်ရှင်းရှင်း ကျေကျေနပ်နပ် အားရပါးရ မဆိုက်သေး ဖြစ်နေပါက ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဣန္ဒြေထက်မြက်ကြောင်း တရား (၉)ပါးတို့ကို ပြုကျင့်၍၊ (၇)ပါးကုန်သော အသပ္ပိယတို့ကို ရှောင်ကြဉ်၍ (၇)ပါးကုန်သော သပ္ပိယတို့ကိုမှီဝဲလျက် နယဝိပဿနာနည်းဖြင့် ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်ရှုပွား သုံးသပ်အပ်ပေသည်။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၈။ မဟာဋီ-၂-၃၉၈။)

“နဝဟာကာရေဟိ ဣန္ဒြိယာနိ တိက္ခာနိ ဘဝန္တိ — ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နာနံ သင်္ခါရာနံ ခယမေဝ ပဿတိ၊ တတ္ထ စ သက္ကစ္စကိရိယာယ သမ္မာဒေတိ၊ သာတစ္စကိရိယာယ သမ္မာဒေတိ၊ သပ္ပိယကိရိယာယ သမ္မာဒေတိ၊ သမာဓိဿ စ နိမိတ္တဂ္ဂါဟေန၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂါနဉ္စ အနုပဝတ္တနတာယ၊ ကာယေ စ ဇီဝိတေ စ အနုပေက္ခတံ ဥပဋ္ဌာပေတိ၊ တတ္ထ စ အဘိဘုယျ နေက္ခမ္မေန၊ အန္တရာ စ အပျောသာနေနာ”တိ ဧဝံ ဝုတ္တာနံ နဝန္တံ အာကာရာနံ ဝသေန ဣန္ဒြိယာနိ တိက္ခာနိ ကတွာ **ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသေ** ဝုတ္တနယေန သတ္တ အသပ္ပိယာနိ ဝဇ္ဇေတွာ သတ္တ သပ္ပိယာနိ သေဝမာနေန ကာလေန ရူပံ သမ္မသိတဗ္ဗံ၊ ကာလေန အရူပံ။ ရူပံ သမ္မသန္တေန ရူပဿ နိဗ္ဗတ္တိ ပဿိတဗ္ဗာ။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၈။)

ရူပါရူပဓမ္မာနံ အစ္စန္တဝိဓုရတာယ ဧကန္တံ အသမ္မသိတဗ္ဗတ္တာ၊ တထာ သမ္မသနဿ စ ဣဓ အနဓိပ္ပေတတ္တာ “**ကာလေန ရူပံ သမ္မသိတဗ္ဗံ၊ ကာလေန အရူပံ**”န္တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထာပိ စ ရူပဿ ဩဋ္ဌာရိကတာယ သုဝိညေယျတ္တာ ပဌမံ သမ္မသိတဗ္ဗတာ ဝုတ္တာ။ **နိဗ္ဗတ္တိ ပဿိတဗ္ဗာ**တိ ပဌမံ တာဝ အာဂမာနုသာရတော အနုမာနဝသေန ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ တတော ပရံ အနုက္ကမေန ဗလပ္ပတ္တေ ဘာဝနာဉာဏေ ပစ္စက္ခတောပိ ဒိဿတိတိ။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၉။)

၁။ သင်္ခတပရမတ်တရား မှန်သမျှသည် ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် အနေအားဖြင့် အကြောင်းမကုန်သေးသမျှ အမြဲတမ်း ဖြစ်ပေါ်နေကြ၏။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် ဟူသော ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း၌ ဖြစ်ပေါ်နေကြကုန်သော ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ ဖြစ်ကြကုန်သော အကြောင်းတရားနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်မှုသဘောကို ရှေးဦးစွာ မြင်အောင်ရှု၍ ယင်းဖြစ်မှု ဥပါဒ်ကို လွှတ်လိုက်၍ ကုန်ကုန်ပျက်ပျက် ပြိုပြိုပျောက်ပျောက်သွားသော ဘင်သဘောကိုသာလျှင် ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ရှုပေးပါ။

ခယမေဝတိ ပဌမံ ဥပ္ပါဒံ ဒိသ္မာ တံ မုဉ္ဇိတွာ ခယမေဝ ဘင်္ဂမေဝ ပဿတိ။ တဿ တထာ ခယ-ဒဿနပသုတဿ ဝိပဿနာပညာ တိက္ခာ သူရာ ဝဟတိ၊ ဣတရာနိ စ ဣန္ဒြိယာနိ။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၈။)

ယင်းသို့ ကုန်ကုန်ပျက်ပျက် ပြုပြု ပျောက်ပျောက်သွားခြင်း ခယသဘော = ဘင်သဘောကို ရှုခြင်း၌ လေ့ကျင့်သားရလာသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝိပဿနာဉာဏ်သည် ဝိပဿနာပညာ၏ ထက်မြက်စူးရှခြင်း ရဲရင့်ခြင်းကို ရွက်ဆောင်ပေးတတ်၏။ ဝိပဿနာပညာသည် ထက်မြက် စူးရှ ရဲရင့်ခဲ့သော် အခြားသော သဒ္ဓါ ဝီရိယ သတိ သမာဓိ တည်းဟူသော ဣန္ဒြေတို့သည်လည်း ထက်မြက်စူးရှ ရဲရင့်လာကုန်သည်သာ ဖြစ်ကြကုန်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၈။ မဟာဋီ-၂-၃၉၈။)

၂။ ထိုသို့သင်္ခါရတရားတို့၏ ခယသဘော = ဘင်ကို ရှုခြင်း၌ သင်္ခါရတရားတို့၏ ကုန်ခြင်း ခယသဘောကို ရှုသော ခယဒဿနဝိပဿနာဉာဏ်လျှင် အမြတ်ဆုံး အတိုင်းအရှည်ရှိအောင် ရိရိသေသေ လေးလေးစားစား ပြုခြင်းဖြင့် ခယဒဿနဝိပဿနာဘာဝနာကို = အပျက်ကိုသာ ရှုမြင်တတ်သော ဝိပဿနာဘာဝနာကို ပြည့်စုံစေ၏ = ပြည့်စုံအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၈။ မဟာဋီ-၂-၃၉၈။)

၃။ ရှေးရှေး ဘာဝနာဉာဏ်နှင့် နောက်နောက် ဘာဝနာဉာဏ်တို့ကို ဆက်စပ်သွားအောင် အပြတ်အလပ် မရှိအောင် မပြတ်မလပ် အပတ်တကုတ် ပြုခြင်းဖြင့် ခယဒဿနဝိပဿနာဘာဝနာကို ပြည့်စုံစေ၏။ ပြည့်စုံအောင်ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။ သင်္ခါရတရားတို့၏အပျက်ကို အဆက်မပြတ် ဆက်တိုက် မြင်သိနေသော ခယဒဿန ဝိပဿနာဉာဏ်များကို ရှေးဉာဏ်နှင့် နောက်ဉာဏ် ဆက်စပ်လျက် အထပ်ထပ် ဖြစ်နေအောင် ကြိုးပမ်းပါ။

သာတဇ္ဇကိရိယာယာတိ အဝိစ္ဆေဒကိရိယာယ၊ ယထာ ဝိပဿနာဉာဏံ ခယဒဿနဝသေန နိရန္တရမေဝ ပဝတ္တတိ၊ ဧဝံ ယုတ္တပ္ပယုတ္တော နံ သမ္မာဒေတီ။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၈။)

၄။ ရှေး အာနာပါနဿတိသမာဓိပိုင်းတွင် ရှင်းလင်း တင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အာဝါသသပ္ပါယစသော (၇)ပါးသော သပ္ပါယကို မှီဝဲခြင်းကို ပြုကျင့်လျက် သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကို ရှုမြင်တတ်သော ခယဒဿနဝိပဿနာ ဘာဝနာကို ပြည့်စုံစေ၏ = ပြည့်စုံအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၈။ မဟာဋီ-၂-၃၉၈။)

၅။ **နိမိတ္တဂ္ဂါဟေနာတိ** ယထာ မနသိကရောန္တဿ ဝိပဿနာသမာဓိ ဥပ္ပန္နော၊ တဿ အာကာရဿ သလ္လ-ကွဏဝသေန သမထနိမိတ္တဂ္ဂဟဏေန သမ္မာဒေတီတိ သမ္ပန္နော။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၈။)

၅။ အကြင်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့၏အပျက်ကို ရှုမြင်တတ်သော ခယဒဿနဝိပဿနာ ဘာဝနာကို နှလုံးသွင်းသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား ဝိပဿနာသမာဓိသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုဝိပဿနာ သမာဓိ၏ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ဖြစ်သော နိမိတ်အခြင်းအရာကို ကောင်းစွာ ဉာဏ်ဖြင့် ယူခြင်းဖြင့် ခယဒဿန ဝိပဿနာဘာဝနာကို ပြည့်စုံစေ၏ = ပြည့်စုံအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၈။ မဟာဋီ-၂-၃၉၈။)

၆။ **အနုပဝတ္တနတာယာတိ** အနုရူပတော ပဝတ္တနေန ဘာဝနာစိတ္တဿ လီနဘာဝေ ပီတိဝီရိယဓမ္မဝိစယ-သမ္မောဇ္ဈင်္ဂါနံ ဥဒ္ဓတဘာဝေ ပဿဒ္ဓိသမာဓိ ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်္ဂါနံ ဗြူဟနေနာတိ အတ္ထော။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၈။)

၆။ အသင်သူတော်ကောင်းသည် **အာနာပါနဿတိသမာဓိ**ပိုင်းတွင် ရေးသားတင်ပြခဲ့သည့် ဗောဇ္ဈင်တရား (၇)ပါးတို့ကို ညီမျှအောင် ကျင့်ပုံအပိုင်းကို ပြန်လည်၍ ဖတ်ရှုကြည့်ပါ။ သမထပိုင်း၌ ဗောဇ္ဈင်တရား (၇)ပါးတို့ကို ညီမျှအောင် ဖြည့်ကျင့်ရသကဲ့သို့ ဝိပဿနာပိုင်း၌လည်း ဗောဇ္ဈင်တရား (၇)ပါးတို့ကို ညီမျှအောင် ကျင့်ရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

အသင်သူတော်ကောင်း၏ ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်သည် ဝိပဿနာဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်၌ တွန့်ဆုတ်နစ်မှု ဖြစ်သောအခါ ဓမ္မဝိစယ သမ္မောဇ္ဈင် ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင် ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်တို့ကို ပွားစေသဖြင့်လည်းကောင်း၊ အသင် သူတော်ကောင်း၏ စိတ်သည် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှင်အာရုံဖြစ်သည့် သင်္ခါရ နိမိတ်အာရုံမှ ပျံ့လွင့်သွားသော အခါ ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင် သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင် ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်တို့ကို ပွားစေသဖြင့်လည်းကောင်း၊ ခယဒဿန

ဝိပဿနာ ဘာဝနာကို ပြည့်စုံစေ၏ = ပြည့်စုံအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၈။မဟာဇီ-၂-၃၉၈။)

၇။ ကာယေ ခ ဇီဝိတေ ခ အနုပေက္ခတန္တိ အတ္တနော ကာယေ အသုစိဘာဝေန ဗဟိရကအဝိညာဏက-
ကုဏပေ ဝိယ ဇီဝိတေ အဟိတာဝဟပစ္စတ္တိကေ ဝိယ နိရပေက္ခစိတ္တံ ဥပဋ္ဌပေတိ။ (မဟာဇီ-၂-၃၉၈-၃၉၉။)

၇။ မိမိ၏ ရူပကာယကိုယ်ကောင်၌ အပြင်အပ ဗဟိဒ္ဓဖြစ်သော အဝိညာဏက = သက်မဲ့ သူသေကောင်
ပုပ်ကဲ့သို့ မစင်မကြယ်ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်၏ အဖြစ်ဖြင့် ငဲ့ကွက်မှုမရှိသော စိတ်ဓာတ်ကို ရှေးရှုဖြစ်စေအပ်၏။
ဇီဝိတဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အသက်၌လည်း အကျိုးစီးပွားမဲ့ကို ရွက်ဆောင်ပေးတတ်သော ရန်သူတို့ကဲ့သို့ ငဲ့ကွက်မှု
မရှိသော စိတ်ဓာတ်ကို ရှေးရှုဖြစ်စေအပ်၏ = ထိုကဲ့သို့သော စိတ်ဓာတ်မျိုး ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကြိုးစားအား-
ထုတ်ပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၈။ မဟာဇီ-၂-၃၉၈-၃၉၉။)

ဤအထက်ပါ ညွှန်ကြားချက်အရ ဤအပိုင်းတွင် ဝိပဿနာဉာဏ်များ၏ ထက်မြက်စူးရှရေးအတွက်
အဝိညာဏက အသုဘ = သေအသုဘ ဘာဝနာကို အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓတို့၌ ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ
ပွားများပါ။ သင်္ခါရတရားတို့အပေါ်၌ အကျိုးစီးပွားမဲ့ကို ရွက်ဆောင်ပေးတတ်သော ရန်သူတို့ကဲ့သို့ သဘောထား-
နိုင်ရန် အနတ္တနုပဿနာဉာဏ်ကိုလည်း အထူးဦးစားပေး၍ သင်္ခါရတရားတို့ကို ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ပါ။

၈။ တတ္ထ ခ အဘိဘုယျ နေက္ခမ္မေနာတိ တသ္မိံ ကာယစိတ္တေ အနုပေက္ခဘာဝေန ဣန္ဒြိယာနံ တိက္ခဘာဝါ
ပါဒနေန ဥပ္ပန္နံ ဥပ္ပန္နံ ဒုက္ခံ ဝီရိယေန အဘိဘဝိတွာ ဘာဝနံ သမ္မာဒေတိ။ (မဟာဇီ-၂-၃၉၉။)

၈။ ထိုသို့ ကိုယ်နှင့်စိတ်၌ မငဲ့ကွက်မှု၍ ဣန္ဒြေတို့ကို ထက်မြက်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်-
လာတိုင်း ဖြစ်ပေါ်လာတိုင်းသော ဆင်းရဲဒုက္ခကို ပျင်းရိခြင်းမှ ထွတ်မြောက်တတ်သော နိတ္တမဓာတ် လုံ့လဝီရိယဖြင့်
လွှမ်းမိုးဖိစီး၍ ခယဒဿနဝိပဿနာဘာဝနာကို ပြည့်စုံစေ၏ = ပြည့်စုံအောင် ကြိုးစားအား ထုတ်ပါ။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၈။ မဟာဇီ-၂-၃၉၉။)

၉။ အန္တရာတိ ယထာဓိပ္ပေတာယ ဘာဝနာသိဒ္ဓိယာ အန္တရာဝ။ အဗ္ဗောဿာနေနာတိ အသင်္ကောစနေန။
(မဟာဇီ-၂-၃၉၉။)

၉။ အကြင်အကြင် မိမိအလိုရှိအပ်သော မိမိမြော်မှန်းထားသော ဘာဝနာဉာဏ်၏ ပြည့်စုံပြီးပြေခြင်း၏
အကြား၌လည်း = ဘာဝနာဉာဏ်မပြည့်စုံမီ အကြားကာလ၌ မတွန့်မဆုတ် မရပ်မတန့်သဖြင့် ခယဒဿန
ဝိပဿနာဘာဝနာကို ပြည့်စုံစေ၏ = ပြည့်စုံအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၈။ မဟာဇီ-၂-၃၉၉။)

ဤ (၉)ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းပွားများ အားထုတ်ခဲ့သော်
ဣန္ဒြေတို့သည် စူးရှထက်မြက်လာကြကုန်၏။

ဤအရာ၌ သိသင့်သိထိုက်သော ဥပမာကား ဤသို့တည်း။ နူးညံ့သိမ်မွေ့ကုန်သော ပုလဲသန္တာ စသည်-
တို့ကို ထွင်းဖောက်ရာ၌ ထွင်းဖောက်အပ်သော ပုလဲသန္တာစသည်တို့ထက် သာလွန်၍ သိမ်မွေ့နူးညံ့သော စူးသည်
ဖြစ်သင့်၏သို့ - အလားတူပင်လျှင် နူးညံ့သိမ်မွေ့ကုန်သော ရုပ်တရားနာမ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ထိုရုပ်တရား
နာမ်တရားတို့၏ အကြောင်းတရားတို့ကိုလည်းကောင်း ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူရာ သိမ်းဆည်းရာ ဖြစ်သော နာမရူပ
ပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ပိုင်း၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ပိုင်း၌ ထက်မြက်စူးရှသော ဉာဏ်သည် ဖြစ်သင့်ဖြစ်ထိုက်လှ၏။ တစ်ဖန်
အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ထိုရုပ်တရားနာမ်တရားတို့၏ ကုန်ခြင်းပျက်ခြင်း ခယဝယသဘောကို အာရုံယူ၍
လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာရှုရာဖြစ်သော ခယဝယဒဿန ဝိပဿနာဉာဏ်အရာ၌ကား အကြောင်း-
တရားနှင့် တကွသော ထိုရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းတတ်သော နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ် ပစ္စယပရိ-
ဂ္ဂဟဉာဏ်တို့ထက် သာလွန်၍ ထက်မြက်စူးရှသော ဝိပဿနာဉာဏ်သည် ပို၍ပင် ဖြစ်သင့်ဖြစ်ထိုက်လှပေသည်။

တစ်ဖန် ထိုသင်္ခါရတရားတို့၏ ကုန်တတ်ပျက်တတ်သော ခယဝယသဘောကို အာရုံယူ၍ ရှုနေသော ထို ခယဝယဒဿနဝိပဿနာဉာဏ်၏ သာ၍ထက်မြက်သည်၏အဖြစ်ကို ပြီးစေလိုမှု ကုန္တတို့ကို ထက်မြက်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်းဖြင့် ပြီးစေအပ်၏။ ပုဆိန်သွေးရာ ကျောက်ပြင်တစ်ခုထက်၌ ပုဆိန်ကို သွေးလေရာ၏။ ကျောက်မျက်နှာပြင်ကို နူးညံ့ ချောညက်အောင် ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ပုဆိန်သွေးကို သွေးရာ၏။ ကျောက်မျက်နှာပြင်- သည် နူးညံ့ချောညက်သကဲ့သို့ သွေးနေသော ပုဆိန်သွေးသည်လည်း နူးညံ့ချောညက်စွာ ထက်မြက်လာ၏။ ပုဆိန်ကို သွေးရာ ကျောက်မျက်နှာပြင်၌ နူးညံ့ချောညက်လာအောင် ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ပုဆိန်သွေးကို သွေးခဲ့သော် ပုဆိန်သွေး၏ ထက်မြက်ခြင်းကိစ္စသည်လည်း ပြီးပြီးသား ဖြစ်သကဲ့သို့ — အလားတူပင် သင်္ခါရတရားတို့၏ ကုန်တတ်ပျက်တတ်သော ခယဝယသဘောကို ရှုသော ဝိပဿနာဉာဏ်၏ သာ၍ထက်မြက်စူးရှသည်၏ အဖြစ်ကို အလိုရှိပါမူ ကုန္တတို့ကို ထက်မြက်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်းဖြင့် ပြီးစီးစေအပ်ပေသည်။ ကုန္တတို့သည် ထက်မြက်လာကြပါက ဝိပဿနာဉာဏ်များသည်လည်း ထက်မြက်စူးရှလာကြမည်သာ ဟူလိုသည်။ ကုန္တ ထက်မြက်အောင် ပြုခြင်းဟူသည်မှာလည်း (၉)ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ထိုရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့၏ ကုန်တတ်ပျက်တတ်သော ခယဝယသဘောကို ရှုနေခြင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ —

- ၁။ ရံခါ ရုပ်တရားကို လက္ခဏာယာဉ် (၃)ချက် တစ်လှည့်စီတင်၍ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ပါ။
- ၂။ ရံခါ နာမ်တရားကို လက္ခဏာယာဉ် (၃)ချက် တစ်လှည့်စီတင်၍ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ပါ။

ရုပ်တရားနှင့် နာမ်တရားတို့သည်ကား စင်စစ် အချင်းချင်း ဝေးကွာသော သဘောရှိသည် ဖြစ်ကြရကား တပေါင်းတစည်းတည်း တစ်ပြိုင်နက် လက္ခဏာယာဉ်တင်၍ မသုံးသပ်ထိုက်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုသို့- သော သုံးသပ်ခြင်း လုပ်ငန်းရပ်၌လည်း ဤသမ္ပသနဉာဏ်အရာ၌ အလိုမရှိအပ်သေးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း ရံခါ ရုပ်တရားကို ရံခါ နာမ်တရားကို တစ်လှည့်စီ လက္ခဏာယာဉ် တင်၍ ရှုပွားသုံးသပ်ရန် ရှေးရှေးအဋ္ဌကထာများက ဖွင့်ဆိုထားတော်မူကြခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ထို ရုပ်တရားနာမ်တရား နှစ်မျိုးတို့တွင်လည်း ရုပ်တရားကား နာမ်တရားထက် သာလွန်၍ ကြမ်းတမ်း ထင်ရှားသဖြင့် သိလွယ်သော သဘောရှိရကား နာမ်တရား၏ ရှေ့ဦးစွာ ရုပ်တရားကို လက္ခဏာယာဉ်တင်၍ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကို အဋ္ဌကထာက ဖွင့်ဆိုထားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ထိုသို့ လက္ခဏာယာဉ် တင်၍ ဝိပဿနာရှုပွား သုံးသပ်ရာ၌ ရုပ်တရား နာမ်တရား သင်္ခတပရမတ်တရား- တို့၏ ဥပါဒ်-ဋီ-ဘင်-ဟူသော ခဏသုံးပါးအပေါင်းဖြစ်သည့် ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း၌ ဖြစ်မှု = နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ရှုပါ။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ ပထမရှေ့ဦးစွာ ဘုရားဟောဒေသနာတော်ကို ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်သဖြင့် ဘုရားဟော ဒေသနာကျမ်းဂန်များ အပေါ်၌ ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါတရား အပြည့်အဝဖြင့် = သင်္ခတပရမတ်တရားတို့၏ ဥပါဒ်-ဋီ-ဘင်ဟူသော ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့ ဆိုက်အောင် သာဝကတို့၏ ဝိပဿနာဉာဏ်- ဖြင့်လည်း ရှု၍ ရနိုင်သည် ရှု၍ သိနိုင်သည် ရှု၍ မြင်နိုင်သည်ဟူသော ယုံကြည်ချက် သဒ္ဓါတရား အပြည့်အဝဖြင့် မှန်းဆခြင်း = အနုမာန၏အစွမ်းဖြင့် မျက်ရမ်းမှန်းဆ၍သာ ရှုနှင့်ပါဦး။ ထိုမှနောက်၌ အစဉ်အတိုင်း တဖြည်းဖြည်း ရှုလာရာ ဝိပဿနာ ဘာဝနာဉာဏ်သည် ခွန်အားရှိသည်၏ အဖြစ် စွမ်းအားကြီးသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိ- လာလတ်သော် မျက်မှောက် ပစ္စုပ္ပန်အားဖြင့်လည်း သင်္ခတတရားတို့၏ ဖြစ်မှု ဥပါဒ်သဘော = နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာကို ပစ္စုပ္ပန်ဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်လာပေသည်။ သိမြင်လာပေလိမ့်မည်။ ထိုသို့ သင်္ခတ ပရမတ်တရား သင်္ခါရတရားတို့၏ ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း၌ အသစ်အသစ်ဖြစ်မှု နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာကို ပစ္စုပ္ပန်ဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိသည်တိုင်အောင် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှုပွားသုံးသပ်ရမည် ဖြစ်ပေသည်။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၈။ မဟာဋီ-၂-၃၉၉။)

ရုပ်တရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုရာဝယ် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ရှင်းလင်း တင်ပြထားသည့်အတိုင်း —

- ၁။ ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ကမ္မဇရုပ်၊
- ၂။ ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော စိတ္တဇရုပ်၊
- ၃။ ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ဥတုဇရုပ်၊
- ၄။ ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော အာဟာရဇရုပ်၊

ဤ (၄)မျိုးကုန်သော ရုပ်တရားတို့ကို အသီးအသီး ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သိမြင်အောင်ရှုပါ။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၉-၂၅၂။ မဟာဇီ-၂-၃၉၉-၄၀၄။)

နာမ်တရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုရာ၌လည်း နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ရေးသားတင်ပြခဲ့သည့် အတိုင်း ဒွါရ (၆)ပါး၌ ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ဖြစ်ပေါ်နေကြကုန်သော ဝီထိစိတ်နှင့် ဝီထိမှအလွတ်ဖြစ်သော ဝီထိမုတ်စိတ် ဟူသော (၈၁)မျိုးသော လောကီစိတ္တုပ္ပါဒ် = လောကီစိတ်စေတသိက်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် နာမ်တရားတို့၏ စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ အသစ်အသစ် ဖြစ်ပေါ်မှု = နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာကို ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်အောင် သိသည့်တိုင်အောင် မြင်သည့်တိုင်အောင် ဝိပဿနာရှုပါ။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၃။ မဟာဇီ-၂-၄၀၄-၄၀၅။)

သတိဗြုရန် — ဤ၌ လောကီစိတ် (၈၁)မျိုးလုံးကို ဝိပဿနာရှုရန် အဋ္ဌကထာ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၂။)က ဖွင့်ဆိုထားတော်မူခြင်းမှာ ပုဂ္ဂိုလ်အားလုံးတို့အတွက် သိမ်းကျုံး၍ ဖွင့်ဆိုသော သဗ္ဗသင်္ဂါဟိကဝစန စကားတော် ဟု မှတ်သားပါ။ လူသားတစ်ဦးသာ ဖြစ်နေသေးသော အသင်ယောဂီသူတော်ကောင်းသည် ယခုအခါ၌ ဗြဟ္မာ-ပြည်ဝယ် တည်ရှိနေသည် မဟုတ်သေးသဖြင့် မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်နာမ်တရားများသည် အသင်သူတော်ကောင်း၏ သန္တာန်ဝယ် မဖြစ်နိုင်သေးပေ။ သို့သော် အသင်ယောဂီသူတော်ကောင်းသည် ဈာန်တရားများကို ရရှိ၍ နောင် အနာဂတ်တွင် ထိုဈာန်ကြောင့် ရရှိနိုင်သည့် ဗြဟ္မာ့ချမ်းသာကို ရည်ရွယ်တောင့်တခဲ့သည်ဖြစ်အံ့၊ ထိုဈာန်ကြောင့် နောင်အနာဂတ်တွင် ရရှိနိုင်သည့် ဆိုင်ရာ ဗြဟ္မာ့ဝိပါက်ခန္ဓာတို့ကိုကား အနာဂတ်ရှုကွက်ဖြစ်သည့် ကြောင်းကျိုး-ဆက် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်းတွင်လည်းကောင်း၊ ဝိပဿနာပိုင်းတွင်လည်းကောင်း ထည့်သွင်း၍ ရှုလိုက ရှုနိုင်ပေသည်။ ဈာန်တရားတို့တွင်လည်း မိမိရရှိသည့်ဈာန်ကိုသာ ဝိပဿနာရှုပွား သုံးသပ်နိုင်ပေသည်။ ဤဘဝတွင် မိမိမရဖူး-သေးသော ဈာန်တရားများကို (မရရှိသေးသည့် အတွက်ကြောင့်) မိမိ၏ ဝိပဿနာရှုကွက်မှ ချန်လှပ်ထားနိုင်သည်။ အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ် သက်သက်သာဖြစ်၍ ဈာန်လုံးဝမရရှိက ဈာန်တရားများကို လုံးဝ ဝိပဿနာမရှုဘဲ ထားနိုင်ပါသည်။ တစ်ဖန် ယခုအခါ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ရဟန္တာ မဖြစ်သေးလျှင် ကြိယာဇောစိတ်များသည် အသင်သူတော်ကောင်း၏ သန္တာန်ဝယ် မဖြစ်နိုင်သေးသဖြင့် ချန်လှပ်ထားနိုင်ပါသည်။ ကြိယာဇောစိတ်တို့ကား ရဟန္တာ အရှင်မြတ်ကြီးတို့၏ ဝိပဿနာဉာဏ်၏သာလျှင် အရှုခံ အာရုံတို့ ဖြစ်ကြသည်။

ရှုလိုရနိုင်ပါသလား

ဧကစ္ဆရက္ခဏေ ကောဋိသတသဟဿသင်္ခါ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဇ္ဈတိ။ (သံ-ဋ-၂-၂၉၅။)

မျက်စိတစ်မှိတ် လျှပ်တစ်ပြက် လက်ဖျစ်တစ်တွက် တစ်စက္ကန့်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အချိန်ကာလအတွင်း၌ ကုဋေတစ်သိန်းဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော နာမ်တရားတို့သည် = စိတ္တက္ခဏတို့သည် ဖြစ်ပြီးလျှင် ချုပ်ပျက်သွားကြ၏။
(သံ-ဋ-၂-၂၉၅။)

ဤကဲ့သို့သော ဖေဏပိဏ္ဍာပမသုတ္တန်အဋ္ဌကထာအဖွင့်စသော ထိုထိုကျမ်းဂန်များ၌ လာရှိသော အဆို အမိန့်များနှင့်အညီ ထိုမျှ အလွန်အလွန် လျင်လျင်မြန်မြန် ဖြစ်ပျက်နေသော ဘဝင်စိတ် ဝီထိစိတ်များကို ယှဉ်ဖက်

သမ္ပယုတ်တရားတို့နှင့် အတူတကွ စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ဖြစ်မှုပျက်မှုကို ရှုလို့မြင်နိုင်ပါမလား၊ ဘုရားရှင်တို့၏ အရာသာဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလား စသည်ဖြင့် အချို့အချို့သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်တို့က မေးမြန်းကြပြန်၏။ သံသယလည်း ရှိကြ၏။

ဤအရာဝယ် နာမ်တရားတို့ကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်ခြင်းသည် သဗ္ဗညုသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်တို့၏ အရာသာဖြစ်သည်၊ သာဝကတို့၏ အရာမဟုတ်ဟူသော အယူအဆများမှာ ပိဋကပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌ မလာရှိသော ကျမ်းဂန်အထောက်အထားကင်းမဲ့နေသော အဆိုအမိန့်စကားများသာ ဖြစ်ကြပေသည်။

အပရိဇာနနသုတ္တန် (သံ-၂-၂၄၉-၂၅၀။)စသော ထိုထိုဒေသနာတော်များ၌ ခန္ဓာငါးပါးဟူသော အလုံးစုံ-သော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို ဉာတပရိညာ၊ တိရဏပရိညာ၊ ပဟာနပရိညာဟူသော ပရိညာသုံးမျိုးတို့ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် မသိမမြင်ပါက သံသရာဝဋ် ဆင်းရဲဒုက္ခ ကုန်ခြင်းငှာ မထိုက်တန်ကြောင်းကို ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင် ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။ ထိုဒေသနာတော်များနှင့်အညီ နာမ်တရားများကို သာဝက-တို့လည်း သိမ်းဆည်းရှုပွားရန် ဝိပဿနာရှုရန် ဖွင့်ဆိုထားသော အဋ္ဌကထာ ဋီကာ အဖွင့်များကိုလည်း **နာမ်-ကမ္မဋ္ဌာန်းမိုင်း**တွင် ရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်ပေသည်။

ဤတွင် — သာဝကများသည်လည်း ယင်းနာမ်တရားများကို ဝိပဿနာရှုရမည်သာ ဖြစ်သည်။ ဝိပဿနာ-ဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်နိုင်ပါမှ ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်နိုင်ပါမှ ယင်းနာမ်တရားတို့၏ ဖြစ်မှု နိဗ္ဗတ္တိ လက္ခဏာကို မြင်၍ ရံခါ နာမ်တရားကို လက္ခဏာယာဉ်တင်၍ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်သည် မည်ကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုထားတော်မူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၏ ဖွင့်ဆိုချက်ကို **ရှေးနာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းမိုင်း**တွင် တင်ပြပြီး ဖြစ်သော် လည်း ဤအပိုင်းတွင် အဓိပ္ပါယ်ဆိုလိုရင်းကို လွယ်ကူစွာ သဘောပေါက်နိုင်ရန် ရည်သန်တောင့်တ၍ ထပ်မံပြီး ရေးသားတင်ပြအပ်ပါသည်။

အရူပနိဗ္ဗတ္တိပဿနာကာရ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၂။)

တစ်ဖန်ရုပ်တရားကို လက္ခဏာယာဉ်တင်၍ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် ရုပ်တရား၏ ဖြစ်ခြင်း = နိဗ္ဗတ္တိ လက္ခဏာကို ရှုအပ်သကဲ့သို့ အလားတူပင် နာမ်တရားကိုလည်း လက္ခဏာ-ယာဉ်တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် နာမ်တရား၏ ဖြစ်ခြင်း နိဗ္ဗတ္တိ လက္ခဏာကိုလည်း ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ရှုရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ထိုနာမ်တရား၏ ဖြစ်ခြင်း = နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာကိုလည်း (လောကုတ္တရာတရားများ၏ ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံ အာရုံမဟုတ်ကြသဖြင့် ဝိပဿနာ ရှုပွားရမည့် အရာမဟုတ်သောကြောင့်) (၈၁)မျိုးသော လောကီစိတ္တုပ္ပါဒ် = လောကီစိတ်စေတသိက်၏ အစွမ်းဖြင့် သာလျှင် ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်အပ်ပေသည်။

ဤလောကီစိတ္တုပ္ပါဒ်၏ အစွမ်းဖြင့် ရှုပွားသုံးသပ်ရသော ဝိပဿနာဟူသည် အဘယ်နည်းဟူမူကား အကျယ်မှာ ဤသို့ဖြစ်၏။ —

ဤ နာမ်တရားမည်သည်ကား ရှေးဘဝ၌ အားထုတ်အပ်သော ကံ၏အစွမ်းဖြင့် ပဋိသန္ဓေအခါ၌ **ပဋိစ္စ-သမုပ္ပါဒ်မိုင်း**တွင် ရှင်းလင်းတင်ပြထားခဲ့သည့်အတိုင်း (၁၉)မျိုးသော ပဋိသန္ဓေစိတ်တို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော စိတ်သည် ဘဝတစ်ခုဝယ် ပဋိသန္ဓေစိတ်အဖြစ်ဖြင့် စတင်၍ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဖြစ်ပေါ်လာပုံအခြင်းအရာကို ပဋိစ္စ-သမုပ္ပါဒ်မိုင်းတွင် ရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်းသာ သိရှိပါလေ။ ထိုပဋိသန္ဓေစိတ်သည်ပင်လျှင် ယင်းပဋိသန္ဓေ စိတ္တက္ခဏ၏ အခြားမဲ့ဖြစ်သော စိတ်မှစ၍ ဘဝင်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ အသက်၏ အဆုံး၌ စုတိ၏

အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (ဘဝတစ်ခုဝယ် ပဋိသန္ဓေ-ဘဝင်-စုတိ စိတ်သုံးမျိုးတို့ကား တူမြဲဓမ္မတာပင်တည်း။) အကယ်၍ ထိုပဋိသန္ဓေစိတ်သည် ကာမာဝစရစိတ်ဖြစ်အံ့၊ ထိုကာမာဝစရပဋိသန္ဓေစိတ် (၁၀)မျိုးသည် ဒွါရ(၆)ပါး-တို့၌ အားရှိသောအာရုံ၌ တဒါရုံ၏အစွမ်းဖြင့် = ဇောယူသည့် အာရုံကိုပင် ဆက်လက်ယူသည့် အာရုံ၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

တစ်ဖန် ပဝတ္တိအခါဝယ် စက္ခုပသာဒ မပျက်စီးသေးသည့် သတ္တဝါတို့၏သန္တာန်ဝယ် စက္ခုပသာဒ၏ မပျက်-စီးသေးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် စက္ခုပသာဒ, ရူပါရုံ, အာလောက, မနသိကာရစသော အကြောင်းတရားများကို အစွဲပြု၍ ဌီကာလသို့ရောက်နေသော ရူပါရုံက ဌီကာလသို့ရောက်ရှိနေသော စက္ခုပသာဒနှင့် အိမ်ရှင်ဘဝင်မနော အကြည်ဓာတ်တို့ကို ပြိုင်တူရိုက်ခတ်သောအခါ အလင်းရောင် = အာလောကကိုမှီသော, မနသိကာရ = ပဉ္စဒွါရာ-ဝဇ္ဇန်းစိတ္တပြုဒါလျှင်အကြောင်းရင်းရှိသော စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်သည် သမ္ပယုတ်တရားတို့နှင့် အတူတကွ = ယှဉ်ဖက် စေတသိက်တရားတို့နှင့် အတူတကွ ဖြစ်ပေါ်၍လာ၏။

ချဲ့၍ဆိုဦးအံ့ — စက္ခုပသာဒ၏ ဌီခဏ၌ ဌီခဏသို့ရောက်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော ရူပါရုံသည် စက္ခုပသာဒကို = စက္ခုအကြည်ဓာတ်နှင့် ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကို ထိခိုက်မိ၏။ ထိုရူပါရုံသည် စက္ခုဒွါရ, မနောဒွါရ၌ ထိခိုက်သည်ရှိသော် ဘဝင်နှစ်ကြိမ် ဖြစ်၍ချုပ်၏။ ထိုဘဝင်ချုပ်သည်မှ နောက်ကာလ၌ ထိုရူပါရုံ၌ ပင်လျှင် = ထိုရူပါရုံကို အာရုံပြု၍ပင်လျှင် ကိရိယာမနောဓာတ်အမည်ရသော ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်သည် ရူပါရုံကို ဆင်ခြင်ခြင်း ကိစ္စကို ပြီးစေလျက် ယှဉ်ဖက်သမ္ပယုတ်တရားတို့နှင့် အတူတကွ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၏ အခြားမဲ့၌ ထိုရူပါရုံကိုပင်လျှင် မြင်တတ်သော (ယင်းရူပါရုံသည် ဣဋ္ဌာရုံဖြစ်သော်) ကုသလဝိပါက်မူလည်းဖြစ်သော (ယင်းရူပါရုံသည် အနိဋ္ဌာရုံဖြစ်သော်) အကုသလဝိပါက်မူလည်း ဖြစ်သော စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်သည် သမ္ပယုတ်တရားတို့နှင့် အတူတကွဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုသို့ စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်ဖြစ်သည်မှ နောက်ကာလ၌ ထိုရူပါရုံကိုပင်လျှင် ခံလင့်-သကဲ့သို့သော ဝိပါက်မနောဓာတ်အမည်ရသော (ကုသလဝိပါက် သို့မဟုတ် အကုသလဝိပါက်) သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း-စိတ်သည် သမ္ပယုတ်တရားတို့နှင့် အတူတကွ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုသမ္ပဋိစ္ဆိုင်းစိတ်ဖြစ်သည်မှ နောက်ကာလ၌ ထိုရူပါရုံကိုပင်လျှင် စုံစမ်းလင့်သကဲ့သို့သော (ကုသလဝိပါက် သို့မဟုတ် အကုသလဝိပါက်ဖြစ်သော) ဝိပါက် အဟိတ် မနောဝိညာဏဓာတ်အမည်ရသော သန္တီရဏစိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထို သန္တီရဏစိတ်ဖြစ်သည်မှ နောက်ကာလ၌ ထိုရူပါရုံကိုပင်လျှင် ဣဋ္ဌ သို့မဟုတ် အနိဋ္ဌစသည်ဖြင့် ပိုင်းခြားမှတ်သား ဆုံးဖြတ်လင့်သကဲ့သို့သော ကြိယာအဟိတ် မနောဝိညာဏဓာတ်အမည်ရသော ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဝုဋ္ဌောစိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုဝုဋ္ဌောစိတ်ဖြစ်သည်မှ နောက်ကာလ၌ ကာမာဝစရကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာစိတ်တို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော စိတ်သည် (ယောနိသောမနသိကာရ, အယောနိသောမနသိကာရ အားလျော်စွာ) (၅)ကြိမ်သော်လည်းကောင်း, (၇)ကြိမ်သော်လည်းကောင်း ဇောကိစ္စကို ရွက်ဆောင်ကုန်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ တစ်ကြိမ်သော မနော-ဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်သည်သော်မူလည်း ဇောအရာ၌ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်၏။ (ဇောမစောတော့ဘဲ ဝုဋ္ဌောစိတ် = မနော-ဒွါရာဝဇ္ဇန်း စိတ်နှစ်ကြိမ်ဖြစ်မှုကို ရည်ရွယ်၍ မိန့်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။) ထိုဇောစိတ်ချုပ်သည်မှ နောက်ကာလ၌ ကာမာဝစရသတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်ဝယ် (၁၁)မျိုးကုန်သော တဒါရုံစိတ်တို့တွင် ဇောအားလည်းကောင်း, အာရုံအားလည်းကောင်း လျော်စွာ အမှတ်မရှိ တစ်မျိုးမျိုးသော တဒါရုံစိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဤသို့ ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်အစဉ်များကို သမ္ပယုတ်တရားတို့နှင့် အတူတကွ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရူပါ။ စက္ခုဒွါရမှ ကြွင်း-ကုန်သော သောတဒွါရစသော ပဉ္စဒွါရတို့၌လည်း ဤနည်းကို သိရှိပါလေ။ မနောဒွါရ၌ကား ဇောအရာဝယ် ကာမဇောတို့တွင်သာမက မဟဂ္ဂုတ်ဇောတို့သည်လည်း ဖြစ်နိုင်ကြကုန်၏။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤသို့လျှင် ဒွါရ (၆)ပါးတို့၌ နာမ်တရား၏ ဖြစ်ခြင်း နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရူပါ။ အကျိုးကို ဆိုရသော် ဤသို့ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့် နာမ်တရား၏ ဖြစ်ခြင်း နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်

မြင်အောင်ရှုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ရံခါ နာမ်တရားကို လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်သည် မည်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၂-၂၅၃။ မဟာဋီ-၂-၄၀၄-၄၀၅။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာ၏ ညွှန်ကြားထားတော်မူသည့် အဆိုအမိန့်များနှင့်အညီ အသင်ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် ဘဝတစ်ခု၏ အစဝယ် ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော ယှဉ်ဖက်သမ္ပယုတ်တရားနှင့်တကွသော ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဖြစ်မှုသဘော နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာကိုလည်းကောင်း၊ ပဋိသန္ဓေနှောင် ပထမဘဝင်မှစ၍ ဘဝတစ်လျှောက်ဝယ် ဝီထိစိတ်များ မဖြစ်သည့်အချိန်၌ ဖြစ်လေ့ရှိသော ယှဉ်ဖက်သမ္ပယုတ်တရားနှင့်တကွသော ဘဝင်စိတ်၏ ခဏတိုင်းခဏတိုင်း၌ ဖြစ်မှုသဘော နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာကိုလည်းကောင်း၊ ဘဝတစ်ခု၏ အဆုံး၌ ဖြစ်လေ့ရှိသော ယှဉ်ဖက်သမ္ပယုတ်တရားနှင့်တကွသော စုတိစိတ်၏ ဖြစ်မှုသဘော နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာကိုလည်းကောင်း၊ ပဝတ္တိအခါ အာယတနဒွါရအလိုက် ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ဖြစ်နေကြကုန်သော ဒွါရ (၆)ပါး အတွင်း၌ တည်ရှိသော ယှဉ်ဖက်သမ္ပယုတ်တရားနှင့်တကွသော ထိုထိုဝီထိစိတ်တို့၏ ထိုထိုခဏတိုင်း ခဏတိုင်း၌ ဖြစ်မှုသဘော နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာကိုလည်းကောင်း၊ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ရှုနိုင်ပါမှ လက္ခဏာယာဉ်တင်၍ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်နိုင်ပါမှ **အရူပဿ နိဗ္ဗတ္တိ** = နာမ်တရား၏ဖြစ်မှု နိဗ္ဗတ္တိသဘောလက္ခဏာကို ရှုမြင်သည် မည်ပေသည်။ ဤအဋ္ဌကထာများနှင့်အညီ - **နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဒါ** အမည်ရသော ဤကျမ်းတွင်လည်း နာမ်တရားများကို ဉာဏ်ဖြင့်ပိုင်းခြားယူရာ သိမ်းဆည်းရာဖြစ်သော နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ပိုင်း၌လည်း နာမ်တရားများကို အာယတနဒွါရအလိုက် ဒွါရတစ်ခုပြီး တစ်ခု သိမ်းဆည်းရန်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိပဿနာပိုင်းတွင်လည်း အာယတနဒွါရအလိုက် တစ်ခုပြီးတစ်ခု ဝိပဿနာရှုရန်ကိုလည်းကောင်း ရေးသားတင်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ဇော - ထိုသို့ ဝိပဿနာရှုရာ၌ ဇောအရတွင် အကုသိုလ်ဇောများကိုလည်း ဝိပဿနာရှုရန် အဋ္ဌကထာက ထည့်သွင်း၍ဖော်ပြထား၏။ ယင်းကဲ့သို့သော ဖွင့်ဆိုထားတော်မူချက်မှာ သရာဂံ ဝါ စိတ္တံ သရာဂစိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ စသော သတိပဋ္ဌာန်ဒေသနာတော်များနှင့်အညီ အကုသိုလ်တရားများကိုလည်း ဝိပဿနာရှုပွားရန် အဋ္ဌကထာ ဆရာတော်က ညွှန်ကြားတော်မူခြင်းသာ ဖြစ်သည်ဟု မှတ်သားပါလေ။

ဉာဏ်၏ အာနုဘော် ကြီးမားပုံ

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာစကားရပ်များက ဝီထိမုတ်စိတ် အမည်ရသော ပဋိသန္ဓေစိတ် ဘဝင်စိတ် စုတိစိတ်တို့နှင့် ဒွါရ (၆)ပါး၌ ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ အာယတနဒွါရအလိုက် ဖြစ်ပေါ်နေကြသော ဝီထိစိတ် အသီးအသီးတို့ကို စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ယှဉ်ဖက်သမ္ပယုတ်တရားများနှင့်အတူတကွ ဖြစ်မှုသဘော ပျက်မှုသဘောတို့ကို မြင်အောင် ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူသဖြင့် ဖြစ်မှဖြစ်နိုင်ပါ့မလားဟု ရင်တမမနှင့် မေးမြန်းကြ၏၊ စိစစ်ကြ၏၊ ဆွေးနွေးကြ၏။

ဤအရာ၌ အသင်ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် ဆင်းရဲခပ်သိမ်းမှ အငြိမ်းကြီးငြိမ်းရာ အအေးကြီးအေးရာဖြစ်သည့် မဟာအသင်္ခတဓာတ် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးကို လိုလားတောင့်တခဲ့ပါမူ သဗ္ဗညုသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ သမ္မာသမ္ဗောဓိဉာဏ်တော်မြတ်ကြီးကိုလည်းကောင်း၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၊ ဒေသနာဉာဏ်တော် စသည်တို့ဖြင့် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ဟောကြားပြသ ဆိုဆုံးမထားတော်မူသော သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိယျာနိကတရားကောင်း အစစ် အဖြစ်ကြီး ဖြစ်တော်မူသော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး အကျင့်မြတ်တရားတော်ကြီးကိုလည်းကောင်း၊ ယုံကြည်မှုသဒ္ဓါတရား အပြည့်အဝရှိရန်ကား လိုအပ်သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ဘုရားရှင်သည် သာဝကတို့ မသိနိုင် မမြင်နိုင် ဉာဏ်မမီနိုင်သည့် သစ္စာလေးပါးတရားတို့ကို သာဝကတို့သည် သိအောင် ပွားများအားထုတ်ရမည်ဟု မတိုက်တွန်းတန်လေရာဟူကား အသင်သူတော်ကောင်း၏ သန္တာန်၌

ယုံကြည်ချက် သဒ္ဓါတရားကို ခိုင်မြဲစွာ ဆုပ်ကိုင်ထားရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကား ဒုက္ခသစ္စာတရားစုများ ဖြစ်ကြသဖြင့် ယင်းဒုက္ခသစ္စာ ဖြစ်ကြသည့် ရုပ်နာမ်တို့ကို ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိလိုပါက ဥပစာရအပ္ပနာ နှစ်ဖြာသော သမာဓိတို့တွင် တစ်မျိုး မျိုးသော သမာဓိကို ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒကအဖြစ် သမာဓိထူထောင်၍ ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲတည်း ဟူသော ရုပ်ဃန နာမ်ဃနတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် ရှုနိုင်ဖို့ လိုပေသည်။ အကြောင်းမူ — သစ္စာလေးပါးတရားတို့သည် ပရမတ္ထသစ္စာတရားများ ဖြစ်ကြသောကြောင့်တည်း။

ယင်းပရမတ္ထဒုက္ခသစ္စာတရားတို့တွင် နာမ်တရားတို့မှာ ပြောင်းလဲမှုမရှိသည့် ကိန်းသေမြဲသော စိတ္တနိယာမ သဘောတရား လမ်းရိုးလမ်းဟောင်း လမ်းကြီးအတိုင်းသာ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင်စုတိဟူသော ဝီထိမှအလွတ်ဖြစ်သော ဝီထိမုတ်စိတ်အနေဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဝီထိစိတ်အစဉ်အားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ စိတ္တက္ခဏာ တစ်ခုပြီးမှ တစ်ခု အစီအစဉ်အတိုင်း အမြဲတမ်း ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာ ရှိကြ၏။ ယင်းစိတ္တနိယာမသဘောတရားကို ဆန့်ကျင်၍ ပုံစံပြောင်းကာ ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာ မရှိပေ။ ယင်းနာမ်တရားတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူလိုသော သိမ်းဆည်းလိုသော ဝိပဿနာရှုလိုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် ယင်းကဲ့သို့ စိတ္တနိယာမ ဓမ္မတာလမ်းရိုး လမ်းဟောင်းကြီး အတိုင်း သမရိုးကျ ဖြစ်နေကျ လမ်းရိုးကြီးအတိုင်း ဖြစ်နေကြသည့်အတိုင်းသာ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုရမည်သာဖြစ်သည်။ အကယ်၍ နာမ်တရားတို့သည် ယင်းစိတ္တနိယာမ ဓမ္မတာလမ်းကြောင်းမှ တိမ်းစောင်း၍ လည်းဖြစ်နိုင်ကြသည်ဟူသော သဘောတစ်မျိုးသည်လည်း ရှိနိုင်သည် ဖြစ်ငြားအံ့၊ ယင်းသို့ ဖြစ်နိုင်သေးခဲ့သော် အသင်သူတော်ကောင်း နှစ်ခြိုက်မှုရှိသည့်အတိုင်း ရှုနိုင်ပေသည်။ သို့သော် ယင်းကဲ့သို့သော စိတ္တနိယာမ ဓမ္မတာ လမ်းကြောင်းမှ တိမ်းစောင်း၍ ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာရှိကြောင်း ပါဠိတော်အဋ္ဌကထာဋီကာ အဆိုအမိန့်များသည် မရှိ ဧကန်သာ ဖြစ်ခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် အသင်သူတော်ကောင်းသည် နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းလိုခဲ့သော် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူလိုခဲ့သော် ဝိပဿနာရှုပွားလိုခဲ့သော် ယင်းစိတ္တနိယာမ ဓမ္မတာလမ်းရိုး လမ်းဟောင်းကြီးအတိုင်းသာ သိမ်းဆည်းရမည် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူရမည် ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ရမည် ဖြစ်ပေသည်။ အကြောင်းမူ — ယင်းကဲ့သို့သော စိတ္တနိယာမ ဓမ္မတာလမ်းရိုး လမ်းဟောင်းကြီးအတိုင်း ဖြစ်ပေါ်နေကြသော ဝီထိမုတ်စိတ် ဝီထိ- စိတ်တို့ကို စိတ္တက္ခဏာတိုင်း စိတ္တက္ခဏာတိုင်း၌ ယှဉ်ဖက်သမ္ပယုတ်တရားတို့နှင့် အတူတကွ နာမ်တုံးနာမ်ခဲ နာမ်ဃန အသီးအသီးကို ဉာဏ်ဖြင့်ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် ရှုနိုင်ပါမှ မြင်နိုင်ပါမှ ပရမတ်သို့ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်ကာ ပရမတ္ထဒုက္ခ- သစ္စာ တရားအစစ်ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိသည် မည်သောကြောင့်ပင်တည်း။ သမာဓိတည်းဟူသော မြတ်သောကျောက်ဖျာထက်၌ မြမြထက်အောင် သွေးထားအပ်သော ဉာဏ်တည်းဟူသော သန်လျက်၏ စွမ်းအားရှိန်စော် အာနုဘော်ကား ကြီးမားလှသည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

သို့သော် သာဝကပါရမီဉာဏ်အရာ၌ မျက်စိတစ်မှိတ် လျှပ်တစ်ပြက် လက်ဖျစ်တစ်တွက် အချိန်ကာလ အတွင်း၌ စိတ္တက္ခဏာပေါင်း အကြိမ်ကုဋေတစ်သိန်းခန့်မျှ ဖြစ်ပျက်သွားကြသော နာမ်တရားစုတို့တွင် သာဝက- တို့သည် ဝိပဿနာရှုလိုက်နိုင်သော နာမ်တရားတို့ကား အချို့အဝက် တစ်စိတ်တစ်ဒေသမျှသာ ရှိကြောင်းကို **ရှေးနာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းမိုင်း**တွင် ရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့ပြီးပင် ဖြစ်ပေသည်။ အတိတ်ဘဝ ထိုထိုက ဆည်းပူးစုဆောင်းခဲ့- သော ပါရမီတော်မြတ်တရားအပေါင်း၊ ပစ္စုပ္ပန်တွင် ပြုစုပျိုးထောင်နေသော ပါရမီတရားအပေါင်းနှင့် ပစ္စုပ္ပန်တွင် ပြုစုပျိုးထောင်ထားသော သမာဓိ၏ စွမ်းအင်အပေါ်တွင် အခြေစိုက်လျက် ဉာဏ်အာနုဘော်၏ စွမ်းအားရှိန်စော် အာနုဘော်မှာလည်း ကြီးထွားလာရသည်ဖြစ်ရကား ဉာဏ်အာနုဘော် ကြီးလျှင်ကြီးသလောက် ခပ်များများ တစ်စိတ်တစ်ဒေသကို ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်နိုင်၍ ဉာဏ်အာနုဘော် သေးလျှင်လည်း သေးသလောက် ခပ်- နည်းနည်း တစ်စိတ်တစ်ဒေသကိုသာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်နိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။

အသင်သူတော်ကောင်းသည် မိမိ၏အနီးရင်ဆိုင်တွင် တည်ရှိနေသော သူတော်ကောင်းတစ်ဦး၏ ဆံပင်ကို လှမ်း၍ကြည့်စမ်းကြည့်ပါ။ အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်း၏ စက္ခုပသာဒများမှာ အလွန်အားကောင်းနေပါက မျက်စိတစ်မှိတ် လျှပ်တစ်ပြက် လက်ဖျစ်တစ်တွက်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အချိန်ကာလအတွင်း၌ ထိုမိမိ၏ ရှေးရှုရင်ဆိုင်၌ တည်နေသော သူတော်ကောင်း၏ ဆံပင်များကို မရေမတွက်နိုင်အောင် အလွန်အလွန် များပြားစွာ တွေ့မြင်နိုင်မည်ဖြစ်ပေသည်။ ဤသည်မှာ ရိုးရိုးပကတိမျက်စိအမြင်ဟုခေါ်ဆိုအပ်သော စက္ခုဒွါရဝိသိနှင့် ဆံပင်ကို အာရုံပြုနေကြသော မနောဒွါရဝိသိတို့၏ စွမ်းအင်မျှသာဖြစ်သည်။ ပကတိသော မျက်စိအမြင်သည်ပင် ထိုမျှလောက် အာနုဘော်ကြီးမားလျှင် ဝိပဿနာဉာဏ်မျက်စိကား ထိုထက်ပင် အဆအရာအထောင်မက စွမ်းအားရှိန်စော် အာနုဘော်ကြီးမားလှသည်ကိုကား အသင်ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် လက်ခံနိုင်ရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်မြတ်ကြီးနှင့် အလွဲကြီး မလွဲမိအောင် အထူးသတိပြုသင့်လှပေသည်။

ပညာဘာဝနာ ပြည့်စုံနိုင်ပါသည်

ဧဝံ ကာလေန ရူပံ ကာလေန အရူပံ သမ္ပသိတွာပိ တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ အနုက္ကမေန ပဋိပဇ္ဇမာနော ဧကော ပညာဘာဝနံ သမ္မာဒေတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၃။)

အနုက္ကမေနာတိ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏာဓိဂမာနုက္ကမေန ပညာဘာဝနံ သမ္မာဒေတိ အရဟတ္တံ အဓိဂစ္ဆတိ။
(မဟာဋီ-၂-၄၀၅။)

ဤသို့လျှင် ရံခါ ရုပ်တရားကို ရံခါ နာမ်တရားကို သုံးသပ်၍လည်း လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက်ကို တစ်လှည့်စီ တင်၍ ဝိပဿနာဘာဝနာကို ရှုပွားခဲ့သည်ရှိသော် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ကို ရရှိခြင်းစသော အစီအစဉ်ဖြင့် အစဉ်အတိုင်း ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် ပညာဘာဝနာကို ပြည့်စုံစေနိုင်၏။ အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရရှိနိုင်ပေ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၃။ မဟာဋီ-၂-၄၀၅။)

ရှေးဟောင်းလမ်းရိုးကြီးသာ ဖြစ်သည်

ဝိပဿနာအရာ၌ ပရမတ္ထဓာတ်သား တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီကို လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်သော အနုပဒဓမ္မဝိပဿနာရှုပွားနည်းနှင့် ပရမတ္ထဓာတ်သားတို့ကို ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးနည်း၊ ခန္ဓာငါးပါးနည်း၊ အာယတနတစ်ဆယ့်နှစ်ပါးနည်း၊ ဓာတ်တစ်ဆယ့်ရှစ်ပါးနည်း စသည်ဖြင့် အုပ်စုအလိုက် ပေါင်းစုခြင်း၍ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်သော ကလာပသမ္မသန ဟုခေါ်ဆိုအပ်သော နယဝိပဿနာရှုပွားနည်းဟု နှစ်နည်းရှိကြောင်းကို အထက်တွင် ရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်၏။ ဝိပဿနာဘာဝနာကို စတင်အားသစ်စဖြစ်သော အာဒိကမ္ပိက ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အနုပဒဓမ္မဝိပဿနာရှုနည်းဖြင့် စတင်၍ အားမထုတ်သေးဘဲ ကလာပသမ္မသနနည်းဖြင့် စတင်၍ အားသစ်သင့်ကြောင်းကိုလည်း ရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့ပြီးပင် ဖြစ်၏။ ဤဝိပဿနာပိုင်းတွင် ယခုတိုင်အောင် ရေးသားတင်ပြခဲ့သော ဝိပဿနာဘာဝနာမှာလည်း ကလာပသမ္မသနနည်းမျှသာ ရှိပေသေးသည်။ ဤကလာပသမ္မသနနည်း သက်သက်ဖြင့်လည်း ပညာဘာဝနာ ပြည့်စုံနိုင်ကြောင်း၊ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်နိုင်ကြောင်းကို အထက်တွင် ရေးသား တင်ပြထားသည့်အတိုင်း ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာကလည်း ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်သွားတော်မူကြသော ရှေးဟောင်းထုံးများသည်လည်း သင်္ဂါယနာသုံးတန် တင်ထားအပ်သော သို့မဟုတ် သင်္ဂါယနာ (၆)ကြိမ်တိုင်တိုင် တင်ထားအပ်သော ပိဋကပါဠိတော်များတွင် အထင်အရှားရှိကြသည်သာဖြစ်ပေသည်။ ထိုပိဋကပါဠိတော်များမှ ထင်ရှားရာ ပုံစံအချို့ကို ဆက်လက်တင်ပြအပ်ပါသည်။

ဘုရားရှင်သည် ပဉ္စဝဂ္ဂီအမည်ရှိတော်မူကြသော မထေရ်မြတ်တို့အား ဓမ္မစက္ကပဝတ္ထနသုတ္တန် (သံ-၃-၃၆၈) ဟု ခေါ်ဆိုသော ဓမ္မစကြာတရားဒေသနာတော်ဖြင့် သောတာပတ္တိဖိုလ်၌ တည်စေတော်မူခဲ့၏။ ဓမ္မစကြာတရား ဒေသနာတော်မှာ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော် သန္တသံယုတ် (သံ-၃-၃၆၈)၌ ထည့်သွင်း၍ သင်္ဂီယနာ တင်ထား- တော်မူသော သစ္စဒေသနာတော်နည်းဖြစ်၏။ သစ္စဒေသနာတော်နည်းအရ ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားသစ်လိုသော ပွားများအားထုတ်လိုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝဋ္ဋသစ္စာဖြစ်ကြသော ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ တရားတို့၌ ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းရမည် ဖြစ်ကြောင်းကို အဋ္ဌကထာများကလည်း အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ဆိုထားတော်မူကြ၏။ —

တတ္ထ ပုရိမာနိ ဒွေ သစ္စာနိ ဝဋ္ဋံ၊ ပစ္စိမာနိ ဝိဝဋ္ဋံ။ တေသု ဘိက္ခုနော ဝဋ္ဋေ ကမ္မဋ္ဌာနာဘိနိဝေသော ဟောတိ၊ ဝိဝဋ္ဋေ နတ္ထိ အဘိနိဝေသော။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၀၉။ ဒီ-ဋ္ဌ-၂-၃၉၁။)

= ထို သစ္စာ (၄)ပါးတို့တွင် ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာဟူသော ရှေးသစ္စာ (၂)ပါးတို့ကား ဝဋ္ဋသစ္စာတည်း။ နိရောဓသစ္စာ မဂ္ဂသစ္စာဟူသော နောက်သစ္စာ (၂)မျိုးတို့ကား ဝိဝဋ္ဋသစ္စာတည်း။ ထိုဝဋ္ဋသစ္စာ ဝိဝဋ္ဋသစ္စာ နှစ်မျိုး-တို့တွင် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝဋ္ဋသစ္စာ ဖြစ်ကြသော ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ နှစ်မျိုး၌သာလျှင် ဝိပဿနာ ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း နှလုံးသွင်းခြင်းသည် ဖြစ်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၀၉။ ဒီ-ဋ္ဌ-၂-၃၉၁။)

ဝိပဿနာနှလုံးသွင်းရပွားရမည့် ဝဋ္ဋသစ္စာနှစ်မျိုးတို့တွင် - ဒုက္ခသစ္စာဟူသည် သံခိတ္တေန ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခာ။ (သံ-၃-၃၆၉)ဟူသော ဓမ္မစကြာဒေသနာတော်နှင့်အညီ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် ဒုက္ခသစ္စာတရားတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ရူပပါဒါနက္ခန္ဓာ ဝေဒနပါဒါနက္ခန္ဓာ သညပါဒါနက္ခန္ဓာ သင်္ခါရပါဒါနက္ခန္ဓာ ဝိညာဏပါဒါနက္ခန္ဓာတို့- ပင်တည်း။

၁။ အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သော တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် “ငါ-ငါ့ဟာ”ဟု စွဲယူအပ်သော အတိတ်-အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်-အဇ္ဈတ္တ-ဗဟိဒ္ဓ-ဩဠာရိက-သုခမ-ဟိန-ပဏီတ-ဒုရ-သန္တိက ဟူသော (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာ အားဖြင့် တည်နေသော ရုပ်တရားအစုအပုံသည် ရူပပါဒါနက္ခန္ဓာ မည်၏။

၂။ ။ ပ။ (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော ဝေဒနာအစုအပုံသည် ဝေဒနပါဒါနက္ခန္ဓာမည်၏။

၃။ ။ ပ။ (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော သညာအစုအပုံသည် သညပါဒါနက္ခန္ဓာမည်၏။

၄။ ။ ပ။ (၁၁)မျိုးသောအခြင်းအရာအားဖြင့်တည်နေသော သင်္ခါရတရားအစုအပုံသည် သင်္ခါရပါဒါနက္ခန္ဓာ မည်၏။

၅။ ။ ပ။ (၁၁)မျိုးသောအခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော ဝိညာဏ်တရားအစုအပုံသည် ဝိညာဏပါဒါန- က္ခန္ဓာ မည်၏။ (သံ-၂-၃၉။ ခန္ဓသုတ္တန်။)

ယင်းဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာတရားတို့၏ အကြောင်းရင်းစစ်ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်တို့ ခြံရံထားအပ်သော သင်္ခါရ-ကံတို့သည် သမုဒယသစ္စာမည်၏။ တစ်နည်းဆိုရသော် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါရပ်တို့၏ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ကြောင်းကျိုးဆက်နွှယ်မှု သဘောတရားသည်ကား သမုဒယသစ္စာ မည်၏။

(အံ-၁-၁၇၈။ တိတ္ထာယတနသုတ္တန်။)

သစ္စာဒေသနာတော်နည်းအရ ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းအားထုတ်လိုသော ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်သည် ယင်း (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး = ဒုက္ခသစ္စာ တရားနှင့် အထက်ပါ သမုဒယသစ္စာတရား နှစ်ပါးတို့၌ ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းအားထုတ်ရ၏။ ပဉ္စဝဂ္ဂီရဟန်းတော်တို့သည်လည်း ယင်းဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်တော်

မူကြသဖြင့် သောတာပတ္တိဖိုလ်သို့ အသီးအသီး ဆိုက်ရောက်သွားတော်မူကြ၏။

တစ်ဖန် ဘုရားရှင်သည် သောတာပန်တည်တော်မူပြီးကြသော ပဉ္စဝဂ္ဂီရဟန်းတော်တို့အား **အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန်** ဒေသနာတော်ဖြင့် တစ်ဆင့်တက်၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ တည်စေတော်မူခဲ့၏။ ယင်းအနတ္တလက္ခဏသုတ္တန် ဒေသနာတော်ကား ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အနိစ္စဖြစ်ပုံ ဒုက္ခဖြစ်ပုံ အနတ္တဖြစ်ပုံတို့ကို အနိစ္စတစ်ကျော့ ဒုက္ခတစ်ကျော့ အနတ္တတစ်ကျော့ တစ်ကျော့စီ တစ်ကျော့စီ အပြန်အလှန် အမေးအဖြေ ပြုလုပ်ပြီးမှ ပဉ္စဝဂ္ဂီရဟန်းတော်တို့က ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အနိစ္စဖြစ်ကြောင်း ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း အနတ္တဖြစ်ကြောင်းကို ဝန်ခံစကား လျှောက်ကြားလာတော်မူကြသောအခါ ဘုရားရှင်က အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်စသည့် (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသည့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားပြသပေးတော်မူသော **ဇောပရိဝဋ္ဌဓမ္မဒေသနာတော်**ပင် ဖြစ်၏။ ဤတွင် အသင်သူတော်ကောင်းအပေါင်းတို့သည် ပဉ္စဝဂ္ဂီရဟန်းတော်တို့ အရဟတ္တဖိုလ်ပေါက် ရှုပွားသုံးသပ်သွားတော်မူသော ဝိပဿနာဟူသည် မည်ကဲ့သို့သော ဝိပဿနာမျိုးဖြစ်သည်ကို ယုံကြည်ချက် သဒ္ဓါတရား အပြည့်အဝဖြင့် မှတ်သားနာယူနိုင်ရန် အလို့ငှာ **အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန် ဒေသနာတော်**ကို ဆက်လက်၍ ရေးသား တင်ပြအပ်ပါသည်။

အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန် ဒေသနာတော်

၁။ ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ ဗာရာဏသီယံ ဝိဟရတိ ဣသိပတနေ မိဂဒါယေ။ တတြ ခေါ ဘဂဝါ ပဉ္စဝဂ္ဂီယေ ဘိက္ခု အာမန္တေသိ ဘိက္ခဝေါတိ။ ဘဒန္တေတိ တေ ဘိက္ခု ဘဂဝတော ပစ္စယောသုံ။ ဘဂဝါ ဧတဒဝေါစ —

၂။ ရူပံ ဘိက္ခဝေ အနတ္တာ၊ ရူပဉ္စ ဟိဒံ ဘိက္ခဝေ အတ္တာ အဘဝိဿ၊ နယိဒံ ရူပံ အာဗာဓာယ သံဝတ္တေယျ၊ လဗ္ဘေထ စ ရူပေ “ဧဝံ မေ ရူပံ ဟောတု၊ ဧဝံ မေ ရူပံ မာ အဟောသီ”တိ။ ယသ္မာ စ ခေါ ဘိက္ခဝေ ရူပံ အနတ္တာ၊ တသ္မာ ရူပံ အာဗာဓာယ သံဝတ္တတိ၊ န စ လဗ္ဘတိ ရူပေ “ဧဝံ မေ ရူပံ ဟောတု၊ ဧဝံ မေ ရူပံ မာ အဟောသီ”တိ။

၃။ ဝေဒနာ အနတ္တာ၊ ဝေဒနာ စ ဟိဒံ ဘိက္ခဝေ အတ္တာ အဘဝိဿ၊ နယိဒံ ဝေဒနာ အာဗာဓာယ သံဝတ္တေယျ၊ လဗ္ဘေထ စ ဝေဒနာယ “ဧဝံ မေ ဝေဒနာ ဟောတု၊ ဧဝံ မေ ဝေဒနာ မာ အဟောသီ”တိ။ ယသ္မာ စ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဝေဒနာ အနတ္တာ၊ တသ္မာ ဝေဒနာ အာဗာဓာယ သံဝတ္တတိ၊ န စ လဗ္ဘတိ ဝေဒနာယ “ဧဝံ မေ ဝေဒနာ ဟောတု၊ ဧဝံ မေ ဝေဒနာ မာ အဟောသီ”တိ။

၄။ သညာ အနတ္တာ၊ သညာ စ ဟိဒံ ဘိက္ခဝေ အတ္တာ အဘဝိဿ၊ နယိဒံ သညာ အာဗာဓာယ သံဝတ္တေယျ၊ လဗ္ဘေထ စ သညာယ “ဧဝံ မေ သညာ ဟောတု၊ ဧဝံ မေ သညာ မာ အဟောသီ”တိ။ ယသ္မာ စ ခေါ ဘိက္ခဝေ သညာ အနတ္တာ၊ တသ္မာ သညာ အာဗာဓာယ သံဝတ္တတိ၊ န စ လဗ္ဘတိ သညာယ “ဧဝံ မေ သညာ ဟောတု၊ ဧဝံ မေ သညာ မာ အဟောသီ”တိ။

၅။ သင်္ခါရာ အနတ္တာ၊ သင်္ခါရာ စ ဟိဒံ ဘိက္ခဝေ အတ္တာ အဘဝိဿ၊ နယိဒံ သင်္ခါရာ အာဗာဓာယ သံဝတ္တေယျ၊ လဗ္ဘေထ စ သင်္ခါရေသု “ဧဝံ မေ သင်္ခါရာ ဟောန္တု၊ ဧဝံ မေ သင်္ခါရာ မာ အဟောသု”န္တိ။ ယသ္မာ စ ခေါ ဘိက္ခဝေ သင်္ခါရာ အနတ္တာ၊ တသ္မာ သင်္ခါရာ အာဗာဓာယ သံဝတ္တန္တိ၊ န စ လဗ္ဘတိ သင်္ခါရေသု “ဧဝံ မေ သင်္ခါရာ ဟောန္တု၊ ဧဝံ မေ သင်္ခါရာ မာ အဟောသု”န္တိ။

၆။ ဝိညာဏ် အနတ္တ၊ ဝိညာဏဉ္စ ဟိဒံ ဘိက္ခဝေ အတ္တာ အဘဝိဿ၊ နယိဒံ ဝိညာဏ် အာဗာဓာယ သံဝတ္တေယျ။ လဗ္ဘေယ စ ဝိညာဏေ “ဧဝံ မေ ဝိညာဏ် ဟောတု၊ ဧဝံ မေ ဝိညာဏ် မာ အဟောသီ”တိ။ ယသ္မာ စ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဝိညာဏ် အနတ္တ၊ တသ္မာ ဝိညာဏ် အာဗာဓာယ သံဝတ္တတိ၊ န စ လဗ္ဘတိ ဝိညာဏေ “ဧဝံ မေ ဝိညာဏ် ဟောတု၊ ဧဝံ မေ ဝိညာဏ် မာ အဟောသီ”တိ။

၇။ တံ ကိံ မညေယ ဘိက္ခဝေ၊ ရူပံ နိစ္စံ ဝါ အနိစ္စံ ဝါတိ။ အနိစ္စံ ဘန္တေ။ ယံ ပနာနိစ္စံ၊ ဒုက္ခံ ဝါ တံ သုခံ ဝါတိ။ ဒုက္ခံ ဘန္တေ။ ယံ ပနာနိစ္စံ ဒုက္ခံ ဝိပရိကာမဓမ္မံ၊ ကလ္လံ န တံ သမနုပဿိတုံ “ဧတံ မမ၊ ဧသောဟမသ္မိ၊ ဧသော မေ အတ္တာ”တိ။ နော ဟေတံ ဘန္တေ။ ဝေဒနာ။ သညာ။ သင်္ခါရာ။ ဝိညာဏ် နိစ္စံ ဝါ အနိစ္စံ ဝါတိ။ အနိစ္စံ ဘန္တေ။ ယံ ပနာနိစ္စံ၊ ဒုက္ခံ ဝါ တံ သုခံ ဝါတိ။ ဒုက္ခံ ဘန္တေ။ ယံ ပနာနိစ္စံ ဒုက္ခံ ဝိပရိကာမဓမ္မံ၊ ကလ္လံ န တံ သမနုပဿိတုံ “ဧတံ မမ၊ ဧသောဟမသ္မိ၊ ဧသော မေ အတ္တာ”တိ။ နော ဟေတံ ဘန္တေ။

၈။ တသ္မာ တိဟ ဘိက္ခဝေ ယံ ကိဉ္စိ ရူပံ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဩဠာရိကံ ဝါ သုခမံ ဝါ ဟိနံ ဝါ ပဏီတံ ဝါ ယံ ဒူရေ သန္တိကေ ဝါ၊ သဗ္ဗံ ရူပံ “နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ”တိ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ သမ္ပပ္ပညာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၉။ ယာ ကာစိ ဝေဒနာ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဩဠာရိကာ ဝါ သုခမာ ဝါ ဟိနာ ဝါ ပဏီတာ ဝါ ယာ ဒူရေ သန္တိကေ ဝါ၊ သဗ္ဗာ ဝေဒနာ “နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ”တိ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ သမ္ပပ္ပညာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၁၀။ ယာ ကာစိ သညာ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဩဠာရိကာ ဝါ သုခမာ ဝါ ဟိနာ ဝါ ပဏီတာ ဝါ ယာ ဒူရေ သန္တိကေ ဝါ၊ သဗ္ဗာ သညာ “နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ”တိ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ သမ္ပပ္ပညာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၁၁။ ယေ ကေစိ သင်္ခါရာ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဩဠာရိကာ ဝါ သုခမာ ဝါ ဟိနာ ဝါ ပဏီတာ ဝါ ယာ ဒူရေ သန္တိကေ ဝါ၊ သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ “နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ”တိ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ သမ္ပပ္ပညာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၁၂။ ယံ ကိဉ္စိ ဝိညာဏ် အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဩဠာရိကံ ဝါ သုခမံ ဝါ ဟိနံ ဝါ ပဏီတံ ဝါ ယံ ဒူရေ သန္တိကေ ဝါ၊ သဗ္ဗံ ဝိညာဏ် “နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ”တိ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ သမ္ပပ္ပညာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၁၃။ ဧဝံ ပဿံ ဘိက္ခဝေ သုတဝါ အရိယသာဝကော ရူပသ္မိမ္မိ နိဗ္ဗိန္ဒတိ၊ ဝေဒနာယပိ နိဗ္ဗိန္ဒတိ၊ သညာယပိ နိဗ္ဗိန္ဒတိ၊ သင်္ခါရေသုပိ နိဗ္ဗိန္ဒတိ၊ ဝိညာဏသ္မိမ္မိ နိဗ္ဗိန္ဒတိ၊ နိဗ္ဗိန္ဒံ ဝိရဇ္ဇတိ၊ ဝိရာဂါ ဝိမုစ္စတိ၊ ဝိမုတ္တသ္မိ “ဝိမုတ္တ”မိတိ ဉာဏ် ဟောတိ။ “ဒိဏာ ဇာတိ ဝုသိတံ ဗြဟ္မစရိယံ၊ ကတံ ကရဏီယံ၊ နာပရံ ဣတ္ထတ္တာယာ”တိ ပဇာနာတိတိ။

ဣဒမဝေါစ ဘဂဝါ ၊ အတ္တမနာ ပဉ္စဝဂ္ဂိယာ ဘိက္ခု ဘဂဝတော ဘာသိတံ အဘိနန္တံ။

ဣမသ္မိံ စ ပန ဝေယျာကရဏသ္မိံ ဘညမာနေ ပဉ္စဝဂ္ဂိယာနံ ဘိက္ခုနံ အနုပါဒါယ အာသဝေဟိ စိတ္တာနိ ဝိမုစ္စိသုတိ။ (သံ-၂-၅၅-၅၆။)

ယခုအခါ ယင်းအနတ္တလက္ခဏသုတ္တန် ဒေသနာတော်မြတ်၏ မြန်မာပြန်ကို ဆက်လက်၍ ရေးသားတင်ပြ-အပ်ပါသည်။

အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန်ဒေသနာတော် မြန်မာပြန်

၁။ အခါတစ်ပါး၌ ဘုန်းတော်ကြီးမြတ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် ဗာရာဏသီပြည်၏အနီး ဘုရားပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အရှင်မြတ်တို့၏ ဈာန်အဘိညာဏ်ဖြင့် ကောင်းကင်မှ သက်ဆင်းရာ ကောင်းကင်သို့ တက်ရာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကူသိပတန အမည်ရသော သားပေါင်းစုံသည့် မိဂဒါဝုန် တောရပ်၌ သီတင်းသုံးစံနေတော်မူ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် ပဉ္စဝဂ္ဂီရဟန်းတော်တို့ကို “ရဟန်းတို့” . . . ဟု မိန့်ခေါ်တော်မူ၏။ “အရှင်ဘုရား” . . . ဟု ထိုရဟန်းတို့သည် မြတ်စွာဘုရားအား ပြန်ကြားလျှောက်ထားကုန်၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် ဤအနတ္တလက္ခဏသုတ္တန် တရားဒေသနာတော်မြတ်ကို ဤသို့ ဟောကြားတော်မူ၏။ —

၂။ ရဟန်းတို့ . . . ရုပ်တရားသည် အတ္တမဟုတ်။ ရဟန်းတို့ . . . ဤရုပ်တရားသည်လည်း အတ္တဖြစ်ခဲ့ငြားအံ့၊ ဤရုပ်တရားသည် နာကျင်ခြင်းငှာ မဖြစ်လေရာ။ “ငါ၏ ရုပ်တရားသည် ဤသို့ ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ငါ၏ ရုပ်တရားသည် ဤသို့ မဖြစ်ပါစေလင့်” ဟု ရုပ်တရား၌ တောင့်တသည့်အတိုင်း ရလည်းရလေရာ၏။ ရဟန်းတို့ ရုပ်တရားသည် အတ္တမဟုတ်သောကြောင့် နာကျင်ခြင်းငှာ ဖြစ်၏။ “ငါ၏ ရုပ်တရားသည် ဤသို့ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ငါ၏ ရုပ်တရားသည် ဤသို့ မဖြစ်ပါစေလင့်” ဟု ရုပ်တရား၌ တောင့်တသည့်အတိုင်း ရလည်း မရအပ်ပေ။ (ရုပ်တရားသည် အတ္တ မဟုတ်သည့်အတွက် နာကျင်ခြင်းသာ ဖြစ်ရုံသာမက မနာပါလင့်ဟူ၍ တောင့်တတိုင်းလည်း မရအပ် မရနိုင် ဟူလိုသည်။)

၃။ ရဟန်းတို့ . . . ဝေဒနာသည် အတ္တမဟုတ်၊ ရဟန်းတို့ . . . ဤဝေဒနာသည်လည်း အတ္တဖြစ်ခဲ့ငြားအံ့၊ ဤဝေဒနာသည် နာကျင်ခြင်းငှာ မဖြစ်လေရာ။ “ငါ၏ ဝေဒနာသည် ဤသို့ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ငါ၏ ဝေဒနာသည် ဤသို့မဖြစ်ပါစေလင့်” ဟု ဝေဒနာတရား၌ တောင့်တသည့်အတိုင်း ရလည်းရလေရာ၏။ ရဟန်းတို့ ဝေဒနာသည် အတ္တမဟုတ်သောကြောင့် နာကျင်ခြင်းငှာဖြစ်၏။ “ငါ၏ဝေဒနာသည် ဤသို့ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ငါ၏ ဝေဒနာသည် ဤသို့ မဖြစ်ပါစေလင့်” ဟု ဝေဒနာတရား၌ တောင့်တသည့်အတိုင်း ရလည်းမရအပ်ပေ။

၄။ ရဟန်းတို့ . . . သညာသည် အတ္တမဟုတ်၊ ရဟန်းတို့ . . . ဤသညာသည်လည်း အတ္တဖြစ်ခဲ့ငြားအံ့၊ ဤသညာသည် နာကျင်ခြင်းငှာ မဖြစ်လေရာ။ “ငါ၏ သညာသည် ဤသို့ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ငါ၏ သညာသည် ဤသို့မဖြစ်ပါစေလင့်” ဟု သညာတရား၌ တောင့်တသည့်အတိုင်း ရလည်းရလေရာ၏။ ရဟန်းတို့ သညာသည် အတ္တမဟုတ်သောကြောင့် နာကျင်ခြင်းငှာဖြစ်၏။ “ငါ၏ သညာသည် ဤသို့ ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ငါ၏ သညာသည် ဤသို့ မဖြစ်ပါစေလင့်” ဟု သညာတရား၌ တောင့်တသည့်အတိုင်း ရလည်းမရအပ်ပေ။

၅။ ရဟန်းတို့ . . . (စေတသိက်) သင်္ခါရတရားတို့သည် အတ္တမဟုတ်ကုန်။ ရဟန်းတို့ . . . ဤ (စေတသိက်) သင်္ခါရတရားတို့သည်လည်း အတ္တဖြစ်ခဲ့ကုန်ငြားအံ့၊ ဤ(စေတသိက်) သင်္ခါရတရားတို့သည် နာကျင်ခြင်းငှာ မဖြစ်ကြလေကုန်ရာ။ “ငါ၏ (စေတသိက်) သင်္ခါရတရားတို့သည် ဤသို့ ဖြစ်ပါစေကုန်သတည်း၊ ငါ၏ (စေတသိက်) သင်္ခါရတရားတို့သည် ဤသို့ မဖြစ်ကြပါစေကုန်လင့်” ဟု (စေတသိက်) သင်္ခါရတရားတို့၌ တောင့်တသည့်အတိုင်း ရလည်းရလေကုန်ရာ၏။ ရဟန်းတို့ (စေတသိက်) သင်္ခါရတရားတို့သည် အတ္တမဟုတ်ကြကုန်သောကြောင့် နာကျင်ခြင်းငှာ ဖြစ်ကုန်၏။ “ငါ၏ (စေတသိက်) သင်္ခါရတရားတို့သည် ဤသို့ ဖြစ်ပါစေကုန်သတည်း၊ ငါ၏ (စေတသိက်) သင်္ခါရတရားတို့သည် ဤသို့ မဖြစ်ကြပါစေကုန်လင့်” ဟု (စေတသိက်) သင်္ခါရတရားတို့၌ တောင့်တသည့်အတိုင်း ရလည်းမရအပ်လေကုန်။

၆။ ရဟန်းတို့ . . . (အသိစိတ်) ဝိညာဏ်သည် အတ္တမဟုတ်၊ ရဟန်းတို့ . . . (အသိစိတ်) ဝိညာဏ်သည် အတ္တဖြစ်ခဲ့ငြားအံ့၊ ဤ (အသိစိတ်) ဝိညာဏ်သည် နာကျင်ခြင်းငှာ မဖြစ်လေရာ။ “ငါ၏ (အသိစိတ်) ဝိညာဏ်သည်

ဤသို့ဖြစ်ပါစေသတည်း။ ငါ၏ (အသိစိတ်) ဝိညာဏ်သည် ဤသို့မဖြစ်ပါစေလင့်”ဟု (အသိစိတ်) ဝိညာဏ်တရား၌ တောင့်တသည့်အတိုင်း ရလည်းရလေရာ၏။ ရဟန်းတို့ (အသိစိတ်) ဝိညာဏ်သည် အတ္တမဟုတ်သောကြောင့် နာကျင်ခြင်းငှာ ဖြစ်၏။ “ငါ၏ (အသိစိတ်) ဝိညာဏ်သည် ဤသို့ ဖြစ်ပါစေသတည်း။ ငါ၏ (အသိစိတ်) ဝိညာဏ်သည် ဤသို့ မဖြစ်ပါစေလင့်”ဟု (အသိစိတ်) ဝိညာဏ်တရား၌ တောင့်တသည့်အတိုင်း ရလည်းမရအပ်ပေ။

၇။ ရဟန်းတို့ . . . ထိုငါဘုရား မေးမည့်အရာကို သင်ချစ်သားတို့သည် အဘယ်သို့ မှတ်ထင်ယူဆကြကုန်သနည်း။ ရဟန်းတို့ . . . ရုပ်တရားသည် နိစ္စလေလော၊ အနိစ္စလေလော။

အနိစ္စပါ အရှင်ဘုရား။

အနိစ္စဖြစ်သော ရုပ်တရားသည် ဒုက္ခလေလော၊ သုခလေလော။

ဒုက္ခပါ အရှင်ဘုရား။

အနိစ္စဖြစ်သော ဒုက္ခဖြစ်သော ဖောက်ပြန်ပျက်စီးတတ်သည့် ဝိပရိကာမဓမ္မဖြစ်သော ထိုရုပ်တရားကို “ဤရုပ်တရားသည် ငါ၏ ရုပ်တရားတည်း။ ဤရုပ်တရားသည် ငါဖြစ်၏။ ဤရုပ်တရားသည် ငါ၏အတ္တတည်း” ဟု စွဲလမ်းထင်မြင် ရှုဆင်ခြင်ခြင်းငှာ သင့်တင့်လျောက်ပတ်ပါမည်လော။

မသင့်လျော်ပါ အရှင်ဘုရား။

ဝေဒနာသည်။ ပ ။

သညာသည်။ ပ ။

(စေတသိက်) သင်္ခါရတရားစုတို့သည်။ ပ ။

(အသိစိတ်) ဝိညာဏ်သည် နိစ္စလေလော၊ အနိစ္စလေလော။

အနိစ္စပါ အရှင်ဘုရား။

အနိစ္စဖြစ်သော (အသိစိတ်) ဝိညာဏ်သည် ဒုက္ခလေလော၊ သုခလောလော။

ဒုက္ခပါ အရှင်ဘုရား။

အနိစ္စဖြစ်သော ဒုက္ခဖြစ်သော ဖောက်ပြန်ပျက်စီးတတ်သည့် ဝိပရိကာမဓမ္မဖြစ်သော ထို (အသိစိတ်) ဝိညာဏ်တရားကို “ဤ (အသိစိတ်) ဝိညာဏ်တရားသည် ငါ၏ (အသိစိတ်) ဝိညာဏ်တရားတည်း။ ဤ (အသိစိတ်) ဝိညာဏ်တရားသည် ငါဖြစ်၏။ ဤ (အသိစိတ်) ဝိညာဏ်တရားသည် ငါ၏အတ္တတည်း”ဟု စွဲလမ်းထင်မြင် ရှုဆင်ခြင်ခြင်းငှာ သင့်တင့်လျောက်ပတ်ပါမည်လော။

မသင့်လျော်ပါ အရှင်ဘုရား။

၈။ ရဟန်းတို့ . . . ဤဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးတို့သည် ထိုသို့ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဖြစ်သောကြောင့် (သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၅၆။) —

အတိတ်အနာဂတ်ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈတ္တမူလည်းဖြစ်သော ဗဟိဒ္ဓမူလည်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ဩဠာရိကမူလည်း ဖြစ်သော သိမ်မွေ့နုည့်သော သုခုမမူလည်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ ယုတ်ညံ့သော ဟိနမူလည်းဖြစ်သော မွန်မြိတ်သော ပဏီတမူလည်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ (ရှုနေသောယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အသိဉာဏ်နှင့်) ဝေးသော ဒူရမူလည်းဖြစ်သော နီးသော သန္တိကမူလည်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားသည်လည်းကောင်း ရှိချေ၏။ ဤ (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားကို —

က။ နေတံ မမ = ဤရုပ်တရားသည် ငါ၏ ရုပ်တရား မဟုတ်။

ခ။ နေသောဟမသ္မိ = ဤရုပ်တရားသည် ငါ မဟုတ်။

ဂ။ န မေသော အတ္တာ = ဤရုပ်တရားသည် ငါ၏အတ္တ မဟုတ်။

ဤသို့လျှင် ဤအလုံးစုံသော ရုပ်တရားကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲ ဖြိုခွဲဖောက်ထွင်း ဝိပဿနာဉာဏ်အလင်းဓာတ် = ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာဖြင့် ရှုပါ။

[နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာတိ သမနုပဿာမီတိ အနိစ္စံ ဒုက္ခံ အနတ္တာတိ သမနုပဿာမိ။ (မ-ဋ္ဌ-၄-၂၃၂။) ဤအဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့်အညီ နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ ဟု ရှုပါဟူသည် အနိစ္စဟု ရှုပါ၊ ဒုက္ခဟု ရှုပါ၊ အနတ္တဟု ရှုပါ ဟူသည်နှင့် အတူတူပင်ဟု မှတ်သားပါ။]

၉။ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သောအလုံးစုံသော ဝေဒနာတရားသည်လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈတ္တမူလည်း ဖြစ်သော ဗဟိဒ္ဓမူလည်း ဖြစ်သော အလုံးစုံသော ဝေဒနာတရားသည်လည်းကောင်း၊ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော သြဋ္ဌာရိကမူလည်းဖြစ်သော သိမ်မွေ့နုည့်သော သုခုမမူလည်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော ဝေဒနာတရားသည်လည်းကောင်း၊ ယုတ်ညံ့သော ဟိနမူလည်းဖြစ်သော မွန်မြတ်သော ပဏီတမူလည်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော ဝေဒနာတရားသည်လည်းကောင်း၊ ဝေးသော ဒူရမူလည်းဖြစ်သော နီးသောသန္တိကမူလည်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော ဝေဒနာတရားသည်လည်းကောင်း ရှိချေ၏။ ဤ (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော အလုံးစုံသော ဝေဒနာတရားကို —

က။ နေတံ မမ = ဤဝေဒနာတရားသည် ငါ၏ ဝေဒနာတရား မဟုတ်။

ခ။ နေသောဟမသ္မိ = ဤဝေဒနာတရားသည် ငါ မဟုတ်။

ဂ။ န မေသော အတ္တာ = ဤဝေဒနာတရားသည် ငါ၏အတ္တ မဟုတ်။

ဤသို့လျှင်အလုံးစုံသော ဝေဒနာတရားကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲ ဖြိုခွဲဖောက်ထွင်း ဝိပဿနာဉာဏ်အလင်းဓာတ် = ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာဖြင့် ရှုပါ ။

၁၀။ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော အလုံးစုံသော သညာတရားသည်လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈတ္တမူလည်း ဖြစ်သော ဗဟိဒ္ဓမူလည်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော သညာတရားသည်လည်းကောင်း၊ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော သြဋ္ဌာရိကမူလည်းဖြစ်သော သိမ်မွေ့နုည့်သော သုခုမမူလည်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော သညာတရားသည်လည်းကောင်း၊ ယုတ်ညံ့သော ဟိနမူလည်းဖြစ်သော မွန်မြတ်သော ပဏီတမူလည်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော သညာတရားသည်လည်းကောင်း၊ ဝေးသော ဒူရမူလည်းဖြစ်သော နီးသော သန္တိကမူလည်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော သညာတရားသည်လည်းကောင်း ရှိချေ၏။ ဤ (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော အလုံးစုံသော သညာတရားကို —

က။ နေတံ မမ = ဤသညာတရားသည် ငါ၏ သညာတရား မဟုတ်။

ခ။ နေသောဟမသ္မိ = ဤသညာတရားသည် ငါ မဟုတ်။

ဂ။ န မေသော အတ္တာ = ဤသညာတရားသည် ငါ၏အတ္တ မဟုတ်။

ဤသို့လျှင် အလုံးစုံသော သညာတရားကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံး နာမ်ခဲ ဖြိုခွဲဖောက်ထွင်း ဝိပဿနာဉာဏ်အလင်းဓာတ် = ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာဖြင့် ရှုပါ။

၁၁။ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော အလုံးစုံသော (စေတသိက်) သင်္ခါရတရားတို့သည်လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈတ္တမူလည်းဖြစ်သော ဗဟိဒ္ဓမူလည်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော (စေတသိက်) သင်္ခါရတရားတို့သည်လည်းကောင်း၊

ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ဩဠာရိကမူလည်းဖြစ်သော သိမ်မွေ့နုည့်သော သုခုမမူလည်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော (စေတသိက်) သင်္ခါရတရားတို့သည်လည်းကောင်း၊ ယုတ်ညံ့သော ဟိနမူလည်းဖြစ်သော မွန်မြတ်သော ပဏီတမူလည်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော (စေတသိက်) သင်္ခါရတရားတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝေးသော ဒူရမူလည်းဖြစ်သော နီးသော သန္တိကမူလည်း ဖြစ်သော အလုံးစုံသော (စေတသိက်) သင်္ခါရတရားတို့သည်လည်းကောင်း ရှိကြချေ၏။ ဤ (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေကြသော အလုံးစုံသော (စေတသိက်) သင်္ခါရတရားစုတို့ကို-

- က။ နေတံ မမ = ဤ (စေတသိက်) သင်္ခါရတရားသည် ငါ၏ (စေတသိက်) သင်္ခါရတရား မဟုတ်။
- ခ။ နေသောဟမသ္မိ = ဤ (စေတသိက်) သင်္ခါရတရားသည် ငါ မဟုတ်။
- ဂ။ န မေသော အတ္တာ = ဤ (စေတသိက်) သင်္ခါရတရားသည် ငါ၏အတ္တ မဟုတ်။

ဤသို့လျှင် အလုံးစုံသော (စေတသိက်) သင်္ခါရတရားတို့ကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲ ဖြိုခွဲဖောက်ထွင်း ဝိပဿနာဉာဏ်အလင်းဓာတ် = ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာဖြင့် ရှုပါ။

၁၂။ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော အလုံးစုံသော (အသိစိတ်) ဝိညာဏ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈတ္တမူလည်းဖြစ်သော ဗဟိဒ္ဓမူလည်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော (အသိစိတ်) ဝိညာဏ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ဩဠာရိကမူလည်းဖြစ်သော သိမ်မွေ့နုည့်သော သုခုမမူလည်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော (အသိစိတ်) ဝိညာဏ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ ယုတ်ညံ့သော ဟိနမူလည်းဖြစ်သော မွန်မြတ်သော ပဏီတမူလည်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော (အသိစိတ်) ဝိညာဏ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ ဝေးသော ဒူရမူလည်းဖြစ်သော နီးသော သန္တိကမူလည်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော (အသိစိတ်) ဝိညာဏ် တရားသည်လည်းကောင်း ရှိချေ၏။ ဤ (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော အလုံးစုံသော (အသိစိတ်) ဝိညာဏ်တရားကို —

- က။ နေတံ မမ = ဤ (အသိစိတ်) ဝိညာဏ်တရားသည် ငါ၏ (အသိစိတ်) ဝိညာဏ်တရား မဟုတ်။
- ခ။ နေသောဟမသ္မိ = ဤ (အသိစိတ်) ဝိညာဏ်တရားသည် ငါ မဟုတ်။
- ဂ။ န မေသော အတ္တာ = ဤ (အသိစိတ်) ဝိညာဏ်တရားသည် ငါ၏အတ္တ မဟုတ်။

ဤသို့လျှင် အလုံးစုံသော (အသိစိတ်) ဝိညာဏ်တရားကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲ ဖြိုခွဲဖောက်ထွင်း ဝိပဿနာ ဉာဏ်အလင်းဓာတ် = ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာဖြင့် ရှုပါ။

၁၃။ ဤသို့ (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်တည်နေသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အနိစ္စအချက် ဒုက္ခအချက် အနတ္တအချက်တို့ကို ဝိပဿနာပညာ မဂ်ပညာဖြင့် ရှုမြင်သော အာဂမသုတဟူသော သင်သိ၊ အဓိဂမသုတဟူသော ကျင့်သိ - ဤအသိနှစ်မျိုးဖြင့် အကြားအမြင် ဗဟုသုတရှိသော အရိယာတပည့်သာဝကသည် တစ်နည်း — အရိယာဖြစ်တော်မူသော ငါဘုရားရှင်၏ တပည့်သာဝကသည် ရုပ်တရား၌လည်း ငြီးငွေ့တော့၏။ ဝေဒနာတရား၌လည်း ငြီးငွေ့တော့၏။ သညာတရား၌လည်း ငြီးငွေ့တော့၏။ စေတသိက်သင်္ခါရတရား၌လည်း ငြီးငွေ့တော့၏။ အသိစိတ်ဝိညာဏ်တရား၌လည်း ငြီးငွေ့တော့၏။ ငြီးငွေ့ခဲ့သော် (= နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏ်နှင့်တကွ သော ဝိပဿနာဉာဏ်အားလုံးတို့သည် အစဉ်အတိုင်း ဝိပဿနာ၏အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်အောင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော်) ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့အပေါ်၌ တွယ်တာတပ်မက်ခြင်း ရာဂတရားသည် ကင်းပြတ်ရုပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းတော့၏။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့အပေါ်၌ တွယ်တာတပ်မက်မှု ရာဂတရား၏ ကင်းပြတ်ရုပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်တော့၏။ ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်လတ်သော် “ငါသည် ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ရပေပြီ”ဟု အသိဉာဏ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ပဋိသန္ဓေတည်နေရမှုသည် ကုန်ဆုံးပျက်ပြုန်းခဲ့လေပြီ။ သီလ-သမာဓိ-ပညာဟူသော သိက္ခာသုံးရပ် အကျင့်မြတ်ဖြင့် သိမ်းကျုံးရေတွက်အပ်သော သာသန

ဗြဟ္မစရိယ၊ အရိယမဂ္ဂဏ်တည်းဟူသော မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ - ဤဗြဟ္မစရိယနှစ်ပါးကို တစ်နည်း မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်သုံးပြီးပြီ၊ သာသနာတော်၌ ပြုသင့်ပြုထိုက်သော အရိယမဂ္ဂကို ပြုပြီးပြီ။ ဤမဂ္ဂအလို့ငှာ တစ်ပါးသော ပြုဖွယ်ကိစ္စသည် မရှိတော့ပြီဟု သိ၏ — ဟု ဟောကြားတော်မူ၏။

ဘုန်းတော်ကြီးမြတ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် ဤအနတ္တလက္ခဏသုတ္တန် ဒေသနာတော်မြတ်ကို ပဉ္စဝဂ္ဂီရဟန်းတော်တို့အား ဟောကြားပြသ ဆိုဆုံးမတော်မူ၏။ ပဉ္စဝဂ္ဂီရဟန်းတော်တို့သည် မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ဟောကြားပြသ ဆိုဆုံးမတော်မူအပ်သော တရားဒေသနာတော်ကို နှစ်လိုအားရမ်း ရှင်လန်းဝမ်းမြောက်သော စိတ်ထား ရှိကြကုန်သည်ဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရား၏ ဟောကြားပြသ ဆိုဆုံးမတော်မူအပ်သော တရားဒေသနာတော် ကို အလွန် နှစ်သက်တော်မူကြလေကုန်ပြီ။

ဤဂါထာမဖက် သက်သက်သော အမေးအဖြေဖြစ်သော ဝေယျာကရဏအမည်ရသော အနတ္တလက္ခဏ သုတ္တန် တရားဒေသနာတော်မြတ်ကို ဟောကြားပြသ ဆိုဆုံးမတော်မူအပ်သည်ရှိသော် ပဉ္စဝဂ္ဂီရဟန်းတော်တို့၏ စိတ်တို့သည် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့အပေါ်၌ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် မစွဲလမ်းမူ၍ အာသဝေါတရားတို့မှ လွတ်မြောက်-တော်မူကြလေကုန်၏။ (သံ-၂-၅၅-၅၆။)

ဤဒေသနာတော်ကား နောင်တော်နောင်တော်များ ဖြစ်တော်မူကြသည့် ပဉ္စဝဂ္ဂီရဟန်းတော်တို့၏ နိဗ္ဗာန်သို့ ကြွသွားတော်မူရာ ရှေးဟောင်းလမ်းရိုးကြီးသာ ဖြစ်ပေသည်။ ပဉ္စဝဂ္ဂီရဟန်းတော်တို့သည် သောတာပတ္တိဖိုလ်၌ တည်တော်မူကြပြီးနောက် အတိတ်အနာဂတ်ပစ္စုပ္ပန်စသည့် (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသည့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်တော်မူကြသဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူခဲ့ကြ၏။ ယင်းသို့ဖြစ်လျှင် ဓမ္မစကြာဒေသနာတော်နှင့် ဤအနတ္တလက္ခဏသုတ္တန် ရှုကွက်သည် တူညီမှုရှိမှ ရှိပါမလားဟု အသင်သူတော်ကောင်းအနေဖြင့် သံသယဖြစ်ကောင်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ထိုသို့ကား သံသယမဖြစ်သင့်ပေ။ အထက်တွင် ရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သစ္စာဒေသနာတော်နည်းအရ ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်သည် စတုသစ္စဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းလိုခဲ့သော် ဝဋူသစ္စာဖြစ်သော ဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယ-သစ္စာတရားတို့၌ ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းရှုပွား သုံးသပ်အပ်ပေသည်။ ထိုတွင် ဒုက္ခသစ္စာ တရားဟူသည်မှာလည်း အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်စသည့် (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ပင် ဖြစ်ကြသည်။ ယင်း ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကိုပင် တစ်ဖန် အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန် ဒေသနာတော်၌ လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ရန် အထူးသဖြင့် အနတ္တလက္ခဏာကို ဦးစားပေး၍ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ရန် ဘုရားရှင်က ထပ်မံ၍ ညွှန်ကြားတော်မူခြင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မစကြာ ဒေသနာတော်ရှုကွက်နှင့် အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန်ဒေသနာတော် ရှုကွက်တို့မှာ ဝေယျာဓာတ်သား တရားကိုယ် အနက်သဘောအားဖြင့် တူညီလျက်ပင်ရှိသည်ဟု မှတ်သားပါ။

ယင်းသို့ဖြစ်လျှင် အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန်ဒေသနာတော်၌ သမုဒယသစ္စာကို ဝိပဿနာရှုသည့် ရှုကွက် မရှိတော့ပြီလောဟု မေးရန်ရှိ၏။ အဖြေမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ —

သမုဒယသစ္စာကား အကြောင်းတရား၊ ဒုက္ခသစ္စာကား အကျိုးတရားတည်း။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်းတွင် ရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အတိတ်အကြောင်းတရားငါးပါးဟူသည် အတိတ်ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အစိတ် အပိုင်း တစ်ခုမျှသာ ဖြစ်၏။ အတိတ်ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတွင် အကျိုးဝင်လျက်ရှိ၏။ ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရားငါးပါး၊ ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားငါးပါးတို့ဟူသည်မှာလည်း ပစ္စုပ္ပန်ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုမျှသာ ဖြစ်၏။ ပစ္စုပ္ပန် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင် အကျိုးဝင်လျက်ပင် ရှိကြ၏။ အနာဂတ်အကျိုးတရားငါးပါးတို့ ဟူသည်မှာလည်း အနာဂတ်ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့၌ပင် အကျိုးဝင်လျက် ရှိကြ၏။

တစ်ဖန် ပဉ္စဝဂ္ဂီအမည်ရှိတော်မူကြသော မထေရ်မြတ်ကြီးတို့သည် ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာတရားတို့၌ ကြိမ်ဖန်များစွာ ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းတော်မူကြပြီးသော သူတော်ကောင်းကြီးများ ဖြစ်တော်မူကြ၏။

ယဿ ပန ဧကဝါရံ ဉာဏေန ဖဿိတံ၊ ပုန တံ ဖဿိတဗ္ဗမေဝ၊ တာဒိသဿ ဝသေန ဝုတ္တန္တိ ဝဒန္တိ။
(မဟာဋီ-၂-၄၇၀။)

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် ရုပ်နာမ် -ကြောင်းကျိုး = သင်္ခါရတရားတို့ကို တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှသော်လည်း ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် တွေ့ထိဖူး၏။ လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှသော်လည်း ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ဖူး၏။ ထို တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှသော်လည်း ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် တွေ့ထိအပ်ပြီးသော သင်္ခါရတရားသည် တွေ့ထိအပ်ပြီးသာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။ နောက်ထပ်တစ်ဖန် ထိုသင်္ခါရတရားကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မတွေ့ထိသော်လည်း ထိချက်နာပါက ကိစ္စပြီးစီးနိုင်၏။ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ထပ်မံ၍ တွေ့ထိရန် မလိုတော့သည်သာတည်း။ (မဟာဋီ-၂-၄၇၀။) (အကျယ်ကို သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်ပိုင်းတွင် ကြည့်ပါ။)

ထက်မြက်သော ဉာဏ်ပညာရှိသော သူတော်ကောင်းတို့ကို ရည်ရွယ်တော်မူ၍ အထက်ပါ စကားရပ်ကို ဖွင့်ဆိုထားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ပဉ္စဝဂ္ဂီအမည်တော်ရှိပေသော ရဟန်းတော်တို့ကား ထက်မြက်လျင်မြန်သော ဉာဏ်ပညာရှိတော်မူကြသည့် သူတော်ကောင်းကြီးတို့ ဖြစ်တော်မူကြ၏။ ဝါဆိုလပြည့်နေ့မှစ၍ ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ငါးရက်နေ့သို့တိုင်အောင် ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ အမည်ရသည့် ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကို ထပ်ကာထပ်ကာ ကြိမ်ဖန်များစွာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်လျက် နေတော်မူကြသော ရဟန်းတော်တို့ ဖြစ်တော်မူကြ၏။ ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ငါးရက်နေ့သို့ ဆိုက်ရောက်လာသောအခါ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူနိုင်လောက်သော ရင့်ကျက်သော ဣန္ဒြေများကို ရရှိတော်မူလာကြ၏။ ထိုအခါတွင် ဘုရားရှင်သည် အထက်ပါ **အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန်ဒေသနာတော်မြတ်**ကို ဟောကြားပြသပေးတော်မူပေသည်။ ပဉ္စဝဂ္ဂီရဟန်းတော်တို့ကလည်း ဒေသနာတော်နောက်သို့ အစဉ်လိုက်၍ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်တော်မူနိုင်ကြသဖြင့် ဒေသနာတော်နိဂုံး ပြီးဆုံးလတ်သောအခါ အရဟတ္တဖိုလ်၌ တည်သွားတော်မူကြလေသည်။ ထိုပဉ္စဝဂ္ဂီရဟန်းတော်တို့သည် သမုဒယသစ္စာတရားတို့ကို ဝိပဿနာ မရှုကြသည်ကား မဟုတ်၊ ဝိပဿနာ ရှုပွားတော်မူကြသည်သာ ဖြစ်ကြသည်ဟု မှတ်သားပါလေ။ တစ်ဖန် ရှေးဟောင်းထုံးတမ်းရပ်ကို ဆက်လက်၍ တင်ပြအပ်ပါသည်။ —

အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်မထေရ်မြတ်ကြီး

မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်မထေရော ဟိ သာဝကာနံ သမ္မသနစာရံ ယဋ္ဌိကောဋိယာ ဥပ္ပါဠေန္တော ဝိယ ဧကဒေသမေဝ သမ္မသန္တော သတ္တဒိဝေဝေ ဝါယမိတွာ အရဟတ္တံ ပတ္တော။ (မ-ဋ္ဌ-၄-၅၈။ အနုပဒသုတ္တအဋ္ဌကထာ။)

အနုပဒဓမ္မဝိပဿနာယ အဘာဝတော “**ဧကဒေသမေဝ သမ္မသန္တော**”တိ ဝုတ္တံ။ (မ-ဋီ-၃-၂၇၄။)

အထာယသ္မာ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော ပဗ္ဗဇိတဒိဝေသတော သတ္တမေဒိဝေသေ မဂဓရဋ္ဌေ ကလ္လဝါဠုဂါမကံ ဥပနိဿာယ သမဏဓမ္မံ ကရောန္တော ထိနမိဒ္ဓံ ဩက္ကမန္တော သတ္တာရာ သံဝေဇိတော ထိနမိဒ္ဓံ ဝိနောဒေတွာ တထာဂတေန ဒိန္နံ **ဓာတုကမ္မဋ္ဌာန်** သုဏန္တောဝ ဥပရိမဂ္ဂတ္တယကိစ္စံ နိဋ္ဌာပေတွာ သာဝကပါရမီဉာဏဿ မတ္ထကံ ပတ္တော။ (သာရတ္ထဒီပနီဋီကာ-၃-၂၂၈။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာဋီကာတို့က ဖွင့်ဆိုထားတော်မူသည့်အတိုင်း အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန် ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးသည်လည်း ပရမတ္ထဓာတ်သားတို့ကို တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပွား

သုံးသပ်သည့် အနုပဒဓမ္မဝိပဿနာနည်းကို မရှုပွားမသုံးသပ်ဘဲ ပရမတ္ထဓာတ်သား သင်္ခါရတရားတို့ကို ခြုံငုံ၍ လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ခြင်းဟူသော ကလာပသမ္မသနနည်းဖြင့်သာ ဝိပဿနာတရားကို ပွားများအားထုတ်တော်မူသဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူခဲ့လေသည်။

အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန် ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးသည် ရှေးဦးစွာ ပရိဗိုဇ်ဘဝတွင် တည်ရှိစဉ်က အရှင်သာရိ- ပုတ္တရာ အလောင်းအလျာ ဖြစ်တော်မူသည့် ဥပတိဿပရိဗိုဇ်ထံမှ အရှင်အဿဇိမထေရ် ဟောကြားတော်မူ လိုက်သော ယေ ဓမ္မာ ဟေတုပ္ပဘဝါ - စသော ဂါထာတရားဒေသနာတော်ကို ကြားနာရ၍ သောတာပတ္တိဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူခဲ့၏။ ယင်းဒေသနာတော်မှာ သစ္စဒေသနာတော်ပင်ဖြစ်၏။ တစ်ဖန် မဂဓတိုင်း ကလ္လဝါဠ ရွာငယ်ကို အမှီဂေါစရဂါမ်ပြု၍ ရဟန်းတရားများကို ပွားများအားထုတ်တော်မူရာ ကလာပသမ္မသနနည်းဖြင့်သာ ဝိပဿနာဘာဝနာကို ပွားများအားထုတ်တော်မူ၏။ ခုနစ်ရက်မြောက်သောနေ့၌ ဘုရားရှင်ထံမှ (အံ-၂-၄၆၁-၄၆၄) အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် သတ္တကနိပါတ်၌ လာရှိသော **ပဓလာယမာနသုတ္တန်**တရားတော်မြတ်ကို နာကြားခွင့် ရရှိတော်မူ၏။ ယင်းသုတ္တန်၏ ရှေ့ပိုင်းတွင် ထိနမိဒ္ဓပယ်ဖျောက်ကြောင်း တရား (၇)မျိုးတို့ လာရှိ၏။ နောက်ပိုင်း ဖြစ်သည့် ဝိပဿနာပိုင်းတွင် —

သော သဗ္ဗံ ဓမ္မံ အဘိဇာနာတိ၊ သဗ္ဗံ ဓမ္မံ အဘိညာယ သဗ္ဗံ ဓမ္မံ ပရိဇာနာတိ။ (အံ-၂-၄၆၄။)

ဤသို့ စသည်ဖြင့် အလုံးစုံသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတရားငါးပါးတို့ကို ပရိညာသုံးပါးတို့ဖြင့် ပိုင်းပိုင်းခြားခြား သိအောင် ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ အလုံးစုံသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတရားငါးပါးတို့ကို ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ ယင်းညွှန်ကြားတော်မူချက်မှာ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းစဉ်မှ ဥပါဒါန- က္ခန္ဓာတို့ကို သိမ်းဆည်း၍ ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူခြင်း ဖြစ်ကြောင်းကို အထက်ပါ သာရတ္ထ- ဒီပနီဋီကာက ဖွင့်ဆိုထားပေသည်။ ထို့ကြောင့် အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန် ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးသည်လည်း ကလာပ သမ္မသနနည်းဖြင့်ပင်လျှင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူကြောင်းကို သိရှိရပေသည်။

အရှင်သာရိပုတ္တကုယ်တော်မြတ်ကြီး

အညေသူ ဟိ ခန္ဓေသူ အကတာဘိနိဝေသော ဘိက္ခု နေဝသညာနာသညာယတနက္ခန္ဓေ သမ္ပသိတွာ နိဗ္ဗိဒံ ပတ္တံ၊ သမတ္ထော နာမ နတ္ထိ အပိစ **အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော**။ ပကတိဝိပဿကော ပန မဟာပညော သာရိပုတ္တသဒိသောဝ သက္ကုဏေယျ၊ သောပိ “ဧဝံ ကိရိမေ ဓမ္မာ အဟုတွာ သမ္ဘောန္တိ၊ ဟုတွာ ပဋိဝေန္တိ” တိ ဧဝံ ကလာပသမ္မသနဝသေနေဝ၊ နော အနုပဒဓမ္မဝိပဿနာဝသေန။ ဧဝံ သုခုမတ္တံ ဂတာ ဧသာ သမာပတ္တိ။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၂၅၃။ ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၃၃၁။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာများ၏ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူချက်များနှင့်အညီ အရှင်သာရိပုတ္တရာ ကိုယ်တော်- မြတ်ကြီးသည်လည်း သမာပတ် (၈)ပါးတို့တွင် ပထမဈာန်သမာပတ်မှသည် အာကိဉ္စညာယတနဈာန်သမာပတ်သို့ တိုင်အောင်သော အောက်ဈာန်သမာပတ် (၇)ပါးတို့၏အတွင်း၌ တည်ရှိကြသော နာမ်တရား အသီးအသီးတို့ကို တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ခြင်းတည်းဟူသော အနုပဒဓမ္မဝိပဿနာ နည်းလမ်းဖြင့် ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်တော်မူ၍၊ နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်သမာပတ်၌ကား ယင်းသမာပတ်အတွင်း၌ တည်ရှိ- ကြသော နာမ်တရားတို့ကို ပေါင်းစုခြုံငုံ၍ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ရသော ကလာပသမ္မသနဟု ခေါ်ဆိုသော နယဝိပဿနာနည်းဖြင့်သာလျှင် ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်တော်မူပေသည်။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၂၅၃။ ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၃၃၁။)

အရှင်အာနန္ဒာကိုယ်တော်မြတ်ကြီး

အရှင်အာနန္ဒာ ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးသည်လည်း မန္တာဏီပုဏ္ဏားမ၏ သားဖြစ်တော်မူသော အရှင်ပုဏ္ဏာမထေရ်၏ ထံတော်မှ ခန္ဓာငါးပါးနှင့်စပ်သည့် တေပရိဝဋ္ဌဓမ္မဒေသနာတော်ကို ကြားနာရ၍ သောတာပတ္တိဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူခဲ့၏။ ရှေးသူဟောင်းတို့၏ နိဗ္ဗာန်သို့ ကြွသွားတော်မူရာ လမ်းရိုးလမ်းဟောင်းကြီးကို ကြည်ညိုသဒ္ဓါတရား ပွားသထက်ပွားနိုင်ရန်အလို့ငှာ အရှင်အာနန္ဒာကိုယ်တော်မြတ်ကြီး၏ သောတာပတ္တိဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူသည့် ရှေးဟောင်းထုံးတမ်းစရပ်ကိုလည်း ထပ်မံ၍ ရေးသားတင်ပြအပ်ပါသည်။ —

အာနန္ဒသုတ္တန် ဒေသနာတော်

၁။ သာဝတ္ထိနိဒါနံ။ တဤ ခေါ် အာယသ္မာ အာနန္ဒော ဘိက္ခု အာမန္တေသိ “အာဝုသော ဘိက္ခဝေ”တိ။ “အာဝုသော”တိ ခေါ် တေ ဘိက္ခု အာယသ္မတော အာနန္ဒဿ ပစ္စသောသုံ။ အာယသ္မာ အာနန္ဒော ဧတဒဝေါစ-

၂။ ပုဏ္ဏော နာမ အာဝုသော အာယသ္မာ မန္တာဏီပုတ္တော အမှာကံ နဝကာနံ သတံ ဗဟူပကာရော ဟောတိ။ သော အမေ ဣမိနာ ဩဝါဒေန ဩဝဒတိ “ဥပါဒါယ အာဝုသော အာနန္ဒ ‘အသ္မိ’တိ ဟောတိ နော အနုပါဒါယ။ ကိစ္ဆ ဥပါဒါယ ‘အသ္မိ’တိ ဟောတိ နော အနုပါဒါယ။ ရူပံ ဥပါဒါယ ‘အသ္မိ’တိ ဟောတိ နော အနုပါဒါယ။ ဝေဒနံ။ သညံ။ သင်္ခါရေ။ ဝိညာဏံ ဥပါဒါယ ‘အသ္မိ’တိ ဟောတိ နော အနုပါဒါယ။

၃။ သေယျထာပိ အာဝုသော အာနန္ဒ ဣတ္ထိ ဝါ ပုရိသော ဝါ ဒဟရော ယုဝါ မဏ္ဍနကဇာတိကော အာဒါသေ ဝါ ပရိသုဒ္ဓေ ပရိယောဒါတေ အစ္ဆေ ဝါ ဥဒကပတ္တေ သကံ မုခနိမိတ္တံ ပစ္စဝေက္ခမာနော ဥပါဒါယ ပသေယျ နော အနုပါဒါယ။ ဧဝမေဝ ခေါ် အာဝုသော အာနန္ဒ ရူပံ ဥပါဒါယ ‘အသ္မိ’တိ ဟောတိ နော အနုပါဒါယ။ ဝေဒနံ။ သညံ။ သင်္ခါရေ။ ဝိညာဏံ ဥပါဒါယ ‘အသ္မိ’တိ ဟောတိ နော အနုပါဒါယ။

၄။ တံ ကိံ မညသိ အာဝုသော အာနန္ဒ ရူပံ နိစ္စံ ဝါ အနိစ္စံ ဝါတိ။ အနိစ္စံ အာဝုသော။ ဝေဒနာ။ သညာ။ သင်္ခါရ။ ဝိညာဏံ နိစ္စံ ဝါ အနိစ္စံ ဝါတိ။ အနိစ္စံ အာဝုသော။ တသ္မာ တိဟ။ ပ ။ ဧဝံ ပသံ။ ပ ။ နာပရံ ဣတ္ထတ္တာယာတိ ပဇာနာတိ”တိ။ ပုဏ္ဏော နာမ အာဝုသော အာယသ္မာ မန္တာဏီပုတ္တော အမှာကံ နဝကာနံ သတံ ဗဟူပကာရော ဟောတိ။ သော အမေ ဣမိနာ ဩဝါဒေန ဩဝဒတိ။ ဣဒဉ္စ ပန မေ အာယသ္မတော ပုဏ္ဏဿ မန္တာဏီပုတ္တဿ ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ဓမ္မော အဘိသမိတောတိ။ (သံ-၂-၈၆-၈၇။)

အာနန္ဒသုတ္တန် မြန်မာပြန်

၁။ သာဝတ္ထိနိဒါနိ။ ထိုအခါ အရှင်အာနန္ဒာ ကိုယ်တော်မြတ်သည် “ငါ့ရှင် ရဟန်းတို့” ဟု ရဟန်းတို့ကို ခေါ်တော်မူ၏။ “အရှင်ဘုရား” ဟု ထိုရဟန်းတော်တို့သည် အရှင်အာနန္ဒာအား ပြန်ကြားလျှောက်ထားကြကုန်၏။ အရှင်အာနန္ဒာ ကိုယ်တော်မြတ်သည် ဤတရားစကားကို မိန့်ကြားတော်မူ၏။ —

၂။ ငါ့ရှင်တို့ . . . မန္တာဏီပုဏ္ဏားမ၏ သားဖြစ်တော်မူသော အရှင်ပုဏ္ဏာ အမည်ရှိသော အရှင်မြတ်သည် သီတင်းငယ်ဖြစ်ကြကုန်သော တပည့်တော်တို့အား အလွန်ကျေးဇူးများလှ၏။ ထိုအရှင်မြတ်သည် တပည့်တော်တို့ကို ဤတရားဒေသနာတော် အဆုံးအမဖြင့် ဆိုဆုံးမတော်မူ၏။ —

“ငါ့ရှင် အာနန္ဒာ . . . အစွဲပြု၍သာလျှင် ငါဖြစ်၏ဟူသော တဏှာ-မာန-ဒိဋ္ဌိ = ပပဉ္စတရား = သံသရာကို ချဲ့ထွင်တတ်သော တရားသုံးပါးသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ အစွဲမပြုမူ၍သာလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာသည်ကား မဟုတ်။

အဘယ်ကို အစွဲပြု၍ = အမှီပြု၍ ငါဖြစ်၏ဟူသော တဏှာ-မာန-ဒိဋ္ဌိ = ပပဉ္စတရား = သံသရာကို ချဲ့ထွင်-တတ်သော တရားသုံးပါးသည် ဖြစ်ပေါ်လာသနည်း။ အစွဲမပြုမူ၍ မမှီမူ၍ မဖြစ်ပေါ်လာလေသနည်း။ ရုပ်ကို ။ ပ။ ဝေဒနာကို။ သညာကို။ သင်္ခါရတရားတို့ကို။ ဝိညာဏ်ကို အစွဲပြု၍သာလျှင် “ငါဖြစ်၏”ဟူသော တဏှာ-မာန-ဒိဋ္ဌိ = ပပဉ္စတရား = သံသရာကို ချဲ့ထွင်တတ်သော တရားသုံးပါးသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ အစွဲမပြုမူ၍ သာလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာသည်ကား မဟုတ်။

ငါ့ရှင် အာနန္ဒာ . . . ဥပမာသော်ကား ငယ်ရွယ်နုပျိုသော တန်ဆာဆင်ခြင်းသဘောရှိသော အမျိုးသမီးသည် သော်လည်းကောင်း၊ အမျိုးသားသည်သော်လည်းကောင်း ကြည်လင်တောက်ပသော မှန်၌ဖြစ်စေ၊ ကြည်လင်သော ရေခွက်၌ဖြစ်စေ မိမိ၏ မျက်နှာရိပ်ကို ကြည့်ရှုဆင်ခြင်လတ်သော် အစွဲပြု၍သာလျှင် မြင်ရာ၏။ အစွဲမပြုမူ၍ကား မမြင်လေရာ။

ငါ့ရှင် အာနန္ဒာ . . . ဤဥပမာအတူပင်လျှင် —

- က။ ရုပ်တရားကို အစွဲပြု၍သာလျှင် ငါဖြစ်၏ဟူသော ပပဉ္စတရားသုံးပါးသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။
- ခ။ ဝေဒနာကို။
- ဂ။ သညာကို။
- ဃ။ စေတသိက်သင်္ခါရတို့ကို။
- င။ အသိစိတ်ဝိညာဏ်ကို အစွဲပြု၍သာလျှင် ငါဖြစ်၏ဟူသော ပပဉ္စတရားသုံးပါးသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ အစွဲမပြုမူ၍ကား မဖြစ်ပေါ်လာပေ။

[မှတ်ချက် — သုတ္တန်ဒေသနာတော်ကား မဆုံးသေးပါ။ ဤအရာတွင် မှတ်သားဖွယ်ရာ အချို့ကို ဆက်လက်၍ တင်ပြအပ်ပါသည်။ —

- က။ ပုထုဇန်သည် တန်ဆာဆင်ထားသော အမျိုးသား သို့မဟုတ် အမျိုးသမီးနှင့် တူ၏။
- ခ။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးသည် မှန်အပြင်နှင့် တူ၏။
- ဂ။ တဏှာ-မာန-ဒိဋ္ဌိ ဖြစ်ခြင်းသည် မျက်နှာရိပ်နှင့် တူ၏။
- ဃ။ တဏှာ-မာန-ဒိဋ္ဌိ ဖြစ်သော် ငါပဲ သူပဲ ယောက်ျားပဲ မိန်းမပဲ စသည်ဖြင့် စွဲလမ်းခြင်း အထူးသည် မျက်နှာရိပ်ကို မှီ၍ ထင်လာသော အဆင်းစသည်နှင့် တူ၏။ ဤသို့လျှင် ဤသုတ္တန်ဒေသနာတော်၌ ဥပမာနှင့် ဥပမေယျကို နှိုးနှောစပ်ဟပ်၍ ယူလေရာ၏။ (သံ-ဇီ-၂-၂၄၄။)

မှန်ထဲတွင်ထင်လာသော ထိုမျက်နှာရိပ်သည် စင်ကြယ်သန့်ရှင်းလျက် ကြည်လင်တောက်ပနေသော ကြေးမုံမှန်အပြင်ကို အစွဲပြု၍ ထင်ရှားလာ၏။ ထိုကြေးမုံမှန်အပြင်ကို ကြည့်ရှုသော် ကြေးမုံမှန်ထဲ၌ မိမိ၏ မျက်နှာရိပ်သည်ပင် ထင်လာလေသလော၊ သူတစ်ပါး၏ မျက်နှာရိပ်သည်ပင် ထင်လာလေသလော၊ တစ်နည်းဆိုရသော် ထိုကြေးမုံပြင်မှန်ထဲ၌ထင်လာသော မျက်နှာရိပ်သည် မိမိလေလော သူတစ်ပါးလေလော၊ ဤသို့မေးရန် ရှိ၏။—

အဖြေ — အကယ်၍ ကြေးမုံမှန်အပြင်၌ ထင်လာသော မျက်နှာသည် မိမိဖြစ်ငြားအံ့၊ ကြေးမုံမှန်ကို ကြည့်နေသူ မိမိဘက်သို့ မျက်နှာမူ၍ တည်နေသော မျက်နှာရိပ်သည် မဖြစ်တန်ရာ = အကယ်၍ ကြေးမုံမှန်ကို ကြည့်သူ မိမိသည် အရှေ့ဘက်သို့ မျက်နှာမူ၍ မှန်၏ရှေ့တွင် ရပ်တည်နေငြားအံ့၊ ကြေးမုံမှန်အပြင်တွင် ထင်နေသော မျက်နှာရိပ်သည်လည်း မိမိသာ ဖြစ်ရိုးမှန်ပါက မိမိဘက်သို့ မျက်နှာမမူဘဲ အရှေ့ဘက်သို့သာ မျက်နှာမူ၍ တည်နေလေရာ၏။ ယခုမူကား မှန်ကိုကြည့်သူ မိမိဘက်သို့သာ မျက်နှာမူ၍ မျက်နှာရိပ်သည် ထင်လာပေသည်။

အကယ်၍ ကြေးမုံမှန်အပြင်၌ ထင်လာသော မျက်နှာရိပ်သည် ကြေးမုံမှန်ကိုကြည့်နေသူ မိမိ၏မျက်နှာရိပ် မဟုတ်ဘဲ သူတစ်ပါး၏ မျက်နှာရိပ်သည် ဖြစ်ငြားအံ့။ ထိုမျက်နှာရိပ်သည် မိမိနှင့် ရုပ်အဆင်း ပုံသဏ္ဌာန် စသည်-တို့ဖြင့် တူညီမှု မရှိသည်ဖြစ်၍ ထင်ရှားလာလေရာ၏။ ဆိုလိုသည်မှာ ထိုကြေးမုံမှန်အပြင်၌ ထင်လာသော မျက်နှာရိပ်သည် မိမိနှင့်တူသော အခြားသူတစ်ဦး၏ မျက်နှာရိပ်သည် အကယ်၍ ဖြစ်ငြားအံ့။ ထိုသို့ဖြစ်သော်ကား တစ်စုံတစ်ခုသော မတူညီမှုသည် ဖြစ်သင့်လေရာ၏ = ချွတ်စွပ်ထားသကဲ့သို့ကား မတူညီနိုင်ဟု ဆိုလိုသည်။

ထို့ကြောင့် ထိုကြေးမုံမှန်အပြင်၌ ထင်မြင်လာသော မျက်နှာရိပ်သည် ကြေးမုံမှန်ကို ကြည့်နေသူ မိမိ၏ မျက်နှာလည်း မဟုတ်၊ သူတစ်ပါး၏ မျက်နှာလည်း မဟုတ်၊ သို့သော် ကြေးမုံမှန်ကို အစွဲပြု၍ အမှီပြု၍ နိဘာသ ရူပ အမည်ရသော ထိုပုံတူ မျက်နှာရိပ်သည် ထင်ရှားလာ၏ဟု ဆရာမြတ်တို့ မိန့်ဆိုတော်မူကြကုန်၏။ ထိုသို့ ဖြစ်လျှင် ကြည်လင်သောရေ၌ ထင်လာသော မျက်နှာရိပ်သည် အဘယ်အကြောင်းကြောင့် ထင်လာပါသနည်းဟု မေးရန်ရှိ၏။ သမုတိသစ္စာနယ်မှ ရေဟု ခေါ်ဝေါ်သမုတ်ထားသော ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့၏ အထူးသဖြင့် သန့်ရှင်း စင်ကြယ်သောကြောင့်ဟု ဖြေဆိုလေရာ၏။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၈၃။ သံ-ဇီ-၂-၂၄၃-၂၄၄။)

အသင်သူတော်ကောင်းကိုယ်တိုင် စဉ်းစားနှိုင်းချိန်နိုင်ရန် ဥပမာတစ်ရပ်ကို ထပ်မံ၍ တင်ပြအပ်ပါသည်။ အကယ်၍ ကြေးမုံမှန်အပြင်၌ ထင်လာသော မျက်နှာရိပ်သည် မိမိဖြစ်ငြားအံ့၊ ထိုကြေးမုံမှန်အပြင်၌ ထင်လာသော မျက်နှာရိပ်ကို သေလောက်သော လက်နက်တစ်ခုခုဖြင့် ပစ်ခတ်ကြည့်ပါ။ ကြေးမုံမှန်သာ အစိတ်စိတ် အမြွှာမြွှာ ကွဲသွားလေရာသည်။ ကြေးမုံမှန်ကို ကြည့်နေသူ မိမိကား မသေနိုင်လေရာ။ ကြေးမုံမှန်အပြင်၌ ထင်လာသော မျက်နှာရိပ်သည် မိမိဖြစ်ရိုးမှန်ပါက မိမိလည်း သေလေရာ၏။ သို့သော် သေကား မသေ ဖြစ်ခဲ့၏။ အကယ်၍ မိမိနှင့်တူသူ အခြားတစ်စုံတစ်ယောက်၏ မျက်နှာဖြစ်ငြားအံ့ ၊ ထိုသို့ သေလောက်သော လက်နက်တစ်ခုခုဖြင့် ထိုကြေးမုံမှန်အပြင်၌ ထင်နေသော မျက်နှာရိပ်ကို ပစ်ခတ်လိုက်သောအခါ ထိုအခြားသူလည်း သေလေရာ၏။ သို့သော် သေကား မသေ ဖြစ်ခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ကြေးမုံမှန်အပြင်၌ ထင်လာသော မျက်နှာရိပ်သည် မိမိ၏ မျက်နှာလည်း မဟုတ်၊ သူတစ်ပါး၏ မျက်နှာလည်း မဟုတ်။ ကြေးမုံမှန်အပြင်ကို အမှီပြု၍ ထင်လာသော ပုံတူ မျက်နှာရိပ်တစ်မျိုးမျှသာ ဖြစ်သည်ဟု အဋ္ဌကထာဆရာမြတ်တို့က မိန့်ဆိုတော်မူကြခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

အလားတူပင် ပရမတ္ထဉာဏ်ပညာမျက်စိမရှိသော ပုထုဇနသည် ကြေးမုံမှန်အပြင်နှင့် တူသော ဥပါဒါန-ကုန္ဒာငါးပါးကို ကြေးမုံမှန်အပြင်၌ ထင်လာသော မျက်နှာရိပ်နှင့်တူသော တဏှာ-မာန-ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် ငါပဲ သူပဲ ယောက်ျားပဲ မိန်းမပဲ စသည်ဖြင့် အမှားမှားအယွင်းယွင်း စွဲယူမိလေသည်။ ဥပါဒါနကုန္ဒာငါးပါးတို့ အပေါ်၌ တဏှာ-မာန-ဒိဋ္ဌိတို့ ဖြစ်ပေါ်လာပေသည်။ သုတ္တန်ကို ဆက်ဖတ်ပါ။]

ငါ့ရှင် အာနန္ဒာ . . . ထို ငါမေးမည့် အကြောင်းအရာကို ငါ့ရှင်သည် အဘယ်သို့ အောက်မေ့မှတ်ထင် ယူဆလေသနည်း။

၁။ ရုပ်တရားသည် နိစ္စလေလော၊ အနိစ္စလေလော၊ အနိစ္စပါ အရှင်ဘုရား။

၂။ ငါ့ရှင် . . . ဝေဒနာသည်။

၃။ သညာသည်။

၄။ စေတသိက် သင်္ခါရတရားတို့သည်။

၅။ အသိစိတ် = ဝိညာဏ်သည် နိစ္စလေလော၊ အနိစ္စလေလော။ အနိစ္စပါ အရှင်ဘုရား။

ငါ့ရှင် . . . ဥပါဒါနကုန္ဒာငါးပါးတို့သည် ထိုသို့ အနိစ္စ (ဒုက္ခ-အနတ္တ) ဖြစ်သောကြောင့် ငါ့ရှင်သည် —

၁။ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈတ္တမူလည်းဖြစ်သော ဗဟိဒ္ဓမူလည်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ဩဠာရိကမူလည်း

ဖြစ်သော သိမ်မွေ့နုညှိသော သုခုမမူလည်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ ယုတ်ညံ့သော ဟိနမူလည်းဖြစ်သော မွန်မြတ်သော ပဏီတမူလည်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ ဝေးသော ဒူရမူလည်းဖြစ်သော နီးသော သန္တိကမူလည်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားသည်လည်းကောင်း ရှိချေ၏။ ဤ (၁၁) မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်တည်နေသော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားကို —

- က။ နေတံ မမ = ဤရုပ်တရားသည် ငါ၏ရုပ်တရားမဟုတ်။
- ခ။ နေသောဟမသ္မိ = ဤရုပ်တရားသည် ငါမဟုတ်။
- ဂ။ နမေသော အတ္တာ = ဤရုပ်တရားသည် ငါ၏အတ္တမဟုတ်။

ဤသို့လျှင် ဤအလုံးစုံသော ရုပ်တရားကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ရုပ်တုံး ရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲ ဖြိုခွဲဖောက်ထွင်း ဝိပဿနာဉာဏ်အလင်းဓာတ် = ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာဖြင့် ရှုပါ။ ပ ။

- ၂။ ဤ (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော အလုံးစုံသော ဝေဒနာတရားကို။ ပ ။
- ၃။ ဤ (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော အလုံးစုံသော သညာ တရားကို ။ ပ ။
- ၄။ ဤ (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော အလုံးစုံသော စေတသိက်သင်္ခါရတရားတို့ကို။ ပ။
- ၅။ ဤ (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်တည်နေသော အလုံးစုံသော အသိစိတ် = ဝိညာဏ်တရားကို -

- က။ နေတံ မမ = ဤအသိစိတ် = ဝိညာဏ်တရားသည် ငါ၏အသိစိတ် = ဝိညာဏ်တရားမဟုတ်။
- ခ။ နေသောဟမသ္မိ = ဤအသိစိတ် = ဝိညာဏ်တရားသည် ငါမဟုတ်။
- ဂ။ နမေသော အတ္တာ = ဤအသိစိတ် = ဝိညာဏ်တရားသည် ငါ၏အတ္တမဟုတ်။

ဤသို့လျှင် အလုံးစုံသော အသိစိတ် = ဝိညာဏ်တရားကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲ ဖြိုခွဲဖောက်ထွင်း ဝိပဿနာဉာဏ်အလင်းဓာတ် = ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာဖြင့် ရှုပါ။

ဤသို့ (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အနိစ္စအချက် ဒုက္ခအချက် အနတ္တအချက်တို့ကို ဝိပဿနာပညာ မဂ်ပညာဖြင့် ရှုမြင်သော။ ပ ။ ဤမဂ်ကိစ္စအလိုငှာ တစ်ပါးသော ပြုဖွယ်ကိစ္စသည် မရှိပြီဟု သိ၏ဟု ဆုံးမ၏။

ငါ့ရှင်တို့ . . . မန္တာဏီပုဏ္ဏေးမ၏ သားဖြစ်တော်မူသော ပုဏ္ဏအမည်ရှိတော်မူသော အရှင်မြတ်သည် သီတင်းငယ်ဖြစ်ကြကုန်သော တပည့်တော်တို့အား အလွန်ကျေးဇူးများလှ၏။ ထိုအရှင်မြတ်သည် တပည့်တော်တို့ကို ဤအဆုံးအမ ဒေသနာတော်ဖြင့် ဆိုဆုံးမတော်မူ၏။ မန္တာဏီပုဏ္ဏေးမ၏ သားဖြစ်တော်မူသော အရှင်ပုဏ္ဏမထေရ်မြတ်၏ ဤတရားဒေသနာတော်ကို ကြားနာရ၍ တပည့်တော်သည် သစ္စာလေးရပ်တရားမြတ်ကို သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်းသိမြင်တော်မူပါပေ၏။ (သံ-၂-၈၆-၈၇။)

ဤဒေသနာတော်မှာလည်း **တေပရိဝဋ္ဋဓမ္မဒေသနာတော်**ပင် ဖြစ်၏။ ဝိပဿနာပိုင်း ဝိပဿနာရှုကွက်တွင် အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန် ဒေသနာတော်မြတ်နှင့် ပုံစံတူပင် ဖြစ်ပေသည်။ အလားတူပင် ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော် တစ်လျှောက်၌ ဤကဲ့သို့သော ကလာပသမ္ပသနဝိပဿနာရှုနည်း တေပရိဝဋ္ဋဓမ္မဒေသနာတော်နည်းဖြင့် ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်တော်မူကြသဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်သွားတော်မူကြသော ရှေးထုံးဟောင်းများသည် များစွာပင် လာရှိပေသည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော အရှင်သာရိပုတ္တရာ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန် အရှင်ပုဏ္ဏ အရှင်အာနန္ဒာ ပဉ္စဝဂ္ဂီရဟန်းတော်များ စသည့် သာသနာတော်၌ နေလအသွင် အလွန်ထင်ရှားတော်မူကြသော မထေရ်ကြီး မထေရ်ကျော် ပုဂ္ဂိုလ်ထူး ပုဂ္ဂိုလ်မော်တို့ကား ပဋိသမ္ဘိဒါလေးပါးသို့ ရောက်ရှိတော်မူကြသော ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ကို ရရှိတော်မူကြသည့် အရှင်မြတ်ကြီးတို့ ဖြစ်တော်မူကြ၏။ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ကို ရရှိ

တော်မူကြသည့် ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်ကြီးတို့၏ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်များ၏ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်း ငါးရပ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ ဒုတိယတွဲ စာမျက်နှာ (၇၂) ၌ ရှင်းလင်း တင်ပြထားတော်မူ၏။ ထိုတွင် အမှတ် (၅) အင်္ဂါရပ်မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။ —

ပုဗ္ဗယောဂေါ နာမ ပုဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ သာသနေ ဂတပစ္စာဂတိကဘာဝေန ယာဝ အနုလောမံ ဂေါတြဘုသမိပံ၊ တာဝ ဝိပဿနာနုယောဂေါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၇၂။)

အထက်ပါ အဋ္ဌကထာ၏ ဖွင့်ဆိုတော်မူချက်နှင့်အညီ ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တ = ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သို့ ရောက်ရှိတော်မူကြသော ရဟန္တာမထေရ်မြတ်ကြီးတို့ကား ရှေးရှေးဘုရားရှင်တို့၏ သာသနာတော်မြတ်အတွင်း၌ ဆွမ်းခံသွားရာ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုဆောင်ခြင်း၊ ဆွမ်းခံရွာမှ ပြန်ကြွလာရာ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆောင်ခြင်းတည်းဟူသော ဂတပစ္စာဂတိကဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်တော်မူလျက် ဂေါတြဘုဉာဏ်၏အနီးဖြစ်သော အနုလောမအမည်ရသော သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်သို့တိုင်အောင် ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းပွားများအားထုတ်ခဲ့ဖူးသူ ပုဂ္ဂိုလ်ထူး ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်ကြီးတို့ ဖြစ်တော်မူကြ၏။ ဤအချက်ကိုကား အသင်သူတော်ကောင်းသည် အထူးသတိပြု၍ မှတ်သားထားသင့်ပေသည်။ တစ်ဖန် ပုဗ္ဗယောဂရှိပြီးသူ သူတော်ကောင်းကြီးတို့နှင့် ပုဗ္ဗယောဂ မရှိသူ သူတော်ကောင်းတို့ကို ဝိပဿနာနယ်ပယ်၌ တန်းတူထား၍ မဝေဖန် မသုံးသပ်ထိုက်သည်ကိုလည်း အထူးသတိပြု၍ မှတ်သားထားသင့်ပေသည်။

တစ်ဖန် နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်တစ်လျှောက်၌လည်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါ (၁၂)ရပ်တို့ကို ကလာပသမ္မသနနည်းအရ ခြုံငုံ၍ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ပုံ နည်းစနစ်များကို ဘုရားရှင်သည် ကြိမ်ဖန်များစွာ ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။ ဘုရားရှင်၏ မဟာဝဇီရဝိပဿနာဉာဏ်တော်မြတ်ကြီးသည်လည်း စကြဝဠာကုဋေတစ်သိန်းဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော နယ်မြေအတွင်း၌ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါး အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓဟူသော သန္တာန်နှစ်ပါးအတွင်း၌ တည်ရှိကြသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါ (၁၂)ရပ်တို့ကို ကလာပသမ္မသနနည်းအားဖြင့် ပေါင်းစုခြုံငုံ၍ လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက်တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်တော်မူသော ဉာဏ်တော်မြတ်ကြီးပင် ဖြစ်တော်မူပေသည်။ (မ-ဇီ-၃-၂၇၅-ကြည့်ပါ။)

ယင်းပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါ (၁၂)ရပ်ဟူသည်မှာလည်း အဘိဓမ္မာဉာဏ်ပညာမျက်စိဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ကြည့်ခဲ့သော် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါး၊ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ ဟူသော သန္တာန်နှစ်ပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားနာမ်တရား အစုအပုံမျှသာ ဖြစ်ပေသည်။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့သာ ဖြစ်ကြသည်။

အလားတူပင် သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ် ပါဠိတော်တစ်လျှောက်၌လည်း ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ အမည်ရသည့် ပရမတ္ထဓာတ်သားတို့ကို အာယတန (၁၂)ပါးနည်းအားဖြင့် (၁၂)ပုံ ပုံ၍၊ ဓာတ် (၁၈)ပါးနည်းအားဖြင့် (၁၈)ပုံ ပုံ၍ ကလာပသမ္မသနနည်းဖြင့် ပေါင်းစုခြုံငုံ၍ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်တော်မူသဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူသွားကြသော ရှေးဟောင်းထုံးများလည်း များစွာပင် လာရှိပေသည်။ ထို့ကြောင့် —

အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ ဩဠာရိက သုခုမ ဟိန ပဏီတ ဒူရ သန္တိက ဟူသော (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော —

- ၁။ ရူပက္ခန္ဓာကို၊
- ၂။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာကို၊
- ၃။ သညာက္ခန္ဓာကို၊
- ၄။ သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို၊
- ၅။ ဝိညာဏက္ခန္ဓာကို —

အသီးအသီး လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက် တစ်လှည့်စီတင်၍ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ရသော ခန္ဓာငါးပါးနည်း အားဖြင့် ဝိပဿနာရှုနည်း၊ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်စသည့် (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော

- ၁။ ရုပ်တရားကို၊
- ၂။ နာမ်တရားကို —

အသီးအသီး လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက် တစ်လှည့်စီတင်၍ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ရသော ရုပ်နာမ် (၂)ပါး-နည်းအားဖြင့် ဝိပဿနာရှုနည်း၊ အာယတန (၁၂)ပါးနည်းအားဖြင့် ဝိပဿနာရှုနည်း၊ ဓာတ် (၁၈)ပါးနည်းအားဖြင့် ဝိပဿနာရှုနည်းစသော ထိုထိုကလာပသမ္ပသနဝိပဿနာရှုနည်းများသည် ရွှေ့ပြည်နိဗ္ဗာန်သို့ ဝင်စံခိုလှုံသွားတော်မူကြကုန်သော ရှေးရှေး အရိယာသူတော်ကောင်းကြီးတို့၏ နိဗ္ဗာန်သို့ ကြွသွားတော်မူရာ လမ်းရိုး လမ်းဟောင်းကြီးသာ ဖြစ်ပေသည်ဟု ယုံကြည်လေးနက် ထက်မြက်စူးရှသော သဒ္ဓါတရား၊ ခိုင်မြဲသော သတိတရားဖြင့် ရှိသေစွာ မှတ်သားနာယူလေရာသည်။

ထိုလမ်းရိုး လမ်းဟောင်းကြီး၌ —

၁။ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါး၊ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓဟူသော သန္တာန်နှစ်ပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့ကို ခြုံငုံ၍ သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ = ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်သောအခါ —

“ရုပ် ရုပ်” ဟု ဖြစ်စေ၊

“ရုပ်တရား ရုပ်တရား” ဟု ဖြစ်စေ ရှုရ၏။

၂။ ယင်းကာလသုံးပါး၊ သန္တာန်နှစ်ပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော နာမ်တရားတို့ကို အာယတနဒွါရအလိုက် ခြုံငုံ၍ သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ = ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်သောအခါ —

“နာမ် နာမ်” ဟု ဖြစ်စေ၊

“နာမ်တရား နာမ်တရား” ဟု ဖြစ်စေ ရှုရ၏။

၃။ တစ်ဖန် ယင်းရုပ်တရားနာမ်တရားတို့ကို နှစ်ဖို့နှစ်စုပြု၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းသောအခါ = ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူသောအခါ —

“ရုပ်တရား နာမ်တရား” ဟု ရှုရ၏။

၄။ တစ်ဖန် ယင်းရုပ်တရား နာမ်တရားတို့၌ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ လူနတ်ဗြဟ္မာ အသက်ကောင် လိပ်ပြာကောင် ဝိညာဏ်ကောင် အတ္တကောင် မရှိမှုသဘော ရုပ်နာမ်မှ အလွတ်ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ လူနတ်ဗြဟ္မာ အသက်ကောင် လိပ်ပြာကောင် ဝိညာဏ်ကောင် အတ္တကောင် မရှိမှုသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားရာ နာမရူပဝဝတ္ထာနုဉာဏ်ပိုင်း၌ —

“ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ လူနတ် ဗြဟ္မာ ဇီဝ အတ္တ မရှိ၊ ရုပ်နာမ် မျှသာ ရှိ၏” ဟု ရှုရ၏။

၅။ ယင်းကာလသုံးပါး၊ သန္တာန်နှစ်ပါးအတွင်း၌တည်ရှိသော ရုပ်တရားနာမ်တရားတို့၏ အကြောင်းတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ = ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်သောအခါ —

“အကြောင်းတရား အကျိုးတရား” ဟု ရှုရ၏။

၆။ လက္ခဏ-ရသ-ပစ္စုပ္ပန်-ပဒဋ္ဌာန်နည်းအားဖြင့် ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းရာ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူရာ အပိုင်း၌ကား လက္ခဏာဒိစတုက္ကပိုင်းတွင် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူရန် ရေးသားတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သိမ်းဆည်းရှုပွားရ၏။

၇။ ဝိပဿနာပိုင်းသို့ ရောက်ရှိလာသော အခါ၌မူကား ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံဖြစ်ကြကုန်သော ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာအမည်ရသည့် ယင်းပရမတ္ထဓာတ်သား သင်္ခါရတရားတို့ကို —

- (က) ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးနည်းဖြင့် နှစ်ပုံ ပုံ၍ ဖြစ်စေ၊
- (ခ) ခန္ဓာငါးပါးနည်းဖြင့် ငါးပုံ ပုံ၍ ဖြစ်စေ၊
- (ဂ) အာယတန (၁၂)ပါးနည်းဖြင့် (၁၂)ပုံ ပုံ၍ ဖြစ်စေ၊
- (ဃ) ဓာတ် (၁၈)ပါးနည်းဖြင့် (၁၈)ပုံ ပုံ၍ ဖြစ်စေ၊
- (င) ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်းဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ်တို့ကို (၁၂)ပုံ ပုံ၍ ဖြစ်စေ —

ဤသို့စသော နည်းအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ဝိပဿနာရှုသောအခါ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့တွင် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်စသည့် (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော ရုပ်တရား၏ —

- (က) ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းသဘောကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ယင်းရုပ်တရားကို ရံခါ **အနိစ္စ**ဟု လည်းကောင်း၊
- (ခ) ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် ညှဉ်ပန်းနှိပ်စက်ခံရမှု သဘောကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ယင်းရုပ်တရားကို ရံခါ **ဒုက္ခ**ဟု လည်းကောင်း၊
- (ဂ) မပျက်စီးဘဲ အကျိတ်အခဲ အခိုင်အမာ အနှစ်သာရအားဖြင့် တည်နေသည့် အတ္တမဟုတ်သည့်သဘောကို အတ္တမရှိမှုသဘောကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ရံခါ **အနတ္တ**ဟု လည်းကောင်း —

ဤသို့ အသီးအသီး ဝိပဿနာရှုရ၏။

အလားတူပင် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓစသည့် (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော နာမ်တရားကိုလည်း —

- (က) ရံခါ **အနိစ္စ** ဟုလည်းကောင်း၊
- (ခ) ရံခါ **ဒုက္ခ** ဟုလည်းကောင်း၊
- (ဂ) ရံခါ **အနတ္တ** ဟုလည်းကောင်း —

ဤသို့ အသီးအသီး ဝိပဿနာရှုရ၏။ ခန္ဓာငါးပါးနည်း စသည်တို့၌လည်း နည်းတူပင် သဘောပေါက်ပါ။ ဤရှုကွက်ကို တစ်နည်းတစ်ဖုံအားဖြင့် သဘောပေါက်အောင် ထပ်မံ၍ ဆိုရသော် ဤသို့ ဖြစ်၏။ —

- (က) ရံခါ အဇ္ဈတ္တ ရုပ်တရားကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက် တစ်လှည့်စီတင်၍ ရှုပါ။
- (ခ) ရံခါ ဗဟိဒ္ဓ ရုပ်တရားကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက် တစ်လှည့်စီတင်၍ ရှုပါ။
- (ဂ) ရံခါ အဇ္ဈတ္တ နာမ်တရားကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက် တစ်လှည့်စီတင်၍ ရှုပါ။
- (ဃ) ရံခါ ဗဟိဒ္ဓ နာမ်တရားကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက် တစ်လှည့်စီတင်၍ ရှုပါ။

ပစ္စုပ္ပန်၌ ဝိပဿနာရှုသကဲ့သို့ အတိတ်၌လည်းကောင်း၊ အနာဂတ်၌လည်းကောင်း နည်းတူပင် ဝိပဿနာ ရှုပါ။ ဤကား ဘုရားရှင်၏ လက်ထက်တော်မှ မူမပျက် ဆင်းသက်လာသော ဝိပဿနာ လမ်းရိုးလမ်းဟောင်း ကြီးပင် ဖြစ်ပေသည်။

အသိဉာဏ်၌ မထင်လာသောတရားများ

ဤအရာဝယ် အချို့အချို့သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်တို့က “အသိဉာဏ်၌ ထင်မှသာ ရှုလို့ရ၏။ မထင်လျှင် ဘယ်လိုလုပ် ရှုမလဲ” စသည်ဖြင့် မေးမြန်းတတ်ကြပြန်၏။ အကြောင်းပြတတ်ကြပြန်၏။

ဘုရားရှင်သည် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားတော်မူရာဝယ် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း အကျဉ်းနည်း၊ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း အကျယ်နည်းဟု နှစ်နည်းသာ ဟောကြားထားတော်မူသဖြင့် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း အကျဉ်းနည်းဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း အကျယ်နည်းဖြင့်ဖြစ်စေ၊ နှစ်နည်းလုံးဖြင့်ဖြစ်စေ ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို ယနအသီးအသီး ပြုအောင် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် ရှုပွားသိမ်းဆည်းတတ်ပြီး = ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူထားတတ်ပြီးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်အဖို့ ဤအဆင့်သို့ ဆိုက်ရောက်လာပါက ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို ပြည်တည်၍ သိမ်းဆည်း ရှုပွားပါက မိမိဝိပဿနာရှုပွားလိုသော ရုပ်တရားတို့ကို အလွယ်တကူ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်နိုင်မည်သာ ဖြစ်၏။ တစ်ဖန် ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ ဝတ္ထု = ဒွါရနှင့် အာရုံတို့ကို ပူးတွဲကာ သိမ်းဆည်းနိုင်သော = ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်အဖို့ မည်သည့် နာမ်တရားကိုမဆို ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်လိုသော အချိန်တွင် အချိန်မရွေး ဝိပဿနာရှုနိုင်မည်သာ ဖြစ်၏။ ဝတ္ထု = ဒွါရ၊ အာရုံ၊ အာလောက၊ မနသိကာရစသော ထိုထို ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားများ စုံညီပါက ထိုထို ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ နာမ်တရားတို့သည် ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာပင် ရှိကြ၏။ ထိုတွင် ယောနိသောမနသိကာရနှင့် အယောနိသောမနသိကာရ အားလျော်စွာ ကုသိုလ်ဇော သို့မဟုတ် အကုသိုလ်ဇောဟူသော ဇောတို့သည် ထိုက်သလို စောကြမည် ဖြစ်သည်။ ဤသည့်သဘောတရားကိုပင် ရည်ရွယ် တော်မူ၍ မဟာဋီကာဆရာတော်က အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ဆိုရေးသားသွားတော်မူပေသည်။

ပစ္ဆာ ပန အနုပဋ္ဌဟန္တေပိ ဥပါယေန ဥပဋ္ဌဟာပေတွာ အနဝသေသတောဝ သမ္ပသိတဗ္ဗာ။

(မဟာဋီ-၂-၃၉၁။)

= ဝိပဿနာပိုင်းသို့ ရောက်သစ်စဖြစ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိပဿနာအစပိုင်းတွင် ထင်ရှားရာ လွယ်ကူရာ ရုပ်နာမ်ကစ၍ ဝိပဿနာရှုရသော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင်ကား အသိဉာဏ်၌ မထင်လာမမြင်လာသေးသော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကိုလည်း အကြောင်း ဥပါယ်တံမျဉ်ဖြင့် အသိဉာဏ်၌ ထင်လာမြင်လာအောင် ပြု၍ အကြွင်းအကျန်မရှိ ကုန်စင်အောင်သာလျှင် ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ပါလေ။

(မဟာဋီ-၂-၃၉၁။)

ဤဖွင့်ဆိုချက်နှင့် ပတ်သက်သည့် အကျယ်ရှင်းလင်းချက်ကို ရှေးတွင် ရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်၏။ ဤ ဖွင့်ဆိုချက်မှာ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်နှင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်နှစ်ပါးတို့ကို ရရှိထားပြီးသော သမ္ပသနဉာဏ်ပိုင်းသို့ ကူးတက်လာသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်အတွက်သာ ဖွင့်ဆိုရေးသားထားတော်မူသော အဆိုအမိန့် တစ်ရပ်သာ ဖြစ်သည်ကိုကား အသင်သူတော်ကောင်းသည် မမေ့သင့်ပေ။ ထိုသို့ -

၁။ ရုပ်တရားဟု ရှုသင့်သော အချိန်၌ ရုပ်တရားဟု မရှုဘဲ၊

၂။ နာမ်တရားဟု ရှုသင့်သော အချိန်၌ နာမ်တရားဟု မရှုဘဲ၊

၃။ ရုပ်တရား နာမ်တရားဟု ရှုသင့်သော အချိန်၌ ရုပ်တရား နာမ်တရားဟု မရှုဘဲ၊

၄။ ရုပ်နာမ်တို့ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားရမည့် နာမရူပဝတ္ထုနဉာဏ်ပိုင်း၌ ရုပ်နာမ်တို့ကို မပိုင်းခြား မမှတ်သားဘဲ၊

၅။ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို ရှုသင့်သည့်အချိန်၌ အကြောင်းတရားအကျိုးတရားဟု မရှုဘဲ၊ တစ်နည်းဆိုသော် ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်တို့ကို ယနအသီးအသီး ပြုအောင် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်အောင် ဓာတ်မခွဲနိုင်သဖြင့် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် ရုပ်နာမ်ကြောင်းကျိုး = သင်္ခါရ တရားတို့ကို မသိမ်းဆည်းနိုင်ဘဲ၊ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကို -

၆။ အနိစ္စဟု ရှုသင့်သည့် အချိန်၌ အနိစ္စဟု မရှုဘဲ၊

၇။ ဒုက္ခဟု ရှုသင့်သည့် အချိန်၌ ဒုက္ခဟု မရှုဘဲ၊

၈။ အနတ္တဟု ရှုသင့်သည့် အချိန်၌ အနတ္တဟု မရှုဘဲနေခဲ့သော် —

မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်သို့ ဆိုက်ရောက်နိုင်၏ မဆိုက်ရောက်နိုင်၏ဟူသော အမေးပြဿနာနှင့် ပတ်သက်၍ အဖြေကို သိရှိလိုပါက အသင်သူတော်ကောင်းသည် အောက်ပါ အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော် ဆက္ကနိပါတ်၌လာရှိသော **အနိစ္စသုတ္တန်** ကို ဖတ်ရှုကြည့်ပါ။

အနိစ္စသုတ္တန်

သော ဝတ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ကပ္ပိ သင်္ခါရံ နိစ္စတော သမနုပဿန္တော အနုလောမိကာယ ခန္တိယာ သမန္နာဂတော ဘဝိဿတီတိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ၊ အနုလောမိကာယ ခန္တိယာ အသမန္နာဂတော သမ္ပတ္တနိယာမံ ဩက္ကမိဿတီတိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ၊ သမ္ပတ္တနိယာမံ အနောက္ကမမာနော သောတာပတ္တိဖလံ ဝါ သကဒါဂါမိဖလံ ဝါ အနာဂါမိဖလံ ဝါ အရဟတ္တဖလံ ဝါ သစ္စိကရိဿတီတိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ။

သော ဝတ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သဗ္ဗသင်္ခါရေ အနိစ္စတော သမနုပဿန္တော အနုလောမိကာယ ခန္တိယာ သမန္နာဂတော ဘဝိဿတီတိ ဌာနမေတံ ဝိဇ္ဇတိ၊ အနုလောမိကာယ ခန္တိယာ သမန္နာဂတော သမ္ပတ္တနိယာမံ ဩက္ကမိဿတီတိ ဌာနမေတံ ဝိဇ္ဇတိ၊ သမ္ပတ္တနိယာမံ ဩက္ကမမာနော သောတာပတ္တိဖလံ ဝါ သကဒါဂါမိဖလံ ဝါ အနာဂါမိဖလံ ဝါ အရဟတ္တံ ဝါ (အရဟတ္တဖလံ ဝါ) သစ္စိကရိဿတီတိ ဌာနမေတံ ဝိဇ္ဇတိ။

(အံ-၂-၃၈၄-၃၈၅။)

= ရဟန်းတို့ . . . တစ်စုံတစ်ခုသော သင်္ခါရတရားကို မြဲသောနိစ္စသဘောအားဖြင့် (သုခသဘောအားဖြင့်၊ အတ္တသဘောအားဖြင့်) ရှုသော ထိုရဟန်းသည် စင်စစ်အားဖြင့် အနုလောမိကာခန္တိ ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော လောကုတ္တရာတရားအားလျော်သော ဝိပဿနာပညာနှင့် ပြည့်စုံလိမ့်မည်ဟူသော ဤအကြောင်းသည် မရှိနိုင်။ အနုလောမိကာခန္တိဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော လောကုတ္တရာတရားအားလျော်သော ဝိပဿနာပညာနှင့် မပြည့်စုံသည် ရှိသော် မဖောက်မပြန် ကိန်းသေမြဲသောသဘောဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော သမ္ပတ္တနိယာမ အမည်ရသော အရိယမဂ်တရားသို့ သက်ဝင်လိမ့်မည်ဟူသော ဤအကြောင်းသည်မရှိနိုင်။ မဖောက်မပြန် ကိန်းသေမြဲသော သဘောဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော သမ္ပတ္တနိယာမအမည်ရသော အရိယမဂ်တရားသို့ မသက်ဝင်သည်ရှိသော် သောတာပတ္တိဖိုလ်ကို လည်းကောင်း၊ သကဒါဂါမိဖိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ အနာဂါမိဖိုလ်ကို လည်းကောင်း၊ အရဟတ္တဖိုလ်ကိုလည်းကောင်း မျက်မှောက်ပြုနိုင်လိမ့်မည်ဟူသော ဤအကြောင်းသည် မရှိနိုင်။

ရဟန်းတို့ . . . အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စအားဖြင့် (ဒုက္ခအားဖြင့် အနတ္တအားဖြင့်) ရှုသော ထိုရဟန်းသည် စင်စစ်အားဖြင့် အနုလောမိကာခန္တိခေါ်သော လောကုတ္တရာတရားအားလျော်သော ဝိပဿနာပညာနှင့် ပြည့်စုံလိမ့်မည်ဟူသော ဤအကြောင်းသည် ရှိနိုင်၏။ အနုလောမိကာခန္တိဟုခေါ်သော လောကုတ္တရာတရားအားလျော်သော ဝိပဿနာပညာနှင့် ပြည့်စုံသည်ရှိသော် မဖောက်မပြန် ကိန်းသေမြဲသော သဘောဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော သမ္ပတ္တနိယာမအမည်ရသော အရိယမဂ်တရားသို့ သက်ဝင်လိမ့်မည်ဟူသော ဤအကြောင်းသည် ရှိနိုင်၏။ မဖောက်မပြန် ကိန်းသေမြဲသောသဘောဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော သမ္ပတ္တနိယာမ အမည်ရသော အရိယမဂ်တရားသို့ သက်ဝင်သည် ရှိသော် သောတာပတ္တိဖိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ သကဒါဂါမိဖိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ အနာဂါမိဖိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ အရဟတ္တဖိုလ်ကိုလည်းကောင်း မျက်မှောက်ပြုနိုင်လိမ့်မည်ဟူသော ဤအကြောင်းသည် ရှိနိုင်၏။ (အံ-၂-၃၈၄-၃၈၅။)

အနုလောမိကာခန္တိ

အနုလောမိကာယ ခန္တိယာတိ ဧတ္ထ ဝိပဿနာဉာဏမေဝ လောကုတ္တရာမဂ္ဂံ အနုလောမေတီတိ အနု-
လောမိကံ။ တဒေဝ ခန္တိမပေက္ခိတွာ အနုလောမိကာ။ သဗ္ဗသင်္ခါရာ တဿ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော
ခမန္တိ ရုစ္စန္တိတိ ခန္တိ။ သာ မုဒုကာ မဇ္ဈိမာ တိက္ခာတိ တိဝိဓာ။ ကလာပသမ္ပသနာဒိကာ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ-
ပရိယောသာနာ မုဒုကာနုလောမိကာ ခန္တိ။ ဘင်္ဂီနုပဿနာဒိကာ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏပရိယောသာနာ မဇ္ဈိမာ-
နုလောမိကာ ခန္တိ။ အနုလောမဉာဏံ တိက္ခာနုလောမိကာ ခန္တိ။ (ပဋိသံ-ဋ-၂-၃၁၅။)

ဤအထက်ပါ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့်အညီ - အနုလောမိကာခန္တိဉာဏ်ဟူသည် လောကုတ္တ-
ရာအရိယမဂ်တရားအားလျော်သော ဝိပဿနာဉာဏ်အားလုံးပင် ဖြစ်၏။ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်သည်
ဝိပဿနာအခိုက်၌ သင်္ခါရတရားအားလုံးကို အနိစ္စအားဖြင့် = အနိစ္စဟု၊ ဒုက္ခအားဖြင့် = ဒုက္ခဟု၊ အနတ္တအားဖြင့်
= အနတ္တဟု ဝိပဿနာရှုမှု၌ နှစ်သက်နေ၏။ ထိုသို့ လောကုတ္တရာအရိယမဂ်တရားလျော်၍ သင်္ခါရတရားတို့ကို
အနိစ္စဟု ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု ဝိပဿနာရှုမှု၌ နှစ်သက်သော ဉာဏ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ယင်းဝိပဿနာဉာဏ်ကို
အနုလောမိကာခန္တိ ဟု ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအနုလောမိကာခန္တိ ဉာဏ်သည် အနံ့စား၊ အလတ်စား၊
အမြတ်စားအားဖြင့် သုံးမျိုးသုံးစား ရှိ၏။

- ၁။ ကလာပသမ္ပသနဉာဏ်အစ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်အဆုံးရှိသော ဝိပဿနာဉာဏ်သည် အနံ့ စား = အညံ့စား
အနုလောမိကာခန္တိဉာဏ်တည်း။
- ၂။ ဘင်္ဂီနုပဿနာဉာဏ်အစ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်အဆုံးရှိသော ဝိပဿနာဉာဏ်သည် အလတ်စား အနု-
လောမိကာခန္တိဉာဏ်တည်း။
- ၃။ အနုလောမဉာဏ်သည် အထက်စား အမြတ်စား အနုလောမိကာခန္တိဉာဏ်တည်း။ (ပဋိသံ-ဋ-၂-၃၁၅။)

ရုပ်ကလာပ နာမ်ကလာပတို့ကို မမြင်ရသေး၍သော်လည်းကောင်း၊ ရုပ်ကလာပ နာမ်ကလာပတို့ကို
မြင်သော်လည်း ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲတည်းဟူသော ရုပ်ဃန နာမ်ဃနတို့ကို ပြိုကွဲအောင် ဉာဏ်ဖြင့် မဖြိုခွဲ
နိုင်သေး၍သော်လည်းကောင်း ရုပ်ပရမတ်အစစ် နာမ်ပရမတ်အစစ်သို့ ဉာဏ်အမြင်မဆိုက်သေးသော ရုပ်ပရမတ်
အစစ် နာမ်ပရမတ်အစစ်တို့ကို အနိစ္စဟု ဒုက္ခဟု အနတ္တဟုလည်း ဝိပဿနာ မရှုနိုင်သေးသော ယောဂါဝစရ
ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကား အနုလောမိကာခန္တိဟု ခေါ်ဆိုအပ်သည့် လောကုတ္တရာ အရိယမဂ်တရားအား လျော်သည့် ဝိပ-
ဿနာဉာဏ်ပညာနှင့် မပြည့်စုံသေးဟု အထက်ပါ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့က မိန့်ဆိုတော်မူလျက် ရှိ၏။

အနုလောမိကာခန္တိဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော လောကုတ္တရာ အရိယမဂ်တရားအားလျော်သော ဝိပဿနာ
ပညာနှင့် မပြည့်စုံသည်ရှိသော် မဖောက်မပြန် ကိန်းသေမြဲသော သဘောဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော သမ္မတ္တနိယာမ
အမည်ရသော အရိယမဂ်တရားသို့ သက်ဝင်လိမ့်မည်ဟူသော ဤအကြောင်းသည် မရှိနိုင်။ မဖောက်မပြန်
ကိန်းသေမြဲသော သဘောဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော သမ္မတ္တနိယာမ အမည်ရသော အရိယမဂ်တရားသို့ မသက်ဝင်
နိုင်သည်ရှိသော် သောတာပတ္တိဖိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ သကဒါဂါမိဖိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ အနာဂါမိဖိုလ်ကို
လည်းကောင်း၊ အရဟတ္တဖိုလ်ကိုလည်းကောင်း မျက်မှောက်ပြုနိုင်လိမ့်မည်ဟူသော ဤအကြောင်းသည် မရှိနိုင်။
(အံ-၂-၃၈၄-၃၈၅။)

ရူပသတ္တက ရှုနည်း

အသင်ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် အထက်ပါ ကလာပသမ္မသန ဝိပဿနာရှုနည်းဖြင့် ဝိပဿနာ ရှုပါသော်လည်း အားရတင်းတိမ်မှုကို မရရှိသေးပါက ရူပသတ္တကရှုနည်း အရူပသတ္တကရှုနည်းများကို ဆက်လက်-
၍ ဝိပဿနာရှုပွားလိုပါက ဝိပဿနာ ရှုပွားနိုင်သည်သာ ဖြစ်သည်။ ဤရှုပွားပုံ နည်းစနစ်များကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ အဋ္ဌကထာနှင့် မဟာဋီကာတို့မှ လိုရင်းကို ထုတ်နုတ်၍ ရေးသားတင်ပြအပ်ပါသည်။

အာဒါနနိက္ခေပနတော၊ ဝယောဝုဗ္ဗတ္ထဂါမိတော။

အာဟာရတော စ ဥတုတော၊ ကမ္မတော စာပိ စိတ္တတော။

ဓမ္မတာရူပတော သတ္တ၊ ဝိတ္တာရေန ဝိပဿတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၃။)

၁။ အာဒါနနိက္ခေပနအားဖြင့် ရှုနည်း

အာဒါနဟူသည် ဘဝသစ်ကို ယူခြင်း = ပဋိသန္ဓေ = ဇာတိတည်း။ နိက္ခေပနဟူသည် ဘဝဟောင်းကို စွန့်ပစ်ခြင်း = မရဏ = စုတိတည်း။ ထို့ကြောင့် အာဒါနနိက္ခေပနရှုနည်း ဟူသည် ပဋိသန္ဓေနှင့် စုတိအတွင်း၌ တည်ရှိသော ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်တို့ကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပြီးလျှင် ယေဘုယျစည်းကမ်းသို့ လိုက်၍ နှစ်ပေါင်း (၁၀၀)ဟု သတ်မှတ်ထားအပ်သော ဘဝတစ်လျှောက်အတွင်း၌ ဖြစ်ပွား တည်ရှိနေကြကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့၌ လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီတင်၍ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ် ရသော ဝိပဿနာလုပ်ငန်းခွင်တစ်မျိုးပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အသင်သူတော်ကောင်းသည် အသက် (၁၀၀) ရှည်သော်လည်း ရှည်လေရာ၏၊ မရှည်သော်လည်း ရှိလေရာ၏၊ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ မိမိ၏ပဋိသန္ဓေမှသည် စုတိ ကာလသို့တိုင်အောင်သော အချိန်ကာလအတွင်း၌ ဖြစ်ပွားတည်ရှိနေသော ပရမတ်ရုပ်တရားတို့ကို ခြုံငုံ၍ ယင်း ရုပ်တရားတို့၏ အနိစ္စအခြင်းအရာကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနိစ္စဟုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခအခြင်းအရာကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊ အနတ္တအခြင်းအရာကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနတ္တဟုလည်းကောင်း ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ရှုပါ။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ ပဋိသန္ဓေနှင့် စုတိအကြား၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့ကို ခပ်ကျဲကျဲ မရှုဘဲ ခပ်စိပ်စိပ်သာ ရှုပါ။ ဘဝတစ်လျှောက်အတွင်းဝယ် မည်သည့် အခိုက်အတန့်၌မဆို တည်ရှိနေသည့် ရုပ်တရားမှန်သမျှ အားလုံးသည် အနိစ္စချည်း ဒုက္ခချည်း အနတ္တချည်းသာ ဖြစ်ကြောင်းကို ဉာဏ်အမြင်သန့်ရှင်းအောင် လက္ခဏာရေးသုံးတန်တွင် တစ်ပါး တစ်ပါး၌ ကြိမ်ဖန်များစွာ အခေါက်ပေါင်းများစွာ ရှုပါ။

အနိစ္စအခြင်းအရာ

ဥပ္ပါဒဝယဝတ္တိတော၊ ဝိပရိဏာမတော၊ တာဝကာလိကတော၊ နိစ္စပဋိက္ခေပတော စ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၃။)

တတ္ထ ဥပ္ပါဒဝယဝတ္တိတောတိ ဥပ္ပဇ္ဇနဝသေန၊ နိရုဇ္ဈနဝသေန စ ပဝတ္တနတော၊ အဟုတွာ သမ္ဘဝတော ဟုတွာ ဝယူပဂမနတောတိ အတ္ထော။ (မဟာဋီ-၂-၄၀၆။)

၁။ ဥပ္ပါဒဝယဝတ္တိတော — ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရား မှန်သမျှတို့သည် ဖြစ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပျက်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း ဖြစ်တတ်သောကြောင့် = ရှေးကမရှိသေးမူ မဖြစ်သေးမူ၍ ယခု ဥပါဒိ ကာလသို့ရောက်မှ ရုတ်ခြည်း ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သောကြောင့်၊ ယခုဖြစ်ပြီး၍ ပျက်ခြင်းသို့ ကပ်ရောက်သွားတတ်-
သောကြောင့် အနိစ္စမည်ကုန်၏။ သင်္ခါရတရားတို့သည် မဖြစ်မီ ရှေးအဖို့က မရှိခြင်း ဖြစ်ပြီးနောက် မရှိခြင်းဟူသော

မရှိခြင်းနှစ်မျိုးတို့၏ အလယ်၌သာလျှင် ယာယီအခိုက်အတန့်အားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြသော ဓမ္မသဘာဝတရား-
တို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ ဖြစ်ပြီးသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် မရှိခြင်းသဘောသို့သာ ကပ်ရောက်သွားကြ၏။ ယင်းသဘော
တရားကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ယင်းရုပ်တရားတို့ကို (= သင်္ခါရတရားတို့ကို) အနိစ္စဟု ရှုပါ။

၂။ **ဝိပရိဏာမတော**တိ သန္တာနဿ ပုရိမုတ္တရဝိသဒိသဘာဝတောတိ ဝဒန္တိ။ တံ ဝဿသတပရိစ္ဆိန္နေ ရူပေ
ဣဒံ သမ္မသနန္တိ အဓိပ္ပါယေနော ဝုတ္တံ သိယာ၊ ဇရာမရဏေန ဝိပရိဏာမေတဗ္ဗတောတိ အတ္ထော။ အသတိပိ
ဓမ္မဘေဒေ အဝတ္ထာဘေဒေါ ဣစ္ဆိတဗ္ဗော။ န ဟိ ဥပ္ပါဒါဝတ္ထာ ဧဝံ ဘင်္ဂါဝတ္ထာတိ ယုတ္တာ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ
“ဇရာယ စေဝ မရဏေန စာတိ ဒွေဓာ ပရိဏာမပကတိတာယာ”တိ ။ သဘာဝဝိဂမော ဧဝံ ဝါ ဧတ္ထ ဝိပရိဏာမော။
(မဟာဋီ-၂-၄၀၆။)

၂။ **ဝိပရိဏာမ**ဟူသည် ရုပ်သန္တတိအစဉ်၏ ရှေးရှေးဖြစ်ပေါ်သွားသော ရုပ်သန္တတိအစဉ်နှင့် နောက်နောက်
ဖြစ်ပေါ်သွားသော ရုပ်သန္တတိအစဉ်တို့၏ မတူသောဖြစ်ခြင်း ရှိမှုကို ဆိုလိုကြောင်းကို ဆရာမြတ်တို့က မိန့်ဆို-
တော်မူကြကုန်၏။ ထိုဆရာမြတ်တို့၏စကားသည် - ဤအာဒါနနိက္ခေပနည်းအားဖြင့် ရုပ်တရားတို့ကို ဝိပဿနာ
ရှုပွားသုံးသပ်ခြင်း = သမ္မသနသည် နှစ်ပေါင်း (၁၀၀)ဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော ရုပ်တရား၌ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ခြင်း
သမ္မသနသာတည်း - ဤသို့သော အဓိပ္ပါယ်အလိုသဘောဖြင့်သာလျှင် ပြောဆိုအပ်သည် ဖြစ်တန်လေရာ၏။
ရုပ်ပရမတ်တရားတို့သည် အိုခြင်း ဇရာ၊ သေခြင်း မရဏတရားဖြင့် ဖောက်ပြန် ပြောင်းလဲစေအပ်သောကြောင့်
ဝိပရိဏာမဓမ္မ မည်၏။ ဤကား ထိုဆရာမြတ်တို့၏ ဆိုလိုသော အနက်သဘောတရားတည်း။ ပရမတ္ထဓမ္မ
သဘောတရား = ပရမတ္ထဓာတ်သားတရားလုံး အမျိုးအစား၏ ထူးထွေကွဲပြားခြင်းသည် မရှိငြားသော်လည်း
ယင်းပရမတ္ထဓမ္မတို့၏ ဖြစ်မှုပျက်မှု အခိုက်အတန့်၏ ကွဲပြားမှုကိုကား အလိုရှိအပ်ပေသည်။ မှန်ပေသည် -
ဥပါဒ်အခိုက်အတန့်သည်ပင်လျှင် ဘင်္ဂါအခိုက်အတန့်တည်း ဟူသော ဤသို့သော အနက်အဓိပ္ပါယ်သည် မသင့်
သည်သာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် အဋ္ဌကထာဆရာတော်သည် တော (၄၀) ရှုကွက်တွင် -

ဇရာယ စေဝ မရဏေန စာတိ ဒွေဓာ ပရိဏာမပကတိတာယ **ဝိပရိဏာမဓမ္မတော**။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

အိုခြင်း = ဇရာတရားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သေခြင်း = မရဏတရားဖြင့်လည်းကောင်း ဤသို့ နှစ်ဖို့နှစ်စုအားဖြင့်
ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဇရာမရဏဟူသော နှစ်ဖို့နှစ်စုအားဖြင့် ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘော
ရှိသည့် ဝိပရိဏာမဓမ္မဟု ရှုပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၇။)

ဤသို့ ဖွင့်ဆိုရေးသားထားတော်မူခဲ့၏။ တစ်နည်း - ဤအရာ၌ ပရမတ်တရားတို့၏ မိမိ မိမိတို့၏ ဆိုင်ရာ
ပင်ကိုရင်း သဘာဝသတ္တိ၏ ကင်းခြင်း ချုပ်ပျက်သွားခြင်းသည်ပင်လျှင် **ဝိပရိဏာမ** မည်ပေသည်။ ယင်းဝိပရိဏာမ
သဘောကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနိစ္စဟု ရှုပါ။ (မဟာဋီ-၂-၄၀၆။)

၃။ ခဏိကတာ **တာဝကာလိကတာ**။ (မဟာဋီ-၂-၄၀၆။)

၃။ **တာဝကာလိကတာ** - သင်္ခါရတရားတို့သည် ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်္ဂ = ဖြစ်-တည်-ပျက်ဟူသော တစ်ခဏမျှသာ
ရှည်ကြာသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အနိစ္စမည်ကုန်၏။ မဖြစ်ခင်က မရှိခြင်း၊ ဖြစ်ပြီးနောက် မရှိခြင်းဟူသော
မရှိခြင်းနှစ်မျိုးတို့၏ အလယ်၌သာလျှင် ယာယီအခိုက်အတန့်ကလေးမျှသာ ဖြစ်ပေါ်လာကြရသော ဓမ္မသဘာဝ-
တို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ မျက်စိတစ်မှိတ် လျှပ်တစ်ပြက် လက်ဖျစ်တစ်တွက်ဟူသော အချိန်ကာလကို ကုဋေ (၅၀၀၀)ခန့်
ပုံလျှင် တစ်ပုံခန့်လောက်သာ သက်တမ်းရှိသော ယာယီဖြစ်၏။ (ရုပ်သင်္ခါရတရားတို့ကိုသာ ဆိုလိုသည်။ နာမ်သင်္ခါရ
တရားတို့ကား မျက်စိတစ်မှိတ် လျှပ်တစ်ပြက် လက်ဖျစ်တစ်တွက်ဟူသော အချိန်ကာလကို ကုဋေတစ်သိန်းခန့်
ပုံလျှင် တစ်ပုံခန့်သာ သက်တမ်းရှိကြ၏။) ထိုမျှ တိုတောင်းလှသော အခိုက်အတန့် သက်တမ်းရှိမှု သဘောကို
ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ယင်းရုပ်တရားတို့ကို အနိစ္စဟု ရှုပါ။

၄။ နိစ္စသဘာဝါဘာဝေါ ဧဝ နိစ္စပဋိက္ခေပေါ။ အနိစ္စဓမ္မာ ဟိ တေနော အတ္တနော သဘာဝေန ဇာနန္တာနံ နိစ္စတံ ပဋိက္ခိပန္တိ နာမ။ (မဟာဋီ-၂-၄၀၆။)

၄။ နိစ္စပဋိက္ခေပတော - နိစ္စသဘောကို ပယ်ခြင်းကြောင့် အနိစ္စမည်ကုန်၏။ နိစ္စသဘော၏ မရှိခြင်းသည် ပင်လျှင် နိစ္စသဘောကို ပယ်သည်မည်၏။ မှန်ပေသည် အနိစ္စဓမ္မဖြစ်ကြကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့သည် ထိုမမြဲသော အနိစ္စသဘောဖြင့်ပင်လျှင် ယင်း သင်္ခါရဓမ္မ = အနိစ္စဓမ္မတို့ကို သိကုန်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်-တို့အား ယင်းသင်္ခါရဓမ္မတို့၏ မြဲခြင်း နိစ္စအဖြစ်ကို ငြင်းပယ်သည် မည်ကုန်၏။ ယင်းအကြောင်းကြောင့်ပင်လျှင် နိစ္စ မဟုတ်၍ အနိစ္စ ဟူလိုသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၃။ မဟာဋီ-၂-၄၀၆။)

ဒုက္ခအခြင်းအရာ

ယသ္မာ ပန ဥပ္ပန္နာ သင်္ခါရာ ဌိတိံ ပါပုဏန္တိ ဌိတိယံ ဇရာယ ကိလမန္တိ၊ ဇရံ ပတွာ အဝဿံ ဘိဇ္ဇန္တိ၊ တသ္မာ အဘိဏ္ဍသမ္ပဋိပိဋနတော၊ ဒုက္ခမတော၊ ဒုက္ခဝတ္ထုတော၊ သုခပဋိက္ခေပတော စ ဒုက္ခာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၃။)

ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရား မှန်သမျှတို့သည် မြဲသည့် နိစ္စတရားများ မဟုတ်ခြင်းကြောင့် မမြဲသည့် အနိစ္စတရားတို့သာ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ယင်းအနိစ္စဖြစ်ကြသည့် သင်္ခါရတရားတိုင်း၌ -

- ၁။ ဖြစ်ခြင်း = ဥပါဒါဏ အခိုက်အတန့်၊
- ၂။ တည်ခြင်း = ဌိခဏ အခိုက်အတန့်၊
- ၃။ ပျက်ခြင်း = ဘင်ခဏ အခိုက်အတန့် -

ဤအခိုက်အတန့် သုံးမျိုးစီ အသီးအသီး ရှိ၏။ တစ်ဖန် ယင်းသင်္ခါရတရားတို့သည် -

- ၁။ ဥပါဒါအခိုက်အတန့်၌ ဥပါဒါအခိုက်အတန့်သာ ရှိ၏။ ဌိအခိုက်အတန့် ဘင်အခိုက်အတန့်တို့ မရှိကုန်။
- ၂။ ဌိအခိုက်အတန့်၌လည်း ဌိအခိုက်အတန့်သာ ရှိ၏။ ဥပါဒါအခိုက်အတန့် ဘင်အခိုက်အတန့်တို့ မရှိကုန်။
- ၃။ ဘင်အခိုက်အတန့်၌လည်း ဘင်အခိုက်အတန့်သာ ရှိ၏။ ဥပါဒါအခိုက်အတန့် ဌိအခိုက်အတန့်တို့ မရှိကုန်။

ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော = ဥပါဒါကာလသို့ ရောက်ရှိလာကြကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့သည် ဌိကာလ-သို့ ရောက်ရှိလာကြကုန်၏။ ဌိကာလ၌ ဇရာသဘောဖြင့် ပင်ပန်းညှိုးနွမ်းကြရကုန်၏။ ဇရာသို့ ရောက်ရှိလာကြကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့သည် မချွတ်ဧကန် ပျက်စီးကြရကုန်၏ = ဘင်ကာလသို့ ရောက်ရှိကြရကုန်၏။ ထို့ကြောင့် -

- ၁။ ဥပါဒါ၊ ဌိ (= ဇရာ)၊ ဘင် သည် မပြတ်နှိပ်စက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊
- ၂။ ထိုသို့ နှိပ်စက်တတ်သည်ဖြစ်၍ သည်းခံနိုင်ခဲ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊
- ၃။ (က) ကာယိကဒုက္ခဝေဒနာ စေတသိကဒုက္ခဝေဒနာဟူသော ဒုက္ခဒုက္ခ၊
(ခ) ကာယိကသုခဝေဒနာ စေတသိကသုခဝေဒနာဟူသော ဝိပရိဏာမဒုက္ခ၊
(ဂ) ကြွင်းသင်္ခါရတရား အားလုံးဟူသော သင်္ခါရဒုက္ခ၊
(ဃ) သံသာရဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ = သံသာရဒုက္ခ -
ဤဒုက္ခအမျိုးမျိုး၏ တည်ရာဝတ္ထု၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊

- ၄။ သုခ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သောကြောင့် သုခကို ပယ်တတ် မြစ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရား မှန်သမျှတို့သည် ဒုက္ခ မည်ကုန်၏။ သုခ မဟုတ် ဒုက္ခစစ်စစ်တို့သာတည်း။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၃။ မဟာဋီ-၂-၄၀၆-၄၀၇။)

အနတ္တ အခြင်းအရာ

ယသ္မာ စ “ဥပ္ပန္နာ သင်္ခါရာ ဌိတိ မာ ပါပုဏန္တု၊ ဌာနပ္ပတ္တာ မာ ဇီရန္တု၊ ဇရပ္ပတ္တာ မာ ဘိဇ္ဇန္တု”တိ ဣမေသု တီသု ဌာနေသု ကဿစိ ဝသဝတ္တိဘာဝေါ နတ္ထိ၊ သုညာ တေန ဝသဝတ္တနာကာရေန၊ တဿာ သုညတော၊ အဿာမိကတော၊ အဝသဝတ္တိတော၊ အတ္တပဋိက္ခေပတော စ အနတ္တာတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၃-၂၅၄။)

- (က) တစ်ဖန် — ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော ဥပါဒ်ခဏနှင့် ပြည့်စုံကြကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့သည် ဌိကာလသို့ မရောက်ကြပါစေကုန်လင့်။ (ဖြစ်ပေါ်လာတိုင်းသော ဥပါဒ်အခြင်းအရာအားဖြင့်သာ တည်နေကြပါစေကုန်။)
- (ခ) ဌိကာလသို့ ရောက်ရှိလာကြကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့သည် မရင့်ကျက်ကြပါစေကုန်လင့် = မအိုကြပါစေကုန်လင့်။
- (ဂ) ရင့်ကျက်ခြင်း အိုခြင်းဇရာကာလသို့ ရောက်ရှိလာကြကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့သည် မပျက်စီးကြပါစေကုန်လင့် = မြဲကြပါစေ။

ဤကဲ့သို့သော ဤသုံးပါးသော အရာဌာနတို့၌ တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူ၏ အလိုဆန္ဒသို့ လိုက်လျောတတ်သည်၏ အဖြစ်သည် မရှိနိုင်ပေ။ ထိုသုံးပါးကုန်သော အရာဌာနတို့၌ အလိုဆန္ဒသို့ လိုက်လျောတတ်သော အခြင်းအရာမှ သင်္ခါရတရားတို့သည် ဆိတ်သုဉ်းကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် သင်္ခါရတရားတို့သည် —

- ၁။ (က) ခန္ဓာအိမ် အသစ်သစ်လဲသော်လည်း ပြောင်းလဲမှုမရှိဘဲ မပျက်စီးဘဲ အသစ်သစ်သော ခန္ဓာအိမ်၌ အမြဲလိုက်ပါလျက် ကိန်းဝပ်တည်နေသော အမြဲလိုက်ပါနေထိုင်သော နိဝါသီအတ္တ၊
 - (ခ) ပြုလုပ်ဖွယ် မှန်သမျှကို ပြုလုပ်တတ်သော ကာရကအတ္တ၊
 - (ဂ) ခံစားဖွယ်ရာ အာရုံမှန်သမျှကို ခံစားတတ်သော ဝေဒကအတ္တ၊
 - (ဃ) စီမံခန့်ခွဲမှု မှန်သမျှကို စီမံခန့်ခွဲတတ်သော အဓိဋ္ဌာယကအတ္တ —
 ဤအတ္တအသီးအသီးမှ ကင်းဆိတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊
- ၂။ ခန္ဓာအိမ်ကို ပိုင်ဆိုင်သည့် ပိုင်ရှင်ဖြစ်သူ တစ်စုံတစ်ယောက်သော သာမိအတ္တ၏ မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း (ဤအမှတ် ၁,၂ - စကားရပ်တို့ဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့သည် အတ္တ၏ဥစ္စာ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြ၏။)
- ၃။ သင်္ခါရတရားတို့၏ ဥပါဒ်-ဌိ-ဘင်ဟူသော သုံးပါးသော အရာဌာနတို့၌ တစ်စုံတစ်ယောက်သော သူ၏ = တစ်စုံတစ်ယောက်သော အတ္တ၏ အလိုဆန္ဒသို့ လိုက်ပါတတ်သော အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊
- ၄။ သာသနာပ အယူရှိကြကုန်သော တိတ္ထိတို့သည် ကြံဆအပ်သော အတ္တကို ပယ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း ဤလေးမျိုးသော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် **အနတ္တ** မည်ကုန်၏။ အတ္တ မဟုတ်ကုန်။

ဤအရာဝယ် —

- ၁။ **သုညတော** = အတ္တမှကင်းဆိတ်မှု (**သုညတတ္ထ**),
- ၂။ **အဿာမိကတော** = ခန္ဓာအိမ်ကို ပိုင်ဆိုင်သည့် ပိုင်ရှင် သာမိအတ္တ၏ မရှိမှု (**အဿာမိကတ္ထ**),
- ၃။ **အဝသဝတ္တိတော** = သင်္ခါရတရားတို့၏ ဥပါဒ်-ဌိ-ဘင် အခိုက်အတန့်တို့၏ တစ်စုံတစ်ခုသော အတ္တ၏ အလိုအတိုင်း မလိုက်ပါမှု (**အဝသဝတ္တနတ္ထ**) —

ဤသုံးမျိုးသော အနက်သဘောတို့ဖြင့် သင်္ခါရဓမ္မတို့၏ သာသနာပ အယူအဆရှိသူ တိတ္ထိတို့ ကြံဆအပ်-
သော အတ္တမှ ကင်းခြင်းဆိတ်ခြင်းကို ဆိုအပ်၏။

၄။ **အတ္တပဋိက္ခေပတော** = အတ္တရှိမှုကို ငြင်းပယ်မှုဟူသော ဤအနက်သဘောဖြင့်ကား ယင်းတိတ္ထိတို့သည်
ကြံဆအပ်သော အတ္တသဘောတရား၏ ထင်ရှားမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် **အတ္တမဟုတ်**ဟု ပယ်မြစ်ခြင်း
ပဋိက္ခေပကို ဆိုအပ်ပေသည်။

အသင်ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် ပဋိသန္ဓေမှသည် စုတိသို့တိုင်အောင်သော အချိန်ကာလအတွင်း၌
တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့ကို ခြုံငုံ၍ ယင်းအထက်ပါ အနိစ္စသဘော ဒုက္ခသဘော အနတ္တသဘောတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့်
မြင်အောင်ကြည့်၍ အနိစ္စဟုလည်းကောင်း ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း အနတ္တဟုလည်းကောင်း တစ်လှည့်စီ ခွဲ၍
အခေါက်ပေါင်းများစွာ ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ရှုပါ။ ပဋိသန္ဓေမှသည် စုတိသို့တိုင်အောင် အနိစ္စကို
သပ်သပ်ရှုပါ။ အလားတူပင် ဒုက္ခကိုလည်း သပ်သပ်ရှုပါ။ အနတ္တကိုလည်း သပ်သပ်ရှုပါ။ အတိတ်အဆက်ဆက်
မှသည် အနာဂတ်အဆက်ဆက် ဆုံးသည်တိုင်အောင်လည်း နည်းတူပင် ရှုလိုက ရှုနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့ရှုရာ၌
အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် ရှုလိုက ရှုပါ။

အနှစ်တစ်ရာဟူသည်

“ယော စိရံ ဇီဝတိ ၊ သော ဝဿသတ”န္တိ ဝစနတော တတော ဦနာဓိကဘာဝေါ အပ္ပမာဏန္တိ ဝုတ္တံ **“ဧကံ
ဝဿသတံ ပရိစ္ဆိန္နိတွာ”**တိ။ (မဟာဋီ-၂-၄၀၆။)

အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှည်မြင့်စွာ အသက်ရှင်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် အနှစ်တစ်ရာ ကာလပတ်လုံး အသက်
ရှည်၏။ (ဒီ-၂-၃။ သံ-၁-၁၀၉-၁၁၀။ အံ-၂-၅၀၃။) ဤသို့ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူခြင်းကြောင့်
ထိုအနှစ်တစ်ရာကာလအောက် ယုတ်လျော့သည်၏ အဖြစ်၊ ထိုအနှစ်တစ်ရာကာလထက် ပိုလွန်သည်၏ အဖြစ်-
သည် ပမာဏမဟုတ်။ ဤသို့နုလုံးပိုက်တော်မူ၍ အဋ္ဌကထာဆရာတော်က ပဋိသန္ဓေမှ စုတိသို့တိုင်အောင်သော
အချိန်ကာလကို နှစ်ပေါင်းတစ်ရာဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ယင်းနှစ်ပေါင်းတစ်ရာ၏ အတွင်း၌ တည်ရှိသော ရုပ်ပရမတ်
တရားတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီတင်၍ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ရန် ညွှန်ကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။
(မဟာဋီ-၂-၄၀၆။)

၂။ ဝယောဝုဗ္ဗတ္ထင်္ဂမအားဖြင့် ရှုနည်း

ဝယောဝုဗ္ဗတ္ထင်္ဂမ မည်သည်ကား အရွယ်၏ အစွမ်းဖြင့် အဆင့်ဆင့် ကြီးရင့်ပြီးသော ရုပ်တရား၏ အဆင့်
ဆင့် ချုပ်ခြင်းတည်း။ ထိုသို့ အရွယ်အားဖြင့် အဆင့်ဆင့် ကြီးရင့်ပြီးသော ရုပ်တရား၏ အဆင့်ဆင့် ချုပ်ခြင်း၏
အစွမ်းဖြင့် လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက် တစ်လှည့်စီတင်၍ ဝိပဿနာရှုပါဟု ဆိုလို၏။

ယေဘုယျသက်တမ်း သက်မှတ်ချက်သို့ လိုက်၍ ဘဝတစ်ခု၏ သက်တမ်းကို အနှစ်တစ်ရာပတ်ဝန်းကျင်
ထား၍ ယင်းဘဝတစ်ခု၏ အတွင်း၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့ကို (၃)ပုံ၊ (၁၀)ပုံ စသည်ဖြင့် ပုံ၍ တစ်ပုံ တစ်ပုံ
အတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီတင်၍ ဝိပဿနာရှုရမည့် အပိုင်း
ကဏ္ဍရပ်ပင် ဖြစ်သည်။ သို့အတွက် ရှုပုံစနစ်ကို အကျဉ်းချုပ်၍ အောက်ပါအတိုင်း ရေးသားတင်ပြအပ်ပါသည်။

၁။	အနှစ် (၁၀၀) ကို	(၃) ပုံ ပုံ၍လည်းကောင်း	(၃၃-၃၄-၃၄ နှစ်စီ)
၂။	။	(၁၀) ။	(၁၀ - နှစ်စီ)
၃။	။	(၂၀) ။	(၅ - နှစ်စီ)
၄။	။	(၂၅) ။	(၄ - နှစ်စီ)
၅။	။	(၃၃) ။	(၃ - နှစ်စီ)
၆။	။	(၅၀) ။	(၂ - နှစ်စီ)
၇။	။	(၁၀၀) ။	(၁ - နှစ်စီ)
၈။	။	(၃၀၀) ။	(၁ - ဥတုစီ)
၉။	။	(၆၀၀) ။	(၂ - လစီ)
၁၀။	။	(၂၄၀၀) ။	(၁ - ပက္ခ = ၁၅ - ရက်စီ)

ထိုအပုံအသီးအသီးအတွင်း၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ရုပ်တရားတို့ကို အထက်ပါအတိုင်း အသီးအသီး တစ်ပုံစီ တစ်ပုံစီ ခွဲခြားစိတ်ဖြာ ပိုင်းခြား၍ လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက် တစ်လှည့်စီတင်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ တစ်ပုံပြီးမှ တစ်ပုံ တဖြည်းဖြည်း ရှုပါ။ တစ်ပုံတစ်ပုံ၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားများသည် နောက်နောက်သော အပုံသို့ ပြောင်းရွှေ့ မသွားပုံကိုလည်း ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ရှုပါ။

ထိုနောင် တစ်ရက်တစ်ရက်အတွင်း၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့ကို —

- ၁။ နေနှင့် ည ခွဲ၍ (၂)ပုံ ပုံ၍လည်းကောင်း၊
- ၂။ နေ၌ နံနက် နေ့လည် ညနေ ဟု (၃)ပုံ ပုံ၍လည်းကောင်း၊
- ၃။ ည၌ ညဉ့်ဦးယာမ် သန်းခေါင်ယာမ် မိုးသောက်ယာမ်ဟု (၃)ပုံ ပုံ၍လည်းကောင်း —
(အနှစ်တစ်ရာအတွင်း၌ တည်ရှိသော ရက်တိုင်း ရက်တိုင်း၌ ၆-ပုံစီ ၆-ပုံစီ ပုံ၍ဟု ဆိုလိုသည်။)

ထိုအပုံအသီးအသီး အတွင်း၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားများကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက် တစ်လှည့်စီတင်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။

အထက်ပါအတိုင်း ဝိပဿနာရှုပြီးပါက ထိုတစ်နေ့တာ၏ ယင်းဖော်ပြပါ အချိန်ပိုင်း (၆)ပိုင်းအတွင်းဝယ် အချိန်ပိုင်း တစ်ပိုင်းစီ တစ်ပိုင်းစီ၏ အတွင်း၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့ကို —

- ၁။ ရွှေသို့တက်ရာ၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ရုပ်တရား၊
- ၂။ နောက်သို့ဆုတ်ရာ၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ရုပ်တရား၊
- ၃။ တည့်တည့်ကြည့်ခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ရုပ်တရား၊
- ၄။ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ရုပ်တရား၊
- ၅။ ကွေးရာ၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ရုပ်တရား၊
- ၆။ ဆန့်ရာ၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ရုပ်တရား —

ဤရုပ်တရား အသီးအသီးကိုလည်း ဣရိယာပထပိုင်း သမ္ပဇဉ်ပိုင်းတို့၌ ရေးသားတင်ပြခဲ့သည့် ရှုကွက် အတိုင်း ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်း၍ လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက် တစ်လှည့်စီ တင်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ အသင် သူတော်ကောင်း၏ ပဋိသန္ဓေမှသည် စုတိသို့တိုင်အောင်သော အချိန်ကာလအတွင်း၌ တည်ရှိသော ရက်တိုင်း ရက်တိုင်း၌ အထက်ပါ ရှုကွက်ကို ရှုရမည် ဖြစ်ပေသည်။

ထိုနောက် ထိုထို တစ်နေ့တာ တစ်နေ့တာအတွင်း၌ ရွှေသို့တက်ခိုက် နောက်သို့ဆုတ်ခိုက်စသည့် ဣရိယာ-ပထပိုင်း သမ္ပညေပိုင်းဆိုင်ရာ ထိုထိုအခိုက်အတန့်တို့၌ တစ်ခုသော ခြေလှမ်းအကြိမ်ကို (၆)ပိုင်း ပိုင်း၍ တစ်ပိုင်း တစ်ပိုင်းအတွင်း၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက် တစ်လှည့်စီတင်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ (၆)ပိုင်း ပိုင်းပုံမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ —

- ၁။ ဥဒ္ဓရဏ = မြေမှ ခြေကို ကြွချီမြှောက်သော အခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ရုပ်တရားများ၊
- ၂။ အတိဟရဏ = ကြွချီပြီး ခြေကို ရပ်ထားသော ခြေသို့ တိုင်အောင် ရွှေသို့ ဆောင်ယူခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ရုပ်တရားများ၊
- ၃။ ဝိတိဟရဏ = ရပ်ထားသော ခြေကို ကျော်လွန်သွားအောင် ရွှေဘက်သို့ လှမ်းနေသော ခြေကို ဆောင်ယူ-ခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ရုပ်တရားများ၊ တစ်နည်း — ခလုတ် သစ်ငုတ် စသည်ကို မြင်၍ ရှောင်လွှဲခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ရုပ်တရားများ၊
- ၄။ ဝေါဿန္တန = ရပ်ထားသော ခြေကို ကျော်လွန်သွားအောင် ရွှေသို့ ယူဆောင်လာသော ခြေကို အောက်သို့ လွှတ်ချသော အခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ရုပ်တရားများ၊
- ၅။ သန္နိက္ခေပန = ထိုခြေကို မြေကြီးပေါ်၌ သို့မဟုတ် ကြမ်းပြင်ပေါ်၌ ချထားခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ရုပ်တရားများ၊
- ၆။ သန္နိရုမ္ဘန = တစ်ဖန် ထိုခြေကို နောက်ထပ် ခြေတစ်လှမ်း လှမ်းရန် ယင်းခြေထောက်ကို မြေမှ သို့မဟုတ် ကြမ်းပြင်မှ မကြွခင် မြေကြီးကို သို့မဟုတ် ကြမ်းပြင်ကို ဖိနင်းလိုက်သော အခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ရုပ်တရားများ။ —

ဤအခိုက်အတန့် (၆)မျိုးအတွင်း၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ရုပ်တရားတို့ကို အသီးအသီး လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက် တစ်လှည့်စီတင်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ ခြေတစ်လှမ်းအတွင်း၌ ဖြစ်ပွားသွားကြသော ရုပ်တရားတို့ကို ယင်းကဲ့သို့ အခိုက်အတန့် (၆)မျိုး ခွဲ၍ ရှုရသည့် ရှုကွက် အတိုချုပ်ကို ဤသို့ မှတ်သားပါ။ —

“ ကြွ - ဆောင် - လွှဲ - လွှတ် - ချ - ဖိ ”

ဤစကားရပ်များကား အရိပ်ပြလျှင် အကောင်ထင်ရမည့် ဥပလက္ခဏနည်း နိဒဿနနည်းအားဖြင့် ညွှန်ကြား ပြသသော စကားရပ်များ ဖြစ်ကြသည်။ အနှစ်တစ်ရာဖြင့် သတ်မှတ်ထားအပ်သော အချိန်ကာလ အတွင်းဝယ် ရက်တိုင်းရက်တိုင်း၌ ထိုထို သွား-ရပ်-ထိုင်-လျောင်း ဟူသော ဣရိယာပထအခိုက်အတန့်၊ ရွှေသို့တက်ခြင်း၊ နောက်သို့ဆုတ်ခြင်း၊ တည့်တည့်ကြည့်ခြင်း၊ စောင်းဝှဲကြည့်ခြင်း၊ ကွေးခြင်း၊ ဆန့်ခြင်းစသော ထိုထိုသမ္ပညေ အခိုက်အတန့်တို့၌လည်း ထိုထိုရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်း၍ လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက် တစ်လှည့်စီ တင်၍ ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားနေခြင်း ဖြစ်သည်ဟု သဘောပေါက်ပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၄-၂၅၈။ ကြည့်ပါ။)

ဣတိ တတ္ထ တတ္ထ ဥပ္ပန္နာ ဣတရံ ဣတရံ ကောဋ္ဌာသံ အပ္ပတွာ တတ္ထ တတ္ထေဝ ပဗ္ဗံ ပဗ္ဗံ သန္နိ သန္နိ ဩဓိ ဩဓိ ဟုတွာ တတ္ထကပါလေ ပက္ခိတ္တတိလာ ဝိယ တဋ္ဌတဋ္ဌာယန္တာ သင်္ခါရာ ဘိဇ္ဇန္တိ တဿှာ အနိစ္စာ ဒုက္ခာ အနတ္တာ”တိ။ တဿေဝံ ပဗ္ဗ ပဗ္ဗ ဂတေ သင်္ခါရေ ဝိပဿတော ရူပသမ္ပသနံ သုခမံ ဟောတိ။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၇။)

ဤသို့လျှင် “ကြွ-ဆောင်-လွှဲ-လွှတ်-ချ-ဖိ” ဟူသော ထိုထိုကောဋ္ဌာသံ = အဖို့အစု၌ ဖြစ်ပေါ်သွားကြ-ကုန်သော ရုပ်တရားအပေါင်းတို့သည် ဤမှ တစ်ပါးသော ဤမှ တစ်ပါးသော အခြားအခြားသော နောက်နောက်

ကောဠာသ = အဖို့အစုသို့ မရောက်မူ၍ ထိုထိုကောဠာသ၌သာလျှင် အဆစ်အဆစ် အစပ်အစပ် အပိုင်းအပိုင်း ဖြစ်၍ လောလောပူသော အိုးကင်း၌ ထည့်အပ်သော နှမ်းတို့သည် တဖျစ်ဖျစ်မည်သော အသံကို ပြုကုန်လျက် ပျက်ကုန်သကဲ့သို့ ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်ဟူသော သင်္ခါရတရားတို့သည် ထိုထိုခဏ၌ ခဏမစဲ တသဲသဲ ပြိုပြိုပျက်ပျက် နေကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် အနိစ္စတို့တည်း၊ ဒုက္ခတို့တည်း၊ အနတ္တတို့တည်း။ ဤသို့ ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရှုပွား၍ နေ၏။ ဤသို့ အဆစ်အဆစ် အပိုင်းအပိုင်းဖြစ်ကုန်သော ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ် သင်္ခါရတရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုနေသော ထိုယောဂါဝစရဟန်းတော်၏ ရုပ်တရားကို ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်လျက်ရှိသော ရူပသမ္မသန ဝိပဿနာ-ဉာဏ်သည် သိမ်မွေ့သော အဆင့်သို့ ရောက်ရှိသွားပြီ ဖြစ်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၇။)

ဓာတ်လွန် - ဓာတ်ယုတ်

ထိုခြေတစ်လှမ်းအတွင်းဝယ် “**ကြွ-ဆောင်-လွှဲ-လွှတ်-ချ-မိ**”ဟူသော အခိုက်အတန့် (၆)မျိုးတို့တွင် ခြေကိုကြွချီသော အခိုက်အတန့်၌ ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ်ဟူသော ဓာတ်နှစ်ပါးတို့သည် သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် အားဖြင့် ယုတ်ညံ့သော ပမာဏရှိကုန်၏။ နွံကုန်၏။ တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ် နှစ်ပါးတို့ကား သဘာဝသတ္တိ စွမ်းအင်အားဖြင့် လွန်ကဲသော ပမာဏ ရှိကုန်၏။ စွမ်းအား ကြီးမားကုန်၏။ သန်မာသော စွမ်းအား ရှိကြကုန်၏။ ထို့အတူပင် အတိဟရဏ = ခြေကို ရှေ့သို့ ဆောင်ယူခိုက်၌လည်းကောင်း၊ ဝီတိဟရဏ = ခြေကို လွှဲခိုက်၌လည်း- ကောင်း၊ တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ် နှစ်ပါးတို့သည် သဘာဝသတ္တိ စွမ်းအင်အားဖြင့် လွန်ကဲသော ပမာဏ ရှိကုန်၏။ သန်မာသော စွမ်းအားရှိကုန်၏။ စွမ်းအား ကြီးမားကုန်၏။ ဝေါဿဇန = ခြေကို လွှတ်ခြင်း အောက်သို့ ချခြင်း၌ တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ်ဟူသော ဓာတ်နှစ်ပါးတို့သည် သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင်အားဖြင့် ယုတ်ညံ့သော ပမာဏရှိကုန်၏။ နွံကုန်၏။ ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ် နှစ်ပါးတို့သည် သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင်အားဖြင့် လွန်ကဲသော ပမာဏရှိကုန်၏။ သန်မာသော စွမ်းအား ရှိကုန်၏။ မြေအပြင်၌ ခြေကိုချထားခြင်း = သန္နိက္ခေပန၊ ချီအပ်သော ခြေကို မြေနှင့်တကွ ကြပ်ကြပ်ဖိနှိပ်ခြင်း = သန္နိရုက္ခတို့၌ အလားတူပင် ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ် နှစ်ပါးတို့သည် သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင်အားဖြင့် လွန်ကဲသော ပမာဏရှိကုန်၏။ သန်မာသော စွမ်းအား ရှိကုန်၏။

ဤသို့လျှင် ဝယောဓုမ္မတ္တင်္ဂမရုပ်တရား၌ **ကြွ-ဆောင်-လွှဲ-လွှတ်-ချ-မိ** ဟု နေ့စဉ် နေ့စဉ် ထိုထို သွားခိုက် လာခိုက်တို့၌ (၆)ပုံ ပုံ၍ ထို (၆)ပါးသော ကောဠာသတို့၏ အစွမ်းဖြင့် ယင်းရုပ်တရားတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ လက္ခဏာရေးသုံးတန်သို့ တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၇။)

ခြေကိုကြွချီသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့တွင် စင်စစ်အားဖြင့် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ်တို့၏ လွန်ကဲသော ပမာဏရှိသည်၏ အဖြစ်ကို အလိုရှိအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ - ထို တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ်တို့၏ ပေါ့ပါးသော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ထိုသို့ ခြေကို ကြွချီခိုက်၌ တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ်တို့၏ လွန်ကဲသော ပမာဏရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင် ဤမှတစ်ပါးကုန်သော ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ်တို့၏ ယုတ်ညံ့သော ပမာဏရှိသည်၏အဖြစ်ကို အလိုရှိအပ် ပေသည်။ အဘယ်ကြောင့် နည်းဟူမူ - ထိုပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ်တို့၏ လေးလံသော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ထိုစိတ္တဇရုပ်နှင့် ဆက်စပ်နေသည်၏အဖြစ်ကြောင့် စိတ္တဇရုပ်မှကြွင်းသော ကမ္မဇရုပ် ဥတုဇရုပ် အာဟာ-ရဇရုပ်ဟူသော တိသမုဋ္ဌာန်ရုပ်သည်လည်း ထိုစိတ္တဇရုပ်၏ အလားရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်၏။ ကာယဝိညတ်၏ ဖြစ်ခြင်း၌ ဝါယောဓာတ်၏ လွန်ကဲသော ပမာဏရှိသည်၏အဖြစ်၊ ဝစီဝိညတ်ဖြစ်ခြင်း၌ ပထဝီဓာတ်၏ လွန်ကဲသော ပမာဏရှိသည်၏အဖြစ်သည် ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အနက်ကို ညွှန်ပြကြောင်း ဥဒါဟရဏ်ဟု မှတ်သားပါလေ။ ခြေကိုကြွချီခြင်း၌ကဲ့သို့ ခြေကို ရှေ့သို့ဆောင်ခြင်း ထိုမှ ဤမှ ဆောင်ခြင်း၌လည်း ပေါ့ပါးသော သလ္လဟုကသဘော

ရှိသော ရုပ်တရား၏ ဖြစ်ခြင်းသည် ဖြစ်ရကား ထိုနှစ်ပါးကုန်သော တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ်တို့၏ လွန်ကဲသော ပမာဏရှိသည်၏ အဖြစ်ကို အလိုရှိအပ်၏။ ထို့ကြောင့် အတိဟရဏ ဝီတိဟရဏတို့၌လည်း နည်းတူ မှတ်ပါဟု အဋ္ဌကထာက ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ (မဟာဋီ-၂-၄၀၉။)

၃။ အာဟာရမယရုပ် - ရှုနည်း

ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော နည်းအတိုင်း အမျိုးမျိုးသော အစုအပုံတို့ကို ပုံလျက် ဝယောဓုမ္မတ္တိမ ရုပ်၌ လက္ခဏာရေးသုံးတန်ကို တင်၍ ဝိပဿနာရှုပြီးနောက် တစ်ဖန် ထိုရုပ်တရားကိုပင်လျှင် ခွဲခြမ်းဝေဖန်၍ -

- (က) အာဟာရမယရုပ် = အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်၊
- (ခ) ဥတုမယရုပ် = ဥတုကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်၊
- (ဂ) ကမ္မဇရုပ် = ကံကြောင့်ဖြစ်သောရုပ်၊
- (ဃ) စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ် = စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သောရုပ် -

ဤလေးမျိုးကုန်သော ရုပ်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် လေးပါးကုန်သော ကောဋ္ဌာသ = အစုအပုံတို့ကို ပြု၍ တစ်ခုတစ်ခုသော ကောဋ္ဌာသ = အစုအပုံ၌ လက္ခဏာရေးသုံးတန်ကို တင်လျက် ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်၏။

ထိုရုပ်လေးမျိုးတို့တွင် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် အာဟာရကြောင့်ဖြစ်သော အာဟာရမယ-ရုပ်သည် ဆာလောင်မွတ်သိပ်သောအခါ၊ အစာဝ၍ ရောင့်ရဲသောအခါ၏ အစွမ်းဖြင့် ထင်ရှား၏။ မှန်ပေသည် မွတ်သိပ်ဆာလောင်သောအခါ၌ ဖြစ်သော ရုပ်သည် ညှိုးနွမ်း၏ ပင်ပန်း၏၊ မီးလောင်ငုတ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မီးသွေးတောင်းထက်၌ နားနေသော ကျီးကဲ့သို့လည်းကောင်း အဆင်းမလှဖြစ်၏၊ မကောင်းသောသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ အစာဝ၍ တင်းတိမ်ရောင့်ရဲသောအခါ၌ ဖြစ်သော ရုပ်သည် ရောင့်ရဲ၏၊ အသား၏ စိုစိုပြည်ပြည် ပွားတက်ပြည့်စုံခြင်းဖြင့် ပြိုပြိုဖြိုးဖြိုးရှိ၏၊ နူးညံ့၏၊ သိမ်မွေ့၏၊ ကောင်းသော အတွေ့အထိ ရှိ၏။

ထို့ကြောင့် အသင်ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် အနှစ်တစ်ရာဖြင့် သတ်မှတ်ပိုင်းခြားထားအပ်သော တစ်သက်တာ ဘဝတစ်လျှောက်ဝယ် နေ့စဉ်နေ့စဉ် တစ်နေ့တာ တစ်နေ့တာအတွင်း၌ -

- (က) အစာအာဟာရ ဆာလောင် မွတ်သိပ်သောအခါ၌ ဖြစ်သော ကံ-စိတ်-ဥတု-အာဟာရ ဟူသော အကြောင်းတရား လေးမျိုးကြောင့် ဖြစ်သော စတုသန္တတိရုပ်၊
- (ခ) အစာစားပြီး၍ အစာဝသောအခါ၌ ဖြစ်သော ကံ-စိတ်-ဥတု-အာဟာရ ဟူသော အကြောင်းတရား လေးမျိုးကြောင့် ဖြစ်သော စတုသန္တတိရုပ် -

ယင်းရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်း၍ = ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ၍ လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီ တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ပါ။

နေ့တိုင်း နေ့တိုင်း၌ ထိုစတုသန္တတိရုပ်ကို သိမ်းဆည်း၍ = ဉာဏ်ဖြင့်ပိုင်းခြားယူ၍ ဆာလောင်မွတ်သိပ်သောအခါ၌ ဖြစ်သောရုပ်သည် အစာဝ၍ ပြည့်ဖြိုးသော အချိန်ကာလသို့ မရောက်ဘဲ ဆာလောင်မွတ်သိပ်သော အချိန်ကာလ၌ပင် ချုပ်ပျက်သွားပုံကိုလည်းကောင်း၊ အစာစားပြီး၍ ပြည့်ဖြိုးသော အချိန်ကာလ၌ ဖြစ်သော ရုပ်သည်လည်း ဆာလောင်မွတ်သိပ်သောအခါသို့ မရောက်ဘဲ ယင်းပြည့်ဖြိုးသော အချိန်ကာလ၌ပင် ချုပ်ပျက်သွားပုံကိုလည်းကောင်း ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ လက္ခဏာရေးသုံးတန်ကို တစ်လှည့်စီ တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၈-၂၅၉။)

၄။ ဥတုမယရုပ် - ရှုနည်း

အလားတူပင် အသင်ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် တစ်နေ့တာ တစ်နေ့တာအတွင်း၌ -

- (က) ပူသောအခါ၌ ဖြစ်သော စတုသန္တတိ ရုပ်တရား၊
- (ခ) အေးသောအခါ၌ ဖြစ်သော စတုသန္တတိ ရုပ်တရား -

ဤ ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်း၍ = ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ၍ ယင်းရုပ်တရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ် သုံးတန်-ကို တစ်လှည့်စီ တင်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၉ - ကြည့်။)

၅။ ကမ္မဇရုပ် - ရှုနည်း

အလားတူပင် အသင်ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် တစ်နေ့တာ တစ်နေ့တာအတွင်း၌ -

- ၁။ စက္ခုဒွါရ = မျက်စိ၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော (၅၄)မျိုးသော ရုပ်တရားများ၊
- ၂။ သောတဒွါရ = နား၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော (၅၄)မျိုးသော ရုပ်တရားများ၊
- ၃။ ဃာနဒွါရ = နှာ၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော (၅၄)မျိုးသော ရုပ်တရားများ၊
- ၄။ ဇိဝှိဒွါရ = လျှာ၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော (၅၄)မျိုးသော ရုပ်တရားများ၊
- ၅။ ကာယဒွါရ = ကိုယ်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော (၄၄)မျိုးသော ရုပ်တရားများ၊
- ၆။ မနောဒွါရ = နှလုံး၌ဖြစ်ပေါ်နေသော (၅၄)မျိုးသော ရုပ်တရားများ -

ဤ ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်း၍ = ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ၍ ယင်းရုပ်တရားတို့၏ ဒွါရတစ်ခုမှ ဒွါရတစ်ခုသို့ မပြောင်းမရွှေ့ဘဲ ထိုထို ဒွါရအခိုက်အတန့်၌ပင် ဖြစ်မှု ပျက်မှု ချုပ်ပျက်မှုသဘော စသည်ကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက်ကို တစ်လှည့်စီတင်၍ ဝိပဿနာ ရှုပါ။ (ရုပ်အရေအတွက်နှင့် ပတ်သက်၍ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဇယားများကို ပြန်ကြည့်ပါ။) (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၉-ကြည့်။)

၆။ စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ် - ရှုနည်း

အနှစ် (၁၀၀)ဖြင့် ပိုင်းခြားထားအပ်သော ထိုအချိန်ကာလ၏ တစ်နေ့တာ တစ်နေ့တာ အချိန်ကာလ အတွင်း၌ -

- (က) သောမနဿိတကာလ = ဝမ်းမြောက်မှု ဖြစ်ခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော စတုသန္တတိရုပ်တရားများ၊
- (ခ) ဒေါမနဿိတကာလ = စိတ်မချမ်းသာမှု ဝမ်းနည်းမှု ဖြစ်ရာအခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော စတုသန္တတိ ရုပ်တရားများ -

ထိုရုပ်တရားတို့ကို အသင်ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် သိမ်းဆည်း၍ = ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ၍ လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက်ကို တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၉။)

ဤသို့လျှင် စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ်ကို သိမ်းဆည်း၍ = ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ၍ လက္ခဏာယာဉ်သုံးတန်ကို တင်၍ ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းလျက်ရှိသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်၏ ဉာဏ်၌ ဤဆိုအပ် လတ္တံ့သော သင်္ခါရတရားတို့၏ အလွန်အလွန် တိုတောင်းသော ခဏရှိသည်၏ အဖြစ် အလွန်အလွန် တိုတောင်း-သော သက်တမ်းရှိသည်၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော အနက်သဘောတရားသည် ထင်ရှားလာပေ၏။ -

- ၁။ ဇီဝိတံ အတ္တဘာဝေါ စ၊ သုခဒုက္ခာ စ ကေဝလာ။ ဧကစိတ္တသမာယုတ္တာ၊ လဟူသော ဝတ္ထုတေ ခဏော။
- ၂။ စုလ္လာသီတိ သဟဿာနိ၊ ကပ္ပံ တိဋ္ဌန္တိ ယေ မရူ။ နတွေဝ တေပိ တိဋ္ဌန္တိ၊ ဒွိဟိ စိတ္တေဟိ သမောဟိတာ။

- ၃။ ယေ နိရုဒ္ဓါ မရန္တဿ၊ တိဌမာနဿ ဝါ ဣဓ။ သဗ္ဗေဝ သဒိဿာ ခန္ဓာ၊ ဂတာ အပ္ပဋိသန္ဓိကာ။
၄။ အနန္တရာ စ ယေ ဘဂ္ဂါ၊ ယေ စ ဘဂ္ဂါ အနာဂတေ။ တဒန္တရာ နိရုဒ္ဓါနံ၊ ဝေသမံ နတ္ထိ လက္ခဏေ။
၅။ အနိဗ္ဗတ္တေန န ဇာတော၊ ပစ္စုပ္ပန္နေန ဇီဝတိ။ စိတ္တဘင်္ဂါ မတော လောကော၊ ပညတ္တိ ပရမတ္ထိယာ။
၆။ အနိဓာနဂတာ ဘဂ္ဂါ၊ ပုဇ္ဇော နတ္ထိ အနာဂတေ။ နိဗ္ဗတ္တာ ယေပိ တိဌန္တိ၊ အာရဂ္ဂေ သာသပူပမာ။
၇။ နိဗ္ဗတ္တာနဉ္စ ဓမ္မာနံ၊ ဘင်္ဂေါ နေသံ ပုရက္ခတော။ ပလောကဓမ္မာ တိဌန္တိ၊ ပုရာဏောဟိ အမိဿိတာ။
၈။ ‘အဒဿနတော အာယန္တိ၊ ဘဂ္ဂါ ဂစ္ဆန္တိ’ဒဿနံ။ ဝိဇ္ဇုပ္ပါဒေါ အာကာသေ၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ဝယန္တိ စ။
(မဟာနိဒ္ဒေသ-၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၀။)

၁။ ဇီဝိတဉ္စ = ဇီဝိတိန္ဒြေသည်လည်းကောင်း။ အတ္တဘာဝေါ စ = ဇီဝိတ ဝေဒနာ ဝိညာဏ်ကို ကြဉ်ဖယ်ထား၍ ကြွင်းသော ပရမတ္ထဓမ္မဟု ဆိုအပ်သော အတ္တဘာဝသည်လည်းကောင်း။ သုခဒုက္ခာ စ = သုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာ ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့သည်လည်းကောင်း။ (မဟာဋီ-၂-၄၁၁။) ကေဝလာ = အတ္တနှင့်လည်းကောင်း နိစ္စအဖြစ်နှင့်လည်းကောင်း မရောမယှက် သက်သက်ဖြစ်ကုန်၍။ ဧကစိတ္တသမာယုတ္တာ = တစ်ခု တစ်ခုသော စိတ်နှင့် ယှဉ်တွဲ၍ အတူတကွ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။ (ဧကစိတ္တက္ခဏိကတာယ = တစ်ခုသောစိတ္တက္ခဏာ ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်) လဟုသော = အလွန်တိုတောင်းသော သက်တမ်းရှိသည် ဖြစ်၍ လျင်မြန်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသော။ ခဏော = အသက်ရှင်သော ခဏသည်။ ဝတ္တတေ = ဝတ္တတိ = ဖြစ်ပေါ်၍ နေပေ၏။

၂။ ယေ မရူ = အကြင်နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်။ စုလ္လာသီတိသဟဿာနိ ကပ္ပံ = ရှစ်သောင်းလေးထောင် အတိုင်း အတာ ပမာဏရှိသော ကမ္ဘာကြီး ကာလပတ်လုံး။ တိဌန္တိ = တည်နေကြကုန်၏။ တေပိ = ထိုသို့ အသက်ရှည်စွာသော နေဝသညာနာသညာယတန နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်လည်း။ ဒွိဟိ စိတ္တေဟိ = စိတ္တက္ခဏာ နှစ်ချက်တို့နှင့်။ သမောဟိတာ = အတူတကွဖြစ်ကုန်၍။ နတွေဝ တိဌန္တိ = မတည်ကုန်သည်သာတည်း။ [ကမ္ဘာပေါင်း (၈၄၀၀၀) အသက်ရှင်လျက် တည်နေနိုင်ကြကုန်သော နေဝသညာနာသညာယတန ဗြဟ္မာကြီးတို့၏ သန္တာန်၌သော်မှလည်း ဇီဝိတ ဝေဒနာ သညာစသော စေတသိက် နာမ်တရားစုတို့သည် နှစ်မျိုးသော စိတ်တို့နှင့် အတူတကွ ဖြစ်ပေါ်တည်နေကြသည်ကား မဟုတ်ကုန်။ တစ်ခုသော စိတ်နှင့်သာလျှင် အတူတကွ ဖြစ်ကြကုန်၍ ထိုစိတ်နှင့်ပင် အတူတကွ ချုပ်ပျက်၍ သွားခြင်းကြောင့် ဒုတိယစိတ် ဖြစ်သည့်တိုင်အောင် မတည်နိုင်ကုန်ဟု ဆိုလို၏။ (မဟာဋီ-၂-၄၁၁။)]

၃။ မရန္တဿ = စုတေက္ခယလွန်သော သတ္တဝါ၏။ နိရုဒ္ဓါ = စုတိစိတ်နှင့် အတူတကွ ချုပ်လေကုန်သော။ ယေ ခန္ဓာ = အကြင်ခန္ဓာတို့သည်လည်းကောင်း။ ဣဓ = ဤ ပဝတ္တိအခါ၌။ တိဌမာနဿ = တည်နေဆဲဖြစ်သော = အသက်ရှင်နေဆဲဖြစ်သော သတ္တဝါ၏။ ယေ ဝါ နိရုဒ္ဓါ = အကြင်ပျက်ခြင်း = ဘင်ကာလသို့ ရောက်ရှိသဖြင့် ချုပ်ပျက်သော ခန္ဓာတို့သည်လည်းကောင်း။ သန္တိ = ရှိကြလေကုန်၏။ တေ သဗ္ဗေပိ ခန္ဓာ = ထိုအလုံးစုံသော ခန္ဓာတို့သည်လည်း။ သဒိဿာ = တစ်ချက်တည်း တူညီကြကုန်၏။ အပ္ပဋိသန္ဓိကာ = တစ်ဖန် ပြန်လာ၍ ဆက်စပ်ခြင်း မရှိကုန်မူ၍။ ဂတာ = ဝိဂတာ = ကင်းပျောက်၍ သွားကြလေကုန်၏။ (စုတိ၏ ဘင်ကာလ၌ စုတိခန္ဓာတို့၏ ချုပ်ပျက်ခြင်း၊ ပဝတ္တိအခါ ပရမတ်ခန္ဓာတို့၏ ဘင်ကာလ၌ချုပ်ပျက်ခြင်း၊ ဤချုပ်ပျက်ခြင်း နှစ်မျိုးကား တူညီလျက်ရှိ၏။ ချုပ်ပျက်သည့်အခါ မရှိခြင်းသဘောသို့သာ ရောက်ရှိသွား၏။ ချုပ်ပျက်ပြီးသော ခန္ဓာသည် အသစ်တစ်ဖန် ပြန်ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာ မရှိ၊ မရှိခြင်း သုညသဘောသို့သာ ဆိုက်ရောက်သွား၏။ ယင်းမရှိခြင်း သုညသဘောသို့ ဆိုက်ရောက်သွားပြီးသော ခန္ဓာသည် အသစ်တစ်ဖန်ဖြစ်ပြန်၍ ဖြစ်ဆဲခန္ဓာနှင့် ပြန်လည်ဆက်စပ်ခြင်း သဘောလည်း မရှိ။ စုတိခန္ဓာတို့သည် အသစ်တစ်ဖန် ပြန်လည်၍ မဖြစ်ကြကုန်သကဲ့သို့ အလားတူပင် ထိုစုတိစိတ်မှ ရှေး၌လည်း ခန္ဓာတို့သည်လည်း ချုပ်ပြီးနောက် အသစ်ပြန်လည်၍ ဖြစ်ခြင်းသဘော မရှိကြလေကုန်။ ထို့ကြောင့်

သတ္တဝါတို့၏ အသက်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ဇီဝိတိန္ဒြေသည် တစ်ခုသော စိတ္တက္ခဏာသာလျှင် သက်တမ်းရှိ၏ဟု ဆိုလို၏။)

၄။ ယေ သင်္ခါရာ = အကြင်သင်္ခါရတရားတို့သည်။ အနန္တရာ စ = အနန္တရမေဝ = လွန်လေပြီးသော အခြားမရှိသည့် အခြားမဲ့ကာလ၌သာလျှင်။ ဘဂ္ဂါ = နိရုဒ္ဓါ = ချုပ်ပျက်ခဲ့လေကုန်ပြီ။ ယေ စ သင်္ခါရာ = အကြင် သင်္ခါရတရားတို့သည်လည်း။ အနာဂတေ = အနာဂတ်ကာလ၌။ ဘဂ္ဂါ = ဗျဉ္ဇနသီလာ = ချုပ်ပျက်ခြင်းသဘော ရှိကုန်သည်ဖြစ်၍။ ဘိဇ္ဇိသန္တိ = ချုပ်ပျက်ကြကုန်လတ္တံ့။ တေသံ = ထိုအတိတ်အနာဂတ် သင်္ခါရတရားတို့၏ လည်းကောင်း။ တဒန္တရာ နိရုဒ္ဓါနံ = ထိုအတိတ်အနာဂတ် သင်္ခါရတရားတို့၏ အလယ်၌ ပစ္စုပ္ပန်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်၍ ချုပ်ပျက်ကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့၏လည်းကောင်း။ တေသံ = ထိုအတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟု သုံးမျိုးပြားကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့၏လည်း။ လက္ခဏေ = ပျက်ခြင်း = ဘင်ကာလဟူသော လက္ခဏာကြောင့်။ ဝါ။ ပျက်ခြင်း = ဘင်ကာလဟူသော အမှတ်လက္ခဏာနိမိတ်၌။ ဝေသမံ = မတူထူးခြားကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်သည်။ နတ္ထိ = မရှိသည်သာတည်း။

၅။ အနိဗ္ဗတ္တေန = အနုပ္ပန္နေန = ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် = ဖြစ်-တည်-ပျက်ဟူသော ခဏသုံးပါးအပေါင်းသို့ ရောက်ဆဲ မဟုတ်သော။ စိတ္တေန = စိတ်ဖြင့်။ ဇာတော = ဖြစ်သည် မည်သည်။ နဟောတိ = မဟုတ်။ ပစ္စုပ္ပန္နေန စိတ္တေန = ပစ္စုပ္ပန်စိတ်ဖြင့်။ ဇီဝတိ = အသက်ရှင်သည် မည်၏။ စိတ္တဘင်္ဂါ = စိတ်၏ ချုပ်ပျက်သွားခြင်းကြောင့်။ လောကော = ဤသတ္တလောကသည်။ မတော = သေသည်မည်၏။ ဧဝံ သန္တေပိ = ဤသို့ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ပညတ္တိ = သန္တာနပညတ်သည်။ ပရမတ္ထိယာ ပရမတ္ထဘူတာ = ပရမတ္ထနှင့် စပ်ခြင်းရှိရကား ပရမတ္ထဖြစ်၍ ဖြစ်၏။

[တစ်ဘဝ၌ တစ်ခါသေကျေ ပျက်စီးရခြင်းကား သမုတိသစ္စာ သမုတိမရဏတည်း။ ပရမတ္ထသစ္စာအားဖြင့် စုတိစိတ်၏ ဘင်ကာလသို့ရောက်ရှိခြင်း = ချုပ်ပျက်ခြင်းကိုပင် သေသည်ဟု ဆို၏။ စုတိစိတ်၏ ချုပ်ပျက်ခြင်းကဲ့သို့ ပဝတ္တိအခါ အလုံးစုံသော ထိုထိုစိတ်၏လည်း ချုပ်ပျက်ခြင်း ဘင်ကာလသို့ ရောက်ခြင်းကြောင့် ဤလောကသည် ပရမတ္ထသစ္စာအားဖြင့် သေသည်မည်၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။ ချုပ်ပျက်ပြီးသော စိတ်၏ တစ်ဖန်ပြန်လာ၍ မချုပ်ပျက်သေးသော စိတ်နှင့် ဆက်စပ်ခြင်းမည်သည် မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်တည်း။ ယင်းသို့ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်သဘောအားဖြင့် ပဋိသန္ဓေမှ စုတိတိုင်အောင် အသက်ရှင်၏ဟု ဆိုအပ်ပါသနည်းဟူမူ၊ ထိုထိုထင်ရှား ရှိသော မှီရာဝတ္ထုရုပ်နှင့် တကွသော စိတ်ကို အစွဲပြု၍ “တိဿသည် အသက်ရှင်၏၊ ဖုဿသည် အသက်ရှင်၏” ဤသို့ အခေါ်အဝေါ်စကားဖြစ်ခြင်း၏ အရာဖြစ်၍ ဖြစ်သော အကြင် အဆက်မပြတ် ရှေ့နှင့်နောက် ဆက်စပ်လျက် အထပ်ထပ်ဖြစ်နေသော ခန္ဓာအစဉ်ဟူသော အကြင်သန္တာနပညတ်သည် ရှိ၏။ ထိုလောကဝေါဟာရစကား ဖြစ်ခြင်း၏ အရာဖြစ်သော သန္တာနပညတ်သည် “တိဿသည် အသက်ရှင်၏၊ ဖုဿသည်အသက်ရှင်၏”ဟူသော ဤလောကဝေါဟာရစကား ဖြစ်ခြင်း၌ ကိုးကွယ်အားထားရာ ပရမတ္ထပင် ဖြစ်၏။ မှန်ပေသည် - နာမဂေါတ္တံ န ဇီရတိ (သံ-၁-၄၀။) = အမည်နာမပညတ် အမျိုးအနွယ်ပညတ်သည် မအို” - ဤသို့ ဟောကြားထားတော် မူကုန်၏။ (မဟာဋီ-၂-၄၁၂။)]

၆။ ယေ = အကြင် သင်္ခါရတရားတို့သည်။ ဘဂ္ဂါ = ချုပ်ပျက်သွားကြကုန်၏။ တေ = ထိုချုပ်ပျက်သွားကြကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့သည်။ အနိဓာနဂတာ = တစ်စုံတစ်ခုသော အရပ်၌ သိုမှီးသိမ်းဆည်းထားအပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ မရောက်ရှိကြလေကုန်။ (အထ ခေါ် = တကယ်စင်စစ်အားဖြင့်မူကား။ အဘာဝမေဝ = မရှိခြင်း အဘာဝသဘောသို့သာလျှင်။ ဂတာ = ရောက်ရှိသွားကြလေကုန်၏။) ယတော = အကြင်သင်္ခါရတရား အစုအပုံ မှ။ ဝတ္တမာနဘာဝံ = ဖြစ်ဆဲဝတ္တမာန် = ပစ္စုပ္ပန်အဖြစ်သို့။ အာဂစ္ဆေယျံ = ရောက်ရှိလာကြလေကုန်ရာ၏။ အနာ

မဂ္ဂါမဂ္ဂဏာဒဿနဝိသုဒ္ဓိ နိဒ္ဒေသ - သမ္မသနဏာဓနံ

ဂတေ = နောင်အနာဂတ်အဖို့၌။ တာဒိသော = ထိုကဲ့သို့သော သဘောရှိသော။ ပုဇ္ဇော = သင်္ခါရတရားအစုအပုံသည်။ နတ္ထိ = မရှိသည်သာတည်း။ ယေ = အကြင်ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော သင်္ခါရတရားတို့သည်။ နိဗ္ဗတ္တာ = မိမိ၊ မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင်သဘာဝ လက္ခဏာအသီးအသီးသို့ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်အနေအားဖြင့် ဆိုက်ရောက်လာကုန်သည် ဖြစ်၍ ရအပ်သော အတ္တဘောရှိကုန်၍ = ပရမတ္ထအထည်ကိုယ်ခြင် ထင်ရှားရှိကုန်၍ ဖြစ်ဆဲဖြစ်ကြကုန်၏။ တေပိ = ထိုပစ္စုပ္ပန်သင်္ခါရတရားတို့သည်လည်း။ အာရဂ္ဂေ = ပွတ်ဆောက်ဖျားစူးဖျား၌။ သာသပူမာ = တင်ထားအပ်သော မုန့်ညင်းစေ့လျှင် တူသောဥပမာ ရှိကုန်၍။ တိဌန္တိ = တည်ကြကုန်၏။

[အပ်တစ်ချောင်းသည် ထောင်လျက် တည်နေသည် ဆိုကြစို့။ ထိုသို့ထောင်လျက် စိုက်ထူထားအပ်သော အလွန်အလွန် သေးငယ်သိမ်မွေ့သော အပ်ဖျား၏ ထိပ်ပေါ်၌ ပစ်တင်ထားအပ်သော မုန့်ညင်းစေ့သည် ထိုအပ်၏ အစွန်းထိပ်ဖျားကို ထိကာမျှသည်သာ ဖြစ်၍ လိမ့်ကျသွားကာ ကြာရှည်စွာ မတည်နိုင်သကဲ့သို့ အလားတူပင် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါးအတွင်း၌ တည်ရှိနေကြကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့သည် ဖြစ်ပြီးသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ချုပ်ပျက်၍သာ သွားကြကုန်၏။ ထိုသင်္ခါရတရားတို့၏ ကြာမြင့်စွာ တည်တံ့ခြင်း သဘောသည် မရှိသည်သာတည်း။ ကာလသုံးပါးအတွင်း၌ တည်ရှိကြသော ထိုသင်္ခါရတရား မှန်သမျှတို့သည် မဖြစ်မီ မဖြစ်ခင် ရှေ့အဖို့၌လည်း မရှိကြ။ ဖြစ်ပြီးနောက်၌လည်း မရှိကြ။ ထိုမရှိခြင်း နှစ်မျိုးတို့၏ အလယ်၌သာလျှင် ပွတ်ဆောက်ဖျား၌ တင်ထားအပ်သော မုန့်ညင်းစေ့ပမာ အလွန်အလွန် တိုတောင်းသော အချိန်ကာလ အတွင်း၌သာ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်-ဟူသော ယာယီအခိုက်အတန့်မျှသာ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏ဟု သိရှိပါလေ။ (မဟာဇီ-၂-၄၁၂။)]

၇။ နိဗ္ဗတ္တာနံ = ဖြစ်ပေါ်ပြီးကြကုန်သော။ နေသဉ္စ ဓမ္မာနံ = ထိုသင်္ခါရတရားတို့၏လည်း။ ဘင်္ဂေါ = ပျက်ခြင်း = ဘင် မည်သည်ကို။ ပုရက္ခတော = ရှေ့မှပြုအပ်သည် = ရှေ့သွားပြုအပ်သည်။ ဟောတိ = ဖြစ်ပေ၏။ (စင်စစ် ပျက်လတ္တံ့ ဖြစ်၍ မလွဲမရှောင်နိုင် ဟူလိုသည်။) ပုရာဏောဟိ = ရှေးအတိတ်ဟောင်း ခန္ဓာတို့နှင့်။ အမိဿိတာ = မရောမယှက်ကုန်သည် ဖြစ်၍။ ပလောကဓမ္မာ = ပျက်စီးခြင်း သဘောရှိကုန်သည် ဖြစ်၍။ တိဌန္တိ = တည်နေကြကုန်၏။

၈။ အဒဿနတော = မမြင်အပ်ရာ အရပ်မှ = အာယန္တိ = အာဂစ္ဆန္တိ = လာကုန် ဖြစ်ကုန်၏။ (ဤစကားရပ်ဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ တစ်စုံတစ်ခုသော အစုအပုံမှ လာခြင်း မရှိသည်ကိုပင် ဆိုလိုသည်။) ဘဂ္ဂါ = ဘဂ္ဂါပိ = ပျက်ကုန်ပြီးသော သင်္ခါရတရားတို့သည်လည်း။ အဒဿနံ = မမြင်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့။ ဂစ္ဆန္တိ = ရောက်ကုန်၏။ (တစ်စုံတစ်ခုသော အစုအပုံသို့ ကပ်ရောက်ခြင်း မရှိသောကြောင့် အချင်းခပ်သိမ်း အဘာဝသို့သာလျှင် ရောက်ကုန်၏ ဟူလိုသည်။) အာကာသေ = ကောင်းကင်၌။ ဝိဇ္ဇုပ္ပါဒေါ = လျှပ်ပြက်သကဲ့သို့။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ စ = ဖြစ်လည်း ဖြစ်ကုန်၏။ ဝယန္တိ စ = ပျက်လည်းပျက်ကုန်၏။ ဣတိ အယံ အတ္ထော = ဤသို့သော အနက်သဘောသည်။ ပါကဋ္ဌော = ထင်ရှားသည်။ ဟောတိ = ဖြစ်၏။ (မဟာနိဒ္ဒေသ-၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၀။)

၇။ ဓမ္မတာရုပ် - ရှုနည်း

စက္ခုန္တေ၊ သောတိန္တေ၊ ယာနိန္တေ၊ ဇိဝှိန္တေ၊ ကာယိန္တေ၊ ဇီဝိတိန္တေ စသော ကမ္မဇရုပ်ဟူသော ဣန္ဒြေတို့နှင့် ဆက်စပ်မှုမရှိသော သံ-ကြေး-သလွဲဖြူ-သလွဲမည်း-ရွှေ-ငွေ-ပုလဲ-ပတ္တမြား-ကျောက်မျက်ရွဲ-ခရုသင်း-သန္တာ-ပတ္တမြားနီ-ပတ္တမြားပြောက်-မြေ-ကျောက်တောင်-မြက်-သစ်ပင်-နွယ်-စသည့် သက်မဲ့လောက၌ တည်ရှိသော အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓအမည်ရသော ဩဇဉ်မကရုပ် သဒ္ဓနဝကကလာပ်ရုပ်တရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်တင်၍ ဝိပဿနာ ရှုပါ။

ရှေးဦးစွာ အသင်ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် မိမိ ဝိပဿနာရှုပွားလိုသော သစ်ပင်-ရေ-မြေ-တော-တောင်-ရွှေ-ငွေ-ကျောက်-သံ-ပတ္တမြားစသည့် သက်မဲ့အရာဝတ္ထုတစ်ခုခုကို မိမိ၏ ဝိပဿနာဉာဏ်အရောင် အလင်းဖြင့် ထိုးစိုက်၍ ထိုအရာဝတ္ထု၌ တည်ရှိသော ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့ကို စိုက်ရှုပါ။ ယင်းအရာဝတ္ထု၌ တည်ရှိသော ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့၏ အစုအပုံကို အတုံးအခဲကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်သောအခါ ယင်း ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့၏ အတုံးအခဲ၌ အာကာသဓာတ်ကို တစ်ဖန်မြင်အောင် ဆက်ရှုလိုက်ပါက ရုပ်ကလာပ် အမှုန်များကို လွယ်ကူစွာပင် တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ သို့သော် ဤအဆင့်သို့ တိုင်အောင် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်မျိုးလုံး၌ သင်္ခါရတရားတို့ကို တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုနိုင်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အဖို့မူကား များသောအားဖြင့် မိမိ ဝိပဿနာရှုပွားလိုသော ရွှေ-ငွေ-စသော ယင်းအရာဝတ္ထု၌ တည်ရှိသော ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့ကို စိုက်၍ ရှုလိုက်ရုံ မျှဖြင့်ပင် ယင်းရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို အလွယ်တကူပင် တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။ ယင်းရုပ်ကလာပ်တို့ကို ဓာတ်ခွဲပါ။ ယင်းရုပ်ကလာပ် အသီးအသီး၌ အသံမပါသော် ဩဇာလျှင် (၈)ခုမြောက်ရှိသော ဩဇဋ္ဌမကရုပ်များ ရှိကြ၏။ အသံပါသော် အသံလျှင် (၉)ခုမြောက်ရှိသော သဒ္ဒနဝကကလာပ်ရုပ်များ ရှိကြ၏။ ယင်းပရမတ်ရုပ်တရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပါ။

ဤ ရူပသတ္တက ဝိပဿနာရှုနည်း (၇)နည်းတို့တွင် နံပါတ် (၁)မှ နံပါတ် (၆)တိုင်အောင်သော ရုပ်တရား-တို့ကား သက်ရှိလောက၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်တရားများ ဖြစ်ကြ၏။ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်နှစ်မျိုးလုံး၌ပင် ဝိပဿနာရှုနိုင်ပါသည်။ နောက်ဆုံး၌ ရေးသားတင်ပြထားသော နံပါတ်(၇)ခုမြောက် ဖြစ်သော ဓမ္မတာရုပ် တရားများကား အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓဖြစ်သော သက်မဲ့လောက၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားများသာ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်း ဓမ္မတာရုပ်တို့ကို ဗဟိဒ္ဓ သက်မဲ့လောက၌သာ ရှုပါ။

အရူပသတ္တက ဝိပဿနာ ရှုနည်း

အရူပသတ္တက ဝိပဿနာရှုနည်း၌ —

- ၁။ ကလာပအားဖြင့်ရှုနည်း = ပေါင်းစုခြုံငုံ၍ ရှုနည်း၊
 - ၂။ ယမက = အစုံအားဖြင့် ရှုနည်း၊
 - ၃။ ခဏိကအားဖြင့် ရှုနည်း၊
 - ၄။ ပဋိပါဠိ = အစဉ်အတိုင်းအားဖြင့် ရှုနည်း၊
 - ၅။ ဒိဋ္ဌိဥပ္ပါဋန = ဒိဋ္ဌိကို ခွာသောအားဖြင့် ရှုနည်း၊
 - ၆။ မာနဥပ္ပါဋန = မာနကို ခွာသောအားဖြင့် ရှုနည်း၊
 - ၇။ နိကန္တိပရိယာဒါန = တဏှာ = နိကန္တိကို ကုန်အောင် မဖြစ်အောင် ရှုနည်း —
- ဤသို့အားဖြင့် ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ပုံ (၇)နည်း လာရှိပေသည်။

၁။ ကလာပအားဖြင့် ရှုနည်း

အထက်ပါ ရူပသတ္တက ရှုနည်း၌ လာရှိသော (၇)ဌာနတို့၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားကို ပေါင်းစုခြုံငုံ၍ အနိစ္စဟုလည်းကောင်း ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊ အနတ္တဟုလည်းကောင်း၊ တစ်လှည့်စီ ဝိပဿနာရှုနေသော စိတ်ကို နောက်စိတ်ဖြင့် အနိစ္စဟုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊ အနတ္တဟုလည်းကောင်း တစ်ဖန်ပြန်၍ တစ်လှည့် စီ ဝိပဿနာရှုပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၁-၂၆၂။)

ဤမျှဖြင့် ဝိပဿနာရှုကွက်ကို သဘောမပေါက်သေးသော အသင်ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်အတွက် ရှင်းလင်းချက်များကို ထပ်မံ၍ ရေးသားတင်ပြအပ်ပါသည်။ -

ရူပသတ္တကရှုနည်း၌ ရေးသားတင်ပြခဲ့သော အာဒါနနိက္ခေပနရုပ်မှသည် ဓမ္မတာရုပ်သို့တိုင်အောင်သော (၇)ဌာနတို့၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့ကို (၇)ဌာန မခွဲခြားတော့ဘဲ တစ်ပေါင်းတည်းပြု၍ ယင်းရုပ်တရားတို့ကို အနိစ္စဟုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊ အနတ္တဟုလည်းကောင်း တစ်လှည့်စီ ဝိပဿနာ ရှုပါ။ ထိုသို့ ရှုရာဝယ် အနိစ္စဟူသော ဝိပဿနာစိတ်ကို နောက်ဝိပဿနာစိတ်ဖြင့် တစ်ဖန်ပြန်၍ အနိစ္စဟုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊ အနတ္တဟုလည်းကောင်း တစ်လှည့်စီ ထပ်၍ ဝိပဿနာရှုရပြန်၏။

ဆိုလိုသည်မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏ - ယင်း (၇)ဌာနတို့၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့ကို ပေါင်းစုခြင်း၌ သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် ယင်းရုပ်တရားတို့၏ ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်သွားသည့်သဘောကို = အနိစ္စအခြင်းအရာကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနိစ္စဟု ရှုပါ။ အနိစ္စဟူသော ယင်းဝိပဿနာစိတ်ကိုပင် = အနိစ္စဟူနေသော မနောဒွါရိက ဝိပဿနာဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်ကိုပင် တစ်ဖန် ပြန်၍ နောက်ဝိပဿနာစိတ်ဖြင့် = နောက်ဝိပဿနာဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်ဖြင့် ယင်း ရှေ့ဝိပဿနာဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်၏ ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်သွားသော အနိစ္စအခြင်းအရာကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနိစ္စဟု ရှုပါ။

အလားတူပင် တစ်ဖန် ယင်းရုပ်တရားတို့ကို ပေါင်းစုခြင်း၌ သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် ယင်းရုပ်တရားတို့၏ အနိစ္စ အခြင်းအရာကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနိစ္စဟု ရှုပါ။ အနိစ္စဟူသော ယင်းရှေ့ဝိပဿနာ ဇောစိတ်အစဉ်ကိုပင် တစ်ဖန်ပြန်၍ နောက်ဝိပဿနာစိတ်ဖြင့် = နောက်ဝိပဿနာဇောစိတ်အစဉ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ ယင်းရှေ့ဝိပဿနာစိတ်၏ = ရှေ့ဝိပဿနာဇောစိတ်အစဉ်၏ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံရသည့် သဘောကို = ဒုက္ခအခြင်းအရာကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ဒုက္ခဟု ရှုပါ။

အလားတူပင် တစ်ဖန် ယင်းရုပ်တရားတို့ကို ပေါင်းစုခြင်း၌ သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် ယင်းရုပ်တရားတို့၏ အနိစ္စအခြင်းအရာကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနိစ္စဟု ရှုပါ။ အနိစ္စဟူသော ယင်းရှေ့ဝိပဿနာ ဇောစိတ်အစဉ်ကိုပင် တစ်ဖန်ပြန်၍ နောက်ဝိပဿနာဇောစိတ်အစဉ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ယင်းရှေ့ဝိပဿနာ စိတ်၏ = ရှေ့ဝိပဿနာဇောစိတ်အစဉ်၏ မပျက်စီးဘဲ အကျိတ်အခဲ အခိုင်အမာ အနှစ်သာရအားဖြင့် တည်နေသည့် အတ္တမဟုတ်သည့် အနတ္တအခြင်းအရာကို အာရုံပြု၍ အနတ္တဟု ရှုပါ။

ယင်း(၇)ဌာနတို့၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့ကို ဒုက္ခဟု ရှု၍ ဒုက္ခဟု ရှုသော ယင်းရှေ့ဝိပဿနာစိတ်ကို နောက်ဝိပဿနာစိတ်ဖြင့် အနိစ္စဟုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊ အနတ္တဟုလည်းကောင်း အသီးအသီးခွဲ၍ အလားတူပင် ဝိပဿနာရှုပါ။

အလားတူပင် ယင်း (၇)ဌာနတို့၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့ကို အနတ္တဟု ရှု၍ အနတ္တဟု ရှုသော ယင်း ရှေ့ဝိပဿနာစိတ်ကို နောက်ဝိပဿနာစိတ်ဖြင့် အနိစ္စဟုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊ အနတ္တဟု လည်းကောင်း ဝိပဿနာရှုပါ။ သဘောပေါက်နိုင်လောက်ပေပြီ။

ရှေ့ခိုတ် - နောက်ခိုတ်

ဝိပဿနာရှုနေသော စိတ်ဟူသည် ပုထုဇနနှင့် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်များ၏ သန္တာန်၌ မဟာကုသိုလ် မနောဒွါရိက ဇောဝီထိစိတ်များ ဖြစ်၍ အသေက္ခ = ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၏ သန္တာန်၌ မဟာကြိယာ မနောဒွါရိက ဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်များ ဖြစ်ကြ၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၈၈။)

ဤအရာ၌ ရှေ့စိတ်-နောက်စိတ်ဟု အဋ္ဌကထာဆရာတော်က ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူခြင်းမှာ ယင်း မနော-ဒွါရိက ဝိပဿနာဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်အားလုံးကိုပင် ဧကတ္တနည်းအားဖြင့် ရှေ့စိတ် နောက်စိတ်ဟု ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ စိတ္တက္ခဏတစ်ခု တစ်ခု၏ အတွင်း၌ တည်ရှိသော စိတ်တစ်ခု တစ်ခုကိုသာလျှင် ရည်ညွှန်း၍ ရှေ့စိတ်-နောက်စိတ်ဟု ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူခြင်း မဟုတ်ပေ။ အကြောင်းမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ —

အထက် ရူပသတ္တကရှုနည်းတွင် ရေးသားတင်ပြထားသော (၇)ဌာန၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်တရားတို့ကို အာရုံအလိုက် ခွဲတမ်းချလိုက်သော် ရူပါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၊ ဓမ္မာရုံဟု အာရုံ (၆)မျိုးပြားသည် ကို တွေ့ရှိနိုင်၏။ အနှစ် (၁၀၀)ဖြင့် ပိုင်းခြားထားအပ်သော အချိန်ကာလအတွင်း၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားအားလုံးကို ရည်ညွှန်းထားသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ယင်းရုပ်တရားအားလုံးကို လောကီဝိပဿနာစိတ် တစ်ခုတည်းက တစ်ပြိုင်နက် တစ်ချက်တည်း လောကီဝိပဿနာ ဇောစိတ္တက္ခဏ တစ်ခုအတွင်း၌ကား မသိနိုင်။

(အညထာ) ဧကေနေဝ လောကီယစိတ္တေန ပဉ္စန္ဒ ခန္ဓာနံ ပရိဂ္ဂဟပရိဇာနနာဒီနံ အသမ္ဘဝတော။ န ဟိ သနိဒဿနသပ္ပဋိယာဒိံ ဧကန္တံ အာရမ္မဏံ ကာတုံ သက္ကာ။ (မဟာဋီ-၂-၄၇၀။)

ပုထုဇနအဆင့်တွင်သာ တည်ရှိနေသေးသော အသင်သူတော်ကောင်း၏သန္တာန်၌ ဖြစ်နိုင်သော ဝိပဿနာစိတ်တို့မှာ မဟာကုသိုလ်မနောဒွါရိက ဇောဝီထိစိတ်အစဉ်တို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ တစ်ခုတည်းသော လောကီဝိပဿနာစိတ်ဖြင့် = လောကီဝိပဿနာ စိတ္တက္ခဏ တစ်ချက်တည်းဖြင့် ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို သိမ်းဆည်းခြင်း ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အနိစ္စအချက်၊ ဒုက္ခအချက်၊ အနတ္တအချက်တို့ကို ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့ ဆိုက်အောင် ပိုင်းပိုင်းခြားခြား သိခြင်းစသည်တို့၏ မဖြစ်သင့်သောကြောင့်ပင်တည်း။ မှန်ပေသည် လောကီဝိပဿနာ စိတ္တက္ခဏ တစ်ချက်တည်းဖြင့် ရူပါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံစသည့် အာရုံ (၆)ပါးလုံးကို တစ်ပေါင်းတစ်စည်းတည်း အာရုံပြုခြင်းငှာကား မစွမ်းနိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် —

တမ္ပိ စိတ္တံ အပရေန စိတ္တေန “အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ”တိ သမ္မသတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၂။)

ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရှေ့ဝိပဿနာစိတ်ကို နောက်ဝိပဿနာစိတ်ဖြင့် တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားတော်မူခြင်းသည် ရှေးရှေးသော ဝိပဿနာမနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်ကို နောက်နောက်သော ဝိပဿနာမနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်ဖြင့် တစ်ဖန် ပြန်၍ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ရန် ညွှန်ကြားတော်မူခြင်းသာ ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ ယင်း ဝိပဿနာ မနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်တစ်ခုလုံးက မိမိရှုပွားသုံးသပ်နေသော သင်္ခါရတရား၏ သို့မဟုတ် သင်္ခါရတရားစု၏ အနိစ္စအချက်၊ သို့မဟုတ် ဒုက္ခအချက် သို့မဟုတ် အနတ္တအချက်ကိုသာ အာရုံပြုနေသောကြောင့် ဧကတ္တနည်းအားဖြင့် - တံ စိတ္တံ အပရေန စိတ္တေန = ထိုရှေ့ဝိပဿနာစိတ်ကို နောက်ဝိပဿနာစိတ်ဖြင့် ဝိပဿနာရှုပါ - ဤသို့စသည်ဖြင့် စိတ်တစ်ခုတည်းအနေဖြင့် ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ဤအရာဝယ် အသင်သူတော်ကောင်းသည် သဘာဝယုတ္တိဘက်ကလည်း တစ်ဖန် ဝေဖန်နှိုင်းချိန် စဉ်းစားသင့်လှပေ၏။ နိရောဓသမာပတ်မှ ထစဖြစ်သော အနာဂါမ်အရှင်မြတ်၏ သန္တာန်၌ အနာဂါမိဖိုလ်၊ ရဟန္တာအရှင်မြတ်၏ သန္တာန်၌ အရဟတ္တဖိုလ်သည် အာဝဇ္ဇန်းမပါဘဲ ဖြစ်နိုင်သည့် ထုံးများရှိသော်လည်း ရိုးရိုး အာရုံ (၆)ပါးကို ထိုက်သလိုအာရုံပြုနေသည့် ကာမာဝစရစိတ်များ ဖြစ်ရာအခါ၊ ဝိပဿနာအရာသည်တို့၌ ဝီထိစိတ်တို့သည် အာဝဇ္ဇန်းမပါဘဲ ဖြစ်နိုင်ရိုးဓမ္မတာ မရှိကြပေ။ အာဝဇ္ဇန်းပါမှသာ ဖြစ်နိုင်ရိုးဓမ္မတာ ရှိကြ၏။ တစ်ခုတည်းသော အာဝဇ္ဇန်းကလည်း အာရုံ (၆)ပါးလုံးကို တစ်ပြိုင်နက် တစ်ချက်တည်း ဆင်ခြင်နိုင်သည့် စွမ်းအားကား မရှိပေ။ အာရုံ တစ်မျိုးပြီးမှ တစ်မျိုးကိုသာ ထိုက်သလို ဆင်ခြင်နိုင်၏။ အထက်တွင် တင်ပြထားသော

(၇)ဌာန၌ တည်ရှိသော ခြုံငုံ၍ ဝိပဿနာရှုရမည့် ရုပ်တရားတို့တွင် အာရုံ (၆)ပါးလုံး ထိုက်သလို ပါဝင်နေ၏။ ရူပါရုံကို ဆင်ခြင်သော အာဝဇ္ဇန်း သဒ္ဓါရုံကို ဆင်ခြင်သော အာဝဇ္ဇန်း စသည်ဖြင့် ရှုနေသော ဝိပဿနာဇောဘက်၌လည်း အာဝဇ္ဇန်း အသီးအသီး ထိုက်သလို ရှိနိုင်၏။ အာဝဇ္ဇန်းတစ်မျိုးပါသော ဝိပဿနာဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်တစ်ခုကို တစ်ဝီထိဟု ခေါ်ဆိုရကား အာဝဇ္ဇန်း အမျိုးမျိုး ထိုက်သလို ရှိနိုင်သကဲ့သို့ ဝိပဿနာဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်လည်း အမျိုးမျိုးပင် ရှိနိုင်ပေသည်။

တစ်ဖန် ယင်းရုပ်တရားတို့ကို အာရုံပြု၍ ဝိပဿနာရှုနေသော မနောဒွါရိက ဝိပဿနာဇောဝီထိ စိတ်များကို တစ်ဖန်ပြန်၍ နောက်ဝိပဿနာမနောဒွါရိက ဇောစိတ်ဖြင့် ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားထား၏။ ဤ၌ ရှေ့ဝိပဿနာမနောဒွါရိက ဇောစိတ်အစဉ်က ရုပ်တရားကို အာရုံပြု၏။ နောက်ဝိပဿနာ မနောဒွါရိက ဇောစိတ်အစဉ်က ရှေ့ဝိပဿနာ မနောဒွါရိက ဇောစိတ်အစဉ်ဟူသော နာမ်တရားစုကို အာရုံပြု၏။ ဤသို့လျှင် ရှေ့စိတ်နှင့် နောက်စိတ်တို့ကား အာရုံချင်းလည်း မတူညီကြပေ။

တစ်နည်းဆိုရသော် — ရှေ့စိတ်ဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားအပ်သော ရှေ့ဝိပဿနာ မနောဒွါရိက ဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်များကား ယင်း (၇)ဌာနတို့၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့၏ အနိစ္စအခြင်းအရာ၊ သို့မဟုတ် ဒုက္ခအခြင်း-အရာ၊ သို့မဟုတ် အနတ္တအခြင်းအရာကို အာရုံပြု၏။ နောက်စိတ်ဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားအပ်သော ဝိပဿနာမနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်များက ရှေ့စိတ်ဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားအပ်သော ရှေ့ဝိပဿနာ မနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်ဟူသော နာမ်တရားတို့၏ အနိစ္စအခြင်းအရာ၊ သို့မဟုတ် ဒုက္ခအခြင်းအရာ၊ သို့မဟုတ် အနတ္တအခြင်းအရာဟူသော အခြင်းအရာတစ်မျိုးမျိုးကို အာရုံပြု၏။ ဤသို့လျှင် ရှေ့စိတ်နှင့် နောက်စိတ်တို့သည် = ရှေ့ဝီထိနှင့် နောက်ဝီထိတို့သည် အာရုံချင်းလည်း မတူကွဲပြား ခြားနားကြကုန်၏။ အာရုံချင်း မတူညီသဖြင့် အာဝဇ္ဇန်းချင်းလည်း မတူကွဲပြား ခြားနားလျက်ပင် ရှိ၏။ ရှေ့စိတ်၏ အာဝဇ္ဇန်းကား ရုပ်တရားတို့၏ အနိစ္စအခြင်းအရာ ဒုက္ခအခြင်းအရာ အနတ္တအခြင်းအရာတို့တွင် တစ်မျိုးသော အခြင်းအရာကို ဆင်ခြင်တတ်သော အာဝဇ္ဇန်း ဖြစ်၏။ နောက်စိတ်၏ အာဝဇ္ဇန်းကား ရှေ့စိတ်ဟူသော နာမ်တရားစု၏ အနိစ္စအခြင်းအရာ၊ ဒုက္ခအခြင်းအရာ၊ အနတ္တအခြင်းအရာတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာကို သိ၏။ ရှေ့စိတ်၏ အာဝဇ္ဇန်းနှင့် နောက်စိတ်၏ အာဝဇ္ဇန်းသည် မတူညီသဖြင့် ရှေ့စိတ်ကား ဝီထိစဉ် တစ်ခု၊ နောက်စိတ်ကား ဝီထိစဉ် တစ်ခုပင် ဖြစ်ပေသည်။

တဒါရုံ — တစ်ဖန် သမ္မောဟဝိနောဒနိအဋ္ဌကထာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်း ဝိညာဏပုဒ်အဖွင့်၌ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၄၇။) လက္ခဏာရေးသုံးတန်ကို အာရုံပြုနေသော ဝိပဿနာဇောများ၏ နောင်၌ တဒါရုံကို မရနိုင်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာ အမည်ရသော အလွန်အားကောင်းသော ဗလဝ ဝိပဿနာဇောများ၏ နောင်၌ တဒါရုံကို မရအပ် မရနိုင်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။ ယင်းဖွင့်ဆိုချက်မှာ အလွန်အားကောင်းသော ဗလဝဝိပဿနာပိုင်းကို ရည်ရွယ်၍ ဖွင့်ဆိုထားခြင်းပင် ဖြစ်ကြောင်းကို ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်နှင့် ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာတို့ကို ကိုးကား၍ ရှေးနာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ရေးသားတင်ပြခဲ့၏။ ယခုအခါ၌ အသင်သူတော်ကောင်း၏ သန္တာန်၌ ယုံမှားသံသယများ ကင်းရှင်းသွားစေရန် ရည်သန်၍ ယင်းပဋ္ဌာန်းပါဠိတော် မြတ်ကြီးနှင့် ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာတို့ကို ထပ်မံ၍ တင်ပြအပ်ပါသည်။ —

သေက္ခာ ဝါ ပုထုဇ္ဇနာ ဝါ ကုသလံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿန္တိ၊ ကုသလေ နိရုဒ္ဓေ ဝိပါကော တဒါရမ္မဏတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ (ပဋ္ဌာန-၁-၁၃၃။)

ကုသလေ နိရုဒ္ဓေတိ ဝိပဿနာဇောဝီထိယာ ပစ္ဆိန္နာယ။ **ဝိပါကောတိ** ကာမာဝစရဝိပါကော။ **တဒါရမ္မဏတာတိ** တဒါရမ္မဏတာယ။ တံ ကုသလဿ ဇောဒဿ အာရမ္မဏဘူတံ ဝိပဿိတကုသလံ အာရမ္မဏံ

ကတ္တာ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ အတ္ထော။ န ကေဝလဉ္စ တဒါရမ္မဏာဝသေနော၊ ပဋိသန္ဓိ-ဘဝင်္ဂ-စုတိဝသေနာပိ။ ဝိပါကော ဟိ ကမ္မံ အာရမ္မဏံ ကတ္တာ ဂဟိတပဋိသန္ဓိကဿ ကုသလာရမ္မဏော ဟောတိယေဝ၊ သော ပန ဒုဗ္ဗိညေယျတ္တာ ဣဓ န ဒဿိတော။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၃-၄၃၆။ ပဋ္ဌာနအဋ္ဌကထာ။)

သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပုထုဇနပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်းကောင်း ကုသိုလ်တရားကို အနိစ္စ-အားဖြင့် = အနိစ္စဟု၊ ဒုက္ခအားဖြင့် = ဒုက္ခဟု၊ အနတ္တအားဖြင့် = အနတ္တဟု ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ကြကုန်၏။ ဝိပဿနာရှုနေသော ဝိပဿနာကုသိုလ်ဇောဝီထိသည် = ကုသိုလ်ဇောစိတ်အစဉ်သည် ပြတ်ခဲ့သော် ချုပ်ခဲ့သော် ယင်းဝိပဿနာကုသိုလ်ဇော၏ နောင်၌ ကာမာဝစရဝိပါက်စိတ်သည် ထိုဝိပဿနာကုသိုလ်ဇော၏ အာရုံဖြစ်သော ထိုဝိပဿနာကုသိုလ်ဇော၏ အရှုခံ ကုသိုလ်တရားအာရုံကိုပင် အာရုံပြု၍ တဒါရုံအဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (ပဋ္ဌာန-၁-၁၃၃။)

အဋ္ဌကထာ၌ကား ယင်း ကာမာဝစရဝိပါက်တရားသည် ကုသိုလ်တရားကို အာရုံပြု၍ တဒါရုံ၏ အစွမ်း-ဖြင့်သာ ဖြစ်သည် မဟုတ်သေး၊ ပဋိသန္ဓေကိစ္စ ဘဝင်္ဂကိစ္စ စုတိကိစ္စ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း ဖြစ်နိုင်သေး၏ဟု ဖွင့်ဆိုထား၏။ ထင်ရှားအောင်ဆိုရသော် ဤသို့ ဖြစ်၏။ —

သံသရာခရီး မဆုံးသေးသော သတ္တဝါမှန်သမျှသည် သေခါနီးမရဏာသန္ဓကာလဝယ် ကံ-ကမ္မနိမိတ်-ဂတိနိမိတ်ဟူသော နိမိတ်သုံးမျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးကို အာရုံပြု၍ ဓမ္မတာ ဖြစ်၏။ အကယ်၍ ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးသည် အတိတ်ဘဝ သေခါနီးကာလ မရဏာသန္ဓအခါဝယ် ကုသိုလ်တရားတို့၏ အနိစ္စအခြင်း-အရာကို အာရုံပြု၍ အနိစ္စဟုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခအခြင်းအရာကို အာရုံပြု၍ ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊ အနတ္တအခြင်းအရာကို အာရုံပြု၍ အနတ္တဟုလည်းကောင်း ဝိပဿနာရှုလျက် မရဏာသန္ဓဇောသည် စောခဲ့သည် ဖြစ်အံ့၊ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဘဝသစ် ပဋိသန္ဓေ-ဘဝင်-စုတိဟူသော ဝိပါက်စိတ်သည် ထိုဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံ အာရုံဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံကိုပင် အာရုံပြု၏။ (အခြားကုသိုလ်ကံ အာရုံ တစ်ခုခု ထင်ရာ၌လည်း နည်းတူ မှတ်ပါ။) ထိုကုသိုလ်ကံအာရုံကို ပဋိသန္ဓေ-ဘဝင်-စုတိဟူသော ဝိပါက်တရားက အာရုံပြုမှုသည် သိနိုင်ခဲ့သော သဘောရှိသောကြောင့် ဤပဋ္ဌာန်းပါဠိတော် ပဉ္စာဝါရ အာရမ္မဏပစ္စည်းအရာ၌ ဘုရားရှင်သည် မညွှန်ပြတော် မူခြင်းဖြစ်သည်။ (ပဋ္ဌာန-ဋ္ဌ = အဘိ-ဋ္ဌ-၃-၄၃၆။)

ဤအထက်ပါ ပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာတို့၌ ဝိပဿနာကုသိုလ်ဇော၏ နောင်၌ တဒါရုံကျမှု လာရှိသော-ကြောင့် ယင်းတဒါရုံကျနိုင်၏ဟူသော အဆိုမှာ တရုဏဝိပဿနာဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော နုနယ်သော ဇော၏ နောင်၌ တဒါရုံကျမှုကို ရည်ရွယ်သည်ဟု ဆရာမြတ်တို့ အယူရှိတော်မူကြသည်။ ဗလဝိပဿနာ အမည်ရသော အလွန်အားကောင်းသော ဝိပဿနာဇော၏ နောင်၌ကား အထက်ပါ သမ္မောဟဝိနောဒနီအဋ္ဌကထာကြီး၌ ဖွင့်ဆိုထားသည့်အတိုင်း တဒါရုံ မကျနိုင်ဟုပင် မှတ်ပါ။ ပညာရှိ သူတော်ကောင်းအပေါင်းတို့သည် စိစစ်စူးစမ်း၍ ယူရန် အချက်တစ်ရပ်ပင် ဖြစ်သည်။

အသင်ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်အတွက်ကား လက်တွေ့ စမ်းသပ် ရှုပွားကြည့်ရန် အခွင့်ကောင်းကြီး တစ်ရပ်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ ယင်း အထက်ပါ အဆိုအမိန့်များနှင့် အညီ ဝိပဿနာရှုသော စိတ်ဟူသည်မှာ မနောဒွါရိက ဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်ပင် ဖြစ်သည်။ ယင်း ဝိပဿနာ မနောဒွါရိက ဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်မှာ တဒါရုံ ကျခဲ့သော် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း တစ်ကြိမ်၊ ဇော ခုနစ်ကြိမ်၊ တဒါရုံ နှစ်ကြိမ်တို့ ဖြစ်ကြ၏။ တဒါရုံ မကျခဲ့သော် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း တစ်ကြိမ်၊ ဇော ခုနစ်ကြိမ်တို့ ဖြစ်ကြ၏။

ဇော အသီးအသီး၌လည်းကောင်း၊ အကယ်၍ တဒါရုံကျခဲ့သော် တဒါရုံ အသီးအသီး၌လည်းကောင်း -

- ၁။ ဉာဏ်လည်း ယှဉ်၍ ပီတိလည်း ယှဉ်သော် နာမ်တရား — ၃၄ ၊
- ၂။ ဉာဏ်သာ ယှဉ်၍ ပီတိ မယှဉ်သော် နာမ်တရား — ၃၃ ၊
- ၃။ ဉာဏ် မယှဉ်ဘဲ ပီတိသာ ယှဉ်သော် နာမ်တရား — ၃၃ ၊
- ၄။ ဉာဏ်လည်း မယှဉ် ပီတိလည်း မယှဉ်သော် နာမ်တရား — ၃၂ ၊

ဤသို့ အသီးအသီး ဖြစ်ပေသည်။ (ဓိတ္တန္တိ စေတ္တ သဿယုတ္တစိတ္တံ အဓိပ္ပေတံ။ ပဋိသံ-ဋ-၁-၂၃၉။)

ထို့ကြောင့် ရှေ့စိတ်-နောက်စိတ်ဟု စိတ်ကိုသာ မှတ်၍ ဆိုသော်လည်း ယှဉ်ဖက်သမ္ပယုတ်တရားတို့နှင့် တကွသော ဝိပဿနာမနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်အစဉ် တစ်ခုလုံးကိုပင် ဧကတ္တနည်းအားဖြင့် ရှေ့စိတ်ဟုလည်း-ကောင်း၊ နောက်စိတ်ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်ဆိုထားခြင်းဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ အလားတူပင် ယှဉ်ဖက်သမ္ပယုတ် စေတသိက်များနှင့် အတူတကွသော ယင်းမနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်တစ်ခုလုံးကိုပင် အနိစ္စဟူသော စိတ်၊ ဒုက္ခဟူသော စိတ်၊ အနတ္တဟူသော စိတ် စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပထမစိတ် ဒုတိယစိတ် စသည်ဖြင့် လည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားသည်ဟုလည်း မှတ်သားပါလေ။ ယမကအားဖြင့် ရှုနည်း စသည့် နောက်နောက် ရှုကွက်တို့၌လည်း နည်းတူပင် သဘောပေါက်ပါ။

၂။ ယမက = အစုံအားဖြင့် ရှုနည်း

အာဒါနနိက္ခေပရုပ်ကို ယင်းရုပ်တရား၏ အနိစ္စအခြင်းအရာကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ အနိစ္စဟု ရှုပါ။ ထိုသို့ရှုသော ဝိပဿနာစိတ်ကို = သမ္ပယုတ်တရားတို့နှင့် တကွသော မနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်ကို နောက်ဝိပဿနာစိတ်ဖြင့် = နောက်မနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်ဖြင့် ယင်းပထမဝိပဿနာ မနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်၏ အနိစ္စအခြင်းအရာကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနိစ္စဟု လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခအခြင်းအရာကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊ အနတ္တ အခြင်းအရာကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနတ္တဟုလည်းကောင်း အသီးအသီး ရှုပါ။ အလား-တူပင် အာဒါနနိက္ခေပရုပ်ကို ဒုက္ခဟူသော ဝိပဿနာစိတ်၊ အနတ္တဟူသော ဝိပဿနာစိတ်တို့ကိုလည်း နည်း-တူပင် လက္ခဏာယာဉ် သုံးတန် တစ်လှည့်စီ တင်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။

ဝယောဝုဗ္ဗတ္ထင်္ဂမရုပ်၊ အာဟာရမယရုပ်၊ ဥတုမယရုပ်၊ ကမ္မဇရုပ်၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ်၊ ဓမ္မတာရုပ် အသီး-အသီးကို အနိစ္စဟု (ဒုက္ခဟု၊ အနတ္တဟု) အသီးအသီး ရှု၍ ယင်း အနိစ္စဟု (ဒုက္ခဟု၊ အနတ္တဟု) ရှုသော ဝိပဿနာစိတ်ကို နောက်ဝိပဿနာစိတ်ဖြင့် အနိစ္စဟု (ဒုက္ခဟု၊ အနတ္တဟု) အသီးအသီး နည်းတူ ပြန်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၂။)

[မှတ်ချက် — ကလာပအားဖြင့် ရှုနည်း၌ (၇)ဌာန၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့ကို ဌာနတစ်ခုစီ မခွဲဘဲ ခြုံ၍ ဝိပဿနာရှု၏။ ဤယမကရှုနည်း၌ကား ဌာနတစ်ခုစီ ခွဲ၍ ဝိပဿနာရှု၏။ ဤမျှသာ ထူးထွေကွဲပြားသည်။]

၃။ ခဏိကအားဖြင့် ရှုနည်း

အသင်ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် အာဒါနနိက္ခေပရုပ်ကို အနိစ္စဟု ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ပါ။

- ၁။ ယင်းသို့ ရှုသော ပထမ ဝိပဿနာစိတ်ကို ဒုတိယ ဝိပဿနာစိတ်ဖြင့်၊
- ၂။ ဒုတိယ ဝိပဿနာစိတ်ကို တတိယ ဝိပဿနာစိတ်ဖြင့်၊
- ၃။ တတိယ ဝိပဿနာစိတ်ကို စတုတ္ထ ဝိပဿနာစိတ်ဖြင့်၊

၄။ စတုတ္ထ ဝိပဿနာစိတ်ကို ပဉ္စမ ဝိပဿနာစိတ်ဖြင့် -

အသီးအသီး အနိစ္စဟု ရှုပါ။ (ဒုက္ခဟု ရှုပါ။ အနတ္တဟု ရှုပါ။)

အာဒါနနိက္ခေပရုပ်ကို ဒုက္ခဟု ရှုရာ အနတ္တဟု ရှုရာတို့၌လည်း နည်းတူပင်မှတ်ပါ။ အလားတူပင် ဝယော-
ဇုတ္တဗျာဓိမရုပ်၊ အာဟာရမယရုပ်၊ ဥတုမယရုပ်၊ ကမ္မဇရုပ်၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ်၊ ဓမ္မတာရုပ် အသီးအသီးကို အနိစ္စဟု
လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊ အနတ္တဟုလည်းကောင်း အသီးအသီး ဝိပဿနာရှု၍ ယင်းဝိပဿနာ
စိတ်ကို ဒုတိယဝိပဿနာစိတ်ဖြင့်၊ ဒုတိယဝိပဿနာစိတ်ကို တတိယဝိပဿနာစိတ်ဖြင့်၊ တတိယဝိပဿနာစိတ်
ကို စတုတ္ထဝိပဿနာစိတ်ဖြင့်၊ စတုတ္ထဝိပဿနာစိတ်ကို ပဉ္စမဝိပဿနာစိတ်ဖြင့် တစ်ဖန်ပြန်၍ အသီးအသီး
ဝိပဿနာရှုပါ။ ဤသို့လျှင် အာဒါနနိက္ခေပရုပ်စသော ရုပ်တရား အသီးအသီးကို သိမ်းဆည်းသော စိတ်မှ စ၍
လေးဆင့် လေးဆင့်သော စိတ်တို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီ တင်၍ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ခဲ့သော်
ခဏိကအားဖြင့် ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်သည် မည်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၂။)

ဤ၌လည်း ရူပသတ္တကရှုနည်း၌လာသော (၇)မျိုးသော ရုပ်တို့ကို ခွဲ၍ တစ်ခုစီ ရှုပါ။ ဝယောဇုမုတ္တဗျာဓိမ
ရုပ်၌ အဆင့်ဆင့် ရှုရန် မမေ့ပါနှင့်။ ရှေးဝီထိစိတ်ကို နောက်ဝီထိစိတ်ဖြင့် ဝိပဿနာရှုခြင်း ဖြစ်သည်ကိုလည်း
သဘောပေါက်ပါ။

၄။ ပဋိပါဒ် = အစဉ်အားဖြင့် ရှုနည်း

အာဒါနနိက္ခေပရုပ်ကို အနိစ္စဟု ရှုပွားသုံးသပ်၍ ထိုသို့ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်သော -

- ၁။ ပထမဝိပဿနာစိတ်ကို ဒုတိယဝိပဿနာစိတ်ဖြင့် အနိစ္စဟု ရှုပါ။
- ၂။ ဒုတိယဝိပဿနာစိတ်ကို တတိယဝိပဿနာစိတ်ဖြင့် အနိစ္စဟု ရှုပါ။
- ၃။ တတိယဝိပဿနာစိတ်ကို စတုတ္ထဝိပဿနာစိတ်ဖြင့် အနိစ္စဟု ရှုပါ။
- ၄။ စတုတ္ထဝိပဿနာစိတ်ကို ပဉ္စမဝိပဿနာစိတ်ဖြင့် အနိစ္စဟု ရှုပါ။
- ၅။ ပဉ္စမဝိပဿနာစိတ်ကို ဆဋ္ဌဝိပဿနာစိတ်ဖြင့် အနိစ္စဟု ရှုပါ။
- ၆။ ဆဋ္ဌဝိပဿနာစိတ်ကို သတ္တမဝိပဿနာစိတ်ဖြင့် အနိစ္စဟု ရှုပါ။
- ၇။ သတ္တမဝိပဿနာစိတ်ကို အဋ္ဌမဝိပဿနာစိတ်ဖြင့် အနိစ္စဟု ရှုပါ။
- ၈။ အဋ္ဌမဝိပဿနာစိတ်ကို နဝမဝိပဿနာစိတ်ဖြင့် အနိစ္စဟု ရှုပါ။
- ၉။ နဝမဝိပဿနာစိတ်ကို ဒသမဝိပဿနာစိတ်ဖြင့် အနိစ္စဟု ရှုပါ။
- ၁၀။ ဒသမဝိပဿနာစိတ်ကို ဧကောဒသမဝိပဿနာစိတ်ဖြင့် အနိစ္စဟု ဝိပဿနာ ရှုပါ။ ထို စိတ်ဟူသည်
စိတ်ကို အဦးမူ၍ ညွှန်ပြောဆိုကြောင်း ဖြစ်သော စကားတည်း၊ စေတသိက်တို့လည်း ပါဝင်ကြသည်ဟု
မှတ်ပါ။ (မဟာဋီ-၂-၄၁၄။)

တစ်ဖန် ယင်း အာဒါနနိက္ခေပရုပ်ကိုပင် အနိစ္စဟု ရှုနေသော ဝိပဿနာစိတ်ကို ဒုတိယဝိပဿနာစိတ်ဖြင့်
ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊ အနတ္တဟုလည်းကောင်း အသီးအသီး ဝိပဿနာရှုပါ။ အထက်တွင် တင်ပြထားသည့်
အတိုင်း (၁၀)ဆင့်တိုင်တိုင် ဝိပဿနာရှုပါ။ အလားတူပင် အာဒါနနိက္ခေပရုပ်ကို ဒုက္ခဟု ဝိပဿနာရှု၍
ယင်းဝိပဿနာစိတ်ကို အနိစ္စဟုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊ အနတ္တဟုလည်းကောင်း၊ ယင်းအာဒါန-
နိက္ခေပရုပ်ကို အနတ္တဟု ဝိပဿနာရှု၍ ယင်းဝိပဿနာစိတ်ကို အနိစ္စဟုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊
အနတ္တဟုလည်းကောင်း အထက်ပါအတိုင်း (၁၀)ဆင့်တိုင်တိုင် ဝိပဿနာ ရှုပါ။

ဝယောဂုဗ္ဗတ္ထိမရုပ်, အာဟာရမယရုပ်, ဥတုမယရုပ်, ကမ္မဇရုပ်, စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ်, ဓမ္မတာရုပ် ဤရုပ်တရား အသီးအသီးကိုလည်း အနိစ္စဟုလည်းကောင်း, ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း, အနတ္တဟုလည်းကောင်း အသီးအသီး ဝိပဿနာရှုပါ။ ယင်းဝိပဿနာစိတ်ကို ဒုတိယဝိပဿနာစိတ်ဖြင့်။ပ။ ဒသမဝိပဿနာစိတ်ကို ဧကဒသမ ဝိပဿနာစိတ်ဖြင့် တစ်ဖန်ပြန်၍ လက္ခဏာရေးသုံးတန်ကို တစ်လှည့်စီ တင်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ (အထက်တွင် တင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း နည်းမှီ၍ ရှုပါ။) ဤသို့လျှင် ဝိပဿနာအစဉ်ဖြင့် အလုံးစုံသော နေ့အဖို့ပတ်လုံးလည်း ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ခြင်းငှာ ဖြစ်သင့်လေရာ၏။ (= ရှေ့စိတ်ကို နောက်စိတ်ဖြင့် ဆက်လက်၍ ဆယ်ခုမြောက် စိတ်ထက် ပိုလွန်၍ ဝိပဿနာရှုနေခဲ့သော် တစ်နေ့ပတ်လုံးသော်လည်း ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ခြင်းငှာ ဖြစ်သင့် လေရာ၏။) ထိုသို့ပင် ဖြစ်သင့်သော်လည်း ဆယ်ခုမြောက်ဖြစ်သော ဝိပဿနာစိတ်ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန် တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်သည်တိုင်အောင်သော သမ္မသနလုပ်ငန်းရပ်ဖြင့် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းသည်လည်း- ကောင်း, နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းသည်လည်းကောင်း အဝါးဝစ္စာ နိုင်နိုင်နင်းနင်း လေ့လာအပ်ပြီး ဖြစ်သွား၏။ ထို့ကြောင့် ဒသမစိတ် = ဆယ်ခုမြောက်သော စိတ်၌သာလျှင် တန်ရပ်လေရာ၏ဟု အရိယဝံသကထာ၌ ဖွင့်ဆိုထား၏။ ဤသို့ လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက်ကို တင်၍ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား ပဋိပါဠိ = အစဉ်အားဖြင့် ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်သည် မည်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၂။) ဤ၌လည်း ရှေးဝိထိကို နောက် ဝိထိဖြင့် ဝိပဿနာ ရှုခြင်းကိုသာ ရည်ညွှန်းထားသည်ကိုလည်း သဘောပေါက်လေရာသည်။

၅။ ဒိဋ္ဌိဥဋ္ဌါဇန = ဒိဋ္ဌိကို ခွာသောအားဖြင့် ရှုနည်း

“အဟံ ဝိပဿာမိ၊ မမဝိပဿနာ = ငါသည် ဝိပဿနာရှု၏။ ငါ၏ ဝိပဿနာတည်း”ဟု စွဲယူမိသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား ဒိဋ္ဌိသမုဋ္ဌါဇန = ဒိဋ္ဌိ၏ ပျောက်ခြင်း ကွာခြင်း မည်သည် မဖြစ်သေး။ အလျော်အားဖြင့် ဆိုရမူ “သင်္ခါရာဝ သင်္ခါရေ ဝိပဿန္တိ သမ္မသန္တိ ဝဝတ္ထပေန္တိ ပရိဂ္ဂဟန္တိ ပရိစ္ဆိန္နန္တိ = သင်္ခါရတရားတို့သည်သာလျှင် သင်္ခါရတရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုကုန်၏။ လက္ခဏာယာဉ်ကိုတင်ကာ သုံးသပ်ကုန်၏။ အနိစ္စဟု ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု ပိုင်းခြားမှတ်သားကုန်၏။ သိမ်းဆည်းကုန်၏။ ပိုင်းခြားယူကုန်၏။ ဤသို့ယူသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား ဒိဋ္ဌိကို ခွာခြင်း မည်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၃။)

ဤ၌ ဝိပဿနာရှုတတ်သော သင်္ခါရတရားတို့မှာ ပုထုဇနမျှသာ ဖြစ်နေသေးသော အသင် ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ် အတွက် ကွက်၍ ဆိုရမူ ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် အတူတကွဖြစ်သော မဟာကုသိုလ် မနောဒွါရိကဇောဝိထိ စိတ်အစဉ် နာမ်တရားစုတို့တည်း။ ယင်း ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံဖြစ်သော နာမ်တရားတို့မှာ ယင်း ဝိပဿနာ ဉာဏ်နှင့် အတူတကွဖြစ်သော မဟာကုသိုလ် မနောဒွါရိကဇောဝိထိ စိတ်အစဉ်နာမ်တရားစုတို့ အဝင်အပါ ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ အမည်ရသော သင်္ခါရတရားစုတို့တည်း။

ဤ၌ “ငါ ဝိပဿနာရှု၏။ ငါ၏ ဝိပဿနာတည်း”ဟု စွဲယူတတ်သော “ငါ”မှာ အတ္တကို ရည်ညွှန်းထား- သော စကားဟု မှတ်ပါ။

၆။ မာနဥဋ္ဌါဇန = မာနကို ခွာသောအားဖြင့် ရှုနည်း

“သုဠှ ဝိပဿာမိ၊ မနာဝံ ဝိပဿာမိ = ကောင်းစွာ ဝိပဿနာရှု၏။ စိတ်နှလုံးကို ပွားစေသော အခြင်းအရာ အားဖြင့် ဝိပဿနာရှု၏” ဤသို့ လွန်ကဲသော အဓိမာနဖြင့် စွဲယူသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား မာနကို ခွာအပ်- သည် မည်သည် မဖြစ်သေး။ သင်္ခါရတရားတို့သည်သာလျှင် သင်္ခါရတရားတို့ကို ဝိပဿနာ ရှုကုန်၏။ လက္ခဏာ- ယာဉ်ကို တင်ကာ သုံးသပ်ကုန်၏။ အနိစ္စဟု ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု ပိုင်းခြားမှတ်သားကုန်၏။ သိမ်းဆည်းကုန်၏။

ပိုင်းခြားယူကုန်၏။ ဤသို့ ယူသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား မာနကို ခွာအပ်သည် မည်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၃။)

၇။ နိကန္တိပရိယာဒါနံ = တဏှာ (= နိကန္တိ) ကုန်အောင် မပြစ်အောင် ရှုနည်း

“ဝိပဿိတုံ သက္ကောမိ = ငါသည် ဝိပဿနာရှုခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်၏” ဤသို့ ဝိပဿနာကို သာယာသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား နိကန္တိ မည်သော တဏှာ၏ ရေကဲ့သို့ ခန်းခြောက်လျက် ကုန်ပျက်သော သဘော မည်သည် မဖြစ်နိုင်။ အလျော်အားဖြင့် ဆိုရမူ - သင်္ခါရတရားတို့သည်သာလျှင် သင်္ခါရတရားတို့ကို ဝိပဿနာ ရှုကုန်၏။ လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ သုံးသပ်ကုန်၏။ အနိစ္စဟု ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု ပိုင်းခြားမှတ်သားကုန်၏။ သိမ်းဆည်းကုန်၏။ ပိုင်းခြားယူကုန်၏။ ဤသို့ ယူသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား နိကန္တိမည်သော တဏှာ၏ ရေကဲ့သို့ ခန်းခြောက်လျက် ကုန်ပျက်သော သဘောမည်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၃။)

တစ်ဖန် ဒိဋ္ဌိဥဩဇန မာနဥဩဇန နိကန္တိပရိယာဒါနံ ဖြစ်အောင် တဏှာစွဲ မာနစွဲ ဒိဋ္ဌိစွဲ ပြုအောင် ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ရမည့် အစီအရင်ကိုလည်း အဋ္ဌကထာဆရာတော်က အောက်ပါအတိုင်း ဆက်လက်၍ ဖွင့်ဆို သွားတော်မူ၏။ —

ဒိဋ္ဌိဥဩဇနံ - မာနဥဩဇနံ - နိကန္တိပရိယာဒါနံ (၅ - ၆ - ၇။)

၁။ သစေ သင်္ခါရာ အတ္တာ ဘဝေယျံ။ အတ္တာတိ ဂဟေတုံ ဝဋ္ဋေယျံ။ အနတ္တာ စ ပန အတ္တာတိ ဂဟိတာ။ တသ္မာ တေ အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန အနတ္တာ၊ ဟုတ္တာ အဘာဝဋ္ဌေန အနိစ္စာ၊ ဥပ္ပါဒဝယပဋိပိဋနဋ္ဌေန ဒုက္ခာတိ ပဿတော **ဒိဋ္ဌိဥဩဇနံ** နာမ ဟောတိ။

၂။ သစေ သင်္ခါရာ နိစ္စာ ဘဝေယျံ။ နိစ္စာတိ ဂဟေတုံ ဝဋ္ဋေယျံ။ အနိစ္စာ စ ပန နိစ္စာတိ ဂဟိတာ။ တသ္မာ တေ ဟုတ္တာ အဘာဝဋ္ဌေန အနိစ္စာ၊ ဥပ္ပါဒဝယပဋိပိဋနဋ္ဌေန ဒုက္ခာ၊ အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန အနတ္တာတိ ပဿတော **မာနသမုဩဇနော** နာမ ဟောတိ။

၃။ သစေ သင်္ခါရာ သုခါ ဘဝေယျံ။ သုခါတိ ဂဟေတုံ ဝဋ္ဋေယျံ။ ဒုက္ခာ စ ပန သုခါတိ ဂဟိတာ။ တသ္မာ တေ ဥပ္ပါဒဝယပဋိပိဋနဋ္ဌေန ဒုက္ခာ၊ ဟုတ္တာ အဘာဝဋ္ဌေန အနိစ္စာ၊ အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန အနတ္တာတိ ပဿတော **နိကန္တိပရိယာဒါနံ** နာမ ဟောတိ။

၄။ ဧဝံ သင်္ခါရေ အနတ္တတော ပဿန္တဿ **ဒိဋ္ဌိသမုဩဇနံ** နာမ ဟောတိ။ အနိစ္စတော ပဿန္တဿ **မာနသမုဩဇနံ** နာမ ဟောတိ။ ဒုက္ခတော ပဿန္တဿ **နိကန္တိပရိယာဒါနံ** နာမ ဟောတိ။ ဣတိ အယံ ဝိပဿနာ အတ္တနော အတ္တနော ဌာနေယေဝ တိဋ္ဌတိတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၃-၂၆၄။)

ယသ္မာ ဒိဋ္ဌိသမုဩဇနံ နာမေတ္ထ ဝိသေသတော အနတ္တာနုပဿနာယ ဟောတိ။ တသ္မာ တံ ဒေသေန္တေန “**သစေ သင်္ခါရာ**”တိအာဒိနာ အနတ္တာနုပဿနာဝိမိံ ဝတ္တာ ယသ္မာ ပန အနတ္တတော အနုပဿန္တေန သင်္ခါရာ အနိစ္စတောပိ ဒုက္ခတောပိ အနုပဿိတဗ္ဗာ ဧဝ တဒုပဗြူဟနတော။ တသ္မာ “**ဟုတ္တာ အဘာဝဋ္ဌေနာ**”တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

ယသ္မာ မာနသမုဩဇနံ နာမ အနိစ္စာနုပဿနာယ ဟောတိ။ ခဏေ ခဏေ ဘိဇ္ဇနကေ သင်္ခါရေ ပဿန္တဿ ကုတော မာနဿ အဝသရော။ အနိစ္စသညာ ဘာဝေတဗ္ဗာ အသ္မိမာနသမုဩဇနာယာတိ ဟိ ဝုတ္တံ။

ယသ္မာ နိကန္တိပရိယာဒါနံ နာမ ဒုက္ခာနုပဿနာယ ဟောတိ။ န ဟိ သဘာဝတော၊ ဒုက္ခဝတ္ထုတော စ ဒုက္ခဘူတေ သင်္ခါရေ ပဿန္တဿ တတ္ထ ဤသကမ္ပိ အဘိရတော ဟောတိ။ အဿာဒါနုပဿိနော ဟိ တတ္ထ တဏှာ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ။ သေသံ အနတ္တလက္ခဏေ ဝုတ္တနယမေဝ။ အယံ ပနေတ္ထ သင်္ခေပတ္ထော - ဝုတ္တနယေန ပဋိပါဋိတော သမ္မသနံ ပသုတဿ ယောဂိနော ယဒါ အနတ္တာနုပဿနာ တိက္ခာ သူရာ ဝိသဒါ ပဝတ္တတိ၊ ဣတရာ ဒွေပိ တဒနုဂတိကာ၊ တဒါနေန ဒိဋ္ဌိဥဂ္ဂါဋ္ဌနံ ကတံ ဟောတိ။ အတ္တဒိဋ္ဌိမူလိကာ ဟိ သဗ္ဗာ ဒိဋ္ဌိယော။ အနတ္တာနုပဿနာ စ အတ္တဒိဋ္ဌိယာ ဥဇုပဋိပက္ခာ။

ယဒါ ပန အနိစ္စာနုပဿနာ တိက္ခာ သူရာ ဝိသဒါ ပဝတ္တတိ၊ ဣတရာ ဒွေပိ တဒနုဂတိကာ၊ တဒါနေန မာနသမ္ပုဂ္ဂါဋ္ဌနံ ကတံ ဟောတိ။ သတိ ဟိ နိစ္စဂါဟေ မာနဇ္ဈပုဗ္ဗာ “ဣဒံ နိစ္စံ ၊ ဣဒံ ဝုတ္တိ အာဒိနာ **ဗကမ္ပဗျူဇနော** ဝိယ။ အနိစ္စာနုပဿနာ စ နိစ္စဂါဟဿ ဥဇုပဋိပက္ခာ။

ယဒါ ပန ဒုက္ခာနုပဿနာ တိက္ခာ သူရာ ဝိသဒါ ပဝတ္တတိ၊ ဣတရာ ဒွေပိ တဒနုဂတိကာ၊ တဒါနေန နိကန္တိပရိယာဒါနံ ကတံ ဟောတိ။ သတိ ဟိ သုခသညာယ တဏှာဂါဟောဝ၊ ဒုက္ခာနုပဿနာ စ နိကန္တိယာ ဥဇုပဋိပက္ခာ။

ဧဝံ တိဿန္တံ အနုပဿနာနံ ကိစ္စဝိသေသဝသေန ဒိဋ္ဌိဥဂ္ဂါဋ္ဌနာဒိနိ ဟောန္တိ။ တေန ဝုတ္တံ “**ဣတိ အယံ ဝိပဿနာ အတ္တနော အတ္တနော ဌာနေယေဝ တိဋ္ဌတိ**”တိ။ အနုပဿနာနံ ယထာရဟံ သကကိစ္စကရဏဉ္စိ သကဌာနေယေဝ ဌာနံ။ တသ္မာ ဝိသု သမ္မသနနယော နတ္ထိတိ န ဝတ္တဗုဒ္ဓိ အဓိပ္ပါယော။ (မဟာဋီ-၂-၄၁၆။)

အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန အနတ္တာ

၁။ သင်္ခါရတရားတို့သည် အကယ်၍ အတ္တဖြစ်ကုန်ငြားအံ့၊ အတ္တဟူ၍ ပညာဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်းငှာ သင့်လေ-
ကုန်ရာ၏။ သို့သော် သင်္ခါရတရားတို့သည်ကား အနတ္တစင်စစ် ဖြစ်ကုန်၏။ အနတ္တစင်စစ် ဖြစ်ကုန်လျက်လျှင်
အတ္တဟူ၍ စွဲယူကြခြင်း ဖြစ်၏။ ထိုသို့ အနတ္တစင်စစ် ဖြစ်ပါလျက် အတ္တဟူ၍ အတ္တဝါဒသမားတို့က စွဲယူအပ်-
သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ထိုသင်္ခါရတရားတို့သည် -

- က။ မိမိ အလိုသို့ လိုက်ပါစေတတ်သော အတ္တမရှိသည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော သကတ်အနက်ကြောင့် အနတ္တတို့တည်း။
- ခ။ ရှေးအဖို့၌ ထင်ရှားမရှိ ယခုမှ ရုတ်ခြည်းဖြစ်၍ ချက်တစ်ဖြုတ် ပျက်တတ်သည် ဖြစ်၍ မရှိသည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော သကတ်အနက်ကြောင့် အနိစ္စတို့တည်း။
- ဂ။ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းသည် အဖန်တလဲလဲ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်အပ်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော သကတ် အနက်ကြောင့် ဒုက္ခတို့တည်း။

ဤသို့ အနတ္တ အနိစ္စ ဒုက္ခ လက္ခဏာရေးကိုတင်ကာ သင်္ခါရတရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုသော ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်အား ဒိဋ္ဌိကို ပယ်ခွာခြင်း မည်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၃။)

ဤဝိပဿနာအရာ၌ ဒိဋ္ဌိကို ပယ်ခွာခြင်းမည်သည် အထူးအားဖြင့် အနတ္တာနုပဿနာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်-
လာရ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုအနတ္တာနုပဿနာ ရှုပွားပုံ အစီအရင်ကို “အကယ်၍ သင်္ခါရတရားတို့သည် အတ္တ
ဖြစ်ကုန်ငြားအံ့”စသည်ဖြင့် ဖွင့်ဆိုပြီးနောက် တစ်ဖန် သင်္ခါရတရားတို့ကို အနတ္တအားဖြင့် = အနတ္တဟု ဝိပဿနာ
ရှုနေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စဟုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း
လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ထိုက်သည်သာ ဖြစ်၏ဟု ဆက်လက်ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။

အကြောင်းမူ — ထိုအနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ် ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်တို့က အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်ကို တိုးပွားစေသောကြောင့် ဖြစ်၏။ အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ် ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ် နှစ်ပါးတို့က အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်အား ဒိဋ္ဌိကို ပယ်ခွာနိုင်သည့် စွမ်းအင်များ ပြည့်ဝလာအောင် အားကြီးသော မှီရာ ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးသောကြောင့် အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်သည် စွမ်းအင် တိုးပွားလာသော ပြည့်ဝလာသော အနုပဿနာဉာဏ် ဖြစ်လာ၏။ ထက်မြက်စူးရှလာ၏။ ထို့ကြောင့် သင်္ခါရတရားတို့ကို အနတ္တဟု လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်ပြီးနောက် အနိစ္စဟုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊ လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်ရန် ဆက်လက်၍ အဋ္ဌကထာဆရာတော်က ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ (မဟာဋီ-၂-၄၁၅-၄၁၆။)

ဟုတ္တာ အဘာဝဋ္ဌေန အနိစ္စာ

အဋ္ဌကထာက အနိစ္စလက္ခဏာကို ဖော်ပြရာ၌ - ဟုတ္တာ အဘာဝဋ္ဌေန အနိစ္စာ = ဖြစ်ပြီးနောက် မရှိခြင်း သဘောသို့ ရောက်ရှိသွားသော အနက်သဘောကြောင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စဖြစ်ကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူ၏။ ထိုတွင် ဟုတ္တာ = ဖြစ်ပြီးနောက် ဟူသော စကားရပ်ဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းဥပါဒ်မှ ရှေ့အဖို့၌ ထင်ရှားမရှိ၊ ဆိတ်သုဉ်းသည်၏အဖြစ် ရှေးရှိ၍ ဥပါဒ်-ဋီ-ဘင် ဟူသော ခဏသုံးပါးတို့၏ အပေါင်းဖြစ်သော အလယ်၌ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြသည်။ ထို ဟုတ္တာ = ဖြစ်ပြီးနောက်ဟူသော စကားရပ်ကို ဖွင့်ဆိုပြီး၍ အဘာဝကို ထပ်မံဆိုပြန်သဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ ဥပါဒ်-ဋီ-ဘင်-ဟူသော ခဏသုံးပါးတို့၏ အပေါင်းဖြစ်သော အလယ်၌ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ် ရှေးရှိ၍ ပျက်ခြင်း = ဘင်မှ အထက်ဖြစ်သော နောက်အဖို့၌ ထင်ရှားမရှိ ပျောက်ပျက်သည်၏အဖြစ်ကို ပြသည်။ ဟုတ္တာ အဘာဝ-ဟူသော စကားနှစ်ရပ်ဖြင့်လည်း သင်္ခါရတရားတို့သည် မဖြစ်ခင်က မရှိခြင်း၊ ဖြစ်ပြီးနောက် မရှိခြင်းဟူသော မရှိခြင်း နှစ်မျိုးတို့၏ အလယ်၌သာလျှင် ယာယီ အခိုက်အတန့်အားဖြင့်သာ တည်ရှိနိုင်၍ အခါခပ်သိမ်း မတည်ရှိခြင်းသည် အနိစ္စလက္ခဏာဟု ပြသတည်း။

(ပြည်နိဿယ-၅-၁၄၈-၌လည်း ကြည့်ပါ။)

၂။ သင်္ခါရတရားတို့သည် အကယ်၍ နိစ္စဖြစ်ကုန်ငြားအံ့၊ နိစ္စဟူ၍ ပညာဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်းငှာ သင့်လေကုန်ရာ၏။ သို့သော် သင်္ခါရတရားတို့သည် အနိစ္စစင်စစ် ဖြစ်ကုန်လျက်လျှင် ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကို နိစ္စဟူ၍ စွဲယူခြင်း ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသင်္ခါရတရားတို့သည် ရှေးအဖို့၌ ထင်ရှားမရှိ ယခုမှ ရုတ်ခြည်းဖြစ်၍ ချက်တဖြုတ် ပျက်တတ်သည် ဖြစ်၍ မရှိခြင်းအဘာဝသို့ ရောက်ရှိသွားတတ်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော သကတ်အနက်ကြောင့် အနိစ္စတို့တည်း။ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းသည် အဖန်တလဲလဲ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော သကတ်အနက်ကြောင့် ဒုက္ခတို့တည်း။ မိမိ အလိုသို့ လိုက်ပါစေတတ်သော အတ္တမရှိသည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော သကတ်အနက်ကြောင့် အနတ္တတို့တည်း။ ဤသို့လျှင် ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်လျက်ရှိသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မာနကို ပယ်ခွာခြင်းမည်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၃။)

မာနကို ပယ်ခွာခြင်းမည်သည် အထူးသဖြင့် အနိစ္စာနုပဿနာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း၌ ခဏမစဲ တသဲသဲ ပြိုပြို ပျက်ပျက်နေသော သင်္ခါရတရားတို့ကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်လျက်ရှိသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်၌ “ငါ-ငါ” ဟု ထောင်လွှားတက်ကြွတတ်သော မာန်မာနတရား၏ ထောက်ရာတည်ရာ ဖြစ်နိုင်ရာသော အခွင့်အလမ်းသည် အတည်မှာလျှင် ရှိနိုင်ပါတော့အံ့နည်း။ (သုံးဆယ့်တစ်ဘုံအတွင်း၌လည်း သင်္ခါရတရား အစုအပုံတို့သာ ရှိကြ၏။ သင်္ခါရတရားတို့မှ လွဲ၍ ငါ-ဟူသည်၊ သူ-ဟူသည် မရှိဖြစ်ခဲ့၏။ သင်္ခါရတရားတို့သည်လည်း ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း၌ ခဏမစဲ တသဲသဲ ပြိုပြို ပျက်ပျက်နေသော သဘာဝဓမ္မတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ ထိုသင်္ခါရတရားတို့၌ “ဤသင်္ခါရတရားက ငါပဲ၊ ဤသင်္ခါရတရားက သူပဲ” စသည်ဖြင့် စွဲယူလောက်သည့်

ပြောပြလောက်သည့် အချိန်ကာလသည်လည်း မရှိ ဖြစ်ခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် “ငါ-ငါ”စသည်ဖြင့် ထောင်လွှားတက်ကြွ-တတ်သော မာန်မာနတရားသည် သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စအခြင်းအရာကို ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာမျက်စိဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်နေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ ထောက်ရာတည်ရာကို မရရှိနိုင်ပေဟူလိုသည်။) ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင်က မေဃိယသုတ္တန် (ဥဒါန-၁၂၀)တွင် —

အနိစ္စသညာ ဘာဝေတဗ္ဗာ အသ္မိမာနသမ္ပုပ္ပါဒှာယ။

= “ငါ-ငါ”ဟု ထောင်လွှား တက်ကြွတတ်သော မာနတရားကို ပယ်နှုတ်ရန် အလို့ငှာ အနိစ္စသညာကို ပွားများ အားထုတ်ပါဟု ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။ (မဟာဋီ-၂-၄၁၆။)

ဥပ္ပါဒေယပဋိပဋ္ဌနဋ္ဌေန ဒုက္ခာ

၃။ သင်္ခါရတရားတို့သည် အကယ်၍ သုခဖြစ်ကုန်ငြားအံ့၊ သုခဟူ၍ ပညာဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်းငှာ သင့်လေ-ကုန်ရာ၏။ သို့သော် သင်္ခါရတရားတို့သည် ဒုက္ခစင်စစ် ဖြစ်ကုန်လျက်လျှင် ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကို သုခဟူ၍ စွဲယူခြင်းဖြစ်၏။ (ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံနေရသည့် ဒုက္ခတရား စင်စစ်ဖြစ်ပါကုန်လျက်လျှင် ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကို သုခဟူ၍ စွဲယူခြင်း ဖြစ်၏ ဟူလို။) ထို့ကြောင့် ထိုသင်္ခါရ တရားတို့သည် ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံရတတ်သော အနက် သဘောကြောင့် ဒုက္ခတို့တည်း။ ရှေးက မရှိ ယခုမှ ရုတ်ခြည်း ချက်တစ်ဖြုတ် ဖြစ်ပေါ်လာ၍ ဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက် မရှိခြင်း = အဘာဝသဘောသို့သာ ဆိုက်ရောက်သွားတတ်သော အနက်သဘောကြောင့် အနိစ္စတို့တည်း။ မိမိအလိုသို့ လိုက်ပါစေတတ်သော အတ္တ မရှိသည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော သကတ်အနက်ကြောင့် အနတ္တတို့ တည်း။ ဤသို့ ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာဖြင့် ရှုမြင်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ တဏှာ = နိကန္တိတရား၏ ရေကဲ့သို့ ခန်းလျက် ကုန်ပျက်ခြင်းမည်သည် ဖြစ်ပေါ်၍လာပေ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၄။)

တဏှာ = နိကန္တိတရား၏ ရေကဲ့သို့ ခန်းလျက် ကုန်ပျက်ခြင်းမည်သည် အထူးသဖြင့် ဒုက္ခာနုပဿနာ-ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ မှန်ပေသည် — ပင်ကိုရင်း သဘာဝအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခ၏တည်ရာ အကြောင်း တရားအားဖြင့်လည်းကောင်း ဒုက္ခစင်စစ် အဖြစ်ကြီး ဖြစ်ကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့ကို ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံနေရသည့် အခြင်းအရာကို ဝိပဿနာ-ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ဒုက္ခလက္ခဏာယာဉ်ကိုတင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်လျက်ရှိသော ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ထိုသင်္ခါရတရားတို့အပေါ်၌ အနည်းငယ်မျှသော်လည်း မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်ခြင်း မည်သည် မဖြစ်တော့သည်သာတည်း။ မှန်ပေသည် — သင်္ခါရတရားတို့ကို သာယာဖွယ် အသာဒ သဘော တရားဟု ရှုမြင်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌သာလျှင် ထိုသင်္ခါရတရားတို့အပေါ်၌ နှစ်သက်မြတ်နိုးခြင်း၊ တွယ်တာမက်မောခြင်း တဏှာတရားသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာလေရာ၏ = ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်နိုင်လေရာ၏။ (မဟာဋီ-၂-၄၁၆။)

ဤအနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ် ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်အရာတို့၌လည်း အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်အရာ၌ ဖွင့်ဆိုရေးသားတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း နည်းတူ မှတ်သားရန် မဟာဋီကာဆရာတော်က (မဟာဋီ-၂-၄၁၆)၌ မိန့်မှာထားတော်မူပေသည်။ ထိုမိန့်မှာတော်မူချက်နှင့် အညီ ဉာဏ်နုသူများအတွက် ထပ်မံ၍ အနည်းငယ် ရှင်းလင်းတင်ပြအပ်ပါသည်။ —

အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်သည် မာနစွဲကို ပယ်ခွာနိုင်သည်မှာ ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးနိုင်သည်မှာ မှန်၏။ သို့သော် ယင်းအနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်သည် ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ် အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ် နှစ်ပါးတို့က အားကြီးသော မှီရာ ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးပါမှ ထက်မြက်လာ၏။ စူးရှလာ၏။ ရဲရင့်လာ၏။ တိုးပွားလာ၏။ စွမ်းအင် ပြည့်ဝလာ၏။ ထိုကဲ့သို့ ထက်မြက် စူးရှ ရဲရင့်လာသော၊ တိုးပွားလာသော၊ စွမ်းအင်ပြည့်ဝလာသော၊ ဒုက္ခာ- နုပဿနာဉာဏ် အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ် နှစ်ပါးတို့၏ အားကြီးသော မှီရာ ဥပနိဿယသတ္တိထူးကြီးဖြင့် ကျေးဇူး ပြုပေးမှု အရှိန်အဝါထူးကြီးကို ဆက်ခံရသော အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်ကသာလျှင် မာနစွဲကို ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးနိုင်သော- ကြောင့် သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စလက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ပြီးသော်လည်း ဒုက္ခလက္ခဏာ နှင့် အနတ္တလက္ခဏာကိုပါ တင်၍ ဆက်လက်ကာ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ရန် (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၄)၌ အဋ္ဌကထာ ဆရာတော်က ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

အလားတူပင် ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်သည် တဏှာ = နိကန္တိကို ကုန်ခန်းစေနိုင်သည်ကား မှန်၏။ သို့သော် ယင်းဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်အား အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ် အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ် နှစ်ပါးတို့က တဏှာ = နိကန္တိကို ကုန်ခန်းစေနိုင်သည့် စွမ်းအင်များ ပြည့်ဝလာအောင် ပင်ကိုပကတိအားဖြင့် အားကြီးသော မှီရာ ဥပနိဿယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးသောကြောင့် ယင်းဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်သည် စွမ်းအင်တိုးပွားလာသော ပြည့်ဝလာသော အနုပဿနာဉာဏ်တစ်ခု ဖြစ်လာ၏။ ထက်မြက်စူးရှလာ၏။ ရဲရင့်လာ၏။ ထို့ကြောင့် သင်္ခါရတရားတို့ကို ဒုက္ခ လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ပြီးနောက်လည်း ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စဟုလည်းကောင်း၊ အနတ္တဟုလည်းကောင်း လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ရန် အဋ္ဌကထာဆရာတော်က (ဝိသုဒ္ဓိ- ၂-၂၆၄)၌ ဆက်လက်၍ ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။

လိုရင်းအကျဉ်းချုပ် မှတ်သားရန်

ဤအရာ၌ ဤဆိုလတ္တံ့သော စကားကား အကျဉ်းချုပ်ဆိုလိုရင်း အနက်သဘောတရားတည်း။ အထက်ပါ အရူပသတ္တက ရှုနည်းဝယ် ပဋိပါဒ် = အစဉ်အားဖြင့် ရှုနည်း ဟူသော ဝိပဿနာရှုနည်းကို ရေးသားတင်ပြခဲ့၏။ ဤသို့ ရေးသားဖွင့်ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ပဋိပါဒ်နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်ကို တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ခြင်း သမ္မသနလုပ်ငန်းရပ်ကို အလေ့အကျက် များပြားသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်၌ အကြင်အခါဝယ် အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်သည် ထက်မြက်လာ၏။ ရဲရင့်လာ၏။ သန့်သန့်ရှင်းရှင်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအခါဝယ် အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ် ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ် နှစ်မျိုးတို့သည်လည်း ထိုအနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်၏ နောက်သို့ အစဉ်တစိုက် လိုက်ပါကြရ၏။ ထိုအခါ၌ အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်က ဒိဋ္ဌိကို ပယ်ခွာခြင်း လုပ်ငန်းရပ်ကို ပြုလုပ်ပြီး ဖြစ်တော့၏။ မှန်ပေသည် - မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိမှန်သမျှတို့သည် အတ္တဝါဒ အတ္တဒိဋ္ဌိလျှင် အခြေခံအကြောင်းရင်း ဖစ်မြစ် ရှိကြကုန်၏။ အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်သည်လည်း အတ္တဒိဋ္ဌိနှင့် ဖြောင့်ဖြောင့်ထိပ်တိုက် ဆန့်ကျင်ဘက် အနုပဿနာဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ် ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်နှစ်ပါးတို့က အားကြီးသောမှီရာ ဥပနိဿယသတ္တိထူးကြီးဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးလိုက်သည့် အရှိန်အဝါသတ္တိထူးကြီးကို ဆက်ခံရသော စွမ်းအင်သတ္တိ ပြည့်ဝစုံညီလာသော၊ ထက်မြက်စူးရှ ရဲရင့်သန့်ရှင်းလာသော အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်သည် အတ္တဒိဋ္ဌိကို ဖြိုခွဲနိုင်ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ (မဟာဋီ-၂-၄၁၆။)

အကြင်အခါ၌ကား အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်သည် ထက်မြက်စူးရှလာ၏။ ရဲရင့်လာ၏။ သန့်သန့်ရှင်းရှင်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအခါ၌ ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ် အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ် နှစ်မျိုးတို့သည်လည်း ထိုအနိစ္စာ နုပဿနာဉာဏ်၏ နောက်သို့ အစဉ်တစိုက် လိုက်ပါကြကုန်၏။ ထိုအခါဝယ် အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်က မာနကို

ပယ်ခွာခြင်း လုပ်ငန်းရပ်ကို ပြုပြီး ဖြစ်တော့၏။ မှန်ပေသည် - သင်္ခါရတရားတို့ကို နိစ္စဟု စွဲယူခြင်းသည် ထင်ရှားရှိလတ်သော် “ဣဒံ နိစ္စံ ဣဒံ ဓုဝံ = ဤဌာနသည် မြဲသည့် နိစ္စတည်း၊ ခိုင်ခံ့သည့် ဓုဝတည်း” (မ-၁-၄၀၁။) - ဤသို့စသည်ဖြင့် ဗကဗြဟ္မာ၏ သန္တာန်၌ကဲ့သို့ မာန်မာနတရား ထောင်လွှားတက်ကြွခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာတတ်၏။ အနိစ္စာနုပဿနာသည်လည်း သင်္ခါရတရားကို နိစ္စဟု စွဲယူတတ်သော နိစ္စဂါဟ၏ ဖြောင့်-ဖြောင့် ထိပ်တိုက် ဆန့်ကျင်ဘက် အနုပဿနာဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ် အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ် နှစ်ပါးတို့က အားကြီးသော မှီရာဥပနိဿယသတ္တိထူးကြီးဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးမှု အရှိန်အဝါ သတ္တိထူးကြီးကို ဆက်ခံရသော စွမ်းအင်သတ္တိ ပြည့်ဝစုံညီလာသော၊ ထက်မြက်စူးရှ ရဲရင့်သန့်ရှင်းလာသော အနိစ္စာနုပဿနာ-ဉာဏ်သည် မာနစွဲကို ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးနိုင်ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ (မဟာဋီ-၂-၄၁၆။)

အကြင်အခါ၌ကား ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်သည် ထက်မြက်စူးရှလာ၏။ ရဲရင့်လာ၏။ သန့်သန့်ရှင်းရှင်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအခါ၌ကား အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်၊ အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ် နှစ်မျိုးတို့သည်လည်း ထို ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်၏ နောက်သို့ အစဉ်တစိုက် လိုက်ပါကြရကုန်၏။ ထိုအခါဝယ် ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်က တဏှာ = နိကန္တိတရားကို ကုန်ခန်းစေခြင်းကို ပြုပြီးဖြစ်တော့၏။ မှန်ပေသည် - သင်္ခါရတရားတို့၏ အပေါ်၌ သုခဟုထင်သော အမှတ်သညာသည် ထင်ရှားရှိလတ်သော် ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကို “ငါ့ဟာ”ဟု တဏှာဖြင့် စွဲယူခြင်း တဏှာဂါဟတရားသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဒုက္ခာနုပဿနာသည်လည်း တဏှာ = နိကန္တိတရား၏ ဖြောင့်ဖြောင့် ထိပ်တိုက် ဆန့်ကျင်ဘက် အနုပဿနာတစ်မျိုးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ် အနတ္တာ-နုပဿနာဉာဏ် နှစ်မျိုးတို့က အားကြီးသော မှီရာ ဥပနိဿယသတ္တိထူးကြီးဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးမှု အရှိန်အဝါ သတ္တိထူးကြီးကို ဆက်ခံရသော၊ စွမ်းအင်သတ္တိ ပြည့်ဝစုံညီလာသော၊ ထက်မြက်စူးရှ ရဲရင့်သန့်ရှင်းလာသော ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်သည် တဏှာ = နိကန္တိတရားကို ကုန်ခန်း ပျက်စီးစေနိုင်ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ (မဟာဋီ-၂-၄၁၆။)

ဤသို့လျှင် သင်္ခါရတရားတို့ကို အနတ္တဟု ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ဒိဋ္ဌိကို ပယ်ခွာခြင်းမည်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ အနိစ္စဟု ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မာနကို ပယ်ခွာခြင်းမည်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဒုက္ခဟု ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်သော ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ တဏှာ = နိကန္တိကို ကုန်ခန်းစေခြင်းမည်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဤသို့လျှင် ဤဝိပဿနာသည် မိမိ မိမိ၏ အရာဌာန၌သာလျှင် ရပ်တည်၍ နေပေ၏ဟူသော ဤနည်းဥပဒေကို ညွှန်ပြအပ်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၄။)

ထို့ကြောင့် အသင်သူတော်ကောင်းသည် သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်လုံး တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ပါမှ တဏှာစွဲ မာနစွဲ ဒိဋ္ဌိစွဲဟူသော အစွဲသုံးမျိုးလုံး ပြုတ်နိုင်မည်ဟူသော ဓမ္မူပဒေသ ရှေးဟောင်း ကျင့်စဉ်ထုံး တစ်ရပ်ကို ရိုသေစွာ နာယူမှတ်သားလေရာသည်။ ယင်း ဓမ္မူပဒေသအရ သင်္ခါရတရားတို့ကို အနတ္တဟု ရှုရုံသက်သက်မျှဖြင့်လည်း ယင်းအနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်က ဒိဋ္ဌိကို တဒင်္ဂအားဖြင့် မခွာနိုင် မပယ်နိုင်။ အနိစ္စဟု ရှုရုံသက်သက်မျှဖြင့်လည်း ယင်းအနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်က မာနစွဲကို တဒင်္ဂအားဖြင့် မခွာနိုင် မပယ်နိုင်။ ဒုက္ခဟု ရှုရုံသက်သက်မျှဖြင့်လည်း ယင်းဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်က သိမ်မွေ့သော နိကန္တိတဏှာကို မကုန်စေနိုင် တဒင်္ဂ အားဖြင့် မပယ်နိုင်။ အနုပဿနာဉာဏ်တစ်ခုကို ကျန်အနုပဿနာဉာဏ်နှစ်ခုတို့က အားကြီးသောမှီရာ ဥပနိဿယ သတ္တိဖြင့် အားပေးထောက်ပံ့မှုသာလျှင် ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အနုပဿနာဉာဏ်က ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ ကိလေသာတို့ကို တဒင်္ဂအားဖြင့် ခွာနိုင် ပယ်နိုင်သည်ဟု သိရှိလေရာသည်။

ပဂုဏ ဖြစ်လေပြီ

ဧတ္တာဝတာ ပနဿ ရူပကမ္မဋ္ဌာနမ္ပိ အရူပကမ္မဋ္ဌာနမ္ပိ ပဂုဏံ ဟောတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၄။)

ဤသို့ ရေးသားတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ရူပသတ္တကရှုနည်း အရူပသတ္တကရှုနည်းတို့ကို အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်ဌာနတို့၌ အဝါးဝစွာ နိုင်နိုင်နင်းနင်း ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်နိုင်ခဲ့သော် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်း နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း နှစ်မျိုးလုံး သည်လည်း အဝါးဝစွာ နိုင်နိုင်နင်းနင်း လေ့လာအပ်ပြီးသာ ဖြစ်တော့၏။ ပဂုဏဖြစ်လေပြီ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၄။)

မဟာဝိပဿနာ (၁၈) မျိုး (ဝိသုဒ္ဓိ -၂-၂၆၄။)

ဤ လက်လည်စွာလှ အဝါးဝအောင် လေ့လာအပ်ပြီးသော ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်း နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းရှိသော ထိုယောဂါ-ဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အထက်ဘင်္ဂါနုပဿနာမှစ၍ ပဟာနုပရိညာ၏ အစွမ်းဖြင့် ဤသမ္မသနဉာဏ်ပိုင်း၌ကဲ့သို့ တစ်စိတ်တစ်ဒေသအားဖြင့်သာ မဟုတ်ဘဲ သရုပ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကိစ္စအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဆိုအပ်လတ္တံ့ကုန်သော အကြင်မဟာဝိပဿနာ (၁၈)မျိုးတို့သည် ရှိကုန်၏။ ထို မဟာဝိပဿနာ (၁၈)မျိုးတို့၏ ဤတိရဏပရိညာစခန်းဖြစ်သည့် သမ္မသနဉာဏ်ပိုင်း၌ပင်လျှင် ရှေ့ဦးစွာ တစ်စိတ်တစ်ဒေသကို ထိုးထွင်းလျက်သိသည်ဖြစ်၍ ထိုအနုပဿနာဉာဏ် အသီးအသီးက ဤအရာ၌ ဖြစ်သင့် ဖြစ်ထိုက်ကုန်သော ထိုထိုအနုပဿနာ၏ ထိပ်တိုက်ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ကုန်သော နိစ္စဟု အမှတ်မှားခြင်း နိစ္စသညာစသည်တို့ကို ပယ်စွန့်လေ၏။ ပယ်ခွာလေ၏။

အနိစ္စာနုပဿနာ အစရှိကုန်သော ဝိပဿနာပညာတို့သည် (၁၈)မျိုးကုန်သော မဟာဝိပဿနာတို့ မည်ကုန်၏။ ယင်း မဟာဝိပဿနာ (၁၈)မျိုးတို့တွင် သင်္ခါရတရားတို့အပေါ်၌ -

- ၁။ အနိစ္စာနုပဿနာကို ပွားစေသော ယောဂီသည် နိစ္စဟု အမှတ်မှားသော နိစ္စသညာကို ပယ်ခွာ၏။
- ၂။ ဒုက္ခာနုပဿနာကို ပွားစေသော ယောဂီသည် သုခဟု အမှတ်မှားသော သုခသညာကို ပယ်ခွာ၏။
- ၃။ အနတ္တာနုပဿနာကို ပွားစေသော ယောဂီသည် အတ္တဟု အမှတ်မှားသော အတ္တသညာကို ပယ်ခွာ၏။
- ၄။ အနိစ္စာနုပဿနာ စသည်တို့ကြောင့် ကောင်းစွာ ဖြစ်ပေါ်၍လာသော သင်္ခါရတရားတို့ကို ငြီးငွေ့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် အဖန်တလဲလဲ ရှုသော နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာကို ပွားစေသော ယောဂီသည် သင်္ခါရတရားတို့၌ နှစ်သက်မြတ်နိုးခြင်း နန္ဒီတရားကို ပယ်ခွာ၏။
- ၅။ သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဖြစ်၍ အနိဋ္ဌအသုဘအခြင်းအရာကို သိမြင်သော ဝိပဿနာဉာဏ် ရှေ့သွားရှိ၍ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကို ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် အခြင်းအရာအားဖြင့် အဖန်တလဲလဲ ရှုသော ဝိရာဂါနုပဿနာကို ပွားစေသော ယောဂီသည် သင်္ခါရတရားတို့၌ တပ်မက်သော ရာဂကို ပယ်ခွာ၏။ (သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်းဘင်္ဂကား ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ဝိရာဂသဘောတရား ဖြစ်၏။ ယင်းဝိရာဂသဘောကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ လက္ခဏာယာဉ်သုံးတန် တစ်လှည့်စီ တင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်သော ဝိပဿနာကို ဝိရာဂါနုပဿနာဟု ခေါ်သည်။ တစ်နည်း - သင်္ခါရတို့၏ ပျက်ခြင်းဘင်္ဂကို အာရုံယူ၍ လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက်ကို တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ခိုက် ရာဂသည် တဒင်္ဂအားဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းသွား၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းအနုပဿနာကို ဝိရာဂါနုပဿနာဟု ဆိုသည်။ ရာဂ၏ စင်စစ်ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အရိယမဂ်ဉာဏ်ကိုလည်း ဝိရာဂါနုပဿနာဟုဆိုသည်။ ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၂။)

- ၆။ သင်္ခါရတရားတို့၏ ခဏမစဲတသဲသဲ ချုပ်ပျက်ခြင်းခဏဘင်ကို အာရုံယူ၍ လက္ခဏာယာဉ်ကိုတင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ခြင်းတည်းဟူသော နိရောဓာနုပဿနာကို ပွားစေသော ယောဂီသည် သင်္ခါရတရားတို့၏ အကြောင်းရင်း သမုဒယကို ပယ်ခွာ၏။ (သင်္ခါရတရားတို့၏ ခဏမစဲ တသဲသဲ ချုပ်ပျက်ခြင်း ခဏဘင်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အနုပဿနာကိုလည်း နိရောဓာနုပဿနာဟု ဆိုသည်။ ကိလေသာတို့ကို တဒင်္ဂအားဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းစေသော အနုပဿနာတည်း။ ရာဂ၏ စင်စစ်ချုပ်ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အရိယမဂ်ဉာဏ်ကိုလည်း နိရောဓာနုပဿနာဟုပင် ဆိုသည်။ - ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၂။)
- ၇။ သင်္ခါရတရားတို့ကို တစ်ဖန် မစွဲယူ မစွဲလမ်းမှု၍ စွန့်လွှတ်ကြောင်းဖြစ်သော ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာကို ပွားစေသော ယောဂီသည် တစ်ဖန် ဘဝသစ် အခြင်းအရာအားဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့ကို စွဲယူခြင်း၊ နိစ္စစသည်တို့၏ အခြင်းအရာအားဖြင့် စွဲလမ်းခြင်းတို့ကို ပယ်ခွာ၏။ (သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်းဘင်ကို အာရုံယူ၍ လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်တတ်သော ဝိပဿနာသည် တဒင်္ဂ၏ အစွမ်းဖြင့် ခန္ဓာငါးပါး၊ ဘဝသစ်ကို ပြုပြင်တတ်သော အဘိသင်္ခါရတရားတို့နှင့် အတူတကွ ကိလေသာတို့ကို ပယ်စွန့်တတ်သောကြောင့် ပရိစ္စာဂပဋိနိဿဂ္ဂလည်း မည်၏။ သင်္ခါရတရားတို့၏ ခဏမစဲ တသဲသဲ ချုပ်ပျက်ခြင်းတည်းဟူသော သင်္ခါရအပြစ်ကို ရှုမြင်သဖြင့် ထိုသင်္ခါရတရားနှင့် ထိပ်တိုက် ဆန့်ကျင်ဘက် ပြောင်းပြန် ဖြစ်သော အသင်္ခါရ နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်၌ ညွတ်ကင်းရှိုင်းသောအားဖြင့် ပြေးဝင်သောကြောင့် ပက္ခန္ဓနုပဋိနိဿဂ္ဂလည်းမည်၏။ အရိယမဂ်ဉာဏ်သည် အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်တတ်သော သမုစ္ဆေဒ၏ အစွမ်းဖြင့် ခန္ဓအဘိသင်္ခါရတရားတို့နှင့်တကွ ကိလေသာတို့ကို ပယ်စွန့်တတ်သောကြောင့် ပရိစ္စာဂပဋိနိဿဂ္ဂလည်း မည်၏။ အာရုံမျက်မှောက်ပြုသည်၏ အစွမ်းဖြင့် အသင်္ခါရ အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်၌ ပြေးဝင်သောကြောင့် ပက္ခန္ဓနုပဋိနိဿဂ္ဂလည်း မည်၏။ ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၂။ ယင်းပဋိနိဿဂ္ဂနှင့် ပြည့်စုံသော ဝိပဿနာဉာဏ်သည် ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာမည်၏။)
- ၈။ သင်္ခါရတရားတို့၏ ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း၌ ပျက်မှု ခဏဘင်ကို အာရုံယူ၍ လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ အဖန်တလဲလဲ ရှုသော ဝယာနုပဿနာကို ဖြစ်စေသော ယောဂီသည် ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲတည်းဟူသော အတုံးအခဲပေါ်၌ အမှတ်မှားတတ်သော ဃနသညာကို ပယ်ခွာ၏။ (သင်္ခါရတရားတို့၏ သန္တတိဃန သမူဟဃန ကိစ္စဃန အာရမ္မဏဃနတည်းဟူသော ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲတို့ကို အကြင်ဝိပဿနာ ပညာဖြင့် ခွဲခြားဝေဖန် စိတ်ဖြာခြင်း ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးခြင်းကို ပြု၍ ပရမတ်အစစ် ဓာတ်အနှစ်ဖြစ်သော ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကို - အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန = ကုန်တတ် ပျက်တတ်သော အနက်သဘောကြောင့် အနိစ္စဟု ရှု၏။ ထိုဝိပဿနာပညာသည် ဝယာနုပဿနာ မည်၏။ သင်္ခါရတရားတို့၏ ခဏဘင်ကို အဖန်တလဲလဲ ရှုသည်မှ စ၍ ထိုဝယာနုပဿနာ၏ ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံခြင်းသည် ဖြစ်လေရကား ဃနသညာ၏ ကွာခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ထိုဘင်္ဂါနုပဿနာ = ဝယာနုပဿနာမှ ရှေးအဖို့၌ကား ဝယာနုပဿနာ၏ ထက်ဝန်းကျင် မပြည့်စုံသေးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဃနသညာ၏ ကွာခြင်းသည် မဖြစ်သေး။ ဃနသညာဟူသည် သန္တတိဃန သမူဟဃန ကိစ္စဃန အာရမ္မဏဃနတို့၏ အစွမ်းဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့ကို တစ်ခုတည်းအဖြစ် စွဲယူခြင်း အမှတ်မှားခြင်းတည်း။)
- ၉။ သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်း ချုပ်ခြင်းကို အဖန်တလဲလဲ ရှုသော ဝယာနုပဿနာကို ဖြစ်စေသော ယောဂီသည် အာယူဟနအမည်ရသော ကုသိုလ်သင်္ခါရ အကုသိုလ်သင်္ခါရတို့ကို ပေါင်းစုရုံးစည်းခြင်းကို ပြုတတ်သော တဏှာကို ပယ်ခွာ၏။ (ပစ္စက္ခအားဖြင့်လည်းကောင်း အနုမာန-ဆ၍ သိသော အနွယအားဖြင့်

လည်းကောင်း သင်္ခါရတရားတို့၏ ဘင်ကို ရှု၍ ထိုဘင်ဟု ဆိုအပ်သော ချုပ်ခြင်း၌သာလျှင် နှလုံးသွင်း-
သည်၏အဖြစ် နှလုံးညွတ်သည်၏ အဖြစ်သည် ဝယာနုပဿနာ မည်၏။ သင်္ခါရတရားတို့၏ ထိုပျက်ခြင်း
ချုပ်ခြင်းကို ရှုသော ဝယာနုပဿနာဖြင့် ပညာဘိသင်္ခါရ အပညာဘိသင်္ခါရ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရတည်း
ဟူသော သင်္ခါရတို့ကို ဆည်းပူးရုံးစုပေါင်းစည်းခြင်းကို ပြုသော တဏှာကို စွန့်ခွာနိုင်သတည်း။ အကြင်
မပြတ် ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဖြစ်သော ဝဋ်တရားအကျိုးငှာ အကြင်တဏှာဖြင့် ကုသိုလ်သင်္ခါရ အကုသိုလ်
သင်္ခါရတို့ကို ဆည်းပူးရုံးစု ပေါင်းစည်းခြင်းကို ပြု၏ = ပြုစုပျိုးထောင်၏။ ထိုဝဋ်တရား၌ တဏှာဖြင့်
ထိုယောဂီ၏ စိတ်သည်ကား မညွတ်ပြီ၊ ထို့ကြောင့် ဝယာနုပဿနာကို ဖြစ်စေသောယောဂီသည် အာယု-
ဟနကို ပယ်ခွာ၏ဟု မိန့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ မဟာဋီ-၂-၄၁၇။)

- ၁၀။ သင်္ခါရတရားတို့၏ ဇရာ-မရဏ (= ဌိကာလ-ဘင်ကာလ) ဟူသော နှစ်ပါးသော အဖို့အစုတို့ဖြင့် ဖောက်ပြန်
ပျက်စီးခြင်း ဝိပရိဏာမသဘောကို အဖန်တလဲလဲ ရှုသော ဝိပရိဏာမာနုပဿနာကို ဖြစ်စေသော ယောဂါ-
ဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သင်္ခါရတရားတို့၌ မြဲမြံသည်၏ အဖြစ်ကို မှတ်တတ်သော ဓုဝသညာကို ပယ်ခွာ၏။
- ၁၁။ အနိမိတ္တာနုပဿနာ အမည်ရသော အနိစ္စာနုပဿနာကို ဖြစ်စေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သန္တတိ
ဃန သမူဟဃန မပြုသဖြင့် ရုပ်သန္တတိ နာမ်သန္တတိ ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်တို့ကို ပရမတ္ထဓာတ်သား
တစ်ခုတည်း တစ်လုံးတစ်ခဲတည်း၏ အဖြစ်ကို မှတ်သားတတ်သော သညာဖြင့် စွဲယူအပ်သော လုံးလုံး
လျောင်းလျောင်း အထည်ကိုယ်ရှိသကဲ့သို့ ကပ်၍ ထင်ခြင်းဟူသော နိမိတ်ကို ပယ်ခွာ၏။
- ၁၂။ အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာ အမည်ရသော တောင့်တတပ်မက် နှစ်သက်ဖွယ် မရှိဟု အသိဉာဏ်ဖြစ်ကြောင်း
ဖြစ်သော ဒုက္ခာနုပဿနာကို ဖြစ်စေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သုခကို တောင့်တတတ်သော တဏှာ
ဟူသော ပဏိမိကို ပယ်ခွာ၏။
- ၁၃။ သုညတာနုပဿနာအမည်ရသော သင်္ခါရတရားတို့၏ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်းသည်၏ အဖြစ်ကို အဖန်တလဲလဲ
ရှုတတ်သော အနတ္တာနုပဿနာကို ဖြစ်စေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သင်္ခါရတရားတို့၌ အတ္တဟု
မှားသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း အတ္တာဘိနိဝေသကို ပယ်ခွာ၏။
- ၁၄။ သင်္ခါရတရားတို့၏ နိစ္စ သုခ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်းသည်၏ အဖြစ်ကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော လွန်ကဲ-
သော ဝိပဿနာဟု ဆိုအပ်သော အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာကို ဖြစ်စေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သင်္ခါရ
တရားတို့၌ နိစ္စသာရ စသည်တို့ကို စွဲယူသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော မှားသော နှလုံးသွင်းခြင်းဟု
ဆိုအပ်သော တဏှာနှင့်တကွသော ဒိဋ္ဌိကို = သာရာဒါနာဘိနိဝေသကို ပယ်ခွာ၏။
- ၁၅။ အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော နာမ်ရုပ်ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ရှုမြင်တတ်သော ဝိပဿနာပညာ၊ အကြောင်း
တရားနှင့်တကွသော ယင်းနာမ်ရုပ်၏ အနိစ္စအခြင်းအရာ ဒုက္ခအခြင်းအရာ အနတ္တအခြင်းအရာကို
ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ရှုမြင်တတ်သော ဝိပဿနာပညာဟူသော ယထာဘူတဉာဏဒဿနကို ဖြစ်စေသော
ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် “ငါသည် အတိတ်ဘဝက ဖြစ်ခဲ့လေသလော” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာ-
သော မှားသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းတတ်သော သမ္မောဟာဘိနိဝေသ၊ “အစိုးရသော ပရမီသွာဗြဟ္မာ
စသည်ကြောင့် လောကသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏” ဤသို့စသည်ဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော မှားသောအားဖြင့်
နှလုံးသွင်းတတ်သော သမ္မောဟာဘိနိဝေသကို ပယ်ခွာ၏။
- ၁၆။ သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ ဝိပဿနာ
ရှုပွားသုံးသပ်လျက်ရှိသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်၌ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကို ကြောက်လန့်ဖွယ်ရာ

ဘေးဆိုးကြီးများအဖြစ်ထင်လာ၏။ ယင်းသို့ ကြောက်လန့်ဖွယ်ရာ ဘေးဆိုးကြီးအဖြစ် ထင်လာသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဘဝအားလုံးတို့၌ သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖောက်ပြန် ပျက်စီးတတ်သည့် ဝိပရိ-
ဏာမဓမ္မအပြစ်ကို ရှုမြင်တတ်သော အာဒိနဝါနုပဿနာကို ဖြစ်စေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် တစ်စုံ
တစ်ခုသော သင်္ခါရတရားမျှ၏လည်း ပုန်းအောင်းရာ မှီခိုရာ မရှိသည်၏ အဖြစ်ကို မြင်ခြင်းကြောင့် မှီခိုရာဟု
ကပ်ငြိတတ်သောအားဖြင့် မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းတတ်သော တဏှာဟူသော အာလယာဘိနိဝေသကို
ပယ်ခွာ၏။

၁၇။ သင်္ခါရတရားတို့ကို စွန့်လွှတ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စအချက် ဒုက္ခ
အချက် အနတ္တအချက်စသည်တို့၌ အဖန်တလဲလဲ ဆင်ခြင်တတ် ရှုပွားတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဟု
ဆိုအပ်သော ပဋိသင်္ခါနုပဿနာကို ဖြစ်စေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အပ္ပဋိသင်္ခ အမည်ရသော
သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စအချက် စသည်တို့၌ အဖန်တလဲလဲ ဆင်ခြင်တတ်သော ရှုပွားတတ်သော
ဝိပဿနာဉာဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာကို ပယ်ခွာ၏။

၁၈။ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ ကင်းပြတ်ရပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းခြင်း အကျိုးငှာ အဖန်တလဲလဲ ရှုသော ဝိဝဇ္ဇာနုပ-
ဿနာအမည်ရသော သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ် အနုလောမဉာဏ်ကို ဖြစ်စေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်
ကာမဂုဏ်နှင့် စပ်ယှဉ်ခြင်း အစရှိသော ကိလေသာ၏ ဖြစ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံး
သွင်းခြင်း ဟူသော သံယောဂါဘိနိဝေသကို ပယ်ခွာ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၄။)

ထို (၁၈)ပါးသော မဟာဝိပဿနာတို့တွင် ဤ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟူသော
လက္ခဏာသုံးပါးအပေါင်း၏ အစွမ်းဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့ကို မြင်အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အနိစ္စာနုပဿနာ
ဒုက္ခာနုပဿနာ အနတ္တာနုပဿနာတို့သည် ရအပ်သည် မည်ကုန်၏။

အနိမိတ္တာနုပဿနာ အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာ သုညတာနုပဿနာ

ယာ စ အနိစ္စာနုပဿနာ ယာ စ အနိမိတ္တာနုပဿနာ၊ ဣမေ ဓမ္မာ ဧကတ္ထာ၊ ဗျဉ္ဇနမေဝ နာနံ။ ။ ယာ စ
ဒုက္ခာနုပဿနာ ယာ စ အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာ၊ ဣမေ ဓမ္မာ ဧကတ္ထာ၊ ဗျဉ္ဇနမေဝ နာနံ။ ။ ယာ စ အနတ္တာ-
နုပဿနာ ယာ စ သုညတာနုပဿနာ၊ ဣမေ ဓမ္မာ ဧကတ္ထာ၊ ဗျဉ္ဇနမေဝ နာနံ။ (ပဋိသံ-၂၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၅။)

အနိစ္စာနုပဿနာ အနိမိတ္တာနုပဿနာဟူသော ဤအနုပဿနာ နှစ်မျိုးတို့သည် အနက်အားဖြင့် တူကုန်၏။
သဒ္ဓါသည်သာလျှင် ထူး၏။ ဒုက္ခာနုပဿနာ အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာဟူသော ဤအနုပဿနာ နှစ်မျိုးတို့သည်
အနက်အားဖြင့် တူကုန်၏။ သဒ္ဓါသည်သာလျှင် ထူး၏။ အနတ္တာနုပဿနာ သုညတာနုပဿနာဟူသော ဤ
အနုပဿနာ နှစ်မျိုးတို့သည် အနက်အားဖြင့် တူကုန်၏။ သဒ္ဓါသည်သာလျှင် ထူး၏။

(ပဋိသံ-၂၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၅။)

အနိမိတ္တာနုပဿနာ

နိမိတ္တန္တိ သန္တတိယံ၊ သမူဟေ စ ဧကတ္ထသညာယ ဂယုမာနံ ကာလန္တရာဝဋ္ဌာယိဘာဝေန၊ နိစ္စဘာဝေန စ
သင်္ခါရာနံ သကိစ္စပရိစ္ဆေဒတာယ သဝိဂ္ဂဟံ ဝိယ (သဝိဂ္ဂဟာနံ ဝိယ) ဥပဋ္ဌာနမတ္ထံ။ (မဟာဋီ-၂-၄၁၇။)

နိမိတ္တန္တိ သင်္ခါရနိမိတ္တံ။ ယံ သင်္ခါရာနံ သမူဟာဒိယနဝသေန၊ သကိစ္စပရိစ္ဆေဒတာယ စ သဝိဂ္ဂဟာနံ ဝိယ
ဥပဋ္ဌာနံ။ (မဟာဋီ-၂-၄၁၉။)

နိမိတ္တဓမ္မေသုတိ သမူဟာဒိယနဝသေန စ သကိစ္စပရိစ္ဆေဒတာယ စ သပရိဂ္ဂဟေသု ခန္ဓေသု။
(မူလဋီ-၁-၁၁၃။)

နိမိတ္တဓမ္မာ သင်္ခါရာ တေဟိ သနိမိတ္တာ သဝိဂ္ဂဟာ ဝိယ ဥပဋ္ဌဟန္တိတိ တေသံ အဘာဝိတဘာဝနဿ
ဘာဝိတဘာဝနဿ စ ဥပဋ္ဌဟနာကာရံ ဒဿေန္တော “သမူဟာဒိ”တိအာဒိမာဟ။ (အနုဋီ-၁-၁၂၁။)

နိမိတ္တန္တိ သင်္ခါရနိမိတ္တံ၊ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နာနံ သင်္ခါရာနမေဝေတံ အဓိဝစနံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၄။)

သင်္ခါရနိမိတ္တန္တိ “သင်္ခါရာနံ သမူဟာဒိယနဝသေန၊ သကိစ္စပရိစ္ဆေဒတာယ စ သဝိဂ္ဂဟာနံ ဝိယ ဥပဋ္ဌာန”န္တိ
ဝုတ္တော ဝါယမတ္ထော။ သင်္ခါရာနံ ပန တထာ ဥပဋ္ဌာနံ သင်္ခါရဝိနိမုတ္တံ န ဟောတိတိ အာဟ “အတိတာ။ ပ ။
အဓိဝစန”န္တိ။ (မဟာဋီ-၂-၄၄၇။)

ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာဆရာတော်က နိမိတ္တအရ သင်္ခါရနိမိတ်ကို ဆိုလိုကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ထိုနိမိတ္တ
ဟူသော အမည်သည် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော သင်္ခါရတရားတို့၏
အမည်ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၄)၌ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။

ဤကဲ့သို့ ရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုချက်နှင့် ဆက်စပ်၍ ဋီကာဆရာတော်များက “အဓိဝစနံ နာမံရိရာ ဥပစာ”-
ဟူသော သဒ္ဒါစည်းကမ်းနှင့်အညီ ဤသို့ ရှင်းလင်းတင်ပြထားတော်မူကြ၏။ ဝိပဿနာ ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို
ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် တကယ့် ဝိပဿနာနယ်မြေ အစစ်သို့ ရောက်အောင် မစီးဖြန်းရသေးသော
မစီးဖြန်းဖူးသေးသော ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် စီးဖြန်းဖူးသော်လည်း ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို ခေတ္တယာယီ ဖြစ်စေ၊ ခပ်ကြာကြာ
ဖြစ်စေ ချထားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး = သင်္ခါရတရားတို့ကို အတုံးလိုက် အခဲလိုက်
မြင်နေတတ်၏။ ရုပ်တရားတို့ကို သန္တတိယန အတုံးအခဲ၊ သမူဟယန အတုံးအခဲ၊ ကိစ္စယန အတုံးအခဲ မပြုဘဲ၊
နာမ်တရားတို့ကိုလည်း သန္တတိယန အတုံးအခဲ၊ သမူဟယန အတုံးအခဲ၊ ကိစ္စယန အတုံးအခဲ၊ အာရမ္မဏယန
အတုံးအခဲ မပြုဘဲ အတုံးလိုက် အခဲလိုက် မြင်နေတတ်၏။

ထိုသန္တတိယန အတုံးအခဲ = ရုပ်နာမ် သန္တတိ အစဉ်အတန်း အတုံးအခဲ၊ သမူဟယန အတုံးအခဲ = ရုပ်-
နာမ် အပေါင်းအစု အတုံးအခဲ၊ ကိစ္စယန အတုံးအခဲ = ရုပ်-နာမ် လုပ်ငန်းကိစ္စ အတုံးအခဲ၊ အာရမ္မဏယန
အတုံးအခဲ = အာရုံယူတတ်သော ဝိပဿနာရှုနေသော နာမ်တရားတို့၏ အတုံးအခဲ ဟူသော ဤအတုံးအခဲတို့မှာ
ဝိပဿနာဘာဝနာကို မပွားများရသေးသော၊ သို့မဟုတ် ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို ချထားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အဖို့ ထင်လာ
မြင်လာသော ရုပ်-နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့၏ အတုံးအခဲတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ သင်္ခါရတရားတို့ မရှိက အတုံးအခဲ-
လည်း မရှိနိုင်ပြီ။ သင်္ခါရတရားတို့မှ လွတ်သော အတုံးအခဲမည်သည် မရှိနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်၏။

သင်္ခါရတရားတို့၏ အပေါင်းအစုဖြစ်သော သန္တတိယန အတုံးအခဲ သမူဟယန အတုံးအခဲ ကိစ္စယန
အတုံးအခဲ အာရမ္မဏယန အတုံးအခဲတို့၏ သင်္ခါရနိမိတ်ဟူသော အမည်ကို အစိတ်အစိတ် ဖြစ်သော ယနပြု-
ပြီးသော ပရမတ်အစစ် ဓာတ်အနှစ်ဖြစ်သော သင်္ခါရတရားတို့၌ တင်စား၍ သင်္ခါရတရားတို့ကိုပင် သင်္ခါရနိမိတ်
ဟု ခေါ်ဆိုထားခြင်း ဖွင့်ဆိုထားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ဤအဆိုအမိန့်များအရ ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို ယန အသီးအသီး ပြုအောင် ဉာဏ်ဖြင့် မဖြိုခွဲရ-
သေးဘဲ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် မဆိုက်သေးဘဲ အတုံးလိုက် အခဲလိုက်အတိုင်းသာ ဝိပဿနာ ရှုနေလျှင်ကား၊
အတုံးလိုက် အခဲလိုက်ကိုပင် ကြည့်၍ ဖြစ်ပျက် ရှုနေလျှင်ကား အနိစ္စဟု ရှုနေလျှင်ကား နိမိတ္တကိုသာ ဝိပဿနာ
ရှုနေသေးသည် မည်၏။ အနိမိတ္တကို ရှုသည် မမည်။ နိမိတ္တကိုသာ ရှုနေသေးလျှင် အနိမိတ္တကို ဝိပဿနာ

မရှုနိုင်သေးလျှင် **အနိမိတ္တာနုပဿနာ** မမည်သေးပေ။ အနိမိတ္တာနုပဿနာ မမည်သေးပါက **အနိစ္စာနုပဿနာ**လည်း မမည်သေးပေ။ အနိစ္စာနုပဿနာ မမည်သေးလျှင် ဝိပဿနာဉာဏ် အစစ်လည်း မဖြစ်သေးပေ။ ဘုရားဟော တကယ့် ဝိပဿနာအစစ်သို့ မဆိုက်ရောက်သေးပေ။

ထင်ရှားစေအံ့။ - ဘုရားဟော တကယ့်ဝိပဿနာအစစ်ကား ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်သောအခါ ယင်းရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်တို့ကို ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲတည်းဟူသော ရုပ်ယန နာမ်ယနတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် ပရမတ်အစစ် ဓာတ်အနှစ်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် ယင်းရုပ်နာမ် ပရမတ်တရားတို့၏ အနိစ္စအခြင်းအရာ ဒုက္ခအခြင်းအရာ အနတ္တအခြင်းအရာကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက် တစ်လှည့်စီ တင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်ရသော လုပ်ငန်းခွင်မျိုးသာ ဖြစ်၏။ အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် မိမိ၏ ခန္ဓာကိုယ်အတွင်းသို့ စိုက်ရှုလိုက်သောအခါ မာမှု ကြမ်းမှု လေးမှု ပျော့မှု ချော့မှု ပေါ့မှု၊ ယိုစီးမှု ဖွဲ့စည်းမှု၊ ပူမှု အေးမှု၊ ထောက်မှု တွန်းမှု ဟူသော ဓာတ်သဘာဝတို့ကို အတုံးလိုက် အခဲလိုက်သာ တွေ့မြင်နေသည် ဖြစ်အံ့။ ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်မျှကိုသော်လည်း ဉာဏ်ဖြင့် မတွေ့မြင်သေးသည် ဖြစ်အံ့။ ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်ကို မြင်သော်လည်း ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်အောင် ရုပ်ယန နာမ်ယန အသီးအသီးကို ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် ရုပ်ပရမတ် နာမ်ပရမတ်တို့ကို မသိမ်းဆည်းနိုင်သေးသည် ဖြစ်ငြားအံ့။ ဤကဲ့သို့သော ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် မဆိုက်သေးသော သသမ္ဘာရပထဝီ၊ သသမ္ဘာရအာပေါ၊ သသမ္ဘာရ တေဇော၊ သသမ္ဘာရဝါယောဓာတ်မျှလောက်ကိုသာ တွေ့မြင်နေသေးသော အသင်သူတော်ကောင်းသည် ယင်း အတုံးလိုက် အခဲလိုက်သာ တွေ့မြင်နေရသော ဓာတ်သဘာဝတို့ကို ဝိပဿနာရှုနေပါက သို့မဟုတ် ဝိပဿနာ ရှုနေသည်ဟု ဆိုပါက ထိုဝိပဿနာမှာ နိမိတ္တကိုသာ ရှုနေသော ဝိပဿနာ ဖြစ်၏။ အနိမိတ္တကို ဝိပဿနာ ရှုနေသော အနိမိတ္တာနုပဿနာ အနိစ္စာနုပဿနာကား မဟုတ်သေးပေ။ ထို့ကြောင့် ရုပ်နာမ်တို့ကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်အောင် မသိမ်းဆည်းနိုင်သေးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝိပဿနာကို တကယ့် ဘုရားဟော ဝိပဿနာအစစ် မဟုတ်သေးဟု ဆိုခြင်း ဖြစ်၏။

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ပါရမီအားလျော်စွာ ရုပ်ကလာပ်များကို တွေ့ရှိ၍ ထိုရုပ်ကလာပ်-တို့၏ အလွန် လျင်လျင်မြန်မြန် ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို ကြည့်၍ ဖြစ်ပျက်ဟုလည်းကောင်း၊ အနိစ္စဟုလည်းကောင်း ရှုနေလျှင်လည်း နိမိတ္တဓမ္မကို ဝိပဿနာရှုနေသေးသည် မည်၏။ ရုပ်ကလာပ်တို့ဟူသည် သမူဟပညတ် သဏ္ဌာန ပညတ်စသည့် ပညတ်များ မကွာသည့် ပညတ်များ မစင်သေးသည့် အသေးဆုံးပညတ် အတုံးအခဲများ ဖြစ်ကြ၏။ ပညတ်ဟူသမျှသည် နိမိတ္တဓမ္မမျိုးသာ ဖြစ်၏။ ယင်းရုပ်ကလာပ်များကို ယန အသီးအသီး ပြုအောင် ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြား စိတ်ဖြာ၍ ရှုနိုင်ပါမှသာလျှင် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်၍ ယင်းပရမတ် ရုပ်တရားတို့သည်သာလျှင် အနိမိတ္တဓမ္မတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းအနိမိတ္တဓမ္မတို့သည်သာလျှင် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံတို့ ဖြစ်ကြ၏။

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းရာ၌ ရုပ်ကလာပ်များ-ကိုသော်မှ မမြင်ဖူးသေးဟု ဆိုလျှင်၊ တစ်နည်းဆိုရသော် ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်ကိုသော်မျှ မမြင်ဖူးသေးဘဲ ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲအတိုင်း ဖြစ်ပျက်ရှုနေသည် အနိစ္စဟု ရှုနေသည်ဟုဆိုလျှင် ယင်းကဲ့သို့သော ရှုမှုမှာ ရုပ်ပရမတ် နာမ်ပရမတ် ဖြစ်သော အနိမိတ္တဓမ္မသို့ ဉာဏ်အမြင် မဆိုက်သေးသော ရှုမှုမျှသာ ဖြစ်နေသဖြင့် အနိမိတ္တာနုပဿနာ အနိစ္စာနုပဿနာဟူသော အမည်ကို မရရှိနိုင်ဟူသော ဤအချက်ကိုကား အထူးပြော-ဖွယ်ရာပင် မလိုတော့ပေ။ အနိမိတ္တာနုပဿနာ အနိစ္စာနုပဿနာ အမည်မရနိုင်လျှင် ဝိပဿနာအစစ်လည်း မဖြစ်နိုင်သေးဟူသော အချက်မှာလည်း ရှင်းလျက် လင်းလျက် ထင်းလျက်ပင် ရှိပေသည်။ ပညာရှိသော်လည်း သတိဖြစ်ခဲ၏။

ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ် တစ်ခုတစ်ခု အတွင်း၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရား၊ နာမ်တရား ပရမတ္ထဓာတ်သား အသီးအသီး၏ ဥပါဒ်စွန်း ဘင်စွန်းကို ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်ပါမှ **သန္တတိဃန** ပြုမည် ဖြစ်၏။ ဥပါဒ်စွန်း ဘင်စွန်းကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားမမြင်ဘဲ ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ် တစ်ခုအတွင်း၌ တည်ရှိသော ပရမတ္ထဓာတ်သားတို့၏ ဘင်ကာလနှင့် အခြားရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်တစ်ခုအတွင်း၌ တည်ရှိသော ပရမတ္ထဓာတ်သားတို့၏ ဥပါဒ် ကာလကို တစ်နည်းဆိုရသော် ရှေးရှေး ပရမတ္ထဓာတ်သားတို့၏ ဘင်ကာလနှင့် နောက်နောက် ပရမတ္ထဓာတ်သားတို့၏ ဥပါဒ်ကာလကို တစ်ဆက်တည်း တစ်စဉ်တည်းကဲ့သို့ ထင်နေ မြင်နေ တွေ့နေလျှင် ဥပါဒ်စွန်း ဘင်စွန်းကို ကန့်၍ ပိုင်းခြား၍ မမြင်လျှင် သင်္ခါရတရားတို့သည် ဥပါဒ်-ဦး-ဘင်ဟူသော ကာလတစ်ပါးမှ ဥပါဒ်-ဦး-ဘင်ဟူသော အခြားကာလတစ်ပါးသို့ တိုင်အောင် တည်နေနိုင်သည်ဟူသော အယူအဆမှားသည် ဖြစ်ပေါ်လာတတ်၏။ ရှေးရှေး ပရမတ္ထဓာတ်သားနှင့် နောက်နောက် ပရမတ္ထဓာတ်သားကို တစ်ခုတည်းဟု ယူဆလာတတ်၏။ ဧကတ္ထ သညာတည်း။ ယင်းသို့ ယူဆခဲ့သော် သင်္ခါရတရားတို့ကို နိစ္စအဖြစ် လက်ခံလာတတ်၏။

တစ်ဖန် ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ် တစ်ခုတစ်ခု အတွင်း၌ တည်ရှိသော အုပ်စုအလိုက် အုပ်စုအလိုက် ဖြစ်နေကြသော ရုပ်တရား နာမ်တရား ပရမတ္ထဓာတ်သားတို့ကို - ဤကား ပထဝီ၊ ဤကား အာပေါ၊ ဤကား တေဇော၊ ဤကား ဝါယော စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း - ဤကား ဖဿ၊ ဤကား ဝေဒနာ၊ ဤကား သညာ၊ ဤကား စေတနာ၊ ဤကား ဝိညာဏ် စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ မယူနိုင် မရှုနိုင် မမြင်နိုင်လျှင် **သမူဟဃန = ရုပ်အပေါင်းအစု အတုံးအခဲ နာမ်အပေါင်းအစု အတုံးအခဲ** မပြုပေ။ သမူဟဃန မပြုလျှင် သမူဟပညတ် သဏ္ဌာနပညတ်များ မကွာနိုင်သေးသဖြင့် သဝိဂ္ဂဟဓမ္မ = သဏ္ဌာန်ခြပ် ရှိသော တရားမျိုးသာ ဖြစ်နေ၏။ ယင်းသဝိဂ္ဂဟဓမ္မတို့ကို ပရမတ္ထဓာတ်သားတစ်ခုတည်း အနေ ထင်လာတတ် မြင်လာတတ် ယူဆလာတတ်၏။ ဧကတ္ထ သညာတည်း။ သဏ္ဌာန်ခြပ်ရှိသော တရား မှန်သမျှ သဝိဂ္ဂဟဓမ္မ မှန်သမျှ နိမိတ္တဓမ္မတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းနိမိတ္တဓမ္မတို့ကို ဝိပဿနာရှုနေသော် အနိမိတ္တာနုပဿနာ မမည်သဖြင့် အနိစ္စာနုပဿနာလည်း မမည်ရကား ဝိပဿနာ အစစ်အမှန်လည်း မဟုတ်သေးသည်သာဟု မှတ်သားလေရာသည်။

အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာ

ပဏိမိန္ဒိ သုခပတ္ထနံ၊ ရာဂါဒိပဏိမိံ ဝါ ၊ အတ္တတော တဏှာဝသေန သင်္ခါရေသု နိန္ဒတံ။

(မဟာဋီ-၂-၄၁၇။)

ချမ်းသာသုခကို လိုလားတောင့်တခြင်းကို ပဏိမိဟု ခေါ်ဆိုသည်။ တစ်နည်း - ရာဂစသော တောင့်တခြင်းကို = ရာဂဟူသော တောင့်တခြင်းကို ပဏိမိဟု ခေါ်ဆိုသည်။ ပရမတ္ထ တရားကိုယ် အနက်သဘောဖြင့်ကား တဏှာ၏ အစွမ်းဖြင့် ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတရားတို့၌ ညွတ်ကိုင်းရှိုင်းသည်၏ အဖြစ်ကို ဆိုလိုပေသည်။ အပ္ပဏိဟိတ ဟူသည် ယင်းပဏိမိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း။

အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာဟူသည် သင်္ခါရတရားတို့ အပေါ်၌ တဏှာဖြင့် လိုလားတောင့်တမှု ကင်းပြတ်အောင် ကျင့်သော အနုပဿနာတည်း။ သင်္ခါရတရားတို့၌ ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ် ရင့်သန်လာလျှင် အပ္ပဏိဟိတသို့ ဆိုက်ရောက်လာမည် ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာနှင့် ဒုက္ခာနုပဿနာတို့သည် တရားကိုယ် အနက်သဘောအားဖြင့် တူညီကြပေသည်။

သုညတာနုပဿနာ

သင်္ခါရတရားတို့၌ သာမိ-နိဝါသိ-ကာရက-ဝေဒက-အဓိဋ္ဌာယကဟု သာသနာပ အယူအဆရှိသူ အတ္တဝါဒ သမားတို့ ကြံဆအပ်သော အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်းမှုကို မြင်အောင် အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုသော အနုပဿနာ-ဉာဏ်သည် **သုညတာနုပဿနာဉာဏ်** မည်၏။ ထို့ကြောင့် သုညတာနုပဿနာဉာဏ်နှင့် အနတ္တာနုပဿနာ-ဉာဏ်တို့သည် တရားကိုယ် အနက်သဘောအားဖြင့် တူကြသည်။

အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာ

အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာ ပန သဗ္ဗာပိ ဝိပဿနာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၅။)

ရူပါဒိအာရမ္မဏံ ဥတ္တာ တဒါရမ္မဏဿ စိတ္တဿ ဘင်္ဂိ ဒိသွာ သင်္ခါရာ ဧဝံ ဘိဇ္ဇန္တိ၊ သင်္ခါရာနံ မရဏံ၊ န အညော ကောစိ အတ္ထိတိ ဘင်္ဂဝသေန သုညတံ ဂဟေတွာ ပဝတ္တာ ဝိပဿနာ အဓိပညာ စ သာ ဓမ္မေသု စ ဝိပဿနာတိ **အဓိပညာ ဓမ္မဝိပဿနာ**၊ တာယ နိစ္စသာရာဒိအာဒါနဝသေန ပဝတ္တံ အဘိနိဝေသံ သတဏှံ ဒိဋ္ဌိ ပဇဟတိ။ (မဟာဋီ-၂-၄၁၇။)

အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာဟူသည် ဝိပဿနာဉာဏ် အားလုံးကိုပင် ဆိုလိုသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၅။)

ရုပ်တရား နာမ်တရားစသည့် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံဖြစ်သော သင်္ခါရအာရုံကို သိပြီး၍ ထိုရုပ်တရား နာမ်တရား စသည်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်၏ = ဝိပဿနာမနောဒွါရိက ဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်၏ ပျက်ခြင်း = ဘင်္ဂကို မြင်၍ သင်္ခါရတရားတို့သည်သာလျှင် ပျက်ကုန်၏။ သင်္ခါရတရားတို့၏သာလျှင် သေခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ပျက်သော သေသော သင်္ခါရတရားတို့မှ အခြားတစ်ပါးသော တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ မည်သည် မရှိဟု ပျက်ခြင်း = ဘင်္ဂ၏ အစွမ်းဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ သုညဖြစ်မှုကို = အကျိတ်အခဲ အခိုင်အမာ အနှစ်သာရအားဖြင့် တည်နေတတ်သည့် အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်းမှုကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝိပဿနာဉာဏ်သည် လွန်ကဲသော ပညာလည်း ဟုတ်၏။ ထိုလွန်ကဲသော ပညာဟူသည် သင်္ခါရဓမ္မတို့၌ ရှုနေသော ဝိပဿနာဉာဏ်လည်း ဟုတ်၏။ ထို့ကြောင့် **အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာ** မည်ပေသည်။ ထိုအဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့၌ နိစ္စဟူသော အနှစ်သာရ၊ သုခဟူသော အနှစ်သာရ၊ အတ္တဟူသော အနှစ်သာရ ရှိ၏ စသည်ဖြင့် စွဲယူသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော သင်္ခါရဓမ္မတို့ကို နိစ္စ-သုခ-အတ္တ-ဝေဒ စသည်ဖြင့် မြဲမြံစွာ နှလုံး သွင်းခြင်းဟု ဆိုအပ်သော တဏှာနှင့်တကွသော ဒိဋ္ဌိကို ပယ်စွန့်နိုင်၏။ (မဟာဋီ-၂-၄၁၇။)

ယထာဘူတဉာဏဒဿန

ယထာဘူတဉာဏဒဿနံ ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိယာ ဧဝံ သင်္ဂဟိတံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၅။)

ယထာဘူတဉာဏဒဿနံ နာမ သပ္ပစ္စယနာမရူပဒဿနံ။ တေန “အဟောသိ န ခေါ အဟမတိတမဒ္ဓါန” နှိ ဧဝမာဒိကံ၊ “ဣဿရတော လောကော သမ္ဘဝတိ”တိ ဧဝမာဒိကဉ္စ **သမ္မောဟာဘိနိဝေသံ ပဇဟတိ။**
(မဟာဋီ-၂-၄၁၇-၄၁၈။)

အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော နာမ်ရုပ်ကို သိမြင်တတ်သော ဉာဏ်သည် **ယထာဘူတဉာဏဒဿန** မည်၏။ ယင်းဉာဏ်ကို ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိပိုင်းဖြင့်သာလျှင် သိမ်းကျုံးရေတွက်အပ်၏။ ထိုဉာဏ်ဖြင့် “ငါသည် အတိတ်ကာလက ဖြစ်ခဲ့လေသလော၊” ဤသို့ စသော ပြင်းစွာ တွေဝေလျက် မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းခြင်း-

ကိုလည်းကောင်း၊ “ဖန်ဆင်းရှင် ပိုင်ရှင် ကုဿရကြောင့် လောကသည် ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။” ဤသို့ စသော ပြင်းစွာ တွေဝေလျက် မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းခြင်းကိုလည်းကောင်း ပယ်စွန့်နိုင်၏။ (မဟာဇီ-၂-၄၁၇-၄၁၈။)

ဤမျှဖြင့် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်၊ ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်၊ အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်၊ အနိမိတ္တာနုပဿနာဉာဏ်၊ အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာဉာဏ်၊ သုညတာနုပဿနာဉာဏ်၊ အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာ၊ ယထာဘူတဉာဏဒဿနဟူသော ဤဝိပဿနာဉာဏ်တို့ကို ရအပ်သည် မည်သည်သာလျှင် ဖြစ်ပေ၏။ ကြွင်းကုန်သော နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာစသော ဝိပဿနာဉာဏ် (၁၀)ပါးတို့၌ အချို့ကို ရရှိပြီး ဖြစ်၏။ အချို့ကိုကား မရအပ်သေးပေ။ နောက်၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။

သမ္မသနဉာဏ်ခန်း ပြီး၏။

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ခန်း

ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤသို့လျှင် အနိစ္စာနုပဿနာ စသည်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ကုန်သော နိစ္စသညာစသည့် သံကိလေသ အညစ်အကြေးတို့ကို ပယ်နိုင်ခြင်းကြောင့် အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော ဝိပဿနာ-ဉာဏ်သည် ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်ဝယ် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ တိမ်တိုက်စသည်တို့၏ ကင်းစင်ခြင်းကြောင့် ကောင်းကင်၏ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ညွှန်အညစ်အကြေး၏ ကင်းစင်ခြင်းကြောင့် ရေ၏ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သံစသော အညစ်အကြေး၏ ကင်းစင်ခြင်းကြောင့် ရွှေ၏ စင်ကြယ်ခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာသကဲ့သို့လည်းကောင်း ဝိပဿနာဉာဏ်၏ ညစ်နွမ်း-ကြောင်း ဖြစ်သော နိစ္စသညာစသော သံကိလေသ အညစ်အကြေး၏ ကင်းစင်ခြင်းကြောင့် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာရပေသည်။

တစ်ပါးမက များပြားစွာသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ပြွမ်းသော သင်္ခါရတရားတို့၌ လက္ခဏာယာဉ်တင်၍ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ခြင်းဟူသော သမ္မသနဉာဏ်၏ ကိစ္စ ပြေကုန်စွာ ပြုအပ်ပြီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သမ္မသနဉာဏ်၏ ကမ်းတစ်ဘက်သို့လည်း ဆိုက်ရောက်လာ၏။ ယင်းသမ္မသနဉာဏ် အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံအောင် ဆက်လက်၍ အားသစ်-ရမည် ဖြစ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၅။ မဟာဇီ-၂-၄၁၉။)

ဥဒယဗ္ဗယဒဿန (၂) မျိုး

- ၁။ ပစ္စယတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿန = အကြောင်းတရားအားဖြင့် ဖြစ်ပျက်ကို ရှုခြင်း၊
၂။ ခဏတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿန = ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် ဟူသော ခဏအားဖြင့် ဖြစ်ပျက်ကို ရှုခြင်း -

ဤသို့လျှင် ဥဒယဗ္ဗယဒဿန နှစ်မျိုး ရှိ၏။ ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် ခဏတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿန = ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် ဟူသော ခဏတ္တယအားဖြင့် = ခဏတ္တယသို့ ဆိုက်အောင် သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို သိမြင်သော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ကို ရရှိခြင်းငှာ ရှေ့ဦးစွာ ဥဒယဗ္ဗယအကျဉ်းနည်းကို စတင်၍ အားထုတ်ရ၏။ အားထုတ်ရန် ညွှန်ပြသော ပါဠိတော်မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။ -

ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်၌ ဟောကြားထားတော်မူပုံ

ကထံ ပစ္စုပ္ပန္နာနံ ဓမ္မာနံ ဝိပရိဏာမာနုပဿနေ ပညာ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနေ ဉာဏံ? ဇာတံ ရူပံ ပစ္စုပ္ပန္နံ၊ တဿ နိဗ္ဗတ္တိံ လက္ခဏံ ဥဒယော၊ ဝိပရိဏာမလက္ခဏံ ဝယော၊ အနုပဿနာ ဉာဏံ။ ဇာတာ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရာ၊ ဝိညာဏံ။ ဇာတံ စက္ခု။ ပ ။ ဇာတော ဘဝေါ ပစ္စုပ္ပန္နော၊ တဿ နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ ဥဒယော၊ ဝိပရိဏာမ-လက္ခဏံ ဝယော၊ အနုပဿနာ ဉာဏံ။ (ပဋိသံ-၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၅။)

ဤအထက်ပါ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်နှင့်အညီ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ပိုင်း၌ ဝိပဿနာ စတင်ရှုရမည့် ဝိပဿ-နာဉာဏ်၏ အရှုခံ အာရုံတရားများမှာ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်ဟူသော ခဏသုံးပါး အပေါင်း၌ အကျိုး ဝင်သော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ (၅)ပါး၊ အာယတန (၁၂)ပါး၊ ဓာတ် (၁၈)ပါး၊ လောကီဣန္ဒြေတရားများ၊ အဝိဇ္ဇာမှသည် ဘဝသို့ တိုင်အောင်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါရပ် (၁၀)ပါးတို့တည်း။

ပစ္စုပ္ပန်ဟူသည်မှာ

ဧတ္ထ စ ခဏာဒိကထာဝ နိပ္ပရိယာယာ။ သေသာ သပရိယာယာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၃။)

ပစ္စုပ္ပန်ရူပ နာမ ဇာတိ ခဏတ္တယပရိယာပန္နန္တိ အတ္ထော။ တံ ပန အာဒိတော ဒုပ္ပရိဂ္ဂဟန္တိ သန္တတိ-
ပစ္စုပ္ပန်ဝသေန ဝိပဿနာဘိနိဝေသော ကာတဗ္ဗော။ (မဟာဋီ-၂-၄၁၉။)

အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန် သန္တတိပစ္စုပ္ပန် ခဏပစ္စုပ္ပန်ဟု ပစ္စုပ္ပန်သုံးမျိုးရှိရာ သမ္ပသနဉာဏ်ပိုင်း၌ အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်တရား
တို့က စ၍ ဝိပဿနာ ရှုပွားနှလုံးသွင်းရ၏။ ဤဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ပိုင်း၌ကား သန္တတိပစ္စုပ္ပန်မှ စ၍ ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့
ဆိုက်အောင် ဝိပဿနာ ရှုပွားနှလုံးသွင်းရ၏။ အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်တရားမှ စ၍ ဝိပဿနာ နှလုံးသွင်းသည်ပင် ဖြစ်စေ၊
သန္တတိပစ္စုပ္ပန်တရားမှ စ၍ ဝိပဿနာ နှလုံးသွင်းသည်ပင် ဖြစ်စေ၊ သင်္ခါရတရားတို့၏ ဥပါဒ်-ဋီ-ဘင်ဟူသော
ခဏအားဖြင့် ဖြစ်မှု ပျက်မှု = ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် ဝိပဿနာရှုရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ထိုပစ္စုပ္ပန် သုံးမျိုးတို့တွင် အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန် သန္တတိပစ္စုပ္ပန်တို့ကား ပရိယာယကထာ စကားတို့တည်း။ အဒ္ဓါ
ပစ္စုပ္ပန် အမည်ရသော သင်္ခါရတရား၊ သန္တတိပစ္စုပ္ပန်အမည်ရသော သင်္ခါရတရားတို့၌ တရားကိုယ် ပရမတ္ထဓမ္မ
များသည် ရှေ့နှင့် နောက် ကွဲပြားမှု ရှိကြ၏။ ဆိုလိုသည်မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ - အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန် အမည်ရသော
ပဋိသန္ဓေမှသည် စုတိသို့ တိုင်အောင်သော ဘဝတစ်ခုဖြင့် ပိုင်းခြားထားအပ်သော တရားတို့ကား အမျိုးမျိုး
အစားစားပင် ရှိကြ၏။ ဘဝတစ်လျှောက်လုံး၌ ပရမတ္ထဓာတ်သား တစ်ခုတည်းသာ ဖြစ်နေသည်ကား မဟုတ်ပေ။
ရုပ် အမျိုးမျိုး၊ နာမ် အမျိုးမျိုး၊ ကုသိုလ် အမျိုးမျိုး၊ အကုသိုလ် အမျိုးမျိုး၊ ဝိပါက် အမျိုးမျိုး၊ ကြိယာ အမျိုးမျိုးတို့
ဖြစ်ကြ၏။ သန္တတိပစ္စုပ္ပန်တရားတို့၌လည်း ထိုက်သလို နည်းတူပင် မှတ်ပါ။

ထိုအဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန် သန္တတိပစ္စုပ္ပန်တရားတို့တွင် တစ်ခုသော ဥပါဒ်-ဋီ-ဘင်ဟူသော ခဏသုံးပါးအပေါင်း =
ခဏတ္တယမှ စောင့်ကြည့်ခဲ့သော် အချို့ကား ခဏတ္တယကို လွန်ပြီး အတိတ်တရားများ ဖြစ်ကြ၏။ အချို့ကား
ခဏတ္တယသို့ မရောက်သေးသော အနာဂတ်တရားများ ဖြစ်ကြ၏။ အချို့ကား ခဏတ္တယသို့ ရောက်ဆဲ ပစ္စုပ္ပန်
တရားများ ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်၊ သန္တတိပစ္စုပ္ပန်ဟု ဆိုသော စကားတို့ကား ပရိယာယကထာ =
ပစ္စုပ္ပန်ဟု ပရိယာယ်အားဖြင့် ဆိုသော စကားတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ ဥပါဒ်-ဋီ-ဘင်ဟူသော ခဏသုံးပါးတို့၏ အပေါင်း
ဖြစ်သော ခဏတ္တယနှင့် ပြည့်စုံသော တရားသည် မုချအားဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်တရားမည်၏ဟု ဆိုသော ခဏပစ္စုပ္ပန်နှင့်
ဆက်စပ်သော စကား၊ ယင်းခဏတ္တယမှ ရှေး၌ဖြစ်သော တရားကား အတိတ်တရား၊ ယင်းခဏတ္တယမှ နောက်၌
ဖြစ်သောတရားကား အနာဂတ်တရားဟု ဆိုသော စကားများသည်သာလျှင် နိပ္ပရိယာယကထာ = ပရိယာယ်
မဖက်သည့် မုချစကားများ ဖြစ်ကြ၏။

ဆိုလိုသည်မှာ - ခဏပစ္စုပ္ပန်တရားသည်သာလျှင် မုချ ပစ္စုပ္ပန်တရားတည်း။ အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်တရား သန္တတိ
ပစ္စုပ္ပန်တရားတို့ကား ပရိယာယပစ္စုပ္ပန်တရားတို့တည်း။ အကြောင်းမူ ဥပါဒ်-ဋီ-ဘင်ဟူသော ခဏတ္တယအတွင်း၌
တည်ရှိသော ခဏပစ္စုပ္ပန်တရားတို့၌ ပရမတ္ထဓာတ်သား တရားလုံးများ ကွဲပြားခြားနားမှု မရှိ။ ပရမတ္ထဓာတ်သား
အုပ်စုများသည် မျိုးတူလျက်သာ ရှိကြ၏။ ပရမတ္ထဓာတ်သား ကွဲပြားမှု ထူးခြားမှု မရှိဘဲ ဥပါဒ်ကာလ၊ ဋီကာလ၊
ဘင်ကာလဟူသော ကာလကွဲပြားမှုသာ ရှိ၏။ ယင်းခဏတ္တယအတွင်း၌ အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန် သန္တတိပစ္စုပ္ပန်တရားတို့ကဲ့သို့
တစ်စုံတစ်ခုသော နည်းပရိယာယ်ဖြင့် ဤကား အတိတ်တရား၊ ဤကား အနာဂတ်တရားဟု ဆိုဖွယ် အထူး
မရှိသောကြောင့် ဖြစ်၏။

အခြေခံအဘိဓမ္မာပညာ အားနည်းသူတို့အတွက် သဘောပေါက်စေရန် သန္တတိပစ္စုပ္ပန် အမည်ရသော
စက္ခုဒွါရဝိထိ စိတ်အစဉ် တစ်ခုကို ပုံစံထုတ်၍ ထပ်မံ ရှင်းလင်း တင်ပြအပ်ပါသည်။ -

အတိမဟန္တာရုံ စက္ခုဒွါရိကဝီထိ စိတ်အစဉ် တစ်ခုအတွင်း၌ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ စက္ခုဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိစ္စိုဋ်၊ သန္တီရဏ၊ ဝုဋ္ဌော၊ ဇော (၇)ကြိမ်၊ တဒါရုံ (၂)ကြိမ်ဟု ဝီထိစိတ်များ ရှိကြ၏။ ဤစက္ခုဒွါရိကဝီထိအတွင်း၌ တည်ရှိသော နာမ်တရား အားလုံးသည် သန္တတိပစ္စုပ္ပန်တရားစုတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။

ထိုတွင် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း စိတ္တက္ခဏအခိုက်၌ စိတ်+စေတသိက် = နာမ်တရား (၁၁)လုံးတို့ ပြိုင်တူ ဖြစ်ကြ၏။ နာမ်ကလာပ် တစ်မျိုး အုပ်စုတစ်မျိုး ဖြစ်၏။ စက္ခုဝိညာဏ် စိတ္တက္ခဏအခိုက်၌ စိတ်+စေတသိက် = နာမ်တရား (၈)လုံးတို့ ပြိုင်တူ ဖြစ်ကြ၏။ နာမ်ကလာပ် တစ်မျိုး အုပ်စုတစ်မျိုး ဖြစ်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ စိတ်+စေတသိက် = နာမ်တရားအုပ်စုချင်း တစ်မျိုး တခြား တစ်ပါးစီသာ အသီးအသီး ဖြစ်၏။ ရှေးရှေး စိတ္တက္ခဏအတွင်း၌ တည်ရှိကြသော နာမ်တရားစုတို့ ချုပ်ပျက်သွားပါမှ နောက်နောက် စိတ္တက္ခဏအတွင်း၌ တည်ရှိကြသော နာမ်တရားစုတို့သည် ဖြစ်ခွင့် ရရှိကြသဖြင့် ရှေးရှေး စိတ္တက္ခဏ၏ ပရမတ္ထဓာတ်သားတရားကိုယ်နှင့် နောက်နောက် စိတ္တက္ခဏ၏ ပရမတ္ထဓာတ်သားတရားကိုယ်တို့သည် မတူကြပေ။ ရှေ့ဗ္ဗယကားတခြား နောက်ဗ္ဗယကား တခြား၊ ရှေ့ဝေဒနာကား တခြား နောက်ဝေဒနာကား တခြား - ဤသို့ စသည်ဖြင့် တစ်မျိုးတခြားစီသာ ဖြစ်ကြ၏။ ဤသို့လျှင် ရှေ့စိတ္တက္ခဏနှင့် နောက်စိတ္တက္ခဏတို့သည် ပရမတ္ထ ဓာတ်သား အချင်းချင်းလည်း ကွဲပြားကြ၏။

တစ်ဖန် စက္ခုဝိညာဏ်၏ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် = ခဏတ္တယမှ ကြည့်ခဲ့သော် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် အတိတ် ဖြစ်၏။ သမ္ပဋိစ္စိုဋ်သည် အနာဂတ် ဖြစ်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အတိတ်အနာဂတ် ကွဲပြားမှုလည်း ရှိကြ၏။ ထို့ကြောင့် သန္တတိပစ္စုပ္ပန်ဟူသော စကား၌ -

- ၁။ ပရမတ္ထဓာတ်သား တရားကိုယ် ကွဲပြားခြားနားမှု အမျိုးမျိုး ရှိခြင်း၊
- ၂။ အတိတ်တရား အနာဂတ်တရားတို့ ရောထွေးလျက် ပါဝင်နေခြင်း -

ဤအကြောင်းများကြောင့် သန္တတိပစ္စုပ္ပန်သည် တကယ့် ပစ္စုပ္ပန်စစ်စစ် မဟုတ်၊ ပရိယာယ်အားဖြင့်သာ ပစ္စုပ္ပန်ဟု ဆိုသော စကားဖြစ်သည်။ အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်၌လည်း နည်းတူပင် သဘောပေါက်ပါလေ။

ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် ဟူသော ခဏသုံးပါး အပေါင်း = ခဏတ္တယ၌ အကျိုးဝင်သော ခဏတ္တယနှင့် ပြည့်စုံသော ပရမတ်တရားကား ခဏပစ္စုပ္ပန် ဖြစ်၏။ ယင်းခဏပစ္စုပ္ပန်တရားသည်သာလျှင် တကယ့် ပစ္စုပ္ပန်စစ်စစ် ဖြစ်၏။ မုချပစ္စုပ္ပန် ဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် သန္တတိပစ္စုပ္ပန်မှ ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့ ဆိုက်အောင် သန္တတိပစ္စုပ္ပန်တရားမှ စတင်၍ ဝိပဿနာရှုမှုသည်ပင် တကယ့်ပစ္စုပ္ပန်တည့်တည့်ကို ဝိပဿနာရှုနေသည် မဟုတ်သေးသည်ကိုလည်းကောင်း၊ အတိတ်တရားနှင့် အနာဂတ်တရားတို့ ရောထွေးလျက် ပါဝင်နေသေးသည်ကိုလည်းကောင်း သဘောကျလေရာသည်။ ဤအထက်ပါ ရှင်းလင်းချက်များနှင့် အညီ အသင်သူတော်ကောင်းသည် -

- ၁။ ကာလသုံးပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ် အသီးအသီးကို ယင်းအင်္ဂါရပ် အသီးအသီး၏ ထိုထိုခဏ၌ ဖြစ်မှု တည်မှု ပျက်မှုကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့ဆိုက်အောင် ဝိပဿနာ ရှုပါ ဟူသော စကား၊
- ၂။ သန္တတိပစ္စုပ္ပန်တရားမှသည် ခဏပစ္စုပ္ပန်တရားသို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်အောင် ဝိပဿနာ ရှုပါ ဟူသော စကား၊

ဤစကားရပ်များနှင့် ဆက်စပ်၍ ဤတွင် ဆိုလိုသော ပစ္စုပ္ပန်ကို နေရာတကျ အဓိပ္ပါယ်မှန် ယူဆတတ်ဖို့လိုပေသည်။

ဣဒါနိ အနန္တရံ ဝုတ္တဿ သမ္ပသနဉာဏဿ နာနာနယေဟိ ဘာဝနာထိရကရဏေန ပါရံ ဂန္ဓာ ဌိတေန အနိစ္စာဒိတော ဒိဋ္ဌေ သင်္ခါရေ ဥဒယဗ္ဗယေန ပရိစ္ဆိန္နိတွာ အနိစ္စာဒိတော ဝိပဿနတ္ထံ ဝုတ္တဿ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာ ဉာဏဿ နိဒ္ဒေသေ **ဇာတံ ရူပန္တိ**အာဒိသု သန္တတိဝသေန ယထာသကံ ပစ္စယေဟိ နိဗ္ဗတ္တံ ရူပံ။ **တဿ** ဇာတဿ ရူပဿ **နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ** ဇာတိံ ဥပ္ပါဒံ အဘိနဝါကာရံ **ဥဒယောတိ၊ ဝိပရိကာမလက္ခဏံ** ခယံ ဘင်္ဂီ **ဝယောတိ၊ အနုပဿနာ** ပုနပျုနံ နိသာမနာ၊ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာ ဉာဏန္တိ အတ္ထော။ ဝေဒနာဒိသုပိ ဧသေဝ နယော။

(ပဋိသံ-ဋ-၁-၂၃၄။)

ယခုအခါ အခြားမဲ့၌ ဟောတော်မူအပ် ဖွင့်ဆိုအပ်ခဲ့သော သမ္ပသနဉာဏ်၏ အထူးထူးသော နည်းတို့ဖြင့် ဝိပဿနာဘာဝနာကို မြဲမြံအောင် ပြုခြင်းဖြင့် ကမ်းတစ်ဘက်သို့ ရောက်ရှိ၍ တည်နေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်- သည် အနိစ္စစသောအားဖြင့် ရှုမြင်အပ်ပြီးသော သင်္ခါရတရားတို့ကို ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းဖြင့် ပိုင်းခြား၍ အနိစ္စ စသောအားဖြင့် လက္ခဏာယာဉ် တင်၍ ဝိပဿနာရှုခြင်းငှာ ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ် ဟောကြားတော်မူအပ်သော ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏ်၏ နိဒ္ဒေသ၌ -

ဇာတံ ရူပံ စသည့် ပါဠိရပ်တို့၌ သန္တတိ၏ အစွမ်းဖြင့် မိမိ မိမိတို့ ဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင် အကြောင်းတရား- တို့သည် ဖြစ်စေအပ်သော ရုပ်တရားသည် **ဇာတ ရူပ**တည်း၊ ဖြစ်ဆဲ ရုပ်တည်း။ ထိုဖြစ်ဆဲ ဇာတ ရူပ ရုပ်တရား၏ **နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာ**ဖြစ်သော ဇာတိသဘော ဥပါဒ်သဘောဟူသော အသစ်ဖြစ်သော အခြင်းအရာကို **ဥဒယ** = ဖြစ်မှုသဘောဟူ၍၊ **ဝိပရိကာမလက္ခဏာ**ဖြစ်သော ကုန်ခြင်း ပျက်ခြင်းသဘောကို **ဝယ** = ပျက်မှုသဘောဟူ၍၊ ယင်းဖြစ်မှု ပျက်မှု ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းသဘောကို အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် ရှုတတ်သော ဉာဏ်ကို ဥဒယဗ္ဗယာ- နုပဿနာဉာဏ် = ဥဒယ-ဝယကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုတတ်သော ဉာဏ်ဟူ၍ ဆိုလိုပေသည်။

(ပဋိသံ-ဋ-၁-၂၃၄။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာစကားရပ်၌ -

၁။ သမ္ပသနဉာဏ်၏ ကမ်းတစ်ဘက်သို့ ရောက်ရှိ၍ တည်နေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် (သမ္ပသန- ဉာဏ်ပိုင်း၌) အနိစ္စစသောအားဖြင့် ရှုမြင်အပ်ပြီးသော သင်္ခါရတရားတို့ကို ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းဖြင့် ပိုင်းခြား၍ အနိစ္စစသောအားဖြင့် လက္ခဏာယာဉ်တင်၍ ဝိပဿနာရှုခြင်းငှာ ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ် ဟောကြားတော်မူအပ်သော ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏ်ဟူသော စကားတစ်ရပ်၊

၂။ သန္တတိ၏ အစွမ်းဖြင့် မိမိ မိမိတို့ ဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင် အကြောင်းတရားတို့သည် ဖြစ်စေအပ်သော ရုပ်သည် ဇာတ ရူပ = ဖြစ်ဆဲ ရုပ်တည်း ဟူသော စကားတစ်ရပ် - ဤစကား နှစ်ရပ်ကို အသင်သူတော်ကောင်းသည် သေချာစွာ မှတ်သားထားပါ။

ဇာတန္တိ နိဗ္ဗတ္တံ ပဋိလဒ္ဓတ္တဘာဝံ။ အယံ ဟိ ဇာတသဒ္ဓေါ ခဏတ္တယသမင်္ဂိတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တော “ယေ ခမ္မာ ဇာတာ ဘူတာ”တိအာဒိသု ဝိယ၊ န အတိတံ -

“ယေ တေ ဇာတာ၊ န တေ သန္တိ၊ ယေ န ဇာတာ၊ တတ္ထေဝ တေ။
လဒ္ဓတ္တဘာဝါ နော ဘဂ္ဂါ၊ တေဝ သန္တိ သဘာဝတော။”တိ -

အာဒိသု ဝိယ၊ နာပိ ဇာတတာမတ္ထံ “ယံ တံ ဇာတံ ဘူတံ သင်္ခတ”န္တိအာဒိသု ဝိယ။ တေနာဟ **“ဇာတံ ရူပံ ပဇ္ဇုပ္ပန္န”**န္တိ။ ပစ္စုပ္ပန္နရူပံ နာမ ဇာတံ ခဏတ္တယပရိယာပန္နန္တိ အတ္ထော။ တံ ပန အာဒိတော ဒုပ္ပရိဂ္ဂဟန္တိ သန္တတိပစ္စုပ္ပန္နဝသေန ဝိပဿနာဘိနိဝေသော ကာတဗျော။ (မဟာဋီ-၂-၄၁၉။)

ဇာတာ-ဟူသည် ဖြစ်ပေါ်လာသော ရအပ်သော အတ္တဘောတည်း။ (ရုပ်နာမ်ပရမတ္ထဓာတ်သားတို့၏ ဥပါဒ်-ဦး-ဘင်အားဖြင့် သရုပ်အထည် ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်သည်ကိုပင် အတ္တဘောကို ရသည်ဟု ဆိုသည်။ ရုပ်ကလာပ် တစ်ခု၏ အတွင်း၌ - မာမူ ကြမ်းမှု လေးမှု သို့မဟုတ် ပျော့မှု ချောမှု ပေါ့မှုဟူသော ပထဝီဓာတ်၊ ယိုစီးမှု သို့မဟုတ် ဖွဲ့စည်းမှုဟူသော အာပေါဓာတ်၊ ပူမှု သို့မဟုတ် အေးမှုဟူသော တေဇောဓာတ်၊ ထောက်ကန်မှု တွန်းကန်မှုဟူသော ဝါယောဓာတ် - ဤသို့ စသော ပရမတ္ထဓာတ်သားတို့၏ ဥပါဒ်-ဦး-ဘင်အနေအားဖြင့် သရုပ် အထည်ကိုယ် ဖြစ် ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်ပေါ်လာသည်ကိုပင် အတ္တဘောကို ရသည်ဟု ဆိုသည်။ နာမ်ကလာပ်-တို့၌လည်း နည်းတူပင် မှတ်ပါ။) ဤ ဇာတာ-သဒ္ဓါကို -

ယေ ဓမ္မာ ဇာတာ ဘူတာ (အဘိ-၁-၂၁၃။) = အကြင်တရားတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏ ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏- ဤသို့စသော ပါဠိရပ်တို့၌ကဲ့သို့ ဥပါဒ်-ဦး-ဘင်ဟူသော ခဏတ္တယသမင်္ဂီ = ခဏသုံးပါးအပေါင်းနှင့် ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကို ရည်ရွယ်၍ - ဇာတံ ရူပံ ပစ္စုပ္ပန္နံ စသည်ဖြင့် ပဋိသန္ဓိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်၌ ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။

“ယေ တေ ဇာတာ န တေ သန္တိ။ ပ ။ တေဝ သန္တိ သဘာဝတော = အကြင်တရားတို့သည် ဖြစ်ပြီးကုန်ပြီ၊ ထိုဖြစ်ပြီးကုန်သော အတိတ်တရားတို့သည် ရှိဆဲ မဟုတ်ကြကုန်။ အကြင်တရားတို့သည် မဖြစ်ကြကုန်သေး၊ ထို မဖြစ်ကြကုန်သေးသော အနာဂတ်တရားတို့သည် ထို့အတူပင် ရှိဆဲမဟုတ်ကြကုန်။ အကြင်တရားတို့သည် ဥပါဒ်-ဦး-ဘင်အားဖြင့် သရုပ်အထည်ကိုယ်ဖြစ် ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်ခြင်းဟူသော ရအပ်သော အတ္တဘော ရှိကြကုန်၏။ မပျက်ကြကုန်သေး၊ ထိုတရားတို့သည်သာလျှင် သင်္ခတပရမတ္ထ သဘာဝအားဖြင့် ထင်ရှားရှိဆဲ ဖြစ်ကြကုန်၏။”

ဤသို့ စသော အရာဌာနတို့၌ ဇာတာ-သဒ္ဓါကို အတိတ်တရားကို ရည်ရွယ်၍ ဟောကြားထား၏။ ဤ - ဇာတံ ရူပံပစ္စုပ္ပန္နံ - စသော ပါဠိတော်၌ကား ထိုကဲ့သို့ အတိတ်တရားကို ရည်ရွယ်၍ ဟောကြားထားသည်ကား မဟုတ်ပေ။ တစ်ဖန် -

“ယံ တံ ဇာတံ ဘူတံ သင်္ခတံ (ဒီ-၂-၁၁၉။ သံ-၃-၁၄၁။) = အကြင်တရားသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထင်ရှား ဖြစ်လာ၏။ အကြောင်းတရားတို့က ပေါင်းစု၍ ပြုပြင်အပ်၏။ ထိုတရားသည် စင်စစ် မပျက်စီးပါစေသတည်းဟု ဤသို့ တောင့်တ၍ ရနိုင်ခြင်း၏ အခွင့်အလမ်းသည် မရှိနိုင်”-

ဤသို့ စသော ပါဠိတော်တို့၌ ဇာတာ-သဒ္ဓါသည် ဖြစ်ခြင်းမျှ = ဇာတမတ္တကိုသာ ဟော၏။ ဤ - ဇာတံ ရူပံ ပစ္စုပ္ပန္နံ - စသည်၌ ဇာတသဒ္ဓါသည် ထိုကဲ့သို့ ဇာတမတ္တ = ဖြစ်ခြင်းမျှ သဘောကိုလည်း မဟောပေ။ ဟောသည်မှာကား ဥပါဒ်-ဦး-ဘင်ဟူသော ခဏတ္တယသမင်္ဂီ = ခဏသုံးပါး အပေါင်းနှင့် ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်-ကိုသာ ဟောပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဇာတံ ရူပံ ပစ္စုပ္ပန္နံ = ပစ္စုပ္ပန်ရုပ်ဟူသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာသော ဥပါဒ်-ဦး-ဘင်ဟူသော ခဏသုံးပါး၌ အကျုံးဝင်သော တရားပင်တည်းဟု ဟောတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုခဏသုံးပါး အပေါင်းနှင့် ပြည့်စုံသည့် ခဏတ္တယသမင်္ဂီဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်တရားကိုကား ဝိပဿနာကို အားသစ်စဖြစ်သော အာဒိကမ္မိကပုဂ္ဂိုလ်သည် သိမ်းဆည်းနိုင်ဖို့ရန် ခဲယဉ်းလှ၏။ ထို့ကြောင့် သန္တတိပစ္စုပ္ပန်တရားကစ၍ ဝိပဿနာကို နှလုံးသွင်းရန် မဟာဋီကာဆရာတော်က ဖွင့်ဆိုထားပေသည်။ ဤညွှန်ကြားချက်အတိုင်း အသင်သူတော်-ကောင်းသည် သန္တတိပစ္စုပ္ပန်တရားမှတစ်ဆင့် ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့ ဆိုက်အောင် တဖြည်းဖြည်း ဆက်လက်၍ ဝိပဿနာ နှလုံးသွင်း ရှုပွားပါ။ (မဟာဋီ-၂-၄၁၉-ကြည့်ပါ။)

ဤစကားရပ်၌ ဥပါဒ်-ဦး-ဘင်-အားဖြင့် သရုပ်အထည်ကိုယ် ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်ပေါ်လာသော ပရမတ္ထ ဓာတ်သားတည်းဟူသော အထည်ကိုယ် အတ္တဘော ရစကောင်းသော ဥပါဒ်-ဦး-ဘင်ဟူသော ခဏသုံးပါးအပေါင်း = ခဏတ္တယ၌ အကျုံးဝင်သောတရားသည် **ပစ္စုပ္ပန်**တရား မည်၏ ဟူသော လိုရင်းအချက်ကို မှတ်သားထားပါ။

သို့မှသာလျှင် အောက်ပါ ပါဠိတော် ရှုကွက်ကို သဘောပေါက်နိုင်မည်။

ဇာတံ ရူပံ ပစ္စုပ္ပန္နံ၊ တဿ နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ ဥဒယော၊ ဝိပရိကာမလက္ခဏံ ဝယော၊ အနုပဿနာ ဉာဏံ ။ ပ ။ ဇာတာ အဝိဇ္ဇာ ပစ္စုပ္ပန္နာ၊ တဿာ နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ ဥဒယော၊ ဝိပရိကာမလက္ခဏံ ဝယော၊ အနုပဿနာ ဉာဏံ။ (ပဋိသံ-၅၂။)

ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော ဥပါဒ်-ဦး-ဘင်အားဖြင့် သရုပ်အထည်ကိုယ် ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်ခြင်းဟူသော ရအပ်သော အတ္တဘော ရှိသော = အတ္တဘောကို ရဆဲဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာသည် ပစ္စုပ္ပန် မည်၏။ (ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာ မည်သည် ဖြစ်ဆဲ ဖြစ်၍ ဥပါဒ်-ဦး-ဘင်ဟူသော ခဏသုံးပါး အပေါင်း၌ အကျုံးဝင်သော အဝိဇ္ဇာပင်တည်း ဟူလိုသည်။) ထိုပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာ၏ စ၍ ဖြစ်ခြင်းဟူ၍ မှတ်အပ်သော သင်္ခတလက္ခဏာသည် ဥဒယ = ဖြစ်ခြင်း မည်၏။ ဖောက်ပြန်ပျက်စီးခြင်းဟူ၍ မှတ်အပ်သော သင်္ခတလက္ခဏာသည် ဝယ = ပျက်ခြင်း မည်၏။ ယင်း ဥဒယ-ဝယကို အဖန်တလဲလဲ ရှုသော ပညာသည် ဉာဏ် မည်၏။

ခဉ်းစားရန် အချက်များ

ဤအထက်ပါ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်၌ အဝိဇ္ဇာတွင် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါးလုံး အတွင်း၌ အကျုံးဝင်သော အဝိဇ္ဇာ အမျိုးမျိုး ပါဝင်နိုင်သည်ကို ရှေးပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သို့တွင် ရေးသားတင်ပြခဲ့သော ရှုကွက်များနှင့် ဆက်စပ်၍ သဘောပေါက်ပါလေ။ ပစ္စုပ္ပန် ဝိပါက်ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့၏ အကြောင်းတရားများတွင် ပါဝင်သော အတိတ်ဘဝထိုထိုက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အဝိဇ္ဇာလည်း ပါဝင်၏။ အတိတ် ဝိပါက်ခန္ဓာတို့၏ အကြောင်းတရားများတွင် ပါဝင်သော အတိတ်ဘဝထိုထိုက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အဝိဇ္ဇာလည်း ပါဝင်၏။ အနာဂတ် ဝိပါက်ခန္ဓာ ရရှိရေးအတွက် ပြုစုပျိုးထောင်နေသော ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားများတွင် အကျုံးဝင်သော အဝိဇ္ဇာလည်း ပါဝင်၏။ အနာဂတ် သံသရာခရီး ဆက်လက်ရန် ရှိနေသေးသော သူတော်ကောင်းများအတွက် အနာဂတ်ဘဝထိုထို၌ တည်ရှိသော ဝိပါက်ခန္ဓာများ၏ အကြောင်းတရားစုတွင် ပါဝင်သော အနာဂတ် အဝိဇ္ဇာလည်း ပါဝင်၏။ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါးလုံးဖြင့် သိမ်းကျုံးရေတွက်အပ်သော အဝိဇ္ဇာအားလုံး ပါဝင်၏။ ယင်းအဝိဇ္ဇာတိုင်းကိုပင် —

ဇာတာ အဝိဇ္ဇာ ပစ္စုပ္ပန္နာ၊

ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော ဥပါဒ်-ဦး-ဘင်အားဖြင့် သရုပ်အထည်ကိုယ် ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်ခြင်းဟူသော ရအပ်သော အတ္တဘော ရှိသော = အတ္တဘောကို ရဆဲဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာသည် ပစ္စုပ္ပန် မည်၏ = ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာ မည်သည် ဖြစ်ဆဲ ဖြစ်၍ ဥပါဒ်-ဦး-ဘင်ဟူသော ခဏသုံးပါး အပေါင်း၌ အကျုံးဝင်သော အဝိဇ္ဇာပင်တည်း။ ဤသို့ ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။ ကြွင်းကျန်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ်တို့၌လည်း နည်းတူ သဘောပေါက်ပါလေ။ ယင်းသို့ ဖြစ်လျှင် —

ဇာတံ ရူပံ ပစ္စုပ္ပန္နံ — စသည်ဖြင့် ဟောကြားထားတော် မူအပ်သော ရုပ်-ဝေဒနာ-သညာ-သင်္ခါရ-ဝိညာဏ်တို့သည်လည်း မည်သို့သော ခန္ဓာငါးပါးတို့ပါနည်းဟု မေးရန်ရှိ၏။ အဖြေမှာ — အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါး၊ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓဟူသော သန္တာန်နှစ်ပါး၌ အကျုံးဝင်သော ခန္ဓာငါးပါးတို့ပင် ဖြစ်သည် ဟူ၍ ဖြေဆိုလေရာ၏။

အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ အထက်တွင် ရေးသားတင်ပြခဲ့သော ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (၁-၂၃၄) ၌ လာရှိသော စကားအတိုင်း ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်၏ အခြားမဲ့၌ ဖြစ်ခဲ့သော သမ္မသနဉာဏ်၏ ကမ်းတစ်ဘက်သို့ ရောက်၍ တည်နေသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အနိစ္စစသောအားဖြင့် ရှုအပ်ပြီး မြင်အပ်ပြီးသော သင်္ခါရ

တရားတို့ကိုပင် ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း ဥဒယဗ္ဗယဖြင့် ပိုင်းခြား၍ အနိစ္စစသောအားဖြင့် ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ရန် ဤဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာရှုပွားနည်းကို ဟောကြားထားတော်မူခြင်း ဖြစ်သောကြောင့်တည်း - ဟူ၍ ဖြေဆိုလေရာသည်။

သမ္မသနဉာဏ်ဖြင့် အနိစ္စစသောအားဖြင့် ရှုအပ်ပြီး မြင်အပ်ပြီးသော သင်္ခါရတရားတို့ကိုပင် ဤဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ကလည်း ဥဒယဗ္ဗယ = ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ထပ်မံ၍ ဝိပဿနာရှုခြင်း ဖြစ်၏။ သမ္မသနဉာဏ်ဖြင့် ရှုအပ်ပြီး မြင်အပ်ပြီးသော သင်္ခါရတရားတို့ဟူသည်မှာ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါး၊ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓဟူသော သန္တာန်နှစ်ပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ်တရားတို့ ဖြစ်ကြသည်။ ယင်းတရားတို့တွင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ် (၁၂)ပါးတို့သည်လည်း ပါဝင်ကြ၏။ ယင်းတရားတို့ကိုပင် ဤဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ကလည်း တစ်ဖန်ပြန်၍ အနိစ္စစသောအားဖြင့် ဝိပဿနာရှုရမည် ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဇာတိ ရူပံ ပစ္စုပ္ပန် - စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော ခန္ဓာငါးပါးတို့မှာ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓဖြစ်သော ခန္ဓာငါးပါးတို့ပင် ဖြစ်ကြသည်။ ယင်းသို့ဖြစ်လျှင် ဇာတိ ရူပံ ပစ္စုပ္ပန်-ဟု အဘယ်-ကြောင့် ဟောတော်မူရသနည်းဟု မေးရန်ရှိ၏။ ကာလသုံးပါး သန္တာန်နှစ်ပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော မည်သည့် တရားကို မဆို ဝိပဿနာရှုသောအခါ ယင်းတရား၏ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်ဟူသော ခဏပစ္စုပ္ပန်ကို မြင်အောင် ခဏ ပစ္စုပ္ပန်သို့ ဆိုက်အောင် ဝိပဿနာရှုရမည်ဟု သိစေလိုသောကြောင့် ဇာတိ ရူပံ ပစ္စုပ္ပန်-ဟု ဟောကြားတော် မူရသည်ဟူပေ။ သို့ဖြစ်ရကား ပစ္စုပ္ပန်-ဟူသည်မှာ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အကျိုးဝင်သော တရားသက်သက်ကိုသာ ဆိုလို သည် မဟုတ်ဘဲ ကာလသုံးပါးအတွင်းဝယ် ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် ဟူသော ခဏသုံးပါးအပေါင်း = ခဏတ္တယ၌ အကျိုး ဝင်သော ဖြစ်ဆဲဆဲတရားကိုသာ ဆိုလိုသည်ဟု မှတ်ပါ။

ဤ၌ ဆိုလိုသော သဘောတရား

ဆိုလိုသည်မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ ဤဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ပိုင်း၌ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ဝိပဿနာ ရှုပွား-ရမည့် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံတရားမှာ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် ဟူသော ခဏသုံးပါးအပေါင်း = ခဏတ္တယ အတွင်း၌ တည်ရှိဆဲတရားသာ ဖြစ်သည်။

၁။ ထိုတရားသည် ကာလအားဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ ပစ္စုပ္ပန်အခွန်ကာလတွင် အကျိုးဝင်သော တရားဖြစ်လျှင်လည်း ထိုတရား၏ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်ဟူသော ခဏသုံးပါးအပေါင်း = ခဏတ္တယအတွင်း၌ တည်ရှိနေဆဲ အခိုက်ကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ယင်းခဏသုံးပါး၌ အကျိုးဝင်သော တရား၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို ဉာဏ်ဖြင့် အာရုံယူ၍ ဉာဏ်ဖြင့် ကြည့်၍ ယင်းတရားကို အနိစ္စဟု (ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု) အသီးအသီး လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုရမည် ဖြစ်သည်။

၂။ ထိုတရားသည် ကာလအားဖြင့် အတိတ်ဘဝ အတိတ်အခွန်ကာလ၌ အကျိုးဝင်သော တရားဖြစ်လျှင်လည်း ထိုတရား၏ ထိုအတိတ်ကာလက ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်ဟူသော ခဏတ္တယနှင့် ပြည့်စုံခိုက်ကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ ယင်းခဏသုံးပါးအပေါင်း၏ အတွင်း၌ တည်ရှိသော တရား၏ ဖြစ်မှုပျက်မှု = ဥဒယ-ဝယ သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနိစ္စဟု (ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု) အသီးအသီး လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုရမည် ဖြစ်သည်။

၃။ ထိုတရားသည် ကာလအားဖြင့် အနာဂတ်ဘဝ အနာဂတ်အခွန်ကာလ၌ အကျိုးဝင်သော တရားဖြစ်လျှင်လည်း ထိုတရား၏ ထိုအနာဂတ်အခွန်ကာလ၌ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်ဟူသော ခဏတ္တယနှင့် ပြည့်စုံခိုက်ကို ဉာဏ်ဖြင့်